

ESDGs!

Co-funded by
the European Union

Sustainable Development Goals in education and in action!
2021-1-CZ01-KA220-HED-000031187

Financirano sredstvima Europske unije. Izneseni stavovi i mišljenja su stavovi i mišljenja autora i ne moraju se podudarati sa stavovima i mišljenjima Europske unije ili Europske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Europska unija ni EACEA ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Modul 1

Održivi razvoj, uvod u održivost,
održivost kao prilika u poduzetništvu

Održivi razvoj, uvod u održivost, održivost kao prilika u poduzetništvu

Održivi razvoj ili održivost je koncept o kojem se često raspravlja kako u javnosti tako i u profesionalnoj sferi (npr. Van Marrewijk, 2003; Lamb, 2011; Zdražilová, 2010, Kunz 2012). Tijekom industrijskog i gospodarskog razvoja nije se vodilo računa o mogućim negativnim utjecajima, kao što su: onečišćenje zraka i vode, klimatske promjene, prenaseljenost, migracije, siromaštvo i velika društvena nejednakost (Hummels i Argyrou, 2020). Međutim, 1970-ih godina počinje se pojavljivati koncept održivog razvoja, a znanstvenici i ekonomisti za zaštitu okoliša pozvali su na ograničenja rasta (npr. Meadows, 1972) i stabilizaciju stanja gospodarstva (npr. Daly, 1973).

Iako se ovaj pojam često koristi i upotrebljavan je od strane raznih organizacija (Lélé, 1991), teško ga je razumjeti i protumačiti (White, 2013). To je zato što obuhvaća velik broj tema koje uključuju npr. klimatske promjene, onečišćenje vode i zraka, prenapučenost, siromaštvo ili veliku društvenu nejednakost (Hummels i Argyrou, 2021). Dakle, očito je riječ o sveobuhvatnom području koje je teško jedinstveno specificirati, a time i definirati. Na percepciju ovog koncepta uvelike utječu kulturološke razlike između zemalja i gospodarskog sektora (Webster, 1997; Von Wirén-Lehr, 2001).

Prekretnice u evoluciji održivog razvoja

Bilo je raznih pokušaja da se pruži jedinstvena definicija ovog područja i pojmova povezanih s njim. Primjer definicije održivog razvoja je ona koju je dala Svjetska komisija za okoliš i razvoj (engl. *World Commission on Environment and Development*) (1987, str. 16) prema kojoj se održivi razvoj može objasniti kao „razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnjice, bez ugrožavanja sposobnosti budućih generacija da zadovolje vlastite potrebe”. Unatoč tome, Hummels i Argyrou (2021) tvrde da je ova definicija pogrešna i da se zahvaljujući njoj mnoga poduzeća pogrešno smatraju davateljima doprinosa održivom razvoju. Zbog toga preporučuju revidiranje definicije. Istodobno, Ured Vlade Republike Češke (engl. *Office of the Government of the Czech Republic*) (2017) ovaj koncept promatra kao složen i dinamičan sustav u kojem su sva područja interesa međusobno povezana, uključujući gospodarske, socijalne i ekološke stupove te je ključno poštivati njihovu međusobnu ravnotežu. Na sličan način znanstvenici kao što su Kunz (2012) i Van Marrewijk (2003) objašnjavaju koncept održivosti koristeći tri dimenzije, njihovu međusobnu povezanost i međusobnu ravnotežu.

Sam održivi razvoj tako se najčešće objašnjava pomoću tri moguće metode (Ministry of Regional Development, 2012):

- na temelju Svjetske komisije za okoliš i razvoj (engl. *World Commission on Environment and Development*) (1987, str. 16),

- na temelju tri stupa (gospodarskog, ekološkog i društvenog),
- na temelju kapitalnih sredstava (ljudskih, društvenih, prirodnih, proizvodnih i financijskih).

Pojam održivi razvoj vuče korijene iz 18. stoljeća u Europi, prvenstveno u području šumarstva i poljoprivrede (Wiersum, 1995). No, svoj put ka široj društvenoj svijesti, pronašao je tek u drugoj polovici 20. stoljeća. Kao što je gore navedeno, koncept održivog razvoja počeo se pojavljivati 1970-ih, jer su znanstvenici i ekonomisti za zaštitu okoliša pozivali na ograničenja rasta (npr. Meadows, 1972) i stabilizaciju stanja gospodarstva (npr. Daly, 1973).

Godine 1972. održala se Konferencija UN-a o ljudskom okolišu (engl. UN Conference on the Human Environment) u Stockholmu, na kojoj je usvojena deklaracija kojom se priznaje pravo čovječanstva na zdrav okoliš. Tom konferencijom pokrenut je UN-ov program za okoliš (engl. UN Environment Programme) (Moldan, 2007). Nadalje, 1987. godine usvojeno je izvješće naša zajednička budućnost (engl. Our Shared Future) ili Brundtlandovo izvješće koje je izradila Svjetska komisija za okoliš i razvoj (engl. World Commission on Environment and Development, 1987).

U Rio de Janeiru 1992. godine na konferenciji UN-a o okolišu i razvoju (engl. UN conference on environment and development), usvojena je Deklaracija o okolišu (engl. *Declaration on Environment*) koja razrađuje načela održivog razvoja (United Nations, 1992). UN je odobrio dokument Agenda 21, koji definira konkretne korake za provedbu održivog razvoja na lokalnoj i regionalnoj razini u različitim područjima. Lokalna Agenda 21 može se promatrati kao „akcijski plan za održivi razvoj” (Ministry of the Environment, 2022).

Nadalje, na Milenijskom summitu (engl. Millennium Summit) u New Yorku 2000. godine usvojeni su i Milenijski ciljevi razvoja (engl. Millennium Development Goals - MDGs), a

2012. godine Plan za stvaranje i naknadnu integraciju globalnih ciljeva održivog razvoja (engl. *Sustainable Development Goals - SDGs*) usvojen je u deklaraciji „Budućnost koju želimo“ (engl. *The Future We Want Declaration*) 2012. godine.

Ciljevi održivog razvoja obuhvaćeni su u dokumentu pod nazivom „*Transforming Our World: Agenda for Sustainable Development 2030*”, koji je prihvaćen na UN-ovom summitu 2015. Navedeni dokument uključuje 17 ciljeva prikazanih na slici 1. Ovi se ciljevi smatraju ključnima za budući smjer održivosti.

U kreiranju ovih ciljeva sudjelovale su sve države članice UN-a te predstavnici civilnog društva, poslovnog sektora, akademske zajednice i građani svih kontinenata (United Nations, 2020). Ciljevi predstavljaju hitan poziv na djelovanje svih razvijenih zemalja i zemalja u razvoju u globalnom partnerstvu (United Nations, 2019).

Slika 1: Ciljevi održivog razvoja

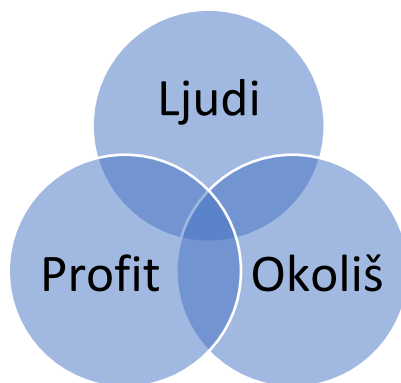

Izvor: OSN, 2022

Ciljevi održivog razvoja usmjereni su na ključna područja društvenih problema kao što su: siromaštvo, društvena nejednakost, onečišćenje vode, klimatske promjene, vojni sukobi itd., koji su se pojavili ili se pojavljuju tijekom industrijskog i gospodarskog razvoja (koji nije uzео u obzir okoliš ili društvene eksternalije) (United Nations, 2019; Hummels i Argyrou, 2021).

Održivost, Triple bottom line princip i ESG koncept

Od 1980-ih raspravlja se o načelu *Triple bottom line* kao konceptu održivosti. Poštujući ovo načelo, poduzeće i njegove poslovne aktivnosti nisu usmjerene samo na ostvarivanje profita i gospodarskog rasta (aspekt profita), već i na utjecaj djelovanja na okoliš (aspekt okoliša, planeta) te na društvenu odgovornost djelovanja poduzeća (aspekt ljudi). *Triple bottom line* dovodi do ispreplitanja ova tri aspekta (Roberts i Cohen, 2002). Prema Elkingtonu (1998), stvaranje novog gospodarskog, ekološkog i socijalnog partnerstva je neophodno kako bi se postigla ravnoteža unutar ovog koncepta. To se partnerstvo mora pojaviti kako u privatnom, tako i u javnom sektoru. Grafički prikaz sjecišta ovih triju aspekata *Triple bottom line*-a prikazan je na slici 2.

Slika 2: Triple Bottom Line

Izvor: Roberts & Cohen, 2002

Trenutačno se prvenstveno raspravlja o ESG strategiji, budući da se usredotočuje na to kako prikladno integrirati elemente održivosti u funkcioniranje organizacije. Kratica ESG nastala je od početnih slova dotičnih područja (Asocijacija društvene odgovornosti, 2021; World Economic Forum, 2020):

- Okoliš (engl. Environmental) predstavlja područje koje razmatra ulogu društva u zaštiti planeta (npr. emisije stakleničkih plinova, zaštita tla, korištenje vode, bioraznolikosti itd.)
- Društvo (ljudi) (engl. Social (people)) predstavlja područje koje razmatra odgovornost organizacija prema svojim zaposlenicima (npr. sigurno radno okruženje, jednakost plaća, raznolikost itd.)
- Upravljanje (engl. Governance) predstavlja područje koje razmatra odgovorno upravljanje organizacijom (npr. etički kodeks ili borba protiv korupcije).

Cilj ispravno uspostavljene ESG strategije je pomak prema održivosti organizacije na način koji se ne temelji na „**greenwashingu**“¹.

Inicijative i organizacije koje se bave održivošću

Postoji širok spektar alata koji imaju ključnu ulogu u području održivog upravljanja aktivnostima u organizaciji i u održivom razvoju. Ovi standardi, norme i inicijative nude organizacijama savjete i upute kako nastaviti sa svojim održivim aktivnostima te ih usmjeravaju dalje u poduzetničkoj održivosti. Najistaknutiji od ovih alata navedeni su u nastavku:

---

¹ Pojam greenwashing može se koristiti za označavanje oblika dezinformiranja, čiji je cilj stvoriti dojam u javnosti (ili kod potrošača) o ekološkoj odgovornosti poduzeća (ili organizacije).

- *Global Reporting Initiative*

Global Reporting Initiative ili „GRI“ je metodologija koja se formira putem skupa pokazatelja koji se mogu implementirati u organizaciji; naknadno je moguće usporediti mjerenja i procjene društvene odgovornosti organizacija. Ova neovisna međunarodna organizacija pomaže poduzećima, vladama i drugim organizacijama da razumiju i komuniciraju svoje utjecaje na probleme povezane s ekonomskim, društvenim i ekološkim rezultatima. Ova organizacija promiče izvještavanje o održivosti od 1997. godine i još uvijek je najčešće korišten standard za izradu nefinancijskih izvještaja (KPMG, 2017).

Informacije o održivim aktivnostima organizacije bilježe se u “smjernicama za održivo izvještavanje (engl. Sustainable Reporting Guidelines)”. Zahvaljujući unificiranju, ove smjernice danas spadaju u najopsežniju i najobjektivniju inicijativu za omogućavanje izrade izvješća o održivosti organizacije. Izvještaji kreirani u okviru Globalne inicijative za izvještavanje ocjenjuju ponašanje organizacije u smislu zakona, normi, propisa, direktiva, standarda ponašanja i dobrovoljnih održivih aktivnosti. Istodobno, oni razmišljaju o razvoju ovih pokazatelja u vremenu (Global Reporting Initiative, 2021).

- *AccountAbility (AA 1000)*

AccountAbility je niz standarda pomoću kojih organizacija pokušava poboljšati svoju izvedbu. Povećanje učinka organizacije postiže se strategijom održivosti i uzimanjem u obzir ekoloških i društvenih utjecaja navedene organizacije.

Cilj neprofitne organizacije AccountAbility je podupirati pošteno poslovanje (Národní portál, 2021).

- *OECD direktiva za multinacionalna poduzeća*

OECD-ova direktiva pod nazivom OECD Smjernice za multinacionalna poduzeća (engl. *Guidelines for Multinational Enterprises*) jedna je od najstarijih, najpoznatijih i ujedno najsloženijih alata za područje društveno-odgovornog poduzetništva koja je nastala 1976. godine. Bila je dio deklaracije OECD-a o međunarodnim ulaganjima i multinacionalnim poduzećima. Ukupno 46 država pristalo je pridržavati se ovih Smjernica OECD-a. Međutim, preporuke koje su u njima sadržane dobrovoljne su za poduzeća i nisu obvezne (Ministry of Industry and Trade, 2016).

Cilj smjernica OECD-a je voditi multinacionalna poduzeća prema izbjegavanju i ograničavanju negativnih učinaka njihovih aktivnosti na društvo. Područja koja reguliraju ove Smjernice uključuju pristup informacijama, ljudska prava, zapošljavanje i radne odnose, okoliš, borbu protiv podmićivanja, interese potrošača, znanost i tehnologiju, gospodarsko natjecanje i poreze (Ministry of Industry and Trade, 2016).

Ipak, treba dodati da su ove Smjernice OECD-a u skladu s UN *Global Compactom* i normom ISO 26000 (Ministry of Industry and Trade, 2016).

- *UN Global Compact*

UN-ova inicijativa *Global Compact* usmjerena je na poduzeća koja su se obvezala uskladiti svoje aktivnosti i strategiju s deset općeprihvaćenih načela u području ljudskih prava, radnih odnosa, okoliša i borbe protiv korupcije (Asociace spoločenské odpovednosti, 2013).

To će omogućiti poduzimanje koraka koji vode ka promicanju društvenih ciljeva i provedbi Ciljeva održivog razvoja (SDGs) (Národní portál, 2021).

Global Compact inicijativa omogućuje podnošenje godišnjih izvješća o razvoju, tj. „Izvještaja o napretku“. Koristeći ovu metodu, organizacija stvara napore u području mapiranja, odnosno koliko dobro poduzeće ispunjava načela održivih aktivnosti. Dakle, pruža informacije koje se tiču čak i negativnih učinaka djelovanja poduzeća. Ako se izvješće o napretku ne objavi u razdoblju duljem od jedne godine, organizacija se automatski izbacuje iz UN Global Compact-a (Asociace společenské odpovědnosti, 2013).

- *Norma ISO 26000*

Norma ISO 26000 predstavlja standard za društvenu odgovornost poduzeća, čiji je cilj jačanje odgovornosti organizacija za njihovo poduzetničko djelovanje i time povećanje njihovog sudjelovanja u održivom razvoju. Ako organizacija prihvati elemente ove norme, time se slaže da će održavati načela društvene odgovornosti organizacija. Norma uključuje smjernice za poboljšanje utjecaja organizacije unutar tri stupa *Triple bottom line*-a, tj. socijalnog, ekonomskog i ekološkog stupa (Managementmania, b.d.).

Važno je napomenuti da ova norma nije namijenjena za certifikaciju. Unatoč tome, usko je povezana s certifikacijskom normom SA 8000 (Managementmania, n.d.).

- *EMAS*

Alat EMAS ili “Eco-Management and Audit Scheme” namijenjen je organizacijama unutar Europske unije. U EU se ovaj alat koristi od 1995., a počeo se koristiti u Češkoj 1998. godine (Europska komisija, n.d.).

Cilj sustava upravljanja okolišem i revizije je da organizacija ima aktivan pristup praćenju i učinkovitom upravljanju u području zaštite okoliša (European Commission, n.d; Ministry of the Environment, 2020).

Ipak, potrebno je ispuniti nekoliko kriterija koje EMAS zahtijeva, a to su:

- uvodnu ocjenu stanja okoliša,
- objavu i provjeru proglašenja o stanju okoliša,
- aktivno sudjelovanje zaposlenika u procesu unaprjeđenja utjecaja poduzeća na okoliš (EnviWeb, 2005).

Istodobno, nameće odgovornost pridržavanja specifične metodologije revizija i njihove učestalosti (EnviWeb, 2005).

- *SA8000*

SA8000 je međunarodna norma koja pomaže organizaciji u stvaranju, održavanju i korištenju društveno prihvatljivih pristupa na radnom mjestu. Ova norma prvenstveno regulira i prati uvjete rada zaposlenika, a prvi put je primijenjena 1997. godine s ciljem ocjenjivanja socijalnog pristupa u područjima ključnima za društvenu odgovornost poduzeća.

Ona se bavi dječjim radom, prisilnim ili obveznim radom, zdravljem i sigurnošću, slobodom okupljanja i pravom na kolektivno pregovaranje, diskriminacijom, stegovnom praksom, radnim vremenom, nagradama i sustavom upravljanja.

Elementi SA8000 kao što su sustavi upravljanja, uključenost zaposlenika i kultura stalnog poboljšanja dovode do boljih radnih uvjeta i povećanja dobrobiti zaposlenika. Istodobno se povećava produktivnost organizacije, poboljšavaju se odnosi sa sudionicima, podržava pristup tržištu itd. (Social Accountability International, 2021).

Prema Kašparová i Kunze (2013), gore navedene standarde, s izuzetkom EMAS-a, moguće je koristiti globalno. Nadalje, navedeni autori tvrde kako Smjernice OECD-a imaju teritorijalna ograničenja, koja su samo za članove organizacije i pružaju im relevantne teme. To također smanjuje njihovu globalnu primjenjivost.

Korištenje ovih standarda od strane organizacija nije ograničeno veličinom organizacije ili djelatnosti. Temelje se na upravljanju u skladu s konzultacijama s dionicima (Kašparová i Kunz, 2013).

Standardi zahtijevaju podnošenje izvješća, stoga bi organizacije koje se pridržavaju standarda održivosti trebale predstaviti opsežno izvješće o ovim aktivnostima. Ovo izvještavanje mora proizlaziti iz smjernica i pokazatelja koje zahtijeva određena norma.

Za razliku od ostalih gore navedenih standarda, EMAS se fokusira samo na područje okoliša, o kojem treba izvještavati. Ostali standardi u potpunosti su pokriveni *Triple bottom line* pristupom, odnosno ekonomskim, društvenim i ekološkim područjima. Pojedinačni stupovi imaju najveću pokrivenost unutar *Global Reporting Initiative* i norme ISO 26000. S druge strane, standard AccountAbility ima najužu pokrivenost (EnviWeb, 2005; Národní portál, 2021).

Važno je napomenuti da se izvješća razlikuju i po obvezi provjere. Izvješća UN Global Compact-a, smjernice OECD-a ili norme ISO 26000 ne moraju se provjeravati jer se provjera odvija na dobrovoljnoj osnovi. Istovremeno, obveza redovitog podnošenja izvješća normativno je utvrđena samo za EMAS i UN Global Compact. Ostali standardi zahtijevaju redovito i pravovremeno objavljivanje cjelovitih informacija; međutim, to nije obvezno (EnviWeb, 2005; Národní portál, 2021).

Kao što je vidljivo, standardi i njihova izvješća vrlo su slični, a ovisi o organizaciji u kojem će smjeru krenuti.

Sljedeće poglavlje uvodi koncept usklađivanja standarda za izradu održivog izvještavanja o aktivnostima o čemu se raspravljalo na Svjetskom gospodarskom forumu (engl. *World Economic Forum*) u jesen 2020.

Održivost kao prilika u poduzetništvu

Klimatske promjene, transformacije u društvu i pomak prema ESG konceptima, posljedično će uzrokovati nestanak brojnih poslovnih sektora ili ih natjerati na transformaciju poslovnog modela

(izvrstan primjer za to je automobilska industrija ili područje kružne ekonomije u kojemu se, naprotiv, otvaraju brojne nove poslovne prilike).

Brojni su motivi za implementaciju načela održivosti u poslovanje organizacija ili za osmišljavanje novog poslovnog koncepta koji se temelji na održivom pristupu. Na primjer, može se navesti sljedeće:

- *Financijske prednosti u vidu smanjenja troškova i povećanja učinkovitosti:*

Dodatni troškovi mogu nastati tijekom provedbe održivog pristupa; usprkos tome, ti su troškovi prihvaćeni s ciljem povećanja učinkovitosti poduzetničkih procesa u budućnosti. Učinkovitost se zatim može predstaviti čimbenicima kao što su ušteda troškova povezana sa smanjenjem fluktuacije zaposlenika ili smanjenjem budućih troškova za stvaranje proizvoda ili poboljšanje internih procesa. Primjena održivih načela tako dugoročno vodi smanjenju troškova, uključujući i veći društveni učinak (npr. smanjenje fluktuacije zaposlenika, veća svijest zaposlenika, poistovjećivanje s misijom itd.)

- *Veće zadovoljstvo kupaca i stjecanje konkurentske prednosti:*

Konkurentska prednost usko je povezana s lojalnošću kupaca. Kupci u današnje vrijeme primjećuju kada se primjenjuje održivi pristup. Sve veći pritisak vrši se ne samo na energetske učinkovitosti proizvodnju, već i općenito na pristup organizacije s obzirom na primjenu održivih načela u cijeloj organizaciji. To se ne tiče samo kupaca, jer ono utječe i na ponašanje investitora ili konkurencije.

- *Smanjenje rizika i pronalaženje novih prilika*

Održivi pristup pruža nove poduzetničke mogućnosti i stvara nova područja za poslovanje, uključujući otvaranje novih radnih mjesta. Investicije se obično više ne smatraju nepremostivom preprekom; njihova stopa povrata i rentabilnost se često mogu izračunati. Primjena održivog pristupa smanjuje rizik od pogrešnog razumijevanja od strane dionika i smanjuje rizik od njihovog pritiska da se primijeni održivi pristup. Primjerice, upravo u području kružne ekonomije² predviđa se ogroman potencijal za otvaranje novih radnih mjesta. Slično tome, od organizacije koja provodi kružni pristup očekuje se povećanje prodaje svojih proizvoda, proširenje svojega portfelja i poboljšanje reputacije, uključujući smanjenje rizika u smislu npr. dobavljača. Ako se poboljšaju zatvoreni ciklusi, profitabilnost se može povećati, a te organizacije čak mogu biti zaštićene od fluktuacija u cijenama resursa.

---

² Ekonomija koja funkcionira unutar kruga, no ima regenerativna svojstva i nastoji promatrati planet Zemlju kao mjesto ograničenih resursa. To je ekonomija koja nastoji maksimalno upotrijebiti resurse i ne potratiti iste.

Pitanja:

- 1. Koja područja obuhvaća skraćenica ESG?**
  - A. Okoliš, društvo, upravljanje
  - B. Ekonomiju, društvo, upravljanje
  - C. Ekologiju, društvo, dobra
  - D. Ekonomiju, društvo, dobra

- 2. Kada se prvi put raspravljalo o konceptu Triple bottom lines?**
  - A. 1960. godine
  - B. 1970-te godine
  - C. 1980-ih godina
  - D. 1990-te godine

- 3. Što predstavlja Stokholmska konferencija?**
  - A. Konferenciju Ujedinjenih naroda o ljudskom okolišu 1972. godine
  - B. Konferenciju Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju 1992. godine
  - C. Milenijski summit u New Yorku
  - D. Ujedinjeni narodi 2015.g

- 4. Alati (standardi, norme, inicijative) za upravljanje održivim aktivnostima u organizaciji i ka održivom razvoju su:**
  - A. GRI
  - B. UN Global Compact
  - C. EMAS
  - D. Sve od navedenog

- 5. SDGs**
  - A. Kratica za Ciljeve održivog razvoja
  - B. Predstavljani su 2000. godine
  - C. Predstavljaju 19 ciljeva održivog razvoja
  - D. Ciljevi su održivog razvoja do 2040. godine

6. Triple bottom line predstavlja:

- A. Preklapanje tri stupa – ljudi, okoliša, profit
- B. Preklapanje tri stupa – ekonomskog, socijalnog i upravljačkog
- C. Preklapanje tri stupa – okoliša, društva, dobara
- D. Preklapanje tri stupa – ljudi, okoliša, upravljanja

7. Izvještaj iz „Our Shared Future“ poznat je i kao:

- A. Agenda 21
- B. Transforming our World: Agenda for Sustainable Development for 2030
- C. The Brundtland Report
- D. The Stockholm Report

8. Koji se od niže navedenih alata (standardi, norme i inicijative) za upravljanje održivim aktivnostima u organizaciji i u održivom razvoju fokusiraju samo na područje okoliša?

- A. UN Global Compact
- B. EMAS
- C. ISO 26000
- D. SA8000

9. Održivi razvoj:

- A. Trenutno je identičan pojmu održivosti
- B. Svoje korijene vuče iz 18. stoljeća u Europi u vezi sa šumarstvom i poljoprivredom
- C. Promatra se kao razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnjosti bez ugrožavanja zadovoljenja potreba budućih generacija
- D. Sve od navedenog

10. Kružna ekonomija:

- A. Je ekonomija koje funkcionira u krugu
- B. Je linearna ekonomija
- C. Nastoji iskoristiti što više prirodnih resursa
- D. Dominantna je u sadašnjem okruženju svjetske potrošnje

11. Održivi pristup može se promatrati kao prilika za poslovanje, jer:

- A. Stvara dodatne troškove
- B. Predstavlja prostor za stvaranje nove radne snage
- C. To je trend, a održivi pristup se ne može primijeniti ako organizacija želi ostati na tržištu
- D. Zaposlenici su glavni i ključni akteri koji promoviraju načela održivosti i njihovim željama treba udovoljiti

12. SDG 12 uključuje:

- A. Odgovornu potrošnju i proizvodnju
- B. Kvalitetno obrazovanje
- C. Klimatsko djelovanje
- D. Život ispod vode

13. SDG 5 uključuje:

- A. Odgovornu potrošnju i proizvodnju
- B. Ravnopravnost spolova
- C. Partnerstva za ciljeve
- D. Život na kopnu

14. SDG 11 uključuje:

- A. Smanjene nejednakosti
- B. Pristupačnu i čistu energiju
- C. Dostojanstven rad i gospodarski rast
- D. Nepostojanje siromaštva

15. Greenwashing znači:

- A. Davanje neistinitih informacija svojim zaposlenicima
- B. Provedba zelenih investicija
- C. Primjena kružnih načela u strategiji organizacije
- D. Dezinformiranje s ciljem stvaranja dojma u javnosti da je organizacija ekološki odgovorna

Točni odgovori: 1. — A./2. — C./3. — A./4. — D./5. — A./6. — A/7. — C./8. — B./9. — D./10. — A./11. — B./12. — A./13. — B./14. — A./15. — D.

Izvori

Accenture & Chartered Institute of Management Accountants (CIMA). (2011). *Sustainability performance management: How CFOs can unlock value*. London: Chartered Institut of Management Accountants.

Business Commission. (2021). *Our work*. Available at: <http://businesscommission.org/our-work>

Caradonna, J. L. (2014). *Sustainability: A History*. New York: Oxford University Press.

Carroll, A. B. (1979). A Three-Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance. *Academy of Management Review*, 4(4).

Elkington, J. (1997). *Cannibals with Forks: the Triple Bottom Line of 21st Century Business*. Oxford: Capstone Publishing Ltd.

Epstein, M. J., & Rejc Buhovac, A. (2014). *Making Sustainability Work: Best Practices in Managing and Measuring Corporate Social, Environmental, and Economic Impacts*. Sheffield: Greenleaf Publishing.

European Commission. (2001). *A Sustainable Europe for a Better World: A European Union Strategy for Sustainable Development*. Available at: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/innovation/pdf/library/strategy_sustdev_en.pdf

Fedkin, M. (2015). *Principles of Sustainable Systems*, převzato z University of Michigan Sustainability Assessment. Available at: <https://www.e-ducation.psu.edu/eme807/node/575>

IBM. (2021). *Sustainability at a turning point. Customers are pushing companies to pivot*.

IUCN, UNEP & WWF. (1980). *World Conservation Strategy*. Available at: <https://portals.iucn.org/library/efiles/documents/wcs-004.pdf>

Meadows, D. et al. (1972). *The Limits to Growth*. New York: Universe Books.

Meadows D. H., Meadows D., L., & Randers J. (1992). *Beyond the limits: confronting global collapse, envisioning a sustainable future*. Vermont: Chelsea Green Publishing Company.

OECD. (2009). *Declaration on Green Growth*. Available at [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=C/MIN\(2009\)5/AD D1/FINAL](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=C/MIN(2009)5/AD D1/FINAL)

OECD. (2011). *Towards Green Growth*. Available at <http://www.oecd.org/greengrowth/towards-green-growth-9789264111318-en.htm>

OECD. (2016). *Green Growth and Sustainable Development: Key OECD documents*. Available at <http://www.oecd.org/greengrowth/green-growth-key-documents.htm>

United Nations. (1992). *Agenda 21*. Available at <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>

United Nations. (2002). *Report of the World Summit on Sustainable Development*. Available at http://www.unmillenniumproject.org/documents/131302_wssd_report_reissued.pdf

United Nations. (2012). *Future We Want*. Available at <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/733FutureWeWant.pdf>

United Nations. (2015). *Transforming Our World: The 2030 Agenda For Sustainable Development*. Available at

<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>

United Nations. (2017). Sustainable Development Knowledge Platform. *Sustainable Development*. Available at <https://sustainabledevelopment.un.org/resourcelibrary>

Van Marrewijk, M. (2003). *Concepts and definitions of CSR and corporate sustainability: between agency and communion*. *Journal of Business Ethics*, 44(2), 95-105.

Van Marrewijk, M. & Werre, M. (2003). Multiple levels of corporate sustainability. *Journal of Business Ethics*, 44, 2, 107-119.

World Bank. (2017). *Sustainable Development*. Available at <http://www.worldbank.org/en/topic/sustainabledevelopment>

World Commission on Environment and Development. (1987). *Our Common Future*. Oxford: Oxford University Press.

Uvod u ciljeve održivog razvoja, 4 stupa
ciljeva održivog razvoja: upravljanje,
ljudi, okoliš i prosperitet

Uvod u ciljeve održivog razvoja, 4 stupa ciljeva održivog razvoja: upravljanje, ljudi, okoliš i prosperitet

Ovaj modul ukazuje na nedavni razvoj koncepta održivog razvoja (održivosti). Modul sažima razvoj održivosti i nadovezuje se na njega kroz njegov najistaknutiji pristup, tj. kroz ciljeve održivog razvoja (engl. *Sustainable Development Goals* – SDGs). Potom dijeli te ciljeve u četiri sveobuhvatna stupa, koji pomažu organizacijama i društvu u usmjerenju prema navedenim konceptima.

Ukratko o konceptu održivog razvoja (prekretnice održivosti)

Održivi je razvoj opisan u prethodnom modulu. Nedavni razvoj ovog koncepta povezan je s takozvanim ciljevima održivog razvoja (engl. SDGs), koji su povezani s dokumentom pod nazivom *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development* (UN, 2015).

Shodno navedenome, najznačajnije prekretnice održivog razvoja navedene su u tablici u nastavku:

Tablica 1: Prekretnice održivog razvoja u drugoj polovici 20. Stoljeća

Godina	Dokument	Opis
1972	<i>The Limits to Growth</i>	Ova publikacija ukazuje na činjenicu da postoji značajna kontradikcija između gospodarskog rasta i zaštite okoliša uključujući prirodne resurse.
1987	<i>Our common future</i>	Ovo izvješće Europske komisije usredotočeno je na integraciju gospodarskog rasta, upravljanja i zaštite prirodnih resursa te socijalne pravde i integracije. Održivi razvoj prvi je put definiran u ovom izvješću.
1992	<i>Declaration on Environment</i>	Deklaracija koja detaljnije izlaže načela održivog razvoja.
2000	<i>Millennium Declaration</i>	Ova je deklaracija odobrena na Milenijskom summitu, na kojemu su usvojeni Milenijski ciljevi razvoja (engl. <i>Millenium Development Goals-MDGs</i>).
2002	<i>World Summit on Sustainable Development</i>	Ovaj summit podržao je važnost sva tri stupnja održivosti – ekonomski, socijalni i ekološki.
2012	<i>The future we want</i>	U ovoj deklaraciji odobren je cilj stvaranja i naknadne integracije globalnih ciljeva održivog razvoja (SDGs).
2015	<i>Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development</i>	U ovom dokumentu, koji je prihvaćen na summitu UN-a 2015. godine, navodi se 17 ciljeva održivog razvoja. Ovo je globalni program razvoja do 2030. godine.

Izvor: Meadows (1972); World Commission on Environment and Development (1987); United Nations (1992); World Health Organization (2002); United Nations (2012, 2015).

Ciljevi održivog razvoja (SDGs)

Sve zemlje članice Ujedinjenih naroda (UN) sudjelovale su u izradi ciljeva održivog razvoja (SDGs). SDGs predstavljaju hitan poziv na akciju svim razvijenim zemljama i zemljama u razvoju u globalnom partnerstvu (United Nations, 2019). Ovi ciljevi održivog razvoja, koji su usvojeni od

država članica UN-a, predstavljeni su sa 17 ikona na slici ispod i predstavljaju program razvoja za sljedećih 15 godina (2015. – 2030.).

Slika 1: Ciljevi održivog razvoja

Izvor: United Nations, 2021

SDGs su usredotočeni na ključna područja problema u cijelom društvu poput siromaštva, društvene nejednakosti, onečišćenja vode, klimatskih promjena ili vojnih sukoba koji su se pojavili kao rezultat industrijskog i gospodarskog razvoja, ne uzimajući u obzir utjecaj na okoliš ili društvene eksternalije (United Nations, 2019; Hummels i Argyrou, 2020).

Svaki od ovih ciljeva detaljnije je analiziran u sljedećim modulima.

ESG pristup i 4 stupa SDG-a

ESG strategija pokazuje kako je moguće na odgovarajući način integrirati elemente održivosti u poslovanje organizacije. Skraćenica ESG dolazi od prvih slova područja na koje se odnosi (World Economic Forum, 2020):

- Okoliš (engl. **Environmental**), koji se bavi ulogom društva u zaštiti planeta (npr. emisija stakleničkih plinova, zaštita tla, korištenje vode, bio raznolikost, itd.)
- Društvo (engl. **Social**), koji se bavi odgovornošću organizacija prema svojim zaposlenicima (npr. sigurno radno okruženje, jednakost plaća, raznolikost, itd.)
- Upravljanje (engl. **Governance**), koje se bavi odgovornim upravljanjem organizacija (npr. etički kodeks ili borba protiv korupcije).

Cilj ispravno uspostavljene ESG strategije je usmjeriti organizaciju prema održivosti na način koji se ne temelji na "greenwashingu". Ovaj pojam se može objasniti kao vrsta dezinformacije s ciljem pukog stvaranja dojma u javnosti o ekološki odgovornom poduzeću (ili organizaciji).

U kontekstu ESG pristupa i pojedinačnih SDG-ova, World Economic Forum i International Business Council, u suradnji sa konzultantskim kućama, objavili su "Big Four" u svom dokumentu iz 2020. pod nazivom "Measuring Stakeholder Capitalism". Navedeni dokument definira zajedničke metrike za stvaranje održive vrijednosti. Cilj International Business Council-a bio je poboljšati metode pomoću kojih organizacija mjeri i pokazuje svoje doprinose društvu s ciljem stvaranja prosperitetnijih organizacija i izgradnje održivih odnosa s našim planetom (World Economic Forum, 2020).

Cilj ovog dokumenta je identificirati osnovni skup univerzalnih ESG pokazatelja i informacija o objavljivanju održivog pristupa organizacije. To se postiže usklađivanjem s UN-ovim ciljevima održivog razvoja (SDGs). Ovaj dokument predlaže 21 primarni i 34 sekundarna kriterija. Ti su kriteriji podijeljeni u četiri osnovna stupa koja se mogu koristiti za učinkovitu i univerzalnu procjenu održivog pristupa (Asociace spoločenské odpovědnosti, 2021; World Economic Forum, 2020).

Četiri su povezana stupa koja se nadograđuju na ciljeve održivog razvoja UN-a, te su opisani u tablici u nastavku:

Tablica 2: Ciljevi održivog razvoja podijeljeni u četiri stupa

Stup	Opis
Okoliš	Ova su područja usmjerena na ulogu organizacije u zaštiti planeta.
Ljudi	Ova područja uključuju pitanja povezana s odgovornošću organizacije prema zaposlenicima.
Prosperitet	Ova su područja povezana s gospodarskim, društvenim i tehnološkim razvojem.
Načela upravljanja	Ova su područja usredotočena na misije i odgovorno upravljanje organizacijama te upravljanje rizicima.

Izvor: Asociace spoločenské odpovědnosti, 2021.; World Economic Forum, 2020

Međusobna povezanost identificiranih stupova s pojedinačnim ciljevima održivog razvoja može se prikazati u nastavku.

Upravljanje

Ovi su ciljevi usko povezani s kriterijima koji se fokusiraju na: misiju poduzeća, vodstvo poduzeća, pregled tema koje su relevantne za dionike poduzeća, antikorupcijske mjere, etičke mjere i integraciju rizika i prilika za poduzetničke aktivnosti.

Slika 2: SDGs – Stup Upravljanje

Izvor: United Nations, 2021

Okoliš

Ovaj stup utvrđuje ambiciju zaštite planeta od degradacije putem metoda kao što su: održiva potrošnja i proizvodnja, održivo upravljanje prirodnim resursima i usvajanje hitnih mjera u području klimatskih promjena kako bi se podržale potrebe sadašnje i buduće generacije (World Economic Forum, 2020).

Slika 3: SDGs – Stup okoliš

Izvor: United Nations, 2021

Ljudi

Ciljevi održivog razvoja koji se mogu povezati sa stupom Ljudi uključuju ciljeve prikazane na slici 4.

Slika 4: SDGs – Stup Ljudi

Izvor: United Nations, 2021

Ambicije ovog stupa usmjerene su na iskorjenjivanje siromaštva i gladi u svim njihovim oblicima i dimenzijama te na osiguravanje da sva ljudska bića mogu ispuniti svoj potencijal u dostojanstvu i jednakosti, živjeti u zdravoj okolini (World Economic Forum, 2020). Dakle, oni uključuju elemente kao što su raznolikost, uključenost, jednakost plaća i sigurno radno okruženje.

Prosperitet

Slika 5: SDGs – Stup Prosperitet

Izvor: United Nations, 2021

Ti su ciljevi povezani s kriterijima koji su usmjereni na ekonomske pokazatelje, broj zaposlenika i njihovu fluktuaciju, raznolikost ili strategije ulaganja (Asociace spoločenské zodpovednosti, 2021). Ovaj stup uspostavlja ambiciju u području ljudskog prosperiteta za sve ljude da uživaju u prosperitetnim i ispunjenim životima te da se ekonomski, društveni i tehnološki napredak odvija u skladu s prirodom (World Economic Forum, 2020).

Pitanja:

1. Ciljevi održivog razvoja povezani su sa sljedećim dokumentom:

- A. Agenda održivog razvoja do 2030
- B. Agenda održivog razvoja do 2035
- C. Naša zajednička budućnost 2030
- D. Milenijska deklaracija

2. Milenijska deklaracija održana je koje godine:

- A. 2000. godine
- B. 1990. godine
- C. 2010. godine
- D. 2020. godine

3. Prve značajne prekretnice u 20. stoljeću u području održivog razvoja uključuju sljedeće izvješće (objavljeno 1972.):

- A. The Limits of the Earth
- B. The Limits of Growth
- C. The Transformation of Humanity
- D. The Environment in the 20th Century

4. U izradi ciljeva održivog razvoja sudjelovale su sljedeće zemlje:

- A. Samo zemlje EU
- B. SAD, Kina i Japan
- C. Samo V4 zemlje
- D. Sve zemlje članice Ujedinjenih naroda

5. SDG 13 bavi se:

- A. Klimatskom akcijom
- B. Životom ispod vode
- C. Nejednakošću
- D. Odgovornom potrošnjom i proizvodnjom

6. SDG 1 bavi se:

- A. Siromaštvom
- B. Životom ispod vode
- C. Kvalitetnim obrazovanjem
- D. Odgovornom potrošnjom i proizvodnjom

7. SDG 12 bavi se:

- A. Siromaštvom
- B. Eradikacijom gladi
- C. Odgovornom potrošnjom i proizvodnjom
- D. Čistom vodom i sanitarnim uvjetima

8. SDG 4 bavi se:

- A. Mirom i pravdom
- B. Partnerstvima za ciljeve
- C. Kvalitetnim obrazovanjem
- D. Dostojanstvenim radom i ekonomskim rastom

9. ESG pristup predstavlja:

- A. Isti koncept kao društveno odgovorno poslovanje (DOP)
- B. Sinonim za koncept ekonomije dijeljenja
- C. Prilika da se na odgovarajući način integriraju elementi održivosti u rad organizacije
- D. Sinonim za pojam društvenog poduzetništva

10. Slovo S u ESG pristupu označava:

- A. Društveno (engl. social)
- B. Sigurno (engl. secure)
- C. Snažan (engl. strong)
- D. SDG

11. Slovo E u ESG pristupu označava:

- A. Okoliš (engl. environmental)
- B. Ekonomiju (engl. economy)
- C. Energiju (engl. energy)
- D. Jednako (engl. equal)

12. Slovo G u ESG pristupu označava:

- A. Globalno (engl. global)
- B. Upravljanje (engl. governance)
- C. Sjajno (engl. great)
- D. Gravitacija (engl. gravity)

13. Dokument Measuring Stakeholder Capitalism dijeli SDG na:

- A. 3 stupa
- B. 5 stupova
- C. 4 stupa
- D. 6 stupova

14. Prema dokumentu Measuring Stakeholder Capitalism, stup upravljanja uključuje sljedeće ciljeve održivog razvoja:

- A. Odgovornu potrošnju i proizvodnju; Nepostojanje siromaštva
- B. Kvalitetno obrazovanje; Partnerstva za ciljeve
- C. Odgovornu potrošnju i proizvodnju; Mir, pravdu i jake institucije; Partnerstva za ciljeve
- D. Mir, pravdu i jake institucije; Partnerstva za ciljeve; Život ispod vode

15. Prema dokumentu Measuring Stakeholder Capitalism, stup prosperiteta uključuje sljedeće Ciljeve održivog razvoja:

- A. Odgovornu potrošnju i proizvodnju; Nepostojanje siromaštva
- B. Kvalitetno obrazovanje; Partnerstva za ciljeve
- C. Mir, pravdu i jake institucije; Smanjene nejednakosti; Dostojanstven rad i ekonomski rast
- D. Smanjene nejednakosti; Dostojanstven rad i ekonomski rast; Industriju, Inovacije i infrastrukturu; Nepostojanje siromaštva

11. – A / 12. – B. / 13. – C. / 14. – C. / 15. – D.
 Tóční odgovori: 1. – A. / 2. – A. / 3. – B. / 4. – D. / 5. – A. / 6. – A. / 7. – C. / 8. – C. / 9. – C. / 10. – A. /

Izvori

Asociace společenské odpovědnosti. (2021, January 1). *Akce plná tipů, jak na nefinanční reporting*. <https://www.spolecenskaodpovednost.cz/akce-plna-tipu-jak-na-nefinancni-reporting/>.

Hummels, H. & Argyrou, A. (2020). *Planetary demands: Redefining sustainable development and sustainable entrepreneurship*. *Journal of Cleaner Production*. 278(1), 123804.

doi:<https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.123804>.

Meadows, D. H. (1972). *The Limits to growth: a report for the Club of Rome's project on the predicament of mankind*. Universe Books.

United Nations (1992). *The Rio Declaration on Environment and Development*. https://www.unesco.org/education/pdf/RIO_E.PDF.

United Nations (2012). *The Future We Want*. <https://sustainabledevelopment.un.org/futurewewant.html>.

United Nations (2015). *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>.

United Nations (2019). *Promote Sustainable Development*. <https://www.un.org/en/sections/what-we-do/promote-sustainable-development/index.html>.

World Economic Forum (2020). *Measuring Stakeholder Capitalism: Towards Common Metrics and Consistent Reporting of Sustainable Value Creation*. Dostupné 22. 8. 2020 z: <https://www.weforum.org/reports/measuring-stakeholder-capitalism-towards-common-metrics-and-consistent-reporting-of-sustainable-value-creation>.

World Commission on Environment and Development (1987). *Our Common Future*. <https://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>.

World Health Organization (2002). *World Summit on Sustainable Development*. <https://www.who.int/wssd/en/>.

Modul 3

Upravljanje ciljevima održivog razvoja

Upravljanje ciljevima održivog razvoja

12 – Odgovorna potrošnja i proizvodnja

Svjetska populacija raste sve brže, a na to ukazuju podaci trenutne svjetske populacije koja iznosi oko 7,7 mlrd. uz stopu rasta od 1,08 %, što godišnje predstavlja rast oko 82 milijuna ljudi (The World Population Prospects of The United Nations, 2019). Ovaj scenarij predstavlja velik utjecaj na okoliš, jer je rast svjetske populacije izravno povezan s globalnom potražnjom energije i korištenjem prirodnih resursa. Prema WWF-u, životni standard će se smanjiti do 2030. ukoliko ljudi nastave ovim tempom iscrpljivati prirodne resurse planeta. Kako bi se to zaustavilo, hitno je potrebno shvatiti i osvijestiti da su nužne temeljne promjene u načinu na koji društva proizvode i troše za postizanje globalnog održivog razvoja.

Time se ističe važnost cilja 12 *Sustainable Development Agenda*, koji ima za cilj osigurati održive modele potrošnje i proizvodnje.

- *Činjenice*
  - Procjenjuje se kako se svake godine trećina sve proizvedene hrane – što je ekvivalentno 1,3 milijarde tona u vrijednosti od oko 1 trilijun USD , završi trunući u kontejnerima potrošača i trgovaca na malo ili se pokvari zbog loše prakse prijevoza i žetve.
  - Kad bi ljudi diljem svijeta prešli na energetske učinkovite žarulje, svijet bi uštedio 120 milijardi USD godišnje.
  - Ako globalna populacija dosegne 9,6 milijardi do 2050. godine, ekvivalent gotovo tri planeta mogao bi biti potreban za osiguranje prirodnih resursa potrebnih za održavanje sadašnjeg načina života.
  - Upotreba vode u cijelom svijetu raste za oko 1 % godišnje od 1980-ih.
  - 38 milijuna djece mlađe od 5 godina imalo je prekomjernu težinu ili je bilo pretilo u 2019.
  - Kućanstva troše 29 % globalne energije i posljedično pridonose 21 % ukupne emisije CO₂.
  - Prehrambeni sektor čini oko 30 % ukupne svjetske potrošnje energije i odgovoran je za oko 22 % ukupnih emisija stakleničkih plinova.
  - Jedan od četiri učitelja ne osjeća se spremnim poučavati teme povezane s ovim naslovima. Potrebno je više truda kako bi se osiguralo da ova pitanja budu ključne komponente nacionalnih obrazovnih sustava.

- *Ključne poslovne teme*
  - Održivi izvori
  - Učinkovitost resursa proizvoda i usluga
  - Recikliranje materijala
  - Prakse nabave
  - Informacije o proizvodima i uslugama te označavanje

16 – Mir, pravda i jake institucije

Ovo se poglavlje fokusira na uvođenje cilja održivog razvoja broj 16, koji pripada socijalnom stupu održivog razvoja i ima važnost za unapređenje održivog razvoja osiguravanjem pravde za sve izgradnjom učinkovitih, odgovornih institucija na svim razinama. Među 17 ciljeva održivog razvoja, SDG16 prepoznat je kao temelj na kojem počivaju uspjesi preostalih ciljeva, budući da sukobi, nesigurnost, slabe institucije i ograničeni pristup pravdi ugrožavaju održivi razvoj. Kako bi bilo koja država ili organizacija postigla ono što do sada nije, moraju se ostvariti temeljna načela održavanja mira, postizanja pravde za sve i osiguravanja institucionalne odgovornosti. Empatija i čvrst etički kompas ključni su za svako demokratsko društvo. Međutim, progona, nejednakost i zlostavljanje i dalje su prisutni i razdiru civilizaciju.

- *Činjenice o miru, pravdi i jakim institucijama*
  - Pravosuđe i policija su među institucijama koje su najviše pogođene korupcijom, a korupcija, mito, krađa i utaja poreza koštaju zemlje u razvoju oko 1,26 bilijuna USD godišnje; taj bi se iznos mogao iskoristiti kako bi se oni koji žive s manje od 1,25 USD dnevno udaljili od praga od 1,25 USD tijekom najmanje šest godina.
  - Otprilike 28,5 milijuna djece školske dobi u područjima zahvaćenim sukobima ne pohađa osnovnu školu.
  - Broj ljudi koji bježe od rata, progona i sukoba premašio je 70 milijuna u 2018., što je najveća razina koju je zabilježila United Nations Refugee Agency (UNHCR) u gotovo 70 godina.
  - Nasilje nad djecom još je jedan značajan dio zadaće SDG 16. UN je 2019. zabilježio 357 ubojstava i 30 prisilnih nestanaka boraca za ljudska prava, novinara i sindikalnih aktivista u 47 država. Nasilje nad djecom pogađa više od 1 milijardu djece diljem svijeta i stvara troškove društvu do 7 bilijuna USD godišnje, a svake godine 50% djece u svijetu doživljava nasilje. Svakih 7 minuta jedno dijete umre negdje u svijetu zbog nasilja, a jedno od 10 djece je seksualno zlostavljano prije navršениh 18 godina. Svaki treći korisnik interneta je dijete, a 800 milijuna ih koristi društvene mreže. Svako dijete može postati žrtvom nasilja na internetu, a broj prijava seksualnog zlostavljanja djece na internetu podnesenih NCMEC-u povećao se s jednog milijuna u 2014. na 45 milijuna u 2018. Nasilje u školama pogađa 246 milijuna djece diljem svijeta svake godine.

Njihovi vršnjaci su u posljednjih mjesec dana uznemiravali svakog trećeg učenika u školi, a najmanje jedno od 10 djece doživjelo je internetsko nasilje.

- *Odabrani ciljevi i strategije za smanjenje nasilja nad djecom, deklarirani u Agendi 2030*
  - Značajno smanjiti sve oblike nasilja i s njime povezane stope smrtnosti diljem svijeta.
  - Zaustaviti zlostavljanje, iskorištavanje, trgovinu i sve oblike nasilja i mučenja djece.
  - Do 2030. značajno smanjiti nezakonite financijske tokove i protok oružja, ojačati oporavak i povrat ukradene imovine i boriti se protiv svih oblika organiziranog kriminala.
  - Razviti učinkovite, odgovorne i transparentne institucije na svim razinama.
  - Osigurati osjetljivo, uključivo, participativno i reprezentativno donošenje odluka na svim razinama.
  - Ojačati relevantne nacionalne institucije kroz međunarodnu suradnju za izgradnju kapaciteta na svim razinama, posebno u zemljama u razvoju, za borbu protiv terorizma i kriminala te kako bi se spriječilo nasilje.
  - Promicati i provoditi nediskriminirajuće zakone i politike za održivi razvoj.
  - Ciljevi SDG-a strogo su međusobno povezani i ne mogu se izvršavati ili ocjenjivati zasebno, osobito u slučaju SDG-a 16. U Agendi 2030. 24 cilja i 33 pokazatelja sedam drugih SDG-ova trenutačno doprinose miru, pravdi i jakim institucijama, što se često naziva i SDG 16+. SSG/R radnje ne doprinose samo ostvarenju SDG 16, već i raznim drugim SDG ciljevima. Jedan je rodna ravnopravnost, gdje je usmjeravanje pružanja sigurnosti, upravljanja i nadzora kritična komponenta odgovarajućeg SDG-a i pridonosi SDG-u 5. Povećanje zapošljavanja žena službenica u policiji, pravosuđu i vojsci zahtijeva kontaktiranje ranjivih dijelova društva, omogućiti pristup pravdi i spriječiti kršenje ljudskih prava. Također, održivi gradovi i zajednice (SDG 11) koncentriraju se na izgradnju uključivih, sigurnih, otpornih i održivih gradova i zajednica. SSG/R aktivnosti u urbanim sredinama doprinose univerzalnom pristupu sigurnim i inkluzivnim javnim prostorima, posebno za ranjive članove društva.
- *Problemi povezani s korporativnom praksom (Primjeri dobre prakse)*
  - Održivost kao pravac poslovnog modela. Načela i suradnja s poslovnim partnerima temeljena na etičkim načelima i borbom protiv korupcije u poslovanju.
  - Zdravi i sigurni radni uvjeti. Briga o zdravim i sigurnim radnim uvjetima važna je jer štiti zaposlenike, smanjuje se broj izostanaka zaposlenika u poduzećima, te osigurava učinkovitije i produktivnije radno mjesto.
  - Ravnoteža poslovnog života. Neki od uobičajenih razloga koji dovode do loše ravnoteže između poslovnog i privatnog života uključuju: povećane odgovornosti na poslu.
  - Uključivo društvo. Uključivo društvo je društvo koje nadjačava razlike rase, rodne nejednakosti, klase, generacije i geografije te osigurava uključenost,

jednakost mogućnosti kao i sposobnost svih članova društva da utvrde dogovoreni skup društvenih institucija.

- Primjeri dobre prakse: <https://www.spolecenskaodpovednost.cz/sdg/mir-spravedlnost-a-silne-institute/>

17 – Partnerstva za ciljeve

Kao dio Agende 2030, cilj održivog razvoja 17 je jačanje sredstava provedbe i revitalizaciju globalnog partnerstva za održivi razvoj (engl. Global Partnership for Sustainable Development). Uz ovu misiju, SDG 17 služi kao pokretač i podrška za SDGs od 1 do 16, budući da se svi ekološki, društveni i ekonomski ciljevi mogu postići samo ako se implementiraju snažna sredstva za njihovu provedbu.

- *SDG 17 kao pokretač održivog razvoja*

Omogućavanje održivog razvoja uključuje mobilizaciju financijskih sredstava iz više izvora, kao i upravljanje dugom zemalja u razvoju. Financijska sredstva za zemlje u razvoju moraju se mobilizirati i u zemlji i u inozemstvu. Iz domaće perspektive, zemlje u razvoju trebale bi ojačati svoje kapacitete za prikupljanje prihoda. Razvijene zemlje, s druge strane, moraju ispuniti svoje obveze službene razvojne pomoći (engl. *Official Development Assistance* - ODA). Osim toga, otvoreni, multilateralni trgovinski sustav temeljen na pravilima WTO-a (engl. World Trade Organization) trebao bi osnažiti zemlje u razvoju da sve više sudjeluju u svjetskoj trgovini.

Tehnologija je, kao još jedan čimbenik koji omogućuje SDG-ove, dvojak čimbenik. Prijenos tehnologija, dijeljenje pristupa znanju, znanosti i inovacijama te izgradnja tehnoloških kapaciteta u zemljama u razvoju ima za cilj olakšati provedbu ciljeva održivog razvoja od 1 do 16. Osim toga, stalno rastuća uporaba tehnologije, posebno informacijske i komunikacijske tehnologije, u zemljama u razvoju se sama po sebi smatra pokazateljem napretka u održivom razvoju.

Štoviše, za uspješnu provedbu ciljeva održivog razvoja mora se omogućiti i međunarodno podržati učinkovita i ciljana izgradnja kapaciteta u zemljama u razvoju.

Ipak, omogućavanje održivog razvoja nije isključivo zadatak javne sfere, već zahtijeva podjednaki doprinos privatnog sektora i civilnog društva. Javni, privatni i civilni čimbenici trebaju udružiti snage i uključiti se u snažna i učinkovita partnerstva s više dionika s ciljem dijeljenja znanja, tehnologije i resursa. Naposljetku, napredak u postizanju ciljeva održivog razvoja može se utvrditi i mjeriti samo ako su dostupni sveobuhvatni i pouzdani podaci. Kako bi se to ostvarilo, ključno je omogućiti zemljama u razvoju prikupljanje podataka i njihovu analizu znanstvenim metodama.

- *Trendovi vezani za SDG 17*

- Sve veći teret duga zemalja u razvoju, potaknut pandemijom COVID-19.
- Oporavak globalnih tokova izravnih stranih ulaganja koji premašuju razinu prije pandemije, uglavnom za dobrobit razvijenih zemalja; samo skroman rast izravnih stranih ulaganja u najsiriromašnijim zemljama.

- Povećanje službene razvojne pomoći koju pružaju razvijene zemlje od 2015.; međutim, zemlje donatori još uvijek ne postižu svoj cilj odvajanja 0,7 % BND-a za ODA.
- Povećanje globalne upotrebe interneta posebno potaknuto zemljama u razvoju: 54 % svjetske populacije koristilo se internetom 2019. u usporedbi sa 63 % 2021.
- Stagnirajuće financiranje podataka i statistike na 0,3 % ODA-e; Financiranje statističkih aktivnosti u područjima koja nisu zdravstvo izgubila su prioritet.
- *Ključne akcijske teme*
  - Redistribucija financijskih sredstava i mobilizacija novih financijskih sredstava za postizanje ciljeva
  - Korištenje znanstvenih metoda za analizu podataka i razvoj tehnologija za SDG
  - Razvijanje kapaciteta
  - Jačanje partnerstva i predanost dijalogu

Pitanja

1. SDG 16 smatra se temeljem za sve preostale ciljeve:

- A. Da
- B. Ne
- C. Može biti
- D. Ne znam

2. S obzirom na Agendu 2030, SDG16 sastoji se od:

- A. 12 ciljeva
- B. 16 ciljeva
- C. 30 ciljeva
- D. Nijednog cilja

3. Organizacija čiji je cilj smanjenje razine korupcije naziva se:

- A. Transparency International
- B. Svjetska trgovinska organizacija
- C. Europska unija
- D. Svjetska banka

4. Poštivanje Zdravih i sigurnih uvjeta rada čini rad više:

- A. Učinkovitijim i produktivnijim
- B. Manje produktivnim
- C. Sporijim
- D. Skupljim

5. Socijalna uključenost:

- A. Je alat koji se koristi za stvaranje uključivog društva
- B. Dio je društvenog života
- C. Uređuje društveni život
- D. Uređuje opći stav o poštivanju rodne jednakosti

6. Ravnoteža između poslovnog i privatnog života objašnjava se kao:

- A. Ravnoteža između poslovnog i privatnog života, što znači pravu ravnotežu između posla i slobodnog vremena
- B. Ravnoteža između poslovnog i privatnog života znači davanje prednosti radu u odnosu na slobodno vrijeme
- C. Ravnoteža između poslovnog i privatnog života znači rad od kuće
- D. Ravnoteža između poslovnog i privatnog života znači rad online

7. Među ciljevima održivog razvoja, SDG 17 ima posebnu ulogu jer:

- A. Prati napredak u drugim ciljevima održivog razvoja
- B. Proizlazi iz postizanja drugih ciljeva održivog razvoja
- C. Omogućuje i podržava druge ciljeve održivog razvoja
- D. Definiira opseg ostalih ciljeva održivog razvoja

8. U kojem aspektu je pandemija COVID-19 potaknula SDG 17?

- A. Globalna uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije povećala se tijekom pandemije
- B. Razvijene zemlje sada ispunjavaju svoje obveze ODA-e zahvaljujući pomoći u vezi s COVID-19
- C. Najsiromašnije zemlje sada imaju koristi od značajnog rasta izravnih stranih ulaganja
- D. Statističke aktivnosti sada se financiraju većim udjelom ODA-e

9. Omogućavanje održivog razvoja:

- A. Zadaća je država i stoga stvar javne sfere
- B. Uglavnom se odvija kroz FDI poduzeća iz privatnog sektora
- C. Mogu postići samo zemlje u razvoju
- D. Zahtijeva partnerstvo s više dionika koje čine javni akteri, privatni sektor i civilno društvo

10. Što je Službena razvojna pomoć (engl. Official Development Assistance- ODA)?

- A. Financiranje nevladinih organizacija za provedbu projekata održivog razvoja
- B. Financijska sredstva koja razvijene zemlje daju zemljama u razvoju
- C. Donacije pojedinaca za potporu dobrovoljnim projektima u zemljama u razvoju
- D. Obuke koje nude Ujedinjeni narodi za poticanje održivog razvoja

11. Zašto je zemljama u razvoju potrebno omogućiti prikupljanje i analizu podataka uz pomoć znanstvenih metoda?

- A. Zato što je to dio promicanja visokog obrazovanja u zemljama u razvoju
- B. Zato što je to potrebno radi usklađivanja s globalnim normama makroekonomskog izvještavanja
- C. Zato što je to potrebno za prepoznavanje i mjerenje napretka u postizanju Ciljeva održivog razvoja
- D. Zato što se time promiče transparentnost nedavnih kretanja u društvu i gospodarstvu

12. Zašto se SDG 12 obraća potrošačima i proizvođačima?

- A. Jer trebamo zajedničku odgovornost
- B. Jer proizvodnja je više od potrošnje
- C. Jer potrošnja je odgovorna za proizvodnju
- D. Jer proizvodnja je odgovorna za utjecaj na potrošnju

13. Uz koju se koncepciju može povezati SDG 12:

- A. Kružna ekonomija
- B. Ekonomija smanjenja rasta
- C. Ekonomija dijeljenja
- D. Ekonomski rast kakav je sada

14. Koliko bi planeta bilo potrebno da se osiguraju resursi za rast stanovništva?

- A. 6 planeta zemlja
- B. 5 planeta zemlja
- C. 4 planeta zemlja
- D. 3 planeta zemlja

15. Korištenje ekološke učinkovitosti za faktoriranje inputa i outputa: koji bi čimbenik mogao biti mogući?

- A. Faktor 2
- B. Faktor 3
- C. Faktor 4
- D. Faktor 5

Izvori

- Aßländer, M. S., & Hudson, S. (2017). *The Handbook of Business and Corruption*. Van Haren Publishing.
- Benn, S., Edwards, M., & Williams, T. (2021). *Sustainability*. Taylor & Francis.
- Bundesministerium für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung. (2022). *SDG 17: Partnerschaften zur Erreichung der Ziele*. Retrieved 16 November 2022, from <https://www.bmz.de/de/agenda-2030/sdg-17>.
- Clark, C. E., Chang, K. K., & Melvin, S. P. (2020). *Business and Society*. SAGE Publications
- Council of Europe. (2022). *Home. Council of Europe Contribution to the United Nations 2030 Agenda for Sustainable Development Goals*. Retrieved 14 April 2022, from <https://www.coe.int/en/web/un-agenda-2030/home?desktop=true>
- Dalby, S., Horton, S., Mahon, R., & Thomaz, D. (2020). *Achieving the Sustainable Development Goals*. Taylor & Francis.
- European Commission. (2021). *Peace, Justice, and Strong Institutions. International Partnerships - European Commission*. Retrieved 14 April 2022, from https://ec.europa.eu/international-partnerships/sdg/peace-justice-and-strong-institutions_en
- Filho, W. L., Azul, A. M., Brandli, L., Salvia, A. L., Özuyar, P. G., & Wall, T. (2021). *Peace, Justice and Strong Institutions*. Springer Publishing.
- Leal Filho, W., Marisa Azul, A., Brandli, L., Lange Salvia, A., Özuyar, P. G., & Wall, T. (Eds.). (2021). *Peace, Justice and Strong Institutions. Encyclopedia of the UN Sustainable Development Goals*. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-95960-3>
- Medearis, M. (2021). *16 Peace Justice Strong Institutions Global Goals: Notebook Planner - 6x9 inch Daily Planner Journal, To Do List Notebook, Daily Organizer*, 114 Pages. Independently published.
- OSN. (2019). *Cíle udržitelného rozvoje (SDGs)*. Retrieved 14 April 2022, from <https://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs>
- Radović, V. (2019). *SDG16 - Peace and Justice*. Van Haren Publishing.
- Silvia, C., & Truzzi, S. (2020). *Sustainable business models: literature review of main contributions and themes*. *International Journal of Business and Management*, 15(5), 11.

The Peace Alliance. (2022). *Educational Institute*. Retrieved 14 April 2022, from <https://peacealliance.org/the-peace-alliance-educational-institute/>

Radović, V. (2019). *SDG16 - Peace and Justice*. Van Haren Publishing.

Thrassou, A., Vrontis, D., Weber, Y., Shams, S. M. R., & Tsoukatos, E. (2020). *The Changing Role of SMEs in Global Business*. Springer Publishing.

United Nations. (2020). *Peace, justice and strong institutions. United Nations Sustainable Development*. Retrieved 14 April 2022, from <https://www.un.org/sustainabledevelopment/peace-justice/>

United Nations. (2022). *Strengthen the means of implementation and revitalize the Global Partnership for Sustainable Development*. Retrieved 16 November 2022, from <https://sdgs.un.org/goals/goal17>.

United Nations. (2022). *Sustainable Development*. <https://sdgs.un.org/goals>

United Nations. (2022). *The Sustainable Development Goals Report 2022*. New York: United Nations Publications. Retrieved 16 November 2022, from <https://unstats.un.org/sdgs/report/2022/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2022.pdf>.

Walker, G., Pekmezovic, A., & Walker, G. (2019). *Sustainable Development Goals*. Wiley.

Wirtenberg, J., Kelley, L. M., Lipsky, D., & Russell, W. G. (2018). *The Sustainable Enterprise Fieldbook*. Taylor & Francis.

Modul 4

SDGs - Ljudi

SDGs - Ljudi

Modul SDG Ljudi i pojedinačni pokazatelji moraju se promatrati zajedno s ostala tri SDG cilja. Svaki od ovih modula je relevantan za druge teme. Cilj modula 4 je definirati SDGs Ljudi. Cilj ovog modula je je okončati siromaštvo i glad u svim njihovim oblicima i dimenzijama te osigurati da sva ljudska bića mogu ispuniti svoj potencijal u dostojanstvu i jednakosti te u zdravom okolišu.

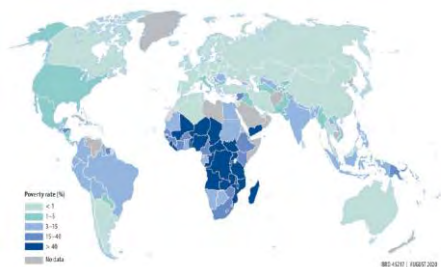
Vrijednosti pojedinih pokazatelja se prate te se utvrđuje njihov idealni budući razvoj. Vidi: Global indicator framework for the Sustainable Development Goals i ciljeve Agende održivog razvoja do 2030 (engl. 2030 Agenda for Sustainable Development).

1 - Bez siromaštva

Podmodul Bez siromaštva ima za cilj iskorijeniti siromaštvo u svim njegovim oblicima svugdje u svijetu. Dok su ciljevi jasni, provedba zaostaje. Nažalost, pitanje siromaštva i dugova za najsiromašnije zemlje svijeta i dalje je najveći problem. Smanjenje siromaštva izazovan je zadatak koji se mora postići postupnim koracima i osiguravanjem jednakih prava i pristupa ekonomskim i prirodnim resursima, tehnologiji, imovini te osnovnim i financijskim uslugama. Također poziva na potporu zajednicama pogođenim sukobima i katastrofama povezanim s klimom te naglašava političku predanost i mobilizaciju resursa kao ključne poluge za ubrzanje iskorjenjivanja siromaštva.

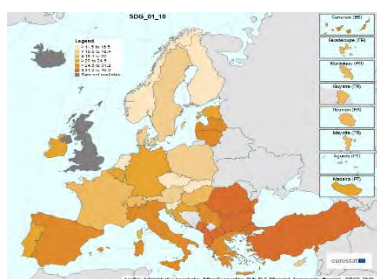
- *Činjenice o siromaštvu:*
  - “Od 2015. Svjetska banka definira ekstremno siromaštvo kao ljude koji žive s manje od 1,90 USD dnevno, mjereno pomoću međunarodne granice siromaštva” (WHO, 2022a).
  - “Oko 9,2 % svijeta, ili 689 milijuna ljudi, živi u ekstremnom siromaštvu s manje od 1,90 USD dnevno, prema podacima Svjetske banke (WHO, 2022b). Gotovo 25 godina broj ljudi koji žive u ekstremnom siromaštvu stalno se smanjivao. No trend je prekinut 2020. godine, kada je siromaštvo poraslo zbog poremećaja izazvanih krizom COVID-19 u kombinaciji s učincima sukoba i klimatskih promjena — koje su već usporavale smanjenje siromaštva (World Bank, 2022). Pandemija virusa COVID-19 uzrokovala je povećanje siromaštva: još 71 milijun ljudi živjet će u ekstremnom siromaštvu” (OSN, 2022).
  - “Većina ekstremno siromašnih ljudi živi u južnoj Aziji i subsaharskoj Africi. Visoke razine siromaštva često se nalaze u malim, krhkim i sukobima pogođenim zemljama. Jedna od pet osoba u zemljama u razvoju živi s manje od 1,25 USD dnevno” (OSN, 2022)

Slika 1: Stopa siromaštva na liniji siromaštva od 1,90 američkih dolara dnevno, 2017.

Izvor: Svjetska banka (2022a).

Slika 2: Ljudi u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, 2021.

Zdroj: Eurostat (2022)

- *Odabrani ciljevi i strategije za smanjenje siromaštva:*
  - Manje djece koja odrastaju u siromaštvu – povećati uspjeh učenika u školama kroz projekte za mlade, intervencije za pomoć mladima, klubove za djecu, financijsko i pravno opismenjavanje.
  - Manje beskućnika - zadržati udio socijalnih stanova na ciljanoj razini, glavni planovi za socijalno stanovanje, besplatni savjeti za zajmoprimce.
  - Smanjiti zdravstvene nejednakosti za ranjive skupine i osobe s invaliditetom.
  - Političke obveze, socijalna politika, mobilizacija resursa, potpora ugroženim područjima.
- *Problemi povezani s korporativnom praksom (Primjeri dobre prakse):*
  - Nadahnuti praksu i pokazati primjere kako poslovanje može podržati i pomoći u postizanju ciljeva (pronalaženje inspirativnih slučajeva).
  - Odnos između rasta stanovništva i siromaštva (npr. rast stanovništva, demografska tranzicija, pomlađivanje stanovništva znači potražnju za novim radnim mjestima, veza s promjenama u obrascima potrošnje).
  - Uvođenje i konsolidacija pravednog nagrađivanja, beneficija koje pridonose ekonomskom blagostanju zaposlenika, zato što je raspodjela plaća i dohotka neophodna za uklanjanje nejednakosti i siromaštva.

- Aktivnosti za izbjegavanje rada djece. Dječji rad, kao prisilan ili obvezan rad, krše fundamentalna ljudska prava te sprječava razvoj. Postoji snažna poveznica između siromaštva i dječjeg rada, koja može smanjiti životni standard generacijama.
- Primjeri dobre prakse: <https://www.spolecenskaodpovednost.cz/sdg/chudoba/>

2 – Nulta glad (engl. Zero hunger)

Podmodul nulte gladi ima za cilj iskorijeniti glad, postići sigurnost hrane i poboljšati prehranu te promicati održivu poljoprivredu. Pothranjenost je veliki problem, ali razvijene zemlje se bore protiv suprotnog, odnosno pretilosti. Cilj je, dakle, ne samo suzbijanje pothranjenosti, već i prevencija i liječenje pretilosti koja također ima nepovoljan učinak na kvalitetu života. Važan aspekt borbe protiv pretilosti je to što ju je moguće spriječiti. Važno je povećati poljoprivrednu proizvodnju i poduprijeti male poljoprivrednike, istovremeno, čuvajući okoliš i sprječavajući prirodne katastrofe.

- *Činjenice o nultoj gladi (engl. zero hunger)*
  - *“Glad je nevolja povezana s nedostatkom hrane. Prag za nedostatak hrane ili pothranjenost je manji od 1800 kalorija dnevno. Diljem svijeta proizvodi se više nego dovoljno hrane da se prehrani globalno stanovništvo, ali čak 829 milijuna ljudi još uvijek gladije. Nakon postojanog opadanja tijekom čitavog desetljeća, glad u svijetu je u porastu, pogađajući gotovo 10 % posto ljudi u svijetu. Od 2019. do 2022. broj pothranjenih ljudi porastao je za čak 150 milijuna, što je kriza uzrokovana uglavnom sukobima, klimatskim promjenama i pandemijom COVID-19. Procjenjuje se da 14 milijuna djece mlađe od pet godina diljem svijeta pati od teške akutne pothranjenosti, poznate i kao teška iscrpljenost, ali samo 25 % akutno pothranjene djece ima pristup liječenju koje spašava život” (ACF-USA, 2022).*
  - *“Pretilost diljem svijeta gotovo se utrostručila od 1975. U 2016. više od 1,9 milijardi odraslih osoba, starijih od 18 godina, imalo je prekomjernu tjelesnu težinu. Od toga je više od 650 milijuna bilo pretilo. 39 milijuna djece mlađe od 5 godina imalo je prekomjernu tjelesnu težinu ili je bilo pretilo u 2020. godini” (WHO, 2021).*
  - *“Većina svjetske populacije živi u zemljama u kojima prekomjerna tjelesna težina i pretilost ubijaju više ljudi nego pothranjenost. Prekomjerna tjelesna težina i pretilost povezani su s većim brojem smrtnih slučajeva u svijetu od pothranjenosti. Na globalnoj razini postoji više ljudi koji su pretilih nego ljudi koji imaju manjak kilograma – to se događa u svim regijama osim u dijelovima subsaharske Afrike i Azije” (WHO, 2021).*

Slika 3: Srednji BMI (kg/m²)

Izvor: WHO (2022)

Slika 4: Stopa pretilosti prema indeksu tjelesne mase (BMI) (2019)

Izvor: Eurostat (2022)

- *Odabrani ciljevi i strategije za smanjenje gladi:*
  - Bolja prehrana i edukacija o prehrani, kvalitetna hrana, školsko obrazovanje.
  - Promicati lokalnu hranu, podržati male poljoprivrednike, zaštititi raznolikost sjemena, usjeva i stoke.
  - Prehrana za djecu, mlade i umirovljenike - prehrana u školama, obroci za umirovljenike.
  - Smanjenje bacanja hrane, banke hrane.
  - Urbani društveni vrtovi (engl. urban community gardens).
- *Problemi povezani s korporativnom praksom (Primjeri dobre prakse):*
  - Nadahnuti praksu i pokazati primjere kako poslovanje može podržati i pomoći u postizanju ciljeva (pronalaženje inspirativnih slučajeva).
  - Potpora ruralnoj infrastrukturi, investicije...
  - Ukidanje izvoznih poticaja.
  - Smanjenje ekstremne volatilnosti cijena hrane.
  - Promoviranje regionalne hrane, pravedne trgovine.
  - Primjeri dobre prakse: <https://www.spolecenskaodpovednost.cz/sdg/konec-hladu/>

3 - Dobro zdravlje i blagostanje (engl. good health and well-being)

Cilj podmodula dobrog zdravlja i blagostanja je osigurati zdrav život i promicati dobrobit za sve u svim dobnim skupinama. Osiguravanje zdravog života može se poduprijeti obrazovanjem, mogućnostima zapošljavanja, obrazovnim aktivnostima i uklanjanjem društvenih nejednakosti. Društvena nejednakost značajno utječe na ljude tijekom cijelog života i utječe na njihovo zdravlje. Zdravstvena skrb ne smije biti usmjerena samo na liječenje bolesti, već se mora usredotočiti i na promicanje zdravog i aktivnog načina života. Tome pridonosi ne samo kvalitetna i dostupna zdravstvena skrb, nego i čisti zrak, zdrava i kvalitetna prehrana te sportsko-rekreacijski centri. Cilj je širenje zdravstvenog odgoja, mentalnog zdravlja te podizanje svijesti o opasnostima droga, alkohola i pušenja.

- *Činjenice o dobrom zdravlju i blagostanju*
  - Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) definira zdravlje kao „stanje potpunog tjelesnog, mentalnog i društvenog blagostanja, a ne samo odsutnost bolesti ili slabosti“.
  - “Procjenjuje se da je 2018. godine 6,2 milijuna djece i adolescenata mlađih od 15 godina umrlo, uglavnom od uzroka koji su se mogli spriječiti. Od tih smrti, 5,3 milijuna dogodilo se u prvih 5 godina, od čega gotovo polovica u prvom mjesecu života. Unatoč značajnom globalnom napretku, sve je veći udio smrti djece u podsaharskoj Africi i južnoj Aziji. Četiri od svakih pet smrtnih slučajeva djece mlađe od pet godina dogodi se u ovim regijama” (UN, 2022).
  - “Više od 40 % svih zemalja ima manje od 10 liječnika na 10 000 ljudi; više od 55 % zemalja ima manje od 40 medicinskih sestara i primalja na 10 000 ljudi” (UN, 2022).

Slika 5: Očekivano zdravo trajanje života pri rođenju

Izvor: WHO (2022)

Slika 6: Godine zdravog života pri rođenju prema spolu

Izvor: Eurostat (2022)

- *Izabrani ciljevi i strategije za dobro zdravlje i blagostanje:*
  - Dostupna i kvalitetna zdravstvena zaštita, dostupni lijekovi i cjepiva, zdravlje majki, digitalizacija zdravstva.
  - Zdravstveno opismenjavanje i zdravstveni odgoj.
  - Povećana kvaliteta života - pristup sportskim objektima, povećanje slobodnih aktivnosti, smanjeno pušenje osobito među mladima te suzbijanje uzimanja drugih sredstava ovisnosti.
  - Dostojanstven život za starije osobe - potpomognuto stanovanje, mobilne usluge, domovi za starije osobe, rana prevencija, dostojanstvena skrb i skrb za nevjenčane osobe.
  - Zdrava prehrana i zdrav način života.
- *Problemi povezani s korporativnom praksom (Primjeri dobre prakse):*
  - Inspirirati praksu i pokazati primjere kako poslovanje može podržati i pomoći u postizanju ciljeva (pronalaženje inspirativnih slučajeva).

- Održavanje zdravstvenih standarda.
- Kvaliteta OSH-a (razvoj kvalitete OSH-a), zaštita zaposlenika od ozljeda na radu i profesionalnih bolesti.
- Aktivna briga o zaposlenicima (pružanje zdravstvene zaštite izvan radnog mjesta, dostupni lijekovi).
- Nadzor nad sredstvima ovisnosti.
- Razvoj i promicanje zdravstvene zaštite (u zemljama u razvoju). Podržavanje istraživanja i razvoja lijekova.
- Primjeri dobre prakse: <https://www.spolecenskaodpovednost.cz/sdg/zdravi-a-kvalitni-zivot/>

4 – Kvalitetno obrazovanje

Podmodul ima za cilj osigurati uključivo i pravedno obrazovanje te promicati prilike za cjeloživotno učenje za sve. Cilj je i pružanje obrazovnog i poticajnog okruženja ne samo za djecu i adolescente, već i za odrasle. Kvalitetan obrazovni sustav potrebno je stalno inovirati u skladu sa suvremenim zahtjevima, promovirati digitalni obrazovni sustav, stvarati istraživačke centre.

- *Činjenice o kvalitetnom odgoju i obrazovanju*
  - „Prije krize COVID- 19 , projekcije su pokazivale da će više od 200 milijuna djece biti izvan škole, a samo 60 % mladih završit će više srednje obrazovanje 2030. godine. Udio djece i mladih koji ne pohađaju osnovnu i srednju školu je pao s 26 % u 2000. na 19 % u 2010. i 17 % u 2018. Više od polovice djece koja se nisu upisala u školu živi u subsaharskoj Africi, a više od 85 % djece u subsaharskoj Africi ne uči ni propisani minimum. Osnovne matematičke vještine i vještine pismenosti nema 617 milijuna mladih diljem svijeta” (UN, 2022).
- *Odabrani ciljevi i strategije kvalitetnog obrazovanja:*
  - Pristup obrazovanju za sve - školsko obrazovanje bez naknade.
  - Povećanje udjela učenika s boljim ocjenama.
  - Digitalizacija u obrazovanju.
  - Društvene strategije - smanjiti utjecaj društvenog porijekla na akademska postignuća i uspjeh učenika.
  - Strategija protiv zlostavljanja, smanjenje izostajanja s nastave i pomoć u integraciji djece i mladih u nepovoljnom položaju.
  - Cjeloživotno obrazovanje i edukativni tečajevi.
  - Edukacija o ekološkim temama.
- *Problemi povezani s korporativnom praksom (Primjeri dobre prakse):*
  - Inspirirati praksu i pokazati primjere kako poslovanje može podržati i pomoći u postizanju ciljeva (pronalaženje inspirativnih slučajeva).

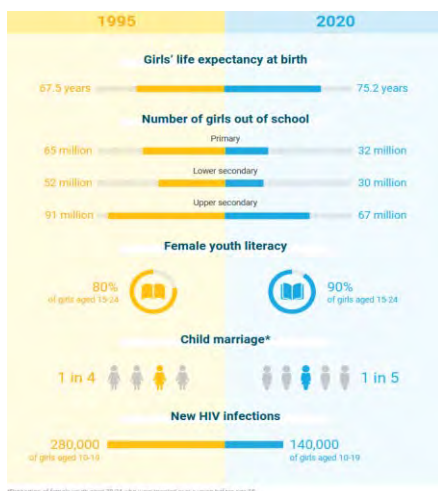
- Osigurati programe obrazovanja i osposobljavanja, osposobljavanje zaposlenika; pratiti povećanje državnih mirovina i kvalificirane radne snage. Fokusiranje na razinu ulaganja i učinkovitost obuke, a ne na broj obučениh ljudi.
- Uključenost i različitost zaposlenika (prema dobnoj skupini, rodu i drugim pokazateljima raznolikosti (npr. etnička pripadnost)).
- Učinkovito okruženje za učenje za sve (djecu, skupine u nepovoljnom položaju...), potpore za stipendije za studente iz zemalja u razvoju, stažiranje u poduzećima.
- Ravnoteža između posla i obiteljskog života.
- Primjeri dobre prakse: <https://www.spolecenskaodpovednost.cz/sdg/kvalitni-vzdelani/>
- <https://www.spolecenskaodpovednost.cz/sdg/kvalitni-vzdelani/>

5 – Rodna ravnopravnost (engl. gender equality)

Podmodul ima za cilj postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojke, kao i riješiti slučajeve uznemiravanja i diskriminacije. Osiguravanje jednakih prava, priznanja i vrijednosti u svim područjima života, tj. skrbi, zapošljavanja, načina života, donošenja odluka, političkog i gospodarskog života itd. Iznad svega, potrebno je usvojiti rodno osjetljive politike i zakonodavstvo za promicanje rodne ravnopravnosti i eliminirati rodnu diskriminaciju.

- *Činjenice o rodnoj ravnopravnosti*
  - *“Globalno, 750 milijuna žena i djevojaka udalo se prije 18-te godine života, a najmanje 200 milijuna žena i djevojaka u 30 zemalja podvrgnuto je FGM-u (engl. female genital mutilation) (sakaćenju ženskih spolnih organa). U 18 zemalja muševci mogu zakonski spriječiti svoje žene da rade; u 39 zemalja kćeri i sinovi nemaju jednaka prava nasljeđivanja; a 49 zemalja nema zakone koji štite žene od obiteljskog nasilja (UN, 2022). Otprilike 1 od 20 djevojaka u dobi od 15 do 19 godina – oko 13 milijuna u svijetu – iskusilo je prisilni seks u svom životu” (UNICEF, 2022).*
  - *“Iako su žene napravile važan prodor u političke položaje diljem svijeta, njihova zastupljenost u nacionalnim parlamentima je 23,7 % manja od pariteta” (UN, 2022).*
  - *“Širom svijeta gotovo 1 od 4 djevojke u dobi od 15 do 19 godina nije niti zaposlena niti se obrazuje ili obučava – u usporedbi s 1 od 10 dječaka” (UNICEF, 2022).*

Slika 7: Napredak za djevojke i mlade žene

Izvor: UNICEF (2022), dostupno na <https://www.unicef.org/gender-equality>

- *Odabrani ciljevi i strategije za rodnu ravnopravnost:*
  - Promicanje rodne ravnopravnosti i seksualne orijentacije - edukacija nastavnika, rodna ravnopravnost u rukovodećim uslugama skrbi, minimiziranje rodne diskriminacije kandidata za posao.
  - Ravnopravnost za djecu - aktivnosti u slobodno vrijeme, borba protiv diskriminacije i zlostavljanja.
  - Društveno odgovorno poslovanje.
  - Programi prekvalifikacija.
  - Jednaka prava - usvajanje politike i zakonodavstva za promicanje rodne ravnopravnosti.
- *Problemi povezani s korporativnom praksom (Primjeri dobre prakse):*
  - Inspirirati praksu i pokazati primjere kako poslovanje može podržati i pomoći u postizanju ciljeva (pronalaženje inspirativnih slučajeva).
  - Osnaživanje žena. Rodna ravnopravnost u svim sferama.
  - Radna ravnoteža - obiteljskog i radnog života za žene (i muškarce), fleksibilni radni uvjeti i poslovi.
  - Primjeri dobre prakse: <https://www.spolecenskaodpovednost.cz/sdg/rovnost-muzu-a-zen/>

8 - Dostojanstven rad i ekonomski rast (engl. Decent Work and Economic Growth)

Gospodarski rast se smatra ključnim ciljem održivog razvoja za financiranje iskorjenjivanja siromaštva i dolazi zajedno s 12 podciljeva (8.1-8.10 i 8a. i b). Riječ je o promicanju uključivog i održivog gospodarskog rasta, pune i produktivne zaposlenosti i pristojnih radnih uvjeta za sve. Budući da je takozvano Brundlandtovo izvješće iz 1987. godine objavilo glavnu definiciju održivog razvoja, postoji i važna druga rečenica koja slijedi: *“...daleko od toga da zahtijeva prestanak gospodarskog rasta, ono prepoznaje da se problem siromaštva i nerazvijenosti ne može riješiti bez oslobađanja novog doba rasta u kojem zemlje u razvoju igraju veliku ulogu i ostvaruju velike koristi“* (World Commission, 1987, str. 51). Budući da je virus COVID-19 poremetio globalnu ekonomiju te je također i rat eskalirao recesiju za koju se procjenjuje da je gotovo polovica globalne radne snage suočena s rizikom gubitka sredstava za život.

- *Činjenice o dostojanstvenom radu i gospodarskom rastu*
  - *Od 2020. godine globalno se gospodarstvo oporavilo pri godišnjoj stopi rasta od 4,4 % ali se u 2022. godini smanjila na 2,1 % zbog rata u Ukrajini. Produktivnost rada skočila je na 3,2 % rasta proizvodnje po zaposleniku.*
  - *Ova dva primjera ističu nužnost fokusiranja na podciljeve i održavanje gospodarskog rasta po stanovniku, postizanje viših razina ekonomske produktivnosti, promicanje politika koje podupiru proizvodne aktivnosti, poboljšanje globalne učinkovitosti resursa u potrošnji, postizanje pune i produktivne zaposlenosti, smanjenje udjela nezaposlenosti mladih, iskorijeniti prisilni rad, zaštititi radnička prava i sigurna radna okruženja, omogućiti održivi turizam, ojačati domaće financijske institucije, povećati pomoć zemljama u razvoju i implementirati Globalni pakt o zapošljavanju Međunarodne organizacije rada (engl. ILO Global Job Pact). Vybrané cíle a strategie, další relevantní aspekty*

1. Kako do rasta

- Iako je kapitalizam prouzročio mnoge trenutne probleme, njegove temeljne ideje i danas su važne za postizanje ciljeva održivosti: vlasnička prava, slobodna tržišta, usmjerenost na profit te nepostojanje središnjeg planiranja.
- SDG 8 ne poziva na kritiku rasta. U međuvremenu postoje buduće ekonomske alternative: smanjenje rasta; „Doughnut economy“, kružna ekonomija (povezano s razdvajanjem).

2. Dostojanstven rad

- Aspekti dostojanstvenog rada mogu se naći u Međunarodnim standardima organizacije rada (ILO), ali što znači dostojanstven rad? Fizički i psihički. Implementacija ovih aspekata s globalnim standardom kao što je SA 8000 može pomoći poduzeću.

3. Ograničenja SDG 8

- Granična korisnost cilja održivog razvoja 8 (SDG 8) i nadolazeći izazovi, jer će gospodarski rast bez razdvajanja resursa dovesti do negativnog ekološkog utjecaja.

10 - Smanjene nejednakosti (engl. *Reduced inequalities*)

Cilj podmodula je promicanje jednakih plaća i osiguravanje jednakih nagrada za jednak rad za sve ljude bez obzira na rod, boju kože, kastu, religiju, vjeroispovijest i druge aspekte različitosti (potencijalni pravni rizik). Osobito je važna prevencija u području nejednakosti stanovništva, a problemu se mora pristupiti u korijenu. Građansko sudjelovanje dovodi do smanjenja nejednakosti (uključivanje građana u urbane procese donošenja odluka je primjereno). Pri planiranju javnih površina i novih zgrada, potrebno je težiti pristupu bez prepreka i pristupačnosti za građane unutar pješačke udaljenosti od njihovih domova.

- *Činjenice o smanjenim nejednakostima*
  - *“Dokazi iz zemalja u razvoju pokazuju da djeca u najsiromašnijih 20 % stanovništva još uvijek imaju do tri puta veću vjerojatnost da će umrijeti prije svog petog rođendana nego djeca u najbogatijim kvantilima” (UN, 2022).*
  - *„Socijalna zaštita je značajno proširena na globalnoj razini, ali osobe s invaliditetom imaju do pet puta veću vjerojatnost da će imati ekstremno visoke zdravstvene troškove od prosjeka. Od jedne milijarde stanovništva osoba s invaliditetom, 80 % živi u zemljama u razvoju. Jedno od desetero djece je dijete s poteškoćama u razvoju. Samo 28 % osoba sa značajnim invaliditetom ima pristup invalidninama na globalnoj razini, a samo 1 % u zemljama s niskim prihodima” (UN, 2022).*
  - *“Do 30 % dohodovne nejednakosti posljedica je nejednakosti unutar kućanstava između žena i muškaraca. Također je vjerojatnije da će žene živjeti ispod 50 % medijalnog dohotka nego muškarci” (UN, 2022).*
  - *“COVID-19 je produbio postojeće nejednakosti, najviše pogađajući najsiromašnije i najugroženije zajednice. Na gospodarskom planu, pandemija COVID-19 značajno je povećala globalnu nezaposlenost i dramatično smanjila prihode radnika” (UN, 2022).*
- *Odabrani ciljevi i strategije za smanjenje nejednakosti:*
  - Socijalna pomoć, obiteljski centri.
  - Pristupačni stanovi u svim cjenovnim razredima, manje beskućnika, socijalni stanovi.
  - Integracija, inkluzija - smanjenje društvenog jaza, jednak pristup obrazovanju i tržištu rada, politika za osobe s invaliditetom.
  - Sudjelovanje građana.
- *Problemi povezani s korporativnom praksom (Primjeri dobre prakse):*
  - Nadahnuti praksu i pokazati primjere kako poslovanje može podržati i pomoći u postizanju ciljeva (pronalaženje inspirativnih slučajeva).

- Poštivati ljudska prava radnika, omogućiti kolektivno pregovaranje, pravne sankcije u slučaju kršenja istih.
- Osigurati jednaku naknadu u organizaciji bez obzira na rod, boju kože, kastu, vjeroispovijest, religiju i druge aspekte. Metrika razlike u plaćama smatra se potencijalnim pokazateljem strukturalne nejednakosti i podzastupljenosti u organizaciji – skupina u nepovoljnom položaju na rukovodećim i bolje plaćenim pozicijama.
- Primjeri dobre prakse: <https://www.spolecenskaodpovednost.cz/sdg/menerovnosti/>
- *Primjeri dobre prakse za ove teme:*
  - Općenito, za sve teme, korporativna samoregulacija može pomoći u korporativnoj praksi, npr. korporativni etički kodeksi, napredniji oblici su etičke i društvene revizije često povezane s revizijama zaštite okoliša te društvenom odgovornošću korporacija. Uvesti i implementirati različitost, društvenu odgovornost, etičke kodekse itd.
  - Poduzeća osnivaju projekte, pridružuju se organizacijama/udrugama kako bi povećale korporativnu odgovornost.
  - Pribavljanje certifikata koji podržavaju ciljeve održivog razvoja:
    - Koristite robu u skladu sa standardima Fairtrade-a. Fairtrade je trgovina zasnovana na partnerstvu. Oznaka FAIRTRADE® označava robu koja je proizvedena u skladu sa standardima Fairtrade-a. To znači da su u procesu proizvodnje sagledani i poštivani strogi društveni, ekološki i ekonomski kriteriji. Fairtrade se zalaže za pravednije trgovinske uvjete, poštivanje ljudskih i radničkih prava te ekološki prihvatljivije poslovanje (pogledajte <https://www.fairtrade.net/issue/sdgs>).
    - Na primjer - robna marka PURITY VISION® - koristi sirovine Fairtradea za svoje proizvode (Prvo poduzeća u Češkoj i Slovačkoj koje je dobilo certifikat Fair for life. Poduzeće surađuje s pojedinačnim poljoprivrednicima u Ugandi, Filipinima ili Bugarskoj kako bi pomoglo podići stabilan prihod socijalno ugroženim obiteljima).
    - Na primjer, Tierra Verde koristi ulazne materijale i sirovine koje su ekološki prihvatljive, poštene i organske (Ecogarantia, PEFC ili GOTS certifikati), čime doprinose boljem i zdravijem svijetu. Humanost i društvena odgovornost važan su dio korporativnih vrijednosti poduzeća.
    - Na primjer, Nespresso radi u skladu s vrijednostima B Corp™, pridonoseći održivom životu, podržavajući poljoprivrednike i pomažući u zaštiti okoliša.

- Sveučilišta i škole bave se ciljevima održivog razvoja, npr. etički kodeksi, strategija ljudskih resursa za istraživače (engl. Human Research Strategy For Researchers-HRS4R), provedba kodeksa ponašanja za zapošljavanje istraživača (engl. Code of conduct for the Recruitment of Researchers) itd.
- Sveučilišta i škole svoje obrazovne aktivnosti usmjeravaju ne samo na svoje studente, već i na širu javnost, npr. e-learning tečajevi, sveučilišta za treću životnu dob, tečajevi i klubovi za djecu (npr. Junior University of VŠB-TUO), organiziraju kulturna, obrazovna i sportska događanja te organiziraju zelene projekte.

Pitanja

1. Glavni cilj SDG 1- Bez siromaštva je:

- A. Iskorijeniti siromaštvo u svim njegovim oblicima posvuda
- B. Podržavati male poljoprivrednike i domaću hranu
- C. Uspostaviti i podržati banke hrane
- D. Podržavati lokalne programe smanjenja siromaštva

2. Glavni cilj SDG 2- Nulta glad je:

- A. Zaustaviti glad, osigurati sigurnost hrane i bolju prehranu te promicati održivu poljoprivredu
- B. Podržavati male poljoprivrednike i domaću hranu
- C. Smanjiti glad promicanjem međunarodne suradnje
- D. Smanjiti glad promicanjem održive poljoprivrede

3. Glavni cilj SDG 3- Dobro zdravlje i blagostanje je:

- A. Osigurati zdrav život i promicati dobrobit za sve u svim životnim dobima
- B. Smanjiti globalnu smrtnost majki i smrtnost novorođenčeta
- C. Osigurati medicinsku skrb za sve
- D. Osigurati obrazovanje o prehrani i zdravom načinu života za sve i promovirati sport

4. Glavni cilj SDG 4- Kvalitetno obrazovanje je:

- A. Osigurati uključivo i pravedno kvalitetno obrazovanje i promicati mogućnosti cjeloživotnog učenja za sve
- B. Osigurati obrazovanje za malu djecu i starije osobe
- C. Promicati gradnju novih škola
- D. Podupirati međunarodne obrazovne projekte

5. Glavni cilj SDG 5- Rodna ravnopravnost je:

- A. Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojke
- B. Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve muškarce i dječake
- C. Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti svu djecu
- D. Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve starije osobe

6. Glavni cilj SDG 10 -Smanjenje nejednakosti je:

- A. Smanjiti nejednakost unutar i među državama
- B. Zaustaviti diskriminaciju
- C. Osigurati jednake mogućnosti za sve
- D. Poticati razvojnu pomoć, posebno najmanje razvijenim državama

7. Svjetska banka je definirala ekstremno siromaštvo kao:

- A. Ljudi koji žive s manje od 1,90 USD dnevno, mjereno pomoću međunarodne linije siromaštva
- B. Ljudi koji žive s manje od 5 USD dnevno, mjereno pomoću međunarodne linije siromaštva
- C. Ljudi koji žive s manje od 10 USD dnevno, mjereno pomoću međunarodne linije siromaštva
- D. Ljudi koji žive s manje od 15 USD dnevno, mjereno pomoću međunarodne linije siromaštva

8. Dječji rad i prisilni ili obavezni rad prvenstveno krše:

- A. Temeljna ljudska prava
- B. Obiteljski standardi
- C. Međunarodne standarde
- D. EU standarde

9. Kodeks ponašanja je pravilo ili dokument koji:

- A. Uređuje opću i specifičnu praksu u pojedinim organizacijama i profesijama
- B. Uređuje samo rodna pitanja zaposlenih
- C. Uređuje samo javne ugovore
- D. Regulira opću i posebnu praksu plagiranja

10. Ravnoteža između poslovnog i privatnog života objašnjava se kao:

- A. Ravnoteža između poslovnog i privatnog života znači pravu ravnotežu između posla i slobodnog vremena
- B. Ravnoteža između poslovnog i privatnog života znači davanje prednosti radu u odnosu na slobodno vrijeme
- C. Ravnoteža između poslovnog i privatnog života znači rad od kuće
- D. Ravnoteža između poslovnog i privatnog života znači rad online

11. Koliki postotak njegovatelja/ica su žene?

- A. Oko 90 %
- B. Oko 40 %
- C. Oko 50 %
- D. Oko 10 %

12. Što znači jednak pristup zdravstvenoj zaštiti?

- A. Osiguravanje jednakog pristupa zdravstvenoj skrbi za sve ljude i smanjenje zdravstvenih nejednakosti među državama i generacijama
- B. Osiguravanje kvalitetne zdravstvene zaštite starijih osoba
- C. Osiguranje liječnika specijalista
- D. Potpora domovima zdravlja

13. Koja područja nedostaju u obrazovanju i potrebno ih je osigurati kako bi se osigurali ciljevi održivog razvoja SDG 4?

- A. Obrazovanje nedostaje u područjima održivog razvoja i održivih stilova života, zdravstvenih znanosti, kulture, ljudskih prava i rodne ravnopravnosti, globalnog građanstva i drugih ključnih vještina potrebnih za život u zdravim i održivim društvima
- B. Postoji nedostatak obrazovanja u područjima ljudskih prava i rodne ravnopravnosti, svjetskog građanstva
- C. Postoji nedostatak obrazovanja o pitanjima zdravlja, ravnoteže na radu i tržišta rada
- D. Nedostaje obrazovanje za kritičko mišljenje

14. Koja je postavljena granica kalorija po danu koja označava nedostatak hrane ili pothranjenost?

- A. Prag za nedostatak hrane ili pothranjenost je manji od 1800 kalorija dnevno
- B. Prag za nedostatak hrane ili pothranjenost je manji od 2000 kalorija dnevno
- C. Prag za nedostatak hrane ili pothranjenost je manji od 2800 kalorija dnevno
- D. Prag za nedostatak hrane ili pothranjenost je manji od 800 kalorija dnevno

15. Tko može pomoći u postizanju ciljeva SDG-a?

- A. Svatko, djeca, pojedinci, države, općine, međunarodne organizacije, obrazovne ustanove, neprofitne organizacije, poduzeća i drugi mogu pomoći i postići Ciljeve održivog razvoja
- B. Samo države i vlade mogu doprinijeti Ciljevima održivog razvoja
- C. Samo međunarodne organizacije mogu pomoći u postizanju Ciljeva održivog razvoja
- D. Države i općine mogu pomoći u postizanju Ciljeva održivog razvoja

Točni odgovori: 1. - A. / 2. - A. / 3. - A. / 4. - A. / 5. - A. / 6. - A. / 7. - A. / 8. - A. / 9. - A. / 10. - A. / 11. - A. / 12. - A. / 13. - A. / 14. - A. / 15. - A.

Izvori

ACF-USA. (2022). *World Hunger: Key Facts and Statistics 2022*. Retrieved 5 August 2022, from <https://www.actionagainsthunger.org/world-hunger-facts-statistics>

Council of Europe. (2022). *Home. Council of Europe Contribution to the United Nations 2030 Agenda for Sustainable Development Goals*. Retrieved 15 April 2022, from <https://www.coe.int/en/web/un-agenda-2030/home?desktop=true>

Dembinski, P. H., Boisard, M. A., Cook, K., United Nations Institute for Training and Research, & Observatoire de la Finance. (2003). *Economic and Financial Globalization*. UN.

Dlouhá, J., Dlouhý, J., & Mezřický, V. (2006). *Globalizace a globální problémy*. Univerzita Karlova v Praze, Centrum pro otázky životního prostředí.

Cheo, A. E. and Tapiwa, K. A. (2021). *SDG2 - Zero Hunger*. Van Haren Publishing.

Eurostat. (2022). 1. *No poverty - Sustainable development indicators*. Retrieved 15 April 2022, from <https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/no-poverty>

Eurostat. (2022). 2. *Zero hunger - Sustainable development indicators*. Retrieved 15 April 2022, from <https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/zero-hunger>

Eurostat. (2022). 3. *Good health and well-being - Sustainable development indicators*. Retrieved 15 April 2022, from <https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/good-health-and-well-being>

Eurostat. (2022). 4. *Quality education - Sustainable development indicators*. Retrieved 15 April 2022, from <https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/quality-education>

Eurostat. (2022). 5. *Gender equality - Sustainable development indicators*. Retrieved 15 April 2022, from <https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/gender-equality>

Eurostat. (2022). 10. *Reduced inequalities - Sustainable development indicators*. Retrieved 15 April 2022, from <https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/reduced-inequalities>

Filho, W. L., Wall, T., Azul, A. M., Brandli, L., & Özuyar, P. G. (2019). *Good Health and Well-Being*. Springer Publishing.

Food and Agriculture Organization of the United Nations, & Nations, F. A. O. U. (2019). *Transforming the livestock sector through the Sustainable Development Goals*. Food and Agriculture Organization of the United Nations.

Global indicator framework adopted by the General Assembly in A/RES/71/313 (Annex), annual refinements contained in E/CN.3/2018/2 (Annex II), E/CN.3/2019/2 (Annex II), 2020 Comprehensive Review changes (Annex II) and annual refinements (Annex III) contained in E/CN.3/2020/2 annual refinements contained in E/CN.3/2021/2 (Annex). E/CN.3/2022/2 (Annex I), and decision (53/101) by the 53rd United Nations Statistical Commission (E/2022/24-E/CN.3/2022/41).

Global indicator framework for the Sustainable Development Goals and targets of the 2030 Agenda for Sustainable Development.
https://unstats.un.org/sdgs/indicators/Global%20Indicator%20Framework%20after%202022%20refinement_Eng.pdf

Global Goals. (2022). *Goal 3: Good health and well-being. The Global Goals*. Retrieved 15 April 2022, from <https://www.globalgoals.org/goals/3-good-health-and-well-being/>

Global Goals. (2022). *Goal 4: Quality education. The Global Goals*. Retrieved 15 April 2022, from <https://www.globalgoals.org/goals/4-quality-education>

Global Goals. (2022). *Goal 5: Gender equality. The Global Goals*. Retrieved 15 April 2022, from <https://www.globalgoals.org/goals/5-gender-equality/>

Global Goals. (2022). *Goal 10: Reduced inequalities. The Global Goals*. Retrieved 15 April 2022, from <https://www.globalgoals.org/goals/10-reduced-inequalities/>

Internationale Arbeitsorganisation, OECD, International Organization for Migration, & UNICEF. (2019). *Ending Child Labour, Forced Labour and Human Trafficking in Global Supply Chains*. ILO.

OSN. (2018). *Cíle udržitelného rozvoje (SDGs)*. Retrieved 15 April 2022, from <https://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs/#>

OSN. (2022). *Facts about poverty*. Retrieved 1 August 2022, from <https://www.osn.cz/sdg-1-vymytit-chudobu-ve-vsech-jejich-formach-vsude-na-svete/>

Ravallion, M. (2018). *Inequality and Globalization: A Review Essay*. *Journal of Economic Literature*, 56(2), 620–642. <https://doi.org/10.1257/jel.20171419>

Ritchie, Hannah (2018). Introducing our new and improved ‘Sustainable Development Goal (SDG) Tracker’. Our World In Data. Retrieved 15 April 2022, from <https://ourworldindata.org/sdg-tracker-update>

Sachs, J. D. (2006). *The End of Poverty*. Van Haren Publishing.

SDG Tracker. *Measuring progress towards the Sustainable Development Goals*. Retrieved 15 August 2022, from <https://sdg-tracker.org/>

The World Bank. (2017). *Atlas of Sustainable Development Goals 2017*. <https://datatopics.worldbank.org/sdgatlas/archive/2017/index.html>

The World Bank. (2022a). *Poverty and Shared Prosperity 2020: Reversals of Fortune*. Retrieved 1 August 2022, from <https://www.worldbank.org/en/publication/poverty-and-shared-prosperity>

The World Bank. (2022b). *Poverty, Overview*. Retrieved 1 August 2022, from <https://www.worldbank.org/en/topic/poverty/overview#1>

The Global Goals. (2022). *Goal 1: No Poverty*. Retrieved 15 April 2022, from <https://www.globalgoals.org/goals/1-no-poverty/>

United Nations. (2022). *Sustainable Development Goals | United Nations Development Programme*. UNDP. Retrieved 15 April 2022, from <https://www.undp.org/sustainable-development-goals>

United Nations. (2022). *Take Action for the Sustainable Development Goals*. Retrieved 2 August 2022, from <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

OSN Global Compact. (2022). *The SDGs Explained for Business | UN Global Compact*. Retrieved 15 April 2022, from <https://www.unglobalcompact.org/sdgs/about>

OSN. (2022). *Goal 3: Ensure healthy lives and promote well-being for all at all ages, Facts and figures*. Retrieved 1 August 2022, from <https://www.un.org/sustainabledevelopment/health/>

OSN. (2022). *Quality Education, facts*. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/education/>

OSN. (2022). *Goal 10: Reduce inequality within and among countries*. Retrieved 5 June 2022, from <https://www.un.org/sustainabledevelopment/inequality/>

UNBC. (2017). *SDG Blueprint | Blueprint for Business Leadership on the SDGs*. Retrieved 15 April 2022, from <https://blueprint.unglobalcompact.org/>

UNICEF (2022). *Gender equality*. Retrieved 5 June 2022, from <https://www.unicef.org/gender-equality>

Wilson, E., Verma, R., and Jayanthakumaran, K. (2022). *Can reducing inequality reduce the disutility of the poor? Applied Economics Letters*, 1–4. <https://doi.org/10.1080/13504851.2022.2025994>

ESDGs!

Modul 5

SDG Okoliš

SDG Okoliš

6 – Osigurati dostupnost i održivo upravljanje vodom i sanitarnim uvjetima za sve

Razvoj i dobrobit ljudskih društava neizbježno je povezan s dostupnošću slatke vode u dovoljnoj količini i kvaliteti da zadovolji potrebe za različite namjene (od kućanskih do industrijskih). Jednom kada se koristi za takve aktivnosti, voda gubi kvalitetu i potrebno ju je tretirati kako bi ponovno bila prikladna za uporabu. Kada se upotrijebljena voda vrati u okoliš (npr. rijeke, jezera ili lagune), ona prolazi prirodni proces pročišćavanja. Organizmi koji žive u vodi eliminiraju i anorganske i organske onečišćivače. Međutim, kada je unos vode prekomjeran, kapacitet samopročišćavanja je prekoračen i voda više nije prikladna za kućanstvo i mnoge industrijske potrebe (Vigil 2003). Osim toga, dok se krećete duž rijeke od izvorišta do ušća rijeke, nizvodna naseljena središta dobivaju vodu zagađenu otpadom od uzvodnih populacija. Stoga je potrebno vodu tretirati prije njezine upotrebe za različite namjene.

Najjednostavniji sustav bi zahtijevao:

- a) osposobljavanje vode za piće prije nego što se koristi u kućanstvima,
- b) odgovarajuću cjevovodnu mrežu za transport pitke vode i prikupljanje otpadnih voda i
- c) pročišćavanje vode prije njenog vraćanja u prirodni okoliš.

Nedostatak pristupa tim sustavima povećava stopu smrtnosti dojenčadi i značajno smanjuje očekivani životni vijek zbog širenja bolesti uzrokovanih virusima i bakterijama. Postoji oko 500 000 (u gradu veličine poput Dresdena i Gdanjska) smrtnih slučajeva godišnje povezanih s potrošnjom neispravne vode. U svijetu jedna od tri osobe nema pristup propisno pročišćenoj vodi, dvije od pet osoba nema osnovni toalet (ponekad i u zdravstvenim centrima nedostaje čiste vode), a gotovo 700 milijuna ljudi obavlja nuždu na otvorenom.

S druge točke gledišta, vraćanje nepročišćene ili neadekvatno pročišćene otpadne vode u okoliš utječe na vodene ekosustave. Različite skupine organizama, uključujući ribe, sposobne su zadržavati onečišćivače vode. Elementi kao što su teški metali, složeni kemijski ostaci, ostaci lijekova ili kućna plastika ugrađuju se u životinje kroz škrge i probavni sustav. Mnogi od tih zagađivača ne mogu se eliminirati i na kraju ozbiljno štete pojedincima koji žive u područjima zagađenih voda. Neizravno, one također mogu uzrokovati zdravstvene probleme ljudi kada su te ribe dio prehrane. S druge strane, dolazak anorganskih elemenata poput dušika ili fosfora uzrokuje prekomjeran i neuravnotežen rast mikroskopskih algi koje čine dio planktona, uzrokujući eutrofikaciju u vodenim tijelima. To dovodi do ozbiljnih promjena u stanju vodenih ekosustava, pa čak i do izumiranja vrsta. Razvoj jeftinih tehnologija mreža za pročišćavanje vode i provođenje zdravstvenih mjera ključno je za očuvanje zdravlja ljudi i dobrog stanja ekosustava.

7 – Pristupačna i čista energija

Potruga za pristupačnom i čistom energijom jedan je od ključnih ciljeva održivog razvoja i zahtijeva puno dobre volje nacionalnih vlada i organizacija na regionalnoj i lokalnoj razini. Drugo, čista energija dugoročno je jeftina, budući da koristi dobivene od početnih ulaganja imaju dugoročnu korist. Treće, postoji smanjenje izdataka kupnjom fosilnih goriva, što je važno za siromašne zemlje i male otočne države u razvoju. Također, pristupačna i čista energija potiče gospodarski rast u svim zemljama u kojima se primjenjuje (Franco et al. 2021).

- *Energetska dostupnost*

Što se tiče definicije pristupa energiji, ona se može široko definirati kao sposobnost isporuke kvalitetne energije koja je primjerena i cjenovno pristupačna kako bi se omogućilo pružanje energetske usluge za potrošačku i proizvodnu upotrebu na razini kućanstva i na nacionalnoj razini. Iako ne postoji jedinstvena radna definicija dogovorena na međunarodnoj razini, ova definicija obuhvaća mnoge aspekte koje nude organizacije i znanstvenici u tom području (Tarekegne, 2021).

- *Fosilna goriva i okoliš*

Fosilna goriva u proizvodnji energije dovela su do povezanih emisija onečišćujućih tvari kao što su sumporni dioksid (SO₂), ugljikov monoksid (CO), ugljikov dioksid (CO₂) i dušikovi oksidi (NO_x), pri čemu su posljednja tri značajni staklenički plinovi (Walsh, 2021) koje se povezuje s globalnim zagrijavanjem, a fosilna goriva su neobnovljivi izvori energije budući da su njihove zalihe pri kraju (Chernysh et al., 2021).

- *Prijelaz na održivu energiju*

Uvedeno je nekoliko politika kako bi se pomoglo u ostvarenju globalnog puta prema rješenjima za čistu energiju koja se smatraju učinkovitijima i mogu dovesti do potrebne zelene transformacije duž lanca vrijednosti (United Nations Development Program, 2022).

Operativno, SDG 7 se može implementirati ulaganjem u obnovljivu energiju koja je vrsta čistog i održivog izvora energije koji se brzo obnavlja prirodnim putem, budući da su izvori: voda, vjetar, sunce, ocean i termalna energija (Sasana i Ghozali, 2017).

12 – Odgovorna potrošnja i proizvodnja

SDG 12 predlaže poduzimanje radnji u području podizanja svijesti potrošača o njihovim svakodnevnim izborima, kao i dobavljača i proizvođača o postupcima koje provode te svijesti vlada o propisima koje donose kako bi omogućili ili olakšali odgovoran i održiv životni ciklus proizvoda i općenito kretanje prema održivim obrascima potrošnje do 2030. (Machnik et al., 2020).

- *Ključni pojmovi i terminologija*

Prema izvješću Ministry of Norway (1994), održiva potrošnja i proizvodnja (engl. *sustainable consumption and production* - SCP) definirana je kao „uporaba usluga i srodnih proizvoda, koji odgovaraju osnovnim potrebama i donose bolju kvalitetu života, a istovremeno smanjuju korištenje prirodnih resursa i toksičnih materijala kao i emisija otpada i onečišćujućih tvari tijekom životnog ciklusa usluge ili proizvoda kako se ne bi ugrozile potrebe budućih generacija.”

- *Održiva potrošnja kućanstva: učinkovito korištenje hrane, potrošačkih dobara, energije i otpada. Izazovi i rješenja*

Trenutno raste svijest o potrošnji dobara na odgovoran i održiv način. Nekoliko savjeta za odgovornu konzumaciju:

- Izbjegavajte konzumiranje za potrošnju i kulturu korištenja i bacanja.
  - Konzumirajte odgovorno u supermarketima i lokalnim trgovinama.
  - Štedite energiju i koristite je učinkovito.
- *Kružna potrošnja: tekstil, poljoprivreda/hrana, plastika, zgrade, materijali*

Ideja „upotrijebi i baci“ prevladava desetljećima u našem načinu konzumiranja. To je prouzročilo ozbiljnu štetu zdravlju planeta. Važno je osvijestiti se i transformirati naše navike u druge koje zagovaraju optimizaciju resursa. To je ideja koja stoji iza tzv. Kružne ekonomije, koja promiče korištenje resursa i smanjenje nepotrebne potrošnje (United Nations, 2015). Deset savjeta za doprinos kružnoj ekonomiji (Fundación Aequae, 2022):

1. Popravite prije bacanja
2. Odaberite trajno umjesto jednokratnog
3. Smanjite smeće na najmanju moguću mjeru
4. Sastavite popis za kupnju
5. Kupujte rabljenu robu
6. Kompostirajte kod kuće
7. Prilagodite potrošnju energije
8. Reciklirajte
9. Naučite se riješiti onoga što se ne upotrebljava
10. "Doggy bag" ili "Gourmet bag"

13 – Klimatsko djelovanje (Cilj 13)

Godine 2015. postavljena je ambiciozna Agenda 2030. za održivi razvoj (engl. *2030 Agenda for Sustainable Development*) za sljedećih 15 godina, s ciljem iskorjenjivanja siromaštva, poboljšanja

ljudskih prava i zaštite okoliša. Program ima 17 ciljeva održivog razvoja i 169 pokazatelja koji bi trebali voditi i uključiti dionike diljem svijeta prema postizanju ključnih globalno postavljenih prioriteta za čovječanstvo i planet (United Nations, 2015).

- *Efekt staklenika i plinovi*

Efekt staklenika je pojava koja u normalnim uvjetima omogućuje život na planeti Zemlji kakav poznajemo. To je učinak kojim se sunčeva toplina koja dopire do Zemlje ne vraća u cijelosti natrag u svemir i ostaje u određenom postotku, stvarajući idealnu temperaturu za život.

Izraz efekt staklenika koristi se zato što zemljina atmosfera obavlja posao sličan onome koji obavljaju plastični šatori u stakleničkim vrtovima. Dakle, ovaj učinak je blagotvoran za život i štoviše, bez njega život ne bi bio moguć. Problem je nastao kada se, kao rezultat ljudske aktivnosti te industrijskog i društvenog rasta, količina plinova u atmosferi sa svojstvima da izazovu ovaj efekt staklenika neproporcionalno povećala i to u vrlo kratkom vremenu. Povećanjem udjela stakleničkih plinova iznad normalnih koncentracija, zemaljski prirodni učinak staklenika višestruko se povećao, što je dovelo do štetnog fenomena (European parliament, 2022).

- *Klimatske promjene i njihovi učinci*

Klimatske promjene imaju niz posljedica koje se mogu sažeti u sljedećih 10 stavki (Oxfam Intermón, 2016; Murphy et al., 2018):

1. Toplije temperature
2. Intenzivnija nevremena
3. Širenje bolesti
4. Jači toplinski valovi
5. Otapanje ledenjaka
6. Najopasniji uragani
7. Mijenjanje ekosustava
8. Nestajanje životinjskih vrsta
9. Porast razine mora
10. Skuplje namirnice

- *Savjeti za borbu protiv klimatskih promjena*

Program Ujedinjenih naroda za okoliš (engl. *United Nations Environment Program- UNEP*) navodi niz preporuka za borbu protiv klimatskih promjena:

- Nakon punjenja telefona odspojiti punjač.
- Na kratkim udaljenostima pješati ili koristiti bicikl.
- Smanjiti potrošnju.

- Izbaciti korištenje plastičnih boca iz svoje svakodnevice.
- Nekorištenje plastičnih predmeta.
- Za kupnju koristiti platnene vrećice.
- Odgovorno korištenje grijanja i držanje temperature na termostatu što je niže moguće.
- Posvećenost održivoj hrani.

14 – Život ispod vode

Oceani i mora prekrivaju 71 % Zemljine površine i pohranjuju 97 % vode u hidrosferi. Međutim, znanje opće javnosti o strukturi i funkciji morskih ekosustava niže je od znanja o kopnenim ekosustavima. Iako su se u prošlosti tumačili kao neiscrpan izvor resursa, uključujući hranu, energiju ili minerale, u stvarnosti se oceani mogu smatrati pustinjom za većinu svoje površine u smislu biološke produktivnosti (količina organske tvari koje biljke godišnje proizvedu po jedinici površine).

Oceani proizvode otprilike trećina godišnje stvorenih organskih tvari na planetu, s neravnomjernom raspodjelom između otvorenih oceanskih područja (90 % površine oceana i 75 % oceanske proizvodnje) i obalnih područja, grebena, područja uzdizanja i ležišta morskih algi (zajedno 10 % površine oceana i 25 % proizvodnje organskih tvari). U otvorenom oceanu svaka biljka ima veliku količinu prostora. Na primjer, šume umjerenog predjela imaju biomasu od približno 30 kg/m² ili estuariji 2 kg/m² dok otvoreni ocean ima prosječno 0,003 kg/m². Čini se da oceani nisu posebno važna mjesta za život, ali su ipak dom za 90 % Zemljine bioraznolikosti i između ostalih uloga ekosustava, reguliraju klimu, opskrbljuju atmosferu kisikom i čovječanstvo bogatom proteinskom hranom. Stoga, ima dovoljno razloga za osnovno obrazovanje i širenje znanja javnosti kako bi se podigla svijest o tome kako oceani utječu na naše živote i kako ljudi utječu na oceane.

- *Utjecaj čovjeka na oceane*

Negativni utjecaji čovječanstva na oceane koji uzrokuju gubitak biološke raznolikosti u oceanima mogu se podijeliti u 5 glavnih skupina prema Luybaertu i sur. (2020):

1. Uništavanje i modifikacija staništa: ima relativnu važnost od 37 % kao faktor stresa za ugrožene morske vrste. posebno je važno u područjima intenzivnog korištenja oceanskih resursa.

2. Prekomjerni izlov ribe: doprinos iznosi 24 %. Općenito, radi se o jednom od utjecaja čije je rješenje očito najizvedivije, zbog visoke otpornosti ribljeg fonda i rasta akvakulture u posljednjim desetljećima. Tako, prema izvješću SOFIA o stanju svjetskog ribarstva i akvakulture (FAO 2022), proizvodnja akvakulture trenutno ima vrijednosti slične onima lovnog ribarstva, dok je prije dva desetljeća predstavljala otprilike jednu trećinu proizvodnje ribe i ribljih nusproizvoda.

3. Onečišćenje: ima relativnu važnost od oko 15 %. Trenutačno je riječ o onečišćenju uzrokovanom plastikom (Bonnano, 2022). Trenutačnom brzinom (oko 8 milijuna tona plastike godišnje završi u moru), procjenjuje se da će do 2050. godine težina plastike u oceanu biti veća od zbroja težine svih riba u biosferi.

4. Klimatske promjene: otprilike 14 % relativne važnosti prijetnji povezano je s klimatskim promjenama. Osim mijenjanja lokalno visoko bioraznolikih ekosustava (kao što su koraljni grebeni), ima globalne učinke uzrokujući prekomjernu kiselost vode.

5. Invazivne vrste: pridonosi vrijednosti prijetnji od oko 10 %. Slučajno ili namjerno, broj vrsta koje, nakon što su uvedene u stanište koje nije njihovo prirodno stanište te koje imaju visok reproduktivni uspjeh i koloniziraju okoliš, povećao se kada se povećao intenzitet transporta u oceanu.

15 – Život na kopnu

Ljudski život ovisi o kopnu koliko i o oceanu za njegovo održavanje i opstanak. Biljke daju 80% ljudske hrane, a poljoprivreda predstavlja važan ekonomski resurs i sredstvo razvoja. Šume pak pokrivaju 30 % Zemljine površine, osiguravaju ključna staništa za milijune vrsta i važan su izvor čistog zraka i vode. One su također temelj za borbu protiv klimatskih promjena (Leal-Filho, 2021; United Nations, 2022; IBERDROLA, 2022).

SDG 15 posebno se usredotočuje na održivo upravljanje kopnenim ekosustavima, zaustavljanje i poništavanje degradacije zemljišta i prirodnih staništa i šuma, uspješnu borbu protiv dezertifikacije i zaustavljanje gubitka bioraznolikosti (Keesstra et al., 2016; Behradfar et al., 2022). Stoga je potrebno uspostaviti mehanizme evaluacije za praćenje ciljeva i pokazatelja SDG-a 15 (Ansari et al. 2021).

- *Gospodarenje šumama*

Uloga šuma u regulaciji globalnog ciklusa ugljika je značajna, budući da su one skladišta velike količine ugljika svake godine. Stoga je sve veća zabrinutost za smanjenje emisija stakleničkih plinova (engl. Greenhouse Gas - GHG) uzrokovanih krčenjem i degradacijom šuma kao korak prema ublažavanju klimatskih promjena (Avtar et al., 2020). Na šumski pokrov i stanje utječu brojni čimbenici: rastuće stanovništvo (selektivna sječa zbog povećane potražnje za hranom i drugim robama); veliki šumski požari; usitnjenost; štetnika i bolesti (Sayer et al. 2019).

Ukupna globalna šumska površina u 2020. godini iznosila je 4 060 milijuna hektara (ha), što odgovara 31 % ukupne kopnene površine (0,52 ha po osobi), iako šume nisu ravnomjerno raspoređene prema svjetskoj populaciji ili geografskom položaju (FAO, 2020). Tropska područja drže najveći udio svjetskih šuma (45 %), dok se ostatak nalazi u borealnim, umjerenim i subtropskim područjima. Između 1990. i 2020. godine izgubljeno je 5,9 milijuna hektara šuma godišnje (178 milijuna hektara), iako se stopa neto gubitaka smanjila tijekom tih 30 godina (-7,8 % u 1990.-20., u usporedbi s -4.7 % u 2010.-20.). Razlog tome je smanjenje deforestacije, uz kampanje pošumljavanja i prirodno širenje šuma.

Šume se suočavaju s mnogim poremećajima koji mogu negativno utjecati na njihovo zdravlje i vitalnost, smanjujući njihovu sposobnost pružanja širokog spektra dobara i usluga ekosustava.

- *Zašto biološka raznolikost?*

Bioraznolikost je raznolikost života na Zemlji, u svim oblicima i na svim razinama, od gena do životinja, uključujući ljude i sve još nepoznate vrste. Naša ovisnost o bioraznolikosti vrlo je velika za sve vrste resursa (hrana, lijekovi, gorivo, sklonište i rekreacija). Drugim vrstama osigurava hranjive tvari, oprašivanje, raspršivanje sjemena i reproduktivni uspjeh. Stoga nijedno živo biće ne bi moglo preživjeti bez biološke raznolikosti. Prema ciljevima održivog razvoja (SDGs), potrebno je hitno djelovanje kako bi se riješio problem gubitka bioraznolikosti diljem svijeta (Sayer et al., 2019).

Trenutne globalne stope izumiranja vrsta približno su tri puta veće nego prije ljudi. Antropogene aktivnosti od 1500. godine uzrokovale su izumiranje 322 kopnena kralješnjaka, a populacije većine preostalih vrsta su se smanjile.

Rizik od gubitka vrsta uzrokovan je višestrukim čimbenicima (između ostalog, izmjene i fragmentacije staništa, prekomjerno iskorištavanje te međudjelovanje s drugim vrstama i klimatske promjene). Gubitak neke vrste u šumi uzrokuje gubitak ekoloških procesa koji su s njom povezani; kao posljedica toga, otpornost zajednice se smanjuje i može dovesti do daljnjeg gubitka vrste. Fragmentacija kopnenih ekosustava infrastrukturom i rastuća prijetnja klimatskih promjena postavljaju nove izazove za programe očuvanja bioraznolikosti.

Osnovni elementi kopnenih ekosustava mogu učinkovito doprinijeti postizanju ciljeva SDG-a i predstavljaju SDG 15 kao prikladan alat za integraciju bioraznolikosti u sve politike i administrativne sektore.

Pitanja

1. Godišnja svjetska smrtnost ljudi zbog konzumacije zagađene vode je blizu:

- A. 700 milijuna
- B. 0,5 milijuna
- C. 1 milijun
- D. 2 milijuna

2. Neki organizmi koji žive u rijekama ne bi se trebali konzumirati jer:

- A. Akumuliraju teške metale
- B. Akumuliraju organske tvari
- C. Akumuliraju fosfor
- D. Imaju velike količine dušika

3. Energetska dostupnost definirana je kao:

- A. Sposobnost distribucije električne energije preko državnog teritorija
- B. Sposobnost svake države da proizvodi visokokvalitetnu energiju
- C. Sposobnost distribucije energije dobre kvalitete u kućanstvu i u kućanstvima za potrebe potrošnje i proizvodnje
- D. Uravnotežena raspodjela energije koju država troši između skupa obnovljivih i neobnovljivih izvora energije

4. Najčišće od fosilnih goriva je:

- A. Bezolovni benzin
- B. Dizel gorivo
- C. Prirodni plin
- D. Propan

5. Za potrebe grijanja u afričkim zemljama s umjerenom klimom energija koja se najčešće koristi je:

- A. Solarna energija
- B. Energija vjetra
- C. Toplinska energija
- D. Plin

6. Nekoliko savjeta za odgovornu konzumaciju:

- A. Odmaknite se od konzumiranja za potrošnju i kulture korištenja i bacanja
- B. Odgovorno konzumirajte u supermarketima i lokalnim trgovinama
- C. Štedite energiju i koristite je učinkovito
- D. Sve od navedenog

7. Kružna ekonomija je model proizvodnje i potrošnje koji uključuje

- A. Iznajmljivanje, ponovnu uporabu, popravak, obnavljanje i recikliranje postojećih materijala
- B. Odbacivanje proizvoda kada im istekne vijek trajanja
- C. Svi proizvodi se bacaju nakon samo jedne uporabe (npr. staklena boca nakon što se potroši njezin originalni sadržaj)
- D. Sve troje navedeno

8. Klimatske promjene imaju niz posljedica

- A. Nestanak životinjskih vrsta
- B. Povećana količina oborina u područjima sa suhom klimom
- C. Smanjenje učestalosti i intenziteta grmljavinskih nevremena
- D. Smanjenje razine mora

9. Efekt staklenika je pojava koja:

- A. U normalnim uvjetima, onemogućuje život na planeti
- B. Izraz efekt staklenika koristi se zato što zemljina atmosfera obavlja posao sličan onome koji obavljaju plastični šatori u stakleničkim vrtovima
- C. Povećao se posljednjih desetljeća na planetu zbog prirodnih uzroka
- D. Uvijek je koristan za ekosustave

10. Od organske tvari proizvedene godišnje u biosferi, oceani proizvode ekvivalent:

- A. 33 %
- B. 20 %
- C. 67 %
- D. 86 %

11. Koji ljudski utjecaj najviše utječe na biološku raznolikost oceana?

- A. Klimatske promjene
- B. Pretjerani ribolov
- C. Uništavanje i modifikacija staništa
- D. Onečišćenje

12. Ako se trenutna stopa plastičnog otpada koji se baca u ocean nastavi nesmanjenom brzinom, nadmašit će biomasu riba u svjetskim oceanima godine:

- A. 2050
- B. 2075
- C. 2100
- D. 2125

13. Opstanak ljudskog života ovisi o:

- A. Oceanima
- B. Kopnenim životinjama
- C. Kopnu i oceanima
- D. Vegetaciji

14. Na stanje šuma utječu:

- A. Šumski požari
- B. Rast populacije
- C. Fragmentacija
- D. Sve troje navedeno

15. Gubitak šumskih vrsta može uzrokovati:

- A. Gubitak ekoloških procesa povezanih s njim
- B. Povećanje otpornosti
- C. Smanjenje gubitka vrsta
- D. Sve troje gore navedeno je netočno

Točni odgovori: 1. – B. / 2. – A. / 3. – C. / 4. – C. / 5. – C. / 6. – D. / 7. – A. / 8. – A. / 9. – B. / 10. – A. / 11. – C. / 12. – A. / 13. – C. / 14. – D. / 15. – A.

Izvori

Ansari, N. A., Agus, C., & Nunoo, E. K. (2021). *SDG15–Life on Land: Towards Effective Biodiversity Management*. Emerald Group Publishing.

Avtar, R., Aggarwal, R., Kharrazi, A., Kumar, P., & Kurniawan, T. A. (2020). *Utilizing Geospatial Information to Implement SDGs and Monitor Their Progress*. *Environmental Monitoring and Assessment*, 192(1), 35. doi:10.1007/10661-019-7996-9 PMID:31828438

Behradfar, A., & Cabezas, J. (2022). *The Role of the Geospatial Information System (GIS) in Achieving the Sustainable Development Goals (SDGs): A Spatial Framework for Sustainable Planning Processes*. In *Handbook of Research on Sustainable Development Goals, Climate Change, and Digitalization* (pp. 451-481). IGI Global.

Bonanno, G. (2022). *Marine plastics: what's wrong with them?*, Editor(s): Giuseppe Bonanno, Martina Orlando-Bonaca. *Plastic Pollution and Marine Conservation*. Academic Press, <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-822471-7.00001-8>.

Cava, F., Schoedinger, S., Strang, C., Tuddenham, P. (2005). *Science Content and Standards for Ocean Literacy: A Report on Ocean Literacy*. URL: http://www.coexploration.org/oceanliteracy/documents/OLit2004-05_Final_Report.pdf.

Centers for Disease Control and Prevention (2022). *Water treatment*. https://www.cdc.gov/healthywater/drinking/public/water_treatment.html

European Parliament News (2022). *Circular economy: definition, importance and benefits*. <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/economy/20151201STO05603/circular-economy-definition-importance-and-benefits>

European Parliament News (2022). *EU responses to climate change*. <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/priorities/climate-change/20180703STO07129/eu-responses-to-climate-change>

FAO (2020). *Global Forest Resources Assessment 2020 - Fao.org*. Retrieves 22-07-2022 from <https://www.fao.org/3/CA8753EN/CA8753EN.pdf>

FAO (2022). *The State of World Fisheries and Aquaculture 2022*. Towards Blue Transformation. Rome, FAO. <https://doi.org/10.4060/cc0461en>

Freeman, S., Quillin, K., Allison, L., Michael, M., Yaylo, E., Carmichael, J. (2019). *Biological science*. Pearson 7th ed.

Keesstra, S., Bouma, J., Wallinga, J., Tittonell, P., Smith, P., Cerda, A., Montanarella, L., Quinton, J., Pachepsky, Y., Putten, W. V., Bardgett, R., Moolenaar, S., Mol, G., Jansen, B., & Fresco, L. (2016). *The Significance of Soils and Soil Science Towards Realization of the United Nations Sustainable Development Goals*. *Political Science*. *Environmental Sciences (Ruse)*, 2(2), 111–128. Advance online publication. doi:10.5194/oil-2-111-2016

Leal-Filho, W. (2021b). *Encyclopedia of the UN Sustainable Development Goals – Fuel Use and Sustainability*. Cham: Springer International Publishing.

Leal-Filho, W. (2021a). *Encyclopedia of the UN Sustainable Development Goals – Life on Land*. Cham: Springer International Publishing.

Luybaert, T., Hagan, J.G., McCarthy, M.L., Poti, M. (2020). *Status of Marine Biodiversity in the Anthropocene*. In: Jungblut, S., Liebich, V., Bode-Dalby, M. (eds) *YOUMARES 9 - The Oceans: Our Research, Our Future*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-20389-4_4

Machnik, A., & Królikowska-Tomczak, A. (2022). *Awareness rising of consumers, employees, suppliers, and governments*. In *Responsible Consumption and Production* (pp. 22-36). Springer.

Ministry of Environment of Norway (1994). *Report on the sustainable consumption symposium*.

Sayer, J., Sheil, D., Galloway, G., Riggs, R. A., Mewett, G., MacDicken, K. G. & Edwards, D. P. (2019). *SDG 15 Life on land—the central role of forests in sustainable development*. In *Sustainable development goals: their impacts on forest and people* (pp. 482-509). Cambridge University Press.

United Nations (2015). *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. <https://sdgs.un.org/2030agenda>

United Nations (2022). *Sustainable Development Goals*. Retrieves 12-07-2022 from <https://www.un.org/sustainabledevelopment/biodiversity/>

Vigil, K.M. (2003). *Clean Water, 2nd ed: An Introduction to Water Quality and Water Pollution Control*. Oregon State University Press, Corvallis, USA

Modul 6

SDGs Prosperitet

SDGs Prosperitet

Težnja za blagostanjem središnji je prioritet u Programu UN-a za održivi razvoj 2030. Njime se nastoji osigurati podjela bogatstva, dok se nejednakost dohotka rješava gospodarskim rastom koji je održiv i uključiv, stvarajući dostojanstven rad za sve. Prema 4P podjeli, prosperitet uključuje 5 ciljeva: Cilj održivog razvoja 1 i ciljevi održivog razvoja 8, 9, 10 i 11. Za svaki od navedenih 5 ciljeva zasebno potpoglavlje objašnjava što je cilj, što se istim pokušava postići i gdje trenutno stojimo naspram postavljenog cilja.

SDG 1: Iskorijenje siromaštva

Prvi cilj održivog razvoja usmjeren je na uklanjanje siromaštva u svim njegovim oblicima širom svijeta. Iako se broj ljudi koji žive u ekstremnom siromaštvu smanjio za više od pola s 1,9 milijardi 1990. na oko 667 milijuna u 2022., broj ljudi koji nisu u mogućnosti zadovoljenja osnovnih ljudskih potreba i dalje je previsok. Prvi cilj prepoznaje siromaštvo kao višedimenzionalni koncept i proučava čitav niz čimbenika koji dovode do siromaštva i narušene kvalitete života. Vođenje holističkim pristupom omogućuje sveobuhvatnije rješavanje ovog problema. Potpoglavlje u nastavku donosi pregled 7 ciljeva koji su dio glavnog cilja i pruža uvid u trenutni položaj naspram različitim aspektima siromaštva.

- *Ciljevi, sredstva provedbe i podaci*

Prvi cilj glasi: "Svugdje okončati siromaštvo u svim njegovim oblicima", i podržava ga sedam ciljeva u nastavku:

1.1. Do 2030. svugdje iskorijeniti ekstremno siromaštvo za sve ljude, trenutno mjereno kao broj ljudi koji žive s manje od 1.25 USD dnevno

1.2. Do 2030., barem za polovicu, smanjiti udio muškaraca, žena i djece svih dobni skupina koji žive u siromaštvu u svim njegovim dimenzijama u skladu s nacionalnim definicijama

1.3. Uvesti nacionalno odgovarajuće sustave i mjere socijalne zaštite za sve te do 2030. ostvariti značajnu pokrivenost siromašnih i ranjivih skupina

1.4. Do 2030. osigurati da svi muškarci i žene, posebno pojedinci u potrebi i ranjive skupine, imaju jednaku mogućnost korištenja gospodarskih resursa kao i pristup osnovnim uslugama, vlasništvu i kontroli nad zemljištem i drugim oblicima imovine, nasljeđivanja, prirodnih resursa, odgovarajućih novih tehnologija i financijskih usluga, uključujući i mikrofinanciranje

1.5. Do 2030. ojačati pojedince u potrebi i ranjive skupine te smanjiti njihovu izloženost i ranjivost ekstremnim događajima povezanim s klimom i drugim gospodarskim, socijalnim i ekološkim šokovima i katastrofama

1.a Osigurati značajnu mobilizaciju resursa iz različitih izvora, između ostalog pojačanom razvojnom suradnjom kako bi se zemljama u razvoju, posebno najnerazvijenijim zemljama,

osigurala odgovarajuća i dostatna sredstva za provedbu programa i politika za okončanje siromaštva u svim njegovim dimenzijama

1.b Stvoriti odgovarajuće okvire politika na nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini koje se temelje na orijentaciju ka potrebitim pojedincima i rodno osjetljivim razvojnim strategijama kako bi se potaknula ubrzana ulaganja u mjere za iskorjenjivanje siromaštva

Globalna baza podataka, sve vrijednosti pokazatelja, profili zemalja, pregled trendova i mogućnosti različitih usporedbi dostupni su u bazi podataka UN-a (UN, 2022c). Za europske zemlje Eurostat (2022a) prikuplja podatke o siromaštvu i socijalnoj isključenosti. Ciljevi i pokazatelji sažeti su u tablici 1. Prvih pet ciljeva označeno je brojevima, dok su preostala dva označena slovima i odnose se na sredstva provedbe.

Tablica 1.: Pregled ciljeva održivog razvoja (SDG1)

Specifični ciljevi		Sredstva provedbe
1. Eliminirati ekstremno siromaštvo	4. Osnovne usluge i zakonska prava	a. Financijska sredstva
2. Uklanjanje siromaštva prema razini zemalja	5. Otpornost na šokove	b. Politički okvir
3. Socijalna zaštita		

Izvor: UN (2022b), Global indicator framework for the Sustainable Development Goals and targets of the 2030 Agenda for Sustainable Development

Pandemija virusa COVID-19 izbrisala je velik dio ostvarenog napretka u smanjenju siromaštva s obzirom da je globalno ekstremno siromaštvo počelo rasti 2020., prvi put od azijske krize krajem 1990-ih. Čak i prije početka pandemije svijet nije bio ni blizu postizanja cilja iskorjenjivanja siromaštva do 2030., stoga je potrebno brzo i značajno djelovanje. Dodatno, pandemija će vjerojatno povećati razlike i u radnom siromaštvu između rodova i dobni skupina.

- *Studije slučaja i primjeri dobre prakse*
  - Caterer.com. (2022). Evolvin' Women organizacija pomaže ženama iz zemalja u razvoju u izgradnji karijera u ugostiteljskom sektoru Ujedinjenog kraljevstva. <https://www.caterer.com/recruiter-advice/evolvin-women-organisation-helping-women-from-developing-countries-build-careers-in-the-uk-hospitality-sector>
  - Medicott, A. (n.d.). Javno-privatna partnerstva: Iskorjenjivanje siromaštva kroz obrazovanje. CropLife International. <https://croplife.org/public-private-partnerships-eradicating-poverty-through-education/>
  - Zabrinutost širem SAD-a (2022). Rješenja za siromaštvo. <https://www.concernusa.org/story/solutions-to-poverty/>

SDG 8: Dostojanstven rad i gospodarski rast

Osmi cilj odnosi se na uključiv i održiv gospodarski rast te na dostojanstven rad. Svake godine globalna stopa nezaposlenosti i dalje raste, a situacija se dodatno pogoršala uslijed pandemije virusa COVID-19 i krize u Ukrajini. Bez prikladnih uvjeta rada ljudi su izloženi rizicima mnogih drugih ciljeva održivog razvoja kao što su siromaštvo, glad, nezadovoljavajući životni uvjeti i narušavanje zdravlja. Svrha ovog cilja je poticanje gospodarskog rasta kroz veću produktivnost i tehnološke inovacije. Od ključne važnosti je promicanje politika koje potiču poduzetništvo i otvaranje novih radnih mjesta kao i učinkovite mjere za iskorjenjivanje prisilnog rada, ropstva i trgovine ljudima. Potpoglavlje u nastavku objedinjuje 12 ciljeva i pruža trenutačnu perspektivu gospodarskog rasta i jednakih mogućnosti rada.

- *Ciljevi, sredstva provedbe i podaci*

Osmi cilj odnosi se na uključiv i održiv gospodarski rast te na dostojanstven rad. Svake godine globalna stopa nezaposlenosti i dalje raste, a situacija se dodatno pogoršala uslijed pandemije virusa COVID-19 i krize u Ukrajini. Bez prikladnih uvjeta rada ljudi su izloženi rizicima mnogih drugih ciljeva održivog razvoja kao što su siromaštvo, glad, nezadovoljavajući životni uvjeti i narušavanje zdravlja. Svrha ovog cilja je poticanje gospodarskog rasta kroz veću produktivnost i tehnološke inovacije. Od ključne važnosti je promicanje politika koje potiču poduzetništvo i otvaranje novih radnih mjesta kao i učinkovite mjere za iskorjenjivanje prisilnog rada, ropstva i trgovine ljudima. Potpoglavlje u nastavku objedinjuje 12 ciljeva i pruža trenutačnu perspektivu gospodarskog rasta i jednakih mogućnosti rada.

- *Ciljevi, sredstva provedbe i podaci*

Osmi cilj glasi: "Promicanje kontinuiranog, uključivog i održivog gospodarskog rasta, pune i produktivne zaposlenosti i dostojanstven rad za sve", i podržan je s 12 ciljeva navedenih u nastavku:

8.1. Održavanje gospodarskog rasta po stanovniku u skladu s nacionalnim okolnostima, a posebice rast bruto domaćeg proizvoda od najmanje 7 posto godišnje u najnerazvijenijim zemljama

8.2. Postizanje viših razina gospodarske produktivnosti diversifikacijom, tehnološkim napretkom i inovacijama, između ostalog usmjeravanjem i na sektore visoke dodane vrijednosti i radno intenzivne sektore

8.3. Promicanje politike usmjerene na razvoj kojima se podupiru proizvodne aktivnosti, otvaranje dostojanstvenih radnih mjesta, poduzetništvo, kreativnost i inovacije te potiču formalizacija i rast mikropoduzeća te malih i srednjih poduzeća uz pristup financijskim uslugama

8.4. Do 2030. postupno poboljšavati globalnu učinkovitost resursa u potrošnji i proizvodnji te nastojati ostvariti gospodarski rast bez dodatnog zagađenja okoliša, u skladu s desetogodišnjim okvirom programa za održivu potrošnju i proizvodnju pri čemu su razvijene zemlje preuzele vodeću ulogu

8.5. Do 2030. ostvariti punu i produktivnu zaposlenost i dostojan rad za sve žene i muškarce, uključujući mlade i osobe s invaliditetom, te jednaku plaću za rad jednake vrijednosti

8.6. Do 2020. znatno smanjiti udio mladih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se i ne osposobljavaju za rad

8.7. Poduzeti hitne i učinkovite mjere za iskorjenjivanje prisilnog rada, okončanje modernog ropstva i trgovine ljudima te osiguravanje zabrane i uklanjanja najgorih oblika dječjeg rada, uključujući novačenje i korištenje djece vojnika te do 2025. okončati dječji rad u svim oblicima

8.8. Zaštita radničkih prava i promicanje sigurnog radnog okruženja za sve radnike, uključujući radnike migrante, posebno žene migrante i one koji se nalaze u nesigurnom radnom odnosu

8.9. Do 2030. osmisлити i provoditi politike za promicanje održivog turizma kojim se otvaraju radna mjesta i promiču lokalna kultura i proizvodi

8.10. Jačanje kapaciteta domaćih financijskih institucija za poticanje i proširenje pristupa bankarskim, osiguravajućim i financijskim uslugama dostupnih svima

8.a Povećanje potpore za trgovinsku potporu zemljama u razvoju, posebno najnerazvijenijim zemljama u okviru Poboljšanog integriranog okvira za tehničku pomoć za trgovinu (Enhanced Integrated Framework for Trade related Technical Assistance to Least Developed Countries)

8.b Do 2020. razviti i operacionalizirati globalnu strategiju za zapošljavanje mladih i provesti Pakt o globalnim radnim mjestima (Global Jobs Pact) Međunarodne organizacije rada.

Osim baze podataka UN-a (UN, 2022c), Eurostat (2022b) i World Bank (2022) prikupljaju podatke o gospodarstvu i financijama te druge relevantne pokazatelje u tom području. Ciljevi i pokazatelji sažeti su u tablici 2. Prvih deset ciljeva označeno je brojevima, dok su preostala dva označena slovima i odnose se na sredstva provedbe.

Tablica 2.: Pregled ciljeva održivog razvoja (SDG 8)

Specifični ciljevi		Sredstva provedbe
1. Gospodarski rast	6. Smanjenje broja osoba koje nisu zaposlene, niti se obrazuju ili educiraju	a. Potpore za trgovinu
2. Gospodarski rast po zaposlenom	7. Iskorjenjivanje prisilnog rada	b. Strategija zapošljavanja mladih
3. Formalna ekonomija	8. Sigurnost na radu	
4. Održiva potrošnja i proizvodnja	9. Održivi turizam	
5. Jednake mogućnosti zapošljavanja	10. Financijska uključenost	

Izvor: UN (2022b), *Global indicator framework for the Sustainable Development Goals and targets of the 2030 Agenda for Sustainable Development*

Iako se 2021. godine globalno gospodarstvo počelo oporavljati, čak i sa poboljšanjem stope nezaposlenosti oporavak gospodarstva je i dalje slab.

Brzina oporavka se značajno razlikuje među regijama, zemljama, sektorima i skupinama tržišta rada. Iako razvijena gospodarstva bilježe snažniji oporavak, najnerazvijene zemlje bore se sa slabim rastom i gubitkom radnih mjesta. Kriza je najteže pogodila žene, mlade i osobe s invaliditetom. Očekuje se da će sukob u Ukrajini značajno unazaditi globalni gospodarski rast u 2022., stvoriti mnoge tržišne šokove, i dovesti do još većeg gubitka radnih mjesta. Dodatni izazovi za gospodarstva su rast inflacije, poremećaji u lancu opskrbe i politička nesigurnost. Također su prisutni izazovi na tržištu rada kao i prakse dječjeg rada u kojima se svako deseto dijete bavi dječjim radom diljem svijeta (ukupno 160 milijuna djece u 2020.).

- *Studije slučaja i primjeri dobre prakse*
  - Nguyen, T. (2017). *Održivi gospodarski rast radne snage*. Bechtel Corporate. <https://www.bechtel.com/blog/sustainability/november-2017/sustainable-economic-growth/>
  - Suradnja IOM-a i Microsofta omogućuje objavljivanje najvećeg skupa javnih podataka za jačanje borbe protiv trgovine ljudima - svijet. (2021). ReliefWeb. <https://reliefweb.int/report/world/iom-microsoft-collaboration-enables-release-largest-public-dataset-bolster-fight>
  - Staff, U. (2020). *Dobrobit radnika: Premašivanje ciljeva za 2020. i produbljivanje našeg učinka*. Levi Strauss & Co. <https://www.levistrauss.com/2020/01/08/worker-well-being-surpassing-2020-targets-and-deepening-our-impact/>

SDG 9: Industrija, inovacije i infrastruktura

Deveti cilj održivog razvoja promiče izgradnju otporne infrastrukture te uključivu i održivu industrijalizaciju. Gotovo tri milijarde ljudi još uvijek nema Internet, a 90 % od njih živi u zemljama u razvoju. Pronalaženje rješenja za premošćenje ovog digitalnog jaza je potrebno kako bi se omogućio jednak pristup informacijama i znanju, jer navedeno potiče inovacije i poduzetništvo. Ovaj cilj je jedan od najopipljivijih za poslovni sektor jer se industrija i inovacije obično povezuju s poduzećima. Navedeni cilj nastoji smanjiti negativan utjecaj poduzeća na okoliš te promicati stvaranje novih poslovnih modela, proizvoda i usluga na održiv način. Sljedeće potpoglavlje usmjereno je na osam ciljeva povezanih s industrijom, inovacijama i infrastrukturom kao i na trenutne izazove u ovom području.

- *Ciljevi, sredstva provedbe i podaci*

Deveti cilj glasi: "Izgraditi otpornu infrastrukturu, promicati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovacije", a podržava ga 8 navedenih ciljeva u nastavku:

9.1. Razviti kvalitetnu, pouzdanu, održivu i otpornu infrastrukturu, uključujući regionalnu i prekograničnu infrastrukturu kako bi se podržao gospodarski razvoj i dobrobit ljudi s naglaskom na cjenovno pristupačan i pravedan pristup za sve

9.2. Promicati uključivu i održivu industrijalizaciju te do 2030. znatno povećati udio zaposlenosti u industriji i bruto domaćem proizvodu, u skladu s nacionalnim okolnostima, te udvostručiti udio u najmanje razvijenim zemljama

9.3. Povećati pristup industrija i drugih poduzeća manjih razmjera, posebno u zemljama u razvoju, financijskim uslugama kroz cjenovno pristupačne kredite i njihovu integraciju u lance vrijednosti i tržišta

9.4. Do 2030. nadograditi infrastrukturu i industrije naknadne ugradnje, koje grade sustave za visoku energetska učinkovitost i nisku potrošnju energije, kako bi navedene industrije bile održive uz povećanu učinkovitost korištenja resursa i veće usvajanje čistih i ekološki prihvatljivih tehnologija i industrijskih procesa, pri čemu će zemlje poduzimati mjere u skladu sa svojim mogućnostima

9.5. Unaprijediti znanstvena istraživanja, nadograditi tehnološke mogućnosti industrijskih sektora u svim zemljama, posebno zemljama u razvoju, uključujući poticanje inovacija i znatno povećanje broja djelatnika u području istraživanja i razvoja na milijun ljudi te povećanje javne i privatne potrošnje za istraživanje i razvoj do 2030.

9.a Olakšavanje provođenja razvoja održive i otporne infrastrukture u zemljama u razvoju putem unaprijeđenja financijske, tehnološke i tehničke potpore afričkim zemljama, najmanje razvijenim zemljama, zemljama u razvoju bez izlaza na more i malim otočnim državama u razvoju

9.b Potpora razvoju, istraživanju i inovacijama domaće tehnologije u zemljama u razvoju, osiguravanjem povoljnog političkog okruženja za diversifikaciju industrije i stvaranje dodatne vrijednosti proizvoda

9.c Znatno povećanje pristupa informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji i omogućavanje univerzalnog i cjenovno pristupačnog pristupa internetu u najnerazvijenijim zemljama do 2020.

Osim baze podataka UN-a (UN, 2022c), Eurostat (2022c, 2022d) i World Bank (2022) prikupljaju podatke o industriji, trgovini, uslugama, prometu i drugim relevantnim pokazateljima u tom području. Ciljevi su sažeti u tablici 3. Prvih pet ciljeva označeno je brojevima, dok su preostala tri označena slovima i odnose se na sredstva provedbe.

Tablica 3.: Pregled ciljeva održivog razvoja (SDG9)

Specifični ciljevi		Sredstva provedbe
1. Pristup prijevozu	4. Emisija CO ₂	a. Međunarodna potpora infrastrukturi
2. Proizvodnja	5. Znanstvena istraživanja	b. Okvir politike
3. Industrije manjih razmjera		c. Pristup tehnologiji

Izvor: UN (2022b), Global indicator framework for the Sustainable Development Goals and targets of the 2030 Agenda for Sustainable Development

Pandemija je pogodila proizvodni sektor teže nego financijska kriza 2007. što je uzrokovalo pad proizvodnje u 2020.

Početak pandemije je uzrokovao poremećaje u prometu, globalnim lancima vrijednosti, proizvodnji i kretanju ljudi i robe.

Međutim, ova kriza pokazala je koje su industrije otpornije od drugih (npr. visokotehnološke industrije) i dala primjer kako tehnološke inovacije mogu dovesti do proizvodnje brzih rješenja koja su svijetu potrebna.

- *Studije slučaja i primjeri dobre prakse*
  - Shanklin, K. (2019). *Sintavia: Inovacija za čišću proizvodnju*. Green Business Bureau. <https://greenbusinessbureau.com/members/member-stories/sintavia-innovation-for-cleaner-manufacturing/>
  - *Dow-ovi olimpijski programi za ugljik i dalje donose klimatske koristi i pozitivno nasljeđe*. (2020). Međunarodni olimpijski odbor. <https://olympics.com/ioc/news/dow-s-olympic-carbon-programmes-continue-to-deliver-climate-benefits-and-a-positive-legacy>
  - *Aqua Robur Technologies – Digitalni poslovni razvoj*. (2021). Digital Business Development. <https://dbd.au.dk/blog/case-studies/aqua-robur-technologies-ab/>

SDG 10: Smanjene nejednakosti

Deseti cilj održivog razvoja bavi se smanjenjem nejednakosti unutar i među zemljama uz promicanje ekonomske, političke i socijalne uključenosti svih, bez obzira na dob, rod, etničku pripadnost, vjeru ili bilo koje drugo obilježje. Nejednakost ne samo da usporava gospodarski rast, već šteti javnim i političkim odnosima zbog nedostatka međusobne komunikacije. Pandemija je povećala nejednakost generiranja prihoda, pritom ugrozivši dva desetljeća kontinuiranog napretka, a rat u Ukrajini je dodatno doprinio već velikom broju izbjeglica diljem svijeta. Rješavanje ovog problema uključuje poboljšanje regulacije i praćenja financijskih tržišta i institucija, poticanje pomoći pri razvoju i izravnih stranih ulaganja za one zemlje kojima je pomoć potrebna te osiguranu sigurnu migraciju i mobilnost svih ljudi. Potpoglavlje u nastavku pruža uvid u ovo višestruko pitanje.

- *Ciljevi, sredstva provedbe i podaci*

Deseti cilj glasi: "Smanjiti nejednakost unutar i među zemljama", a podržava ga sljedećih 10 ciljeva:

10.1. Do 2030. postupno ostvarivati i održavati rast dohotka donjih 40 posto stanovništva po stopi višoj od nacionalnog prosjeka

10.2. Do 2030. osnažiti i promicati društvenu, ekonomsku i političku uključenost svih, bez obzira na dob, rod, invaliditet, rasu, etničku pripadnost, podrijetlo, vjeru ili ekonomski ili drugi status

10.3. Osigurati jednake mogućnosti uklanjanjem diskriminirajućih zakona, politika i praksi te promicanjem odgovarajućeg zakonodavstva, politika i povezanih djelovanja te smanjenje nejednakosti ishoda istih

10.4. Usvojiti politike, posebno fiskalne, politike plaća i socijalne zaštite, te postupno postići veću jednakost

10.5. Poboljšati regulaciju i praćenje globalnih financijskih tržišta i institucija te ojačati provedbu takvih propisa

10.6. Osigurati veću zastupljenost zemalja u razvoju pri donošenju odluka u globalnim međunarodnim gospodarskim i financijskim institucijama kako bi se osigurao učinkovitiji, vjerodostojniji, odgovorniji i legitimniji rad institucija

10.7. Omogućiti provođenje uređene, sigurne, redovite i adekvatne migracije i mobilnosti ljudi provedbom planiranih migracijskih politika kojima se upravlja na ispravan način

10.a Provesti načelo posebnog i specifičnog tretmana za zemlje u razvoju, posebno za najnerazvijenije zemlje u skladu sa sporazumima Svjetske trgovinske organizacije

10.b Poticati službenu razvojnu pomoć i financijske tokove, uključujući izravna strana ulaganja, u najpotrebitije države, posebno najnerazvijenije zemlje, afričke zemlje, male otočne države u razvoju i zemlje u razvoju bez izlaza na more, u skladu s njihovim nacionalnim planovima i programima

10.c Do 2030. smanjiti na manje od 3 posto transakcijske troškove doznaka migranata i ukloniti koridore doznaka s troškovima većim od 5 posto

Osim baze podataka UN-a (UN, 2022c), Eurostat (2022a, 2022e) i World Bank (2022) prikupljaju podatke o nejednakosti dohotka, socijalnoj isključenosti, siromaštvu i drugim relevantnim pokazateljima u tom području. Ciljevi su sažeti u tablici 4. Prvih sedam ciljeva označeno je brojevima, dok su preostala tri označena slovima i odnose se na sredstva provedbe.

Tablica 4.: Pregled ciljeva održivog razvoja (SDG10)

Specifični ciljevi		Sredstva provedbe
1. Rast prihoda donjih četrdeset posto	5. Financijska stabilnost	a. Tarife
2. Višerazinsko uključivanje	6. Glasačka prava	b. Izravna strana ulaganja
3. Mogućnost ravnopravnih ishoda	7. Ispravno upravljanje migracijama	c. Troškovi doznake
4. Mogućnost ravnopravne zarade		

Izvor: UN (2022b), Global indicator framework for the Sustainable Development Goals and targets of the 2030 Agenda for Sustainable Development

Iako su prije pojave bolesti COVID-19 neki pokazatelji pokazali pozitivne pomake, pandemija je donijela brojna pogoršanja u navedenom aspektu. Pandemija COVID-19 je ojačala diskriminaciju, povećala razlike i smanjila prihode onih koji su već bili izloženi riziku od siromaštva. Navedeno je dodatno pogoršano ratom u Ukrajini koji je doveo do nove izbjegličke krize.

- *Studije slučaja i primjeri dobre prakse*
  - UNHCR (2016). *Korištenje biometrijskih podataka za pružanje pomoći izbjeglicama u Jordanu*. UNHCR Innovation. <https://www.unhcr.org/innovation/using-biometrics-bring-assistance-refugees-jordan/>
  - World Bank Group (2013). *Mongolija: Prijenosna solarna energija za nomadske stočare*. World Bank. <https://www.worldbank.org/en/results/2013/04/08/portable-solar-power-for-nomadic-herders>
  - Martínez, A. F. (2018). *Španjolski NGP smanjuje smrtnost novorođenčadi za 40% u Gvatemali*. Noticias Fundación Mapfre. <https://noticias.fundacionmapfre.org/en/neonatal-mortality-ngp/>

SDG 11: Održivi gradovi i održiva gospodarstva

Budući da ubrzana urbanizacija dovodi do ekstremnog siromaštva i razvoja siromašnih četvrti i nesigurnih područja, jedanaesti cilj održivog razvoja teži učiniti ljudska naselja i gradove sigurnijim, održivijim, otpornijim i uključivijim. Važnost ovog cilja proizlazi iz činjenice da gradovi osiguravaju domove, radna mjesta i okolinu za ispunjen i dostatan život. Održivi gradovi osmišljeni prema socijalnom i ekološkom utjecaju koji se očituje kroz smanjenje onečišćenja okoliša, pametnu potrošnju energije i pristup zelenim, sigurnim i uključivim javnim površinama. Nakon razmatranja relevantnih pokazatelja i podataka, potpoglavlje u nastavku uključuje zanimljive primjere provedbe podciljeva ovog cilja.

- *Ciljevi, sredstva provedbe i podaci*

Jedanaesti cilj glasi: "Učiniti gradove i ljudska naselja uključivima, sigurnima, otpornima i održivima", a podržava ga 10 ciljeva u nastavku:

11.1 Do 2030. svima osigurati pristup odgovarajućim, sigurnim i cjenovno pristupačnim stambenim i osnovnim uslugama te poboljšati sirotinjske četvrti

11.2. Do 2030. omogućiti pristup sigurnim, cjenovno pristupačnim i održivim prometnim sustavima dostupnih svima, poboljšavajući sigurnost na cestama, posebno proširenjem dostupnosti javnog prijevoza posebice za osobe u ranjivim položajima kao što su žene, djeca, osobe s invaliditetom i starije osobe

11.3. Do 2030. poboljšati uključivu i održivu urbanizaciju i kapacitete za participativno, integrirano i održivo planiranje i upravljanje ljudskim naseljima u svim zemljama

11.4. Jačanje napora za zaštitu svjetske kulturne i prirodne baštine

11.5. Do 2030. znatno smanjiti broj smrtnih slučajeva i broj oboljelih te smanjiti izravne gospodarske gubitke u odnosu na globalni bruto domaći proizvod uzrokovan katastrofama, uključujući katastrofe povezane s vodom, s naglaskom na zaštiti ljudi u potrebi i ljudi u ranjivim situacijama

11.6. Do 2030. smanjiti štetan utjecaj gradova na okoliš po glavi stanovnika, među ostalim posvećivanjem posebne pozornosti kvaliteti zraka te gospodarenju komunalnim i drugim otpadom

11.7. Do 2030. omogućiti univerzalan pristup sigurnim, uključivim i pristupačnim zelenim i javnim prostorima, posebice za žene i djecu, starije osobe i osobe s invaliditetom

11.a Podupiranje pozitivnih gospodarskih, socijalnih i okolišnih veza između urbanih, prigradskih i ruralnih područja jačanjem nacionalnog i regionalnog planiranja razvoja

11.b Do 2020. znatno povećati broj gradova i ljudskih naselja koji usvajaju i provode integrirane politike i planove za uključivanje, učinkovitost resursa, ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu klimatskim promjenama, otpornost na katastrofe te razvoj i provedbu, u skladu s Okvirom iz Sendaija za smanjenje rizika od katastrofa za razdoblje 2015. – 2030. te holističko upravljanje rizicima od katastrofa na svim razinama

11.c Kroz financijsku i tehničku pomoć osigurati potporu najnerazvijenijim zemljama u izgradnji održivih i otpornih zgrada koje koriste lokalne materijale (*za navedeno nema prikladnog pokazatelja*)

Osim u bazi podataka UN-a (UN, 2022c), podaci relevantni za održiva gospodarstva i gradove mogu se pronaći u World Bank (2022), UNEP-u (2022), UNHABITAT-u (2022) i drugim odjelima UN-a, kao i u bazi podataka Eurostata (2022f). Ciljevi su sažeti u tablici 5. Prvih sedam ciljeva označeno je brojevima, dok su preostala tri označena slovima i odnose se na sredstva provedbe.

Tablica 5.: Pregled ciljeva održivog razvoja (SDG11)

Specifični ciljevi		Sredstva provedbe
1. Adekvatno stanovanje	5. Smanjenje žrtava katastrofa	a. Urbane politike
2. Pristup javnom prijevozu	6. Smanjenje zagađenja grada	b. Strategije rizika od katastrofa
3. Održiva urbanizacija	7. Siguran javni proctor	c. Višerazinska potpora najnerazvijenijim zemljama
4. Zaštita baštine		

Izvor: UN (2022b), Global indicator framework for the Sustainable Development Goals and targets of the 2030 Agenda for Sustainable Development

Više od polovice svjetskog stanovništva živi u gradovima (dok milijarda ljudi živi u sirotinjskim četvrtima). Procjenjuje se da će do 2050. taj broj iznositi i više od 70 %. Brzi porast urbanog stanovništva može biti prihvaćen ako se njime dobro upravlja i planira, a pandemija je razotkrila duboke nejednakosti među gradovima u razvijenim i najmanje razvijenim zemljama. Glavna pitanja su problemi komunalnog krutog otpada i zagađenja zraka.

- *Studije slučaja i primjeri dobre prakse*
  - *Zemlja: Razina Švicarske: Obraden lokalni Cilj održivog razvoja: Cilj održivog razvoja 11 – održivi gradovi i zajednice. (n.d.)*

<https://standards4sdgs.unece.org/sites/default/files/2020-01/SDG%2011%20-%20Switzerland.pdf>

- Ribó, J. (2021, 1. prosinca). *Zašto je València lider u Smart City ključnim pokazateljima uspješnosti*. ITU Hub. <https://www.itu.int/hub/2021/05/why-valencia-is-a-leader-in-smart-city-kpis/>
- UNHABITAT. (2022). *Komplet alata za promatranje Zemlje za održive gradove i ljudska naselja*. <https://eotoolkit.unhabitat.org/>

Pitanja

1. Cilj za okončanje siromaštva diljem svijeta odnosi se na:

- A. SDG 1
- B. SDG 6
- C. SDG 11
- D. SDG 17

2. Procjenjuje se da će do 2050. koliko svjetskog stanovništva živjeti u gradovima:

- A. 40 %
- B. 50 %
- C. 60 %
- D. 70 %

3. Ukrajinska kriza dovela je do:

- A. Povećanje već rekordnog broja migranata diljem svijeta
- B. Stvaranje novih migracijskih ruta
- C. Usporavanja globalnog gospodarskog rasta
- D. Sve gore navedeno

4. Proporcija članova i glasačka prava zemalja u razvoju u međunarodnim organizacijama služe kao cilj za:

- A. SDG 1
- B. SDG 8
- C. SDG 10
- D. SDG 15

5. Suradnja IOM-a i Microsofta u borbi protiv trgovine ljudima povezana je s ovim ciljem održivog razvoja:

- A. SDG 8
- B. SDG 9
- C. SDG 10
- D. SDG 11

6. Poboljšanje znanstvenih istraživanja u industriji i inovacijama cilj je:

- A. SDG 7
- B. SDG 9
- C. SDG 11
- D. SDG 13

7. Cilj održivog razvoja 10 glasi:

- A. "Izgraditi otpornu infrastrukturu, promicati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovacije"
- B. "Smanjiti nejednakost unutar i među zemljama"
- C. "Prekinuti glad, ostvariti sigurnost opskrbe hranom, poboljšajti prehranu i promicati održivu poljoprivredu"
- D. "Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojčice"

8. Udio urbanog stanovništva koje živi u sirotinjskim četvrtima, neformalnim naseljima ili neadekvatnom stanovanju jedan je od najvažnijih pokazatelja:

- A. SDG 5
- B. SDG 6
- C. SDG 11
- D. SDG 14

9. Strategije zapošljavanja mladih ključne su za:

- A. SDG 7
- B. SDG 8
- C. SDG 9
- D. SDG 12

10. Koji je od sljedećih ciljeva održivog razvoja najuže povezan s poslovnim sektorom:

- A. SDG 1
- B. SDG 2
- C. SDG 9
- D. SDG 10

11. Deveti cilj održivog razvoja glasi:

- A. "Izgraditi otpornu infrastrukturu, promicati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovacije"
- B. "Promicati održiv, uključiv i održiv gospodarski rast, potpuno i produktivno zapošljavanje, i pristojan rad za sve"
- C. "Prekinuti glad, ostvariti sigurnost opskrbe hranom, poboljšajti prehranu i promicati održivu poljoprivredu"
- D. "Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojčice"

12. Osmi cilj održivog razvoja naziva se:

- A. Nema siromaštva
- B. Dostojanstven rad i gospodarski rast
- C. Klimatska politika
- D. Život ispod vode

13. Koji od sljedećih ciljeva održivog razvoja ne spada pod "prosperitet":

- A. SDG 2
- B. SDG 8
- C. SDG 10
- D. SDG 11

14. Ekstremno siromaštvo u 2022. najbliže je broju:

- A. 670 milijuna
- B. 920 milijuna
- C. 1.340 milijuna
- D. 1.650 milijuna

15. Jednake mogućnosti zapošljavanja najuže su povezane s ovim ciljem održivog razvoja:

- A. SDG 2
- B. SDG 5
- C. SDG 8
- D. SDG 15

Točni odgovori: 1. - A. / 2. - D. / 3. - D. / 4. - C. / 5. - A. / 6. - B. / 7. - B. / 8. - C. / 9. - B. / 10. - C. / 11. - A. / 12. - B. / 13. - A. / 14. - A. / 15. - C.

Izvori

- Agusdinata, D. B., Aggarwal, R., & Ding, X. (2020;2021;). Economic growth, inequality, and environment nexus: Using data mining techniques to unravel archetypes of development trajectories. *Environment, Development and Sustainability*, 23(4), 6234-6258. <https://doi.org/10.1007/s10668-020-00870-3>
- Barthel, S., Colding, J., Hiswåls, A., Thalén, P., & Turunen, P. (2021). *Urban green commons for socially sustainable cities and communities*. *Nordic Social Work Research, ahead-of-print*(ahead-of-print), 1-13. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2021.1947876>
- Bere-Semerédi, I., & Mocan, A. (2019). A review of the Europe indicators on climate change - industry, innovation and infrastructure. *MATEC Web of Conferences*, 290, 6001. <https://doi.org/10.1051/mateconf/201929006001>
- Cichos, K., & Lange Salvia, A. (2018). *SDG1 - no poverty: Making the dream a reality*. Emerald Publishing Limited. *Transitioning to no poverty (2021)*. In Günther I., Lahoti R.(Eds.), . MDPI - Multidisciplinary Digital Publishing Institute. <https://doi.org/10.3390/books978-3-03897-861-9>
- Denoncourt, J. (2020). Companies and UN 2030 sustainable development goal 9 industry, innovation and infrastructure. *The Journal of Corporate Law Studies*, 20(1), 199-235. <https://doi.org/10.1080/14735970.2019.1652027>
- Dhahri, S., & Omri, A. (2020). Are international capital flows really matter for achieving SDGs 1 and 2: Ending poverty and hunger? *Review of World Economics*, 156(4), 731-767. <https://doi.org/10.1007/s10290-020-00376-0>
- Dhahri, S., & Omri, A. (2020). Foreign capital towards SDGs 1 & 2--ending poverty and hunger: The role of agricultural production. *Structural Change and Economic Dynamics*, 53, 208-221. <https://doi.org/10.1016/j.strueco.2020.02.004>
- Division, U., 2022. — *SDG Indicators*. [online] Unstats.un.org. Retrieved 13 April 2022, from <https://unstats.un.org/sdgs/report/2019/Goal-09/>
- Eurostat. (2022a). *Poverty and Social Exclusion*. Retrieved 12 April 2022, from https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe_-_poverty_and_social_exclusion&oldid=544210
- Eurostat. (2022b). *Economy and Finance*. Retrieved 12 April 2022, from https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Economy_and_finance
- Eurostat. (2022c). *Industry, trade and services*. Retrieved 12 April 2022, from <https://ec.europa.eu/eurostat/web/euro-indicators/industry-trade-and-services>
- Eurostat. (2022d). *Transport*. Retrieved 12 April 2022, from <https://ec.europa.eu/eurostat/web/transport/data/database>
- Eurostat. (2022e). *Income inequality and poverty indicators*. Retrieved 13 April 2022, from <https://ec.europa.eu/eurostat/web/experimental-statistics/income-inequality-and-poverty-indicators>
- Eurostat. (2022f). *Regions and Cities*. Retrieved 13 April 2022, from <https://ec.europa.eu/eurostat/web/regions-and-cities>

- Feliciano, D. (2019). A review on the contribution of crop diversification to sustainable development goal 1 “No poverty” in different world regions. *Sustainable Development (Bradford, West Yorkshire, England)*, 27(4), 795-808. <https://doi.org/10.1002/sd.1923>
- Ionescu, R., Zlati, M., Antohi, V., & Stanciu, S. (2018). Reduced inequalities as factor of sustainable development: The analysis under econometric models. *Sustainability (Basel, Switzerland)*, 10(10), 3523. <https://doi.org/10.3390/su10103523>
- Josa, I., & Aguado, A. (2019). Infrastructure, innovation and industry as solutions for breaking inequality vicious cycles. *IOP Conference Series. Earth and Environmental Science*, 297(1), 12016. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/297/1/012016>
- Kreinin, H., & Aigner, E. (2021). From “Decent work and economic growth” to “Sustainable work and economic degrowth”: A new framework for SDG 8. *Empirica*, <https://doi.org/10.1007/s10663-021-09526-5>
- Lapinskaitė, I., & Vidžiūnaitė, S. (2020). Assessment of the sustainable economic development goal 8: Decent work and economic growth in G20 countries. *Economics and Culture*, 17(1), 116-125. <https://doi.org/10.2478/jec-2020-0011>
- Maskin, E. (2015). Why Haven’t global markets reduced inequality in emerging economies? *The World Bank Economic Review*, 29(suppl 1), S48-S52. <https://doi.org/10.1093/wber/lhv013>
- Musat, M. (2020). No poverty - the most important indicator of the development of the EU. *Global Economic Observer*, 8(1), 72-76.
- Neumann, K. (2019). Sustainable cities and communities - best practices for structuring a SDG model. *IOP Conference Series. Earth and Environmental Science*, 323(1), 12094. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/323/1/012094>
- Parisotto, A. (2015). Goal 8: Promote sustained, inclusive, and sustainable economic growth, full and productive employment, and decent work for all. *UN Chronicle*, 51(4), 19-20.
- Rai, S. M., Brown, B. D., & Ruwanpura, K. N. (2019). SDG 8: Decent work and economic growth – A gendered analysis. *World Development*, 113, 368-380. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2018.09.006>
- Ramakrishna, S., & Jose, R. (2021). Reimagine materials for realizing SDG11: Sustainable cities and communities. *Materials Circular Economy*, 3(1)<https://doi.org/10.1007/s42824-021-00041-3>
- Rebecchi, A., & Capolongo, S. (2021). Healthy design and urban planning strategies framing the SDG 11 sustainable cities and communities. *European Journal of Public Health*, 31(Supplement_3)<https://doi.org/10.1093/eurpub/ckab164.733>
- SDG 8: Decent work and economic growth – potential impacts on forests and forest-dependent livelihoods. (2019). *Sustainable development goals: Their impacts on forests and people* (pp. 237-278)
- SDG 10: Reduced inequalities – an environmental justice perspective on implications for forests and people. (2019). *Sustainable development goals: Their impacts on forests and people* (pp. 315-348)
- Sobczak, E., Bartniczka, B., & Raszkowski, A. (2021). Implementation of the no poverty sustainable development goal (SDG) in visegrad group (V4). *Sustainability (Basel, Switzerland)*, 13(3), 1030. <https://doi.org/10.3390/su13031030>

Steputat, C. C., Ural, D., & Nanni, A. (2020). Sustainable cities and communities through GFRP secant-pile seawall innovation, sustainability, fortification and hurricane storm surge protection. *IOP Conference Series. Earth and Environmental Science*, 588(4), 42063. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/588/4/042063>

The Global Goals. 2022. Goal 10: *Reduced Inequalities*. [online] Retrieved 13 April 2022, from <https://globalgoals.tw/en/10-reduced-inequalities>

United Nations. (2022a). *The Sustainable Development Goals Report 2022*. Retrieved 12 April 2022, from <https://unstats.un.org/sdgs/report/2022/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2022.pdf>

United Nations. (2022b). *Global indicator framework for the Sustainable Development Goals and targets of the 2030 Agenda for Sustainable Development*. Retrieved 12 April 2022, from https://unstats.un.org/sdgs/indicators/Global%20Indicator%20Framework%20after%202022%20refinement_Eng.pdf

United Nations. (2022c). *SDG Indicators Database*. Retrieved 12 April 2022, from <https://unstats.un.org/sdgs/dataportal/database>

United Nations Environment Programme (UNEP). (2022). Retrieved 13 April 2022, from <https://www.unep.org/regions/asia-and-pacific/regional-initiatives/supporting-resource-efficiency/sustainable-cities>

UNHABITAT. (2022). *Urban Indicators Database*. Retrieved 13 April 2022, from <https://data.unhabitat.org/>

Wachs, T. D., Cueto, S., & Yao, H. (2016). More than poverty: Pathways from economic inequality to reduced developmental potential. *International Journal of Behavioral Development*, 40(6), 536-543. <https://doi.org/10.1177/0165025416648231>

World Bank. (2022). *World Bank Open Data*. Retrieved 12 April 2022, from <https://data.worldbank.org/>

Povezani koncepti

Povezani koncepti

Uz područje održivog razvoja veže se niz povezanih koncepata. Proučavajući te pojmove dolazi se do pitanja o tome kako se pojedini koncepti razlikuju ili preklapaju. Ovaj modul pruža pregled nekoliko povezanih koncepata u području održivosti.

Društvena odgovornost (Corporate Social Responsibility)

Howard Bowen u svojoj publikaciji postavlja temelje društveno odgovornog poslovanja (DOP) (engl. *Corporate Social Responsibility - CSR*) pod naslovom „Društvene odgovornosti poslovnog čovjeka“ (engl. *Social Responsibilities of a Businessman*) iz 1953. Godine. U kojoj je autor društveno odgovorno poslovanje definirao kao obvezu poslovnog čovjeka koristiti prakse, donositi odluke ili slijediti smjerove ponašanja koji su poželjni za ciljeve i vrijednosti našeg društva (Carroll, 1999). Carroll (1991) vidi društveno odgovorno poslovanje kao kombinaciju ekonomske odgovornosti i filantropskih, etičkih te pravnih normi.

DOP se dalje razvijao 1990-ih zahvaljujući stvaranju prvih platformi i inicijativa. Ipak, i dalje je prisutan problem nepostojanja jedinstvene definicije DOP-a, a time se i danas bave mnogi autori. Na primjer, Dahlsrud (2008) je dosegao zaključak da se tri od pet termina pojavljuju u gotovo svim istraživanim definicijama, a četiri od pet termina se pojavljuju u 80 % definicija. Njegova analiza definicije koncepta DOP-a otkrila je pet područja s najčešćim pojmovima (Dahlsrud, 2008):

- okoliš
- društvo
- ekonomija
- vlasnici poduzeća
- volonterstvo

Nadalje, institucija poput Europske Unije u svojoj Zelenoj knjizi (engl. *Green Paper*) definira DOP kao dobrovoljnu integraciju društvenih i ekoloških stajališta u svakodnevne aktivnosti poslovanja poduzeća i interakcije s vlasnicima poduzeća (Commission of the European Communities, 2001). Koncept DOP-a temelji se na istim načelima kao i održivi razvoj i proizlazi iz *Triple bottom line* principa – ljudi, planet, okoliš (Epstein i Rejc Buhovac, 2014). Koncepti održivosti i društvena odgovornost poduzeća ponekad se mogu smatrati gotovo identičnim pojmovima (Laine, 2005). No postoje suprotna mišljenja u pogledu odnosa između održivosti i DOP-a- prema kojemu se održivost smatra širim pojmom od DOP-a. Društvena odgovornost poduzeća tada predstavlja alat za postizanje održivosti korištenjem instrumenata kao što su: sustavi upravljanja kvalitetom, sustavi upravljanja okolišem, čišća proizvodnja, ekološki principi itd. (Zdražilová, 2011). U drugoj

perspektivi mogu se uočiti određene razlike između koncepta DOP-a i održivosti. Međutim, tim razlikama treba pristupiti pažljivo i promatrati ih iz određene perspektive.

Neke od ovih razlika navedene su u nastavku:

- Vizija – DOP često gleda u prošlost i razmišlja o tome kako je organizacija pridonijela društvu.
- Održivost gleda u budućnost i traži adekvatna rješenja.
- Vremenski okvir – DOP se više povezuje s kraćim vremenskim okvirima, a održivost sa duljim vremenskim okvirima.
- Motivacija – motivacija za DOP obično se odnosi na zaštitu ugleda poduzeća i očuvanje dobrog imidža među zaposlenima.
- Održivost se više odnosi na stvaranje novih prilika za postojeća ili nova tržišta.
- Fokus – Cilj DOP-a često je određen mišljenjima ili pritiskom koje vrše razne skupine – npr. mediji, političari, itd. Mnoga viđenja DOP-a to vide kao nešto slično odnosima s javnošću za investitore, medije, političare i druge grupe stvarajući “pritisak”. Održivost gleda na cijeli lanac vrijednosti – od krajnjih kupaca do dioničara.

Društveno poduzetništvo i društvene inovacije

Društveno poduzetništvo je koncept koji je usko povezan s tzv. socijalnom ekonomijom; društvena ekonomija može se smatrati sveobuhvatnim konceptom socijalnog poduzetništva. Kako se onda može razumjeti što je socijalna ekonomija, a što društveno poduzetništvo? Socijalna ekonomija obuhvaća subjekte kao što su: udruge, zaklade, zadruge ili druge organizacije koje isporučuju proizvode, robu i usluge uzimajući u obzir ekonomske i društvene interese (Fonteneau et al., 2011). Organizacije su utemeljene na principu *Tripple bottom line*. Osnova ovog principa je jednostavna. Organizacija koja zastupa *Tripple bottom line* princip pokazuje da se ne fokusira samo na ostvarivanje profita i gospodarskog rasta, već i na planet i okoliš kao dodatne aspekte svoje djelatnosti. Naposljetku, fokusira se i na ljude, društvene aspekte svoje djelatnosti. Nicholls (2008) vidi društveno poduzetništvo kao skup inovativnih i učinkovitih aktivnosti koje su strateški usmjerene na otklanjanje nedostataka na društvenom tržištu i stvaranje novih prilika kako bi se stvorila društvena dodana vrijednost na način koji maksimizira društveni učinak i stvara okruženje za promjene.

Tessea (2011) na društveno poduzetništvo gleda kao na poduzetničke aktivnosti od kojih korist ostvaruju društvo i okoliš. Društveno poduzetništvo ima važnu ulogu u lokalnom razvoju i često stvara prilike za rad za pojedince sa zdravstvenim, društvenim ili kulturnim problemima i nedostacima. Dobit se velikim dijelom koristi za daljnji razvoj društvenog poduzeća. Ostvarivanje profita jednako je važno za socijalno poduzeće kao i povećanje javnih koristi. Defourny i sur.

(2001) sažimaju osnovni opis društvenog poduzetništva korištenjem primjera novih stvari koje proizlaze iz socijalnog poduzetništva, uključujući:

Društveno poduzetništvo je inherentno povezano s društvenim inovacijama. Društvene inovacije mogu se odnositi na promjenu koncepta, procesa ili proizvoda; organizacijske promjene ili promjene u financiranju; kao i nove odnose s vlasnicima i tržištima.

Društvene inovacije traže nove odgovore na društvene probleme putem:

- identifikacije novih usluga koje poboljšavaju kvalitetu života pojedinaca i zajednica,
- identifikaciju i provedbu novih procesa integracije na tržište rada, nove mogućnosti zapošljavanja i nove oblike sudjelovanja kao što su posebni elementi koji doprinose poboljšanju položaja pojedinaca u radnoj snazi (LEED, 2011).

Pojmovi socijalnog poduzetništva i inovacije se često vide kao neizbrisivi, a razlike među njima su zamagljene. Ipak, te razlike postoje. Društveno poduzetništvo usmjereno je na rješavanje problema putem vlastite gospodarske aktivnosti, dok društvene inovacije igraju istaknutu ulogu u procesu društvenog poduzetništva.

Kružna ekonomija

Kružna ekonomija nije novi pojam. Ovaj koncept odavno postoji u društvu, ali njegov potencijal nije u potpunosti iskorišten. Sve veći značaj ima primjena načela kružne ekonomije povezane s rastom globalne populacije, rastom gospodarstva i sve manjom količinom prirodnih resursa. To dovodi do povećanja pritiska na gospodarske subjekte u uvjetima samodostatnosti i razvoja novih proizvoda, procesa ili usluga (Weetman, 2021).

Za razliku od tzv. linearne ekonomije, kružna ekonomija nastoji spriječiti stvaranje gubitaka. U idealnom slučaju, otpad nikada ne nastaje, a resursi kruže u najvišoj mogućoj kvaliteti i to na što duži vremenski period. Cilj kružnog modela je zatvoriti tokove materijala u krugove i cikluse koji nikada ne završavaju. Proizvodi i materijali su tako očuvani u upotrebi što je duže moguće. Kada dođu do kraja upotrebe, naknadno se recikliraju i vraćaju u krug. Ovdje se stvara određena količina zaostalog otpada, ali u minimalnim količinama (Nordic Circular Economy Playbook, 2021). Kružni model ekonomije se temelji na krugu sirovine-dizajn-proizvodnja-distribucija-potrošnja-sakupljanje-recikliranje-sirovina.

Radi pojašnjenja, to je suprotnost sadašnjem, primarnom ekonomskom modelu, linearne ekonomije, koji se temelji na sistemu sirovine-proizvodnje-distribucija-potrošnje-gubitaka. Većina proizvoda naknadno se ne reciklira nakon završetka životnog ciklusa, te stoga velika količina otpada završi na odlagalištima. Kružna ekonomija (2021) tvrdi da, nažalost, samo 8,6 % svjetske ekonomije funkcionira prema kružnom principu. Navedeno znači da se samo mali postotak svih raznih ulaznih materijala (kao što su minerali, fosilna goriva i biomasa) vraća u ciklus.

Ekonomija dijeljenja

Koncept ekonomije dijeljenja temelji se na međusobnom dijeljenju usluga i dobara između pojedinih aktera. Ova razmjena obično se provodi putem internetskih platformi. Tehnološki procvat i digitalizacija društva tako omogućuju napredak principa dijeljenja. Najčešća područja na koja ekonomija dijeljenja utječe su sektori prometa i usluge smještaja. Osnovna područja ekonomije dijeljenja tako uključuju: smještaj, zajednički prijevoz, dijeljenje vozila, dijeljenje bicikla, zajedničko obrazovanje, zajednički radni prostori, vremenska valuta, mikro rad, razmjena robe, prodaja rabljene robe i zajedničke financijske usluge (kao što je *crowdfunding*, *peer-to-peer* financiranje).

Dakle, kroz svoje načelo, ekonomija dijeljenja može se promatrati kao dio održivog pristupa (može se pokazati upravo na primjeru zajedničkog prijevoza). Ekonomija dijeljenja može se shvatiti kao ekonomski sustav u kojem se imovina ili usluge dijele među privatnim osobama ili pojedincima besplatno, ili uz naknadu, obično putem interneta (Oxford Dictionaries, 2018).

Prema Koopmanu i sur. (2014), ekonomija dijeljenja stvorila je vrijednosti pomoću nekoliko temeljnih metoda:

- Prvi bitan čimbenik je mogućnost primjene neiskorištene imovine koja se smatra "mrtvim kapitalom" ili neiskorištenim kapitalom.
- Nadalje, kombinacija korisnika i pružatelja, a time i ponude i potražnje, čini tržište konkurentnijim i više specijaliziranim.
- Raspon poslovanja se proširuje, a troškovi (kao što su transakcijski troškovi) su smanjeni.
- Postojanjem mehanizama evaluacije može se značajno smanjiti rizik od asimetričnih informacija.

Orsi i Doskow (2009) su podijelili ekonomiju dijeljenja u pet osnovnih kategorija. Zatim se na temelju odabranog odlučuje o namjeri, predmetu i načinu dijeljenja. Ovi se ciljevi mogu podijeliti na nastojanje da se:

- Uštedi novac ili stekne imovina ili pravo na njezino korištenje.
- Uštedi vrijeme i smanji rad i napor.
- Dovede do povećanja ekološkog načina života ili „zelenog puta“.
- Izgradi zajednicu.
- Steknu nove vještine i iskustvo.

Ekonomija dijeljenja nudi bezbroj različitih načina za korištenje i primjenu, ali u svojoj srži možemo uočiti različita zajednička načela na kojima se temelji (Boudreau et al., 2014).

To su sljedeća načela:

- Vrijednost i njezina uporaba – svaka vrijednost posjeduje određenu sposobnost uporabe, dok potpuno ne korištenje ove vrijednosti može se smatrati beskorisnom vrijednošću. Vrijeme se smatra predstavnikom ove vrijednosti u ekonomiji dijeljenja (Boudreau et al., 2014).
- Vlasništvo zamijenjeno pristupom – transformacija u pristupu vlasništvu je načelo koje čini jedan od temelja ekonomije dijeljenja. Klasična potreba za posjedovanjem nečeg trajnog se tako postupno smanjuje. Korisnici nude i dijele svoje vlastite robe i usluge, dok ih druga strana koristi za nužno ograničeno vrijeme. Time se trajno vlasništvo povlači u drugi plan (Hammari et al., 2015).
- Povjerenje – značajan dio ekonomije dijeljenja je povjerenje, koje je temeljni faktor za sve sudionike u ovom konceptu. Ekonomija dijeljenja se razvija brzim tempom i polje djelovanja stalno se širi; dakle, naglasak na povjerenje se stalno povećava (Woskow, 2014).

Pitanja

1. DOP je skraćenica za:

- A. Korporativnu društvenu relevantnost
- B. Ocjenu potrošačkog društva
- C. Društveno odgovorno poslovanje
- D. Društveni rejting organizacije

2. Temelji DOP-a izgrađeni su kada je Howard Bowen objavio svoj rad pod naslovom:

- A. Društvo u današnjem svijetu
- B. Društvene odgovornosti poslovnog čovjeka
- C. Odgovornosti u društvu
- D. Poslovni čovjek i etika

3. A.B. Carroll definira Društveno odgovorno poduzeće kao:

- A. Kombinaciju društvene i ekonomske odgovornosti
- B. Kombinaciju ekonomske odgovornosti i učinkovitosti
- C. Kombinaciju ekološke odgovornosti i ekonomske učinkovitosti
- D. Kombinaciju filantropske, etičke, pravne i ekonomske odgovornosti.

4. Najmasovniji razvoj DOP-a dogodio se:

- A. 1970-ih godina
- B. 1990-ih godina
- C. 1980-ih godina
- D. 1960-ih godina

5. Dahlsrud je istražio različite definicije DOP-a i svoju analizu definicija koncepta DOP-a i time otkrio:

- A. 3 područja s najčešćom pojavom
- B. 4 područja s najčešćom pojavom
- C. 5 područja s najčešćom pojavom
- D. 6 područja s najučestalijom pojavom

6. Koncept DOP-a temelji se na:

- A. Triple bottom line
- B. Double bottom line
- C. Fourth bottom line
- D. Niti jedno od navedenog

7. Društveno poduzetništvo je koncept koji je usko vezan uz:

- A. Kružnu ekonomiju
- B. Linearnu ekonomiju
- C. Gospodarenje otpadom
- D. Socijalnu ekonomiju

8. Unutar triple bottom line, naglasak je stavljen na:

- A. Profit i društvo
- B. Društvo i ljude
- C. Ljude i profit
- D. Profit, okoliš i ljude

9. Društveno poduzetništvo je povezano s:

- A. Kružnom ekonomijom
- B. Poslovnom inteligencijom
- C. Društvenim inovacijama
- D. Dizajnom usluga

10. Kružna ekonomija se percipira kao:

- A. Ekonomija kruga
- B. Linearna ekonomija
- C. Ekonomija siromašnijih
- D. Savršena konkurencija

11. Linearna ekonomija temelji se na sljedećem lancu:

- A. Sirovine-proizvodnja-potrošnja-otpad
- B. Otpad-sirovine-proizvodnja
- C. Sirovine-proizvodnja-potrošnja-sakupljanje-recikliranje
- D. Sirovine-proizvodnja-distribucija-potrošnja-otpad

12. Kružna ekonomija temelji se na sljedećem lancu:

- A. Sirovine-proizvodnja-distribucija-potrošnja-otpad
- B. Sirovine-dizajn-proizvodnja-distribucija-potrošnja-sakupljanje-otpad
- C. Sirovine-dizajn-proizvodnja-distribucija-potrošnja-sakupljanje-recikliranje-sirovine
- D. Sirovine-dizajn-distribucija-sakupljanje-sirovine

13. Koncept ekonomije dijeljenja temelji se na:

- A. Promicanju etičkih i ekonomskih načela
- B. Tripple bottom line konceptu
- C. Održavanju Ciljeva održivog razvoja (SDGs)
- D. Dijeljenju usluga ili dobara

14. U konceptu ekonomije dijeljenja, takozvani "mrtvi kapital" se vidi kao:

- A. Neiskorišteni kapital koji se može iskoristiti zahvaljujući ekonomiji dijeljenja
- B. Dio tržišta koji nije specijaliziran pa samim time ni konkurentan
- C. Asimetrija informacija
- D. Transakcijski troškovi

15. Razmjena unutar ekonomije dijeljenja najčešće se odvija putem:

- A. Ekonomije razmjene dobara
- B. B2B sektora
- C. B2C sektora
- D. Internetske platforme

Točni odgovori: 1. - C. / 2. - B. / 3. - D. / 4. - B. / 5. - C. / 6. - A. / 7. - D. / 8. - D. / 9. - C. / 10. - A. / 11. - D. / 12. - C. / 13. - D. / 14. - A. / 15. - D.

Izvori

- Boudreau, K. J. & Lakhani, K. R. (2013) Using the crowd as an innovation partner. *Harvard business review*, 91(4), 60-9.
- Carroll, A. B. (1991). The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons*, 34(4), 39-48.
- Carroll, A. B. (1999). Corporate Social Responsibility: Evolution of a Definitional Construct. *Business & Society review*, 38(3), 268–295.
- Commission of the European Communities (2001). *Green Paper: Promoting a European framework for Corporate Social Responsibilities*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/DOC_01_9
Corporate_Social_Responsibility_Evolution_of_a_Definitional_Construct
- Circle Economy (2021). *Circularity Gap Report 2021*. <https://www.circularity-gap.world/updates-collection/circle-economy-launches-cgr2020-in-davos>
- Dahlsrud, A. (2008). How corporate social responsibility is defined: an analysis of 37 definitions. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 15(1), 1–13. doi:10.1002/csr.132
- Defourny, J., Borzaga, C., & Defourny, J. (2001). *From third sector to social enterprise* (pp 1-28). Routledge.
- Epstein, M. J., & Rejc Buhovac, A. (2014). *Making Sustainability Work. Best Practices in Managing and Measuring Corporate Social, Environmental and Economic Impacts*. Greenleaf.
- Fonteneau, B., Neamtan, N., Wanyama, F., Morais, L. P., de Poorter, M., Borzaga, C., & Ojong, N. (2011). *Social and solidarity economy: Our common road towards decent work*. The Reader.
- Hamari, Juho; Sjöklint, Mimmi; Ukkonen, Antti (2016). The sharing economy: Why people participate in collaborative consumption. *Journal of the Association for Information Science and Technology*. 67(9), 2047-2059.
- Koopman, Ch., Mitchell, M., Thierer, A. (2014). The sharing economy and consumer protection regulation: The case for policy change. *Journal of Business Entrepreneurship and the Law*. 8(2), 529-547.
- Laine, M. (2005). Meanings of the term 'sustainable development' in Finnish corporate disclosures. *Accounting Forum*, 29(4), 395–413. doi:10.1016/j.accfor.2005.04.001
- LEED Forum on Social Innovations. (2011). *Social innovation*. <http://www.oecd.org/cfe/leed/Forum-Social-Innovations.htm>.
- Nordic Circular Economy Playbook (2021). *Nordic Circular Economy Playbook – Circular business models for the manufacturing industry*. <https://pub.nordicinnovation.org/Nordic-Circular-Economy-Playbook/us2021-play.pdf>
- Orsi, J. & Doskow, E. (2009). *The sharing solution: how to save money, simplify your life*. Nolo.
- Oxford Dictionaries (2022). *Definition of sharing economy in English*. Oxford University https://en.oxforddictionaries.com/definition/sharing_economy
- Tessea. (2011). *Studie infrastruktury sociální ekonomiky v ČR*. Nová ekonomika.

Weetman, C. (2021) *A circular economy handbook: how to build a more resilient, competitive and sustainable business*. Kogan Page.

Woskow, D. (2014). *Unlocking the sharing economy: An independent review*. <http://gesd.free.fr/unlocksharing.pdf>

Zadražilová, D. (2011). *Udržitelné podnikání*. Oeconomica.

Nicholls, A. (2008). *Social entrepreneurship: New models of sustainable social change*. UOP.

Modul 8

Pojedinosti o društvenom poduzetništvu

Pojedinosti o društvenom poduzetništvu

Koncept društvenog poduzetništva primjenjuje se radi rješavanja društvenih i gospodarskih pitanja u društvu. Ideja se počela širiti 1980-ih na obje strane Atlantika. Geografski gledano, dijeli se na američku i europsku školu mišljenja. Autori iz europskih poslovnih škola (npr. Mair i Marti, 2006.; Nicholls, 2006) doprinose raspravi i oslanjaju se na koncept društvenog poduzetništva sa stajališta američke škole mišljenja, nadopunjujući ga europskom pozadinom (Defourny i Nyssens, 2012).

Prema Nichollsu (2006), društvenim poduzetništvom može se smatrati sve od dobrovoljnog aktivizma, koji se temelji na dobrovoljnim resursima, do poduzetničkih društvenih inovacija koje karakterizira rizični kapital usmjeren na društvenu misiju. Ovi razni modeli mogu uključivati različite vrste neprofitnih organizacija, koje variraju od onih u potpunosti financiranih potporama do onih koji se u potpunosti same financiraju. Prema Deesu (1998), društveno poduzetništvo opisuje skup iznimnih djelovanja koje treba podržati i nagraditi.

Između ostalih, neprofitna organizacija TESSEA ČR navodi i vlastitu definiciju društvenog poduzetništva kao poduzetničke aktivnosti koje koriste društvu i okolišu. „Društveno poduzetništvo ima važnu ulogu u lokalnom razvoju i često stvara mogućnosti za pojedince u zdravstvenom, društvenom ili kulturnom nepovoljnom položaju. Dobit se u velikoj mjeri koristi za daljnji razvoj društvenog poduzeća. Ostvarivanje profita jednako je važno za društveno poduzeće kao što je povećanje koristi za javnost” (TESSEA, 2022).

Američka škola

Ideja društvenog poduzetništva razrađena je devedesetih godina prošlog stoljeća u Sjedinjenim Američkim Državama, gdje su identificirana dva glavna pravca. S jedne strane ideja je povezana s fokusom na osiguranje financijskih sredstava vlastitim prihodima te se ovaj tok misli naziva “zarađeni prihod”. S druge strane je smjer mišljenja koji se naziva “društvena inovacija” (Defourny i Nyssens, 2012).

Prvi tok razmišljanja o društvenom poduzetništvu i društvenim poduzećima ili “zarađeni prihod” bavi se korištenjem komercijalnih aktivnosti neprofitnih organizacija kako bi se podržale njihove misije (Kerlin, 2006). Ovi subjekti nastoje se baviti pitanjima koja se tiču njihovog financiranja i za to koriste vlastite komercijalne aktivnosti za stvaranje dobiti. Taj se profit naknadno koristi za podršku društvenoj misiji danog subjekta. Financiranje entiteta iz više izvora tako je uvećano vlastitim prihodima od komercijalnih aktivnosti (Defourny i Nyssens, 2012).

Drugi tok mišljenja, tj. "društvena inovacija", fokusira se na osobnosti i djelovanju društveno orijentiranog poduzetnika, koji je kreator promjena.

Ove promjene donose

- nove stvari,
- kao što su nove usluge,
- nove kvalitete usluga,
- nove metode proizvodnje,
- novi faktori proizvodnje,
- novi oblici organizacije i
- nova tržišta (Defourny i Nyssens, 2012).

Ovaj smjer temelji se na široj viziji poduzetništva vezanoj uz Williama Draytona, koji je 1980. godine osnovao neprofitnu organizaciju Ashoka. Ova neprofitna organizacija pod nazivom „javni poduzetnici“, usmjerena je na one koji su sposobni stvarati društvene inovacije u različitim područjima. Tako se stvara ekosustav za nositelje društveno korisnih promjena (Defourny i Nyssens, 2012; Ashoka, 2020).

U prve pionire na području razvoja društvenog poduzetništva ubrajamo Harvard Business School, koja je 1993. godine pokrenula inicijativu za socijalno poduzetništvo (engl. *The Social Enterprise Initiative*) (Defourny i Nyssens, 2012).

Europska škola

Ideja društvenog poduzetništva počela se razrađivati u zapadnoj Europi 1980-ih, stvaranjem veze između društvenog poduzetništva i socijalne ekonomije uz naglašavanje jasnog društvenog cilja i koristi za ljude, skupine ili društva (Dohnalová et al., 2016). Italiju se može promatrati kao zemlju u kojoj su postavljeni temeljni elementi društvenog poduzetništva. Već 1980-ih inicijative su nastale kao reakcija na neispunjene potrebe u području rada, integracije i drugih usluga (Defourny i Nyssens, 2012). Pojam društvenog poduzetništva se prvi put pojavio u časopisu *Impresa sociale* 1990. Godine 1991. talijanski parlament usvojio zakon br. 381/1991 o socijalnoj suradnji, kojim je društvenim zadrugama dan novi pravni status (České sociální podnikání, 2013). Ovaj pravni status bio je vrlo prilagodljiv za pionire u području društvenog poduzetništva.

Od 1996. do 1999. provedeno je istraživanje na temu “Pojava društvenih poduzeća u Europi” (fr. *L'EMergence de l'Entreprise Sociale en Europe*), poznato pod kraticom EMES. Ovo je izvorno bila mreža istraživača koji su bili dio istraživačkog programa financiranog od Europske komisije. Kasnije se ovaj naziv počeo koristiti za međunarodnu mrežu. EMES je pravno osnovan 2002. Cilj je bio stvoriti europsku bazu podataka o socijalnoj ekonomiji (Dohnalová, 2016).

Ostale istaknute istraživačke mreže uključuju CIRIEC, koju je 1947. godine utemeljio prof. Edgard Milhaud. Ova međunarodna mreža usmjerena je na istraživanje javnih, društvenih i kooperativnih ekonomija (CIRIEC, 2020).

Cijelom Europom 1990-ih dominirala je jedna primarna vrsta društvenog poduzeća pod nazivom „društveno poduzeće za radnu integraciju“ (engl. *work integration social enterprise*) (WISE). Ova vrsta socijalnog poduzeća fokusira se na integraciju skupina pojedinaca u nepovoljnom položaju na tržištu rada. Ovi ljudi su integrirani u društvo i zaposleni putem proizvodne aktivnosti. Stoga, koncept društvenog poduzetništva u Europi se često povezuje samo s inicijativama vezanim uz stvaranje prilika za rad za skupine ljudi u nepovoljnom položaju (Defourny i Nyssens, 2012).

Druge europske zemlje počele su uvoditi nove pravne statute poduzetništva. Novi pravni statusi zadružnog tipa također su se počeli pojavljivati u zemljama kao što su: Francuska, Portugal, Španjolska i Grčka. S druge strane, zemlje poput Belgije, Velike Britanije ili Italije počele su stvarati otvorenije modele društvenog poduzetništva koji se ne temelje isključivo na tradiciji zadružnog tipa (Defourny i Nyssens 2012; European Commission, 2020). Zakon je donesen u Velikoj Britaniji 2004. godine kojim su osnovane tzv. organizacije od javnog interesa. U Italiji, zakonom br. 118/2005 o društvenim poduzećima; su utvrđeni drugi pravni statusi samih društvenih poduzeća navodeći pet uvjeta (České sociální podnikání, 2013):

- formalno osnivanje,
- privatni karakter pravne osobe,
- ne-raspodjela dobiti,
- demokratsko postupanje,
- volonterski rad.

U pojedinim državama u Europi socijalno poduzetništvo je s vremenom zakonski definirano.

Socijalna ekonomija

Društvena poduzeća nalaze se na granici privatnog, javnog i dobrovoljnog (trećeg) sektora. U znanstvenoj literaturi ova granica je također poznata kao socijalna ekonomija. Interes za ovo područje i za dobrovoljni sektor nastavlja rasti (npr. OECD, LEED, 2013 ili Noya i Clarence, 2007). Ovaj rast je prije svega rezultat nastojanja da se utvrdi važnost društvene ekonomije na lokalnoj razini gospodarstva i da se istovremeno opišu njegove druge funkcije, uključujući rješavanje problema socijalne države. Primarni cilj socijalne ekonomije može se smatrati ekonomskim, društvenim i ekološkim napretkom stanovništva putem obostrano korisnih aktivnosti (Hunčová, 2007). Općenito govoreći, socijalna ekonomija podržava vrijednosti i načela koja se usredotočuju na potrebe ljudi i njihove zajednice i društva (Dohnalová, 2006).

Izraz socijalna ekonomija može se koristiti za označavanje dijela nacionalne ekonomije koji čini takozvani "treći sektor" (Noya i Clarence, 2007). Ovaj sektor nadopunjuje dva osnovna sektora gospodarstva, odnosno javni i privatni sektor. Socijalna ekonomija tako djelomično uključuje tržišni sektor i djelomično civilni sektor (Dohnalová et al., 2016). Trećim sektorom smatra se dio gospodarstva u kojem privatno gospodarsko i poduzetnički subjekti posluju i stvaraju određenu gospodarsku djelatnost, nisu ovisni o državi, a istovremeno slijede javno korisne ciljeve; društvene, ekološke i lokalne (Dohnalová et al., 2012; Borzaga i Defourney, 2001).

Društveno poduzeće

Izraz društveno poduzeće često se koristi u cijelom svijetu, ali može predstavljati niz pojmova u stvarnosti. Mogući razlog različitosti u pristupima može biti da se sami pojmovi "društveno" i "poduzeće" široko definiraju, a izazovi pružanja jedinstvenog objašnjenja rastu kada se ovi pojmovi kombiniraju (Davister, Defourney i Gregorie, 2004). U teoriji se razlikuju dvije vrste socijalnog poduzetništva – opće društveno poduzeće i socijalno poduzeće za radnu integraciju.

- *Opće društveno poduzeće*

Opće društveno poduzeće utemeljeno je na misiji poduzeća čiji je cilj ispunjavanje javno korisnih ciljeva u području društvenih, ekoloških ili lokalnih potreba; ovi ciljevi mogu također biti popraćeni područjima obrazovanja i kulture. Opće socijalno poduzeće nije povezano s radnom integracijom skupina ljudi u nepovoljnom položaju.

- *Društveno poduzeće za radnu integraciju (WISE) (engl. work integration social enterprise)*

U cijeloj Europi društveno poduzetništvo prvenstveno je vezano uz rješavanje problema nezaposlenosti i socijalnu integraciju pojedinaca natrag u društvo (EMES PERSE, 2018). Ova vrsta društvenog poduzeća se prvenstveno fokusira na rad i društvenu integraciju (Defourney i Nyssens, 2012). Stoga se ova poduzeća također usredotočuju na otvaranje novih radnih mjesta za pojedince iz ugroženih društvenih skupina. Ova vrsta društvenog poduzetništva stvara posao za ljude iz skupina u nepovoljnom položaju. Ti pojedinci imaju minimalne mogućnosti za rad u tradicionalnim poduzećima (Nyssens, 2006). WISE se stoga usredotočuje na ugrožene društvene skupine kojima prijete opasnost od trajnog isključenja sa tržišta rada. Radna integracija ovih osoba u nepovoljnom položaju ostvaruje se prvenstveno proizvodnom aktivnošću koja uvažava njihov nedostatak, odnosno stručnim osposobljavanjem tih osoba u nepovoljnom položaju s ciljem povećanja njihove stručne osposobljenosti (Spear i Bidet, 2005).

Prema definiciji autora Davister, Defourney i Gregoire (2004), moguće je promatrati društvena poduzeća za radne integracije kao autonomne subjekte čiji je glavni cilj radna integracija pojedinaca koji se susreću sa značajnim preprekama na tržištu rada. Radna integracija ovih pojedinaca u nepovoljnom položaju postiže se prvenstveno kroz nastanak aktivnosti koja uvažava njihov nedostatak ili stručno osposobljavanje onih u nepovoljnom položaju s ciljem povećanja njihove profesionalne kvalifikacije.

Društveni poduzetnik

Istaknuti društveni poduzetnici uključuju pojedince kao što su Susan B. Anthony, William Drayton, Florence Nightingale, Vinoba Bhave, James Yen i Muhammad Yunus. Iako je lako identificirati ova odabrana društvena poduzeća, nemoguće je stvoriti definiciju društvenog poduzetnika koja bi utjelovila ključne aspekte zajedničke svima, prethodno spomenutim društvenim poduzetnicima i drugim manje poznatima. Društveni poduzetnici su poput umjetnosti – prkose jedinstvenoj definiciji i odbijaju dijeliti zajednički nazivnik. Ovo može objasniti zašto su učenjaci i znanstvenici do sada imali problema u pronalaženju definicija koja bi obuhvatila ovaj pojam (Guo i Bielefeld, 2014). Dees (1998) društvene poduzetnike označava kao ugroženu vrstu koja ima sposobnost i temperament za ovu vrstu djelatnosti i pokušava pronaći nove puteve ka društvenim poboljšanjima. Prema Bacq i Jansenu (2011), društveni poduzetnik je pojedinac koji identificira, procjenjuje i koristi prilike za stvaranje društveno korisnih aktivnosti putem komercijalnih aktivnosti u svrhe korištenja sredstava koja mu stoje na raspolaganju. Nadalje, Campbell (1998) vidi društvenog poduzetnika kao pružatelja društveno orijentiranih poduzeća koja nude potrebne proizvode zajednicama.

Pitanja

1. Koji tip društvenog poduzetništva je dominantan u Europi?

- A. Društveno poduzeće za radne integracije
- B. Ekološko društveno poduzeće
- C. Opće društveno poduzeće
- D. Društvena inovacija

2. Koje su dvije škole društvenog poduzetništva promatrano iz geografske perspektive?

- A. Europska i američka škola mišljenja
- B. Azijska i američka škola mišljenja
- C. Azijska i australska škola mišljenja
- D. Europska i australska škola mišljenja

3. Koje je godine osnovana neprofitna organizacija Ashoka?

- A. 1990. godine
- B. 1980. godine
- C. 2000. godine
- D. 1960. godine

4. Koji se od navedenih pojedinaca ne bi trebao smatrati društvenim poduzetnikom?

- A. Donald Trump
- B. Susan B. Anthony
- C. William Drayton
- D. Muhammed Junus

5. U kojem je stoljeću došlo do širenja pojma/rasprave o društvenom poduzetništvu?

- A. 18. stoljeću
- B. 19. stoljeću
- C. 20. stoljeću
- D. 21. stoljeću

6. Tko je osnovao CIRIEC?

- A. Edgard Milhaud
- B. Vinoba Bhave
- C. James Yen
- D. Florence Nightingale

7. Kada je osnovan CIRIEC?

- A. 1947. godine
- B. 1957. godine
- C. 1978. godine
- D. 1987. godine

8. Kada je osnovan EMES?

- A. 1991. godine
- B. 1996. godine
- C. 2002. godine
- D. 2012. godine

9. Koje dvije vrste društvenog poduzetništva razlikuje američka škola mišljenja?

- A. Društvena inovacija i zarađeni prihod
- B. Društvena inovacija i WISE
- C. Društvene inovacije i ekološko društveno poduzetništvo
- D. Zarađeni prihod i WISE

10. Koje dvije vrste društvenog poduzetništva dijeli europska škola mišljenja?

- A. Zarađeni prihod i WISE
- B. WISE i opće društveno poduzeće
- C. Društvena inovacija i WISE
- D. WISE i ekološko društveno poduzeće

11. Skupine pojedinaca u nepovoljnom položaju primarno se integriraju natrag na tržište rada putem koje vrste društvenog poduzeća?

- A. WISE
- B. Opće društveno poduzeće
- C. Ekološko društveno poduzeće
- D. Neprofitnih organizacija

12. Na granici kojih sektora se nalazi društvena ekonomija?

- A. Privatnog, javnog i trećeg sektora
- B. Privatnog i javnog sektora
- C. Privatnog i drugog sektora
- D. Javnog i drugog sektora

13. Područja ostvarivanja opće korisnih ciljeva su:

- A. Područje zaštite okoliša
- B. Društveno područje
- C. Područje lokalne koristi
- D. Sve od navedenog

14. Koje je godine Harvard poslovna škola pokrenula “Inicijativu društvenih poduzeća” (engl. Social Enterprise Initiative)?

- A. 1983. godine
- B. 1989. godine
- C. 1993. godine
- D. 1999. godine

15. U kojoj su državi izgrađeni temelji društvenog poduzetništva?

- A. U Italiji
- B. U Belgiji
- C. U Velikoj Britaniji
- D. U Finskoj

Izvori

Ashoka (2020, November 10). *Ashoka*. <https://www.ashoka.org/>

České sociální podnikání (2013, April 17). *Sociální podnikání v Itálii*. <https://ceske-socialni-podnikani.cz/socialni-podnikani/clanky/2194-socialni-podnikani-v-italii>.

Bacq, S., & Jansen, F. (2011). The Multiple Faces of Social Entrepreneurship: A Review of Definitional Issues Based on Geographical and Thematic Criteri. *Entrepreneurship and Regional Development*, 23(5), 373-403. <http://dx.doi.org/10.1080/08985626.2011.577242>

Borzaga, C., Galera, G., & Nogales, R. (2008). *Social Enterprise: A New Model for Poverty Reduction and Employment Generation*. United Nations Development Programme.

Campbell, S. (1998). Social entrepreneurship: how to develop new social-purpose business ventures. *Health Care Strategic Management*, 16(5), 17-18.

Davister, C. Defourney, J. & Gregoire, O. (2004). *Work Integration Social Enterprises in the European Union: an Overview of Existing Models*. Working paper no. 04/04. EMES European Research Network. https://emes.net/content/uploads/publications/PERSE_04_04_Trans-ENG.pdf

Defourney J., & Nyssens, M. (2012). *The EMES Approach of Social Enterprise in a Comparative Perspective*. http://www.emes.net/site/wp-content/uploads/EMES-WP-12-03_Defourney-Nyssens.pdf

Dees, J.G. (1998). The meaning of social entrepreneurship. Draft Report for the Kauffman Center for Entrepreneurial Leadership, 1 – 6.

Dohnalová, M. (2006). *Sociální ekonomika v evropském kontextu*. Nadace Universitas, Scientia (Nadace Universitatis Masarykiana).

Dohnalová, M., Deverová, L., Šloufová, R., & Šťastná, J. (2012). *Sociální ekonomika, sociální podnikání: podnikání pro každého*. Wolters Kluwer ČR.

Dohnalová, M., Deverová, L., Legnerová, K., & Pospíšilová, T. (2016). *Lidské zdroje v sociálních podnicích*. (1. vydání). Wolters Kluwer ČR.

EMES PERSE. (2018). PERSE Project. Emes European Research Network. <http://www.emes.net/what-we-do/research-projects/workintegration/perse/>

Evropská komise (2020). *Annual Report of the Social Protection Committee now available*. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&furtherNews=yes&newsId=9820>

Guo, Ch., & Bielefeld, W. (2014). *Social Entrepreneurship – An Evidence-based Approach to Creating Social Value*. Jossey-Bass.

Hunčová, M. (2007). *Sociální ekonomika a sociální podnik*. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (Acta Universitatis Purkynianae).

Kerlin, J. (2006). Social Enterprise in the United States and Europe: Understanding and Learning from the Differences. *Voluntas*, 17(3), 247–263. doi: <https://doi.org/10.1007/s11266-006-9016-2>

Mair, J., & Marti, I. (2006). Social Entrepreneurship Research: a Source of Explanation, Prediction and Delight. *Journal of World Business*. 41(1), 36-41. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jwb.2005.09.002>

Nicholls, A. (2006). *Social Entrepreneurship: New Models of Sustainable Social Change*. Oxford University Press.

Noya, A., & Clarence, E. (2007). *The Social Economy: Building Inclusive Economies, Local Economic and Employment Development (LEED)*. OECD Publishing.

OECD & LEED (2013). *Job Creation Through the Social Economy and the Social Entrepreneurship*. http://www.oecd.org/cfe/leed/130228_Job%20Creation%20through%20the%20Social%20Economy%20and%20Social%20Entrepreneurship_RC_FINALBIS.pdf

Spear, R., & Bidet, E. (2005). Social Enterprise for Work Integration in 12 European Countries: a Descriptive Analysis. *Annals of Public and Cooperative Economics*, 76(2), 195-231. doi:10.1111/j.1370-4788.2005.00276.x

TESSEA ČR. (2022) *Definice a principy sociálního podniku*. <http://www.tessea.cz/tessea-o-nas/definice-a-principy-socialniho-podnikani>

Kružna ekonomija - detaljan pogled

Kružna ekonomija - detaljan pogled

Kružna ekonomija je novi pristup u suprotnosti s modelom linearne ekonomije koji glasi "proizvedi, koristi, baci". Zapravo, kružna ekonomija je obnavljajuća i regenerativna, s ciljem redefiniranja proizvoda i usluga na temelju ponovne upotrebe. Kružna ekonomija je novi način stvaranja vrijednosti i posljedično prosperiteta. Djeluje tako da produljuje životni vijek proizvoda, poboljšanim dizajnom i servisiranjem te premještanjem otpada s kraja opskrbnog lanca na početak—zapravo, resursi se učinkovit višenamjenski koriste.

Kružna ekonomija je model proizvodnje i potrošnje koji uključuje dijeljenje, iznajmljivanje, ponovnu uporabu, popravak, obnavljanje i recikliranje postojećih materijala i proizvoda sve dok i koliko je god moguće. Na taj se način životni ciklus proizvoda produljuje. U praksi to podrazumijeva smanjenje otpada na minimum. Kada proizvod dođe do kraja svog životnog vijeka, njegovi se materijali drže unutar gospodarstva dokle god je to moguće. Takav proces može biti produktivan, koristeći postojeću vrijednost uvijek iznova, te stvarajući tako dodatnu vrijednost. Ovo je odstupanje od tradicionalnog, linearnog ekonomskog modela, koji se temelji na principu napraviti-potrošiti-baciti. Ovaj model se oslanja na velike količine jeftinih, jednostavnih i pristupačnih materijala i energije. Dio ovog modela također podrazumijeva zastarijevanje proizvoda, kada je proizvod dizajniran da ima ograničen životni vijek kako bi se potrošači potaknuli na ponovnu kupnju. Europski parlament je pozvao na mjere za rješavanje ove prakse.

Grafikon 1: Kružna ekonomija

Izvor: EU, Circular economy 2015

Kružna ekonomija: Povijesna pozadina

Prema europskom modelu kružne ekonomije, strategija se smatra inovativnom školom mišljenja u okvirima održivog razvoja, ali je još uvijek u povojima (Murray et al., 2017). Međutim, njegovi korijeni vraćaju se na raniji rad Pearcea i Turnera (Sacchi et al., 2018), pa čak i do zemalja poput Kine koje su implementirale ovu paradigmu u gospodarstvo prije nekoliko desetljeća. Sve u svemu, Europski koncept kružne ekonomije pokušava razdvojiti gospodarski rast od iscrpljivanja resursa, uz poticanje smanjenja nastanka otpada po principu linearne ekonomije tzv. iz „kolijevke u grob“. Način razmišljanja prema procesu kružne ekonomije zove se "od kolijevke do kolijevke" (Gregson i sur., 2015.). U ovom smislu čimbenici koji jamče razvoj kružne ekonomije u modelu gospodarskog rasta na europskoj razini su obnovljiva energija, produktivnost resursa, stopa recikliranja, zapošljavanje u ekološkom sektoru i inovacije (Busu, 2019., str. 10). Europska strategija kružne ekonomije podrazumijeva velike izazove za socioekonomske dionike, posebno za poduzeća, koja moraju preuzeti važne rizike prijelaza s linearne ekonomije na inovativan kružni sistem. Međutim, ako poduzeća nadiđu ove rizike, poslovanje će biti konkurentnije (Jørgensen i Remmen, 2018). Implikacije strategije kružne ekonomije na poduzeća su opravdane radi velike raznolikosti publikacija usmjerenih na poslovni koncept kružne ekonomije i implementacije iste u poduzećima (Merli et al., 2018).

Unatoč tome, postoji nedostatak konsenzusa o definiciji kružne ekonomije. Korhonen i sur. (2018) izjavili su da je europska definicija kružne ekonomije površna i neorganizirana, spoj ideja iz različitih znanstvenih područja uključujući industrijske ekosustave, industrijsku ekologiju, tokove materijala, ekonomske tokove, biologiju, ekonomija okoliša itd. Drugi autori (Lewandowski, 2016; Lieder i Rashd, 2016, Sacchi, et al., 2018) pregledali su različite postojeće koncepte kružne ekonomije i njihova različita prihvaćanja. Svi su navedeni autori utvrdili da neki aspekti kružne ekonomije, čak institucionalna, kulturna ili zakonodavna pitanja—nedostaju u literaturi. Murray (2017) također kritizira trenutni pristup kružnoj ekonomije zbog: prvo, neuključivanja društvene dimenzije, ključne za održivost, a drugo, planiranje slabo utemeljenih površnih ciljeva i ne predviđanje budućih posljedica njegove provedbe.

Unatoč ograničenjima kružne ekonomije, trenutni koncept ima dvije ključna doprinosa. Prvo, kružna ekonomija vraća važnost životnog ciklusa materijala, njegovu vrijednost i kvalitetu. Drugo, kružna ekonomija nudi mogućnost održive proizvodnje i prikladnije obrasce potrošnje (Korhonen et al., 2018.), kroz poslovne modele kao što su usporavanje masovne proizvodnje (npr. zadovoljavanje potreba bez vlasništva nad proizvodom, proširenje vrijednosti proizvoda, dizajniranje dugotrajnih proizvoda, poticanje dostatnosti ili produljenje života proizvoda na razini krajnjeg korisnika) ili zatvaranje petlji (npr. povećanje vrijednosti resursa ili industrijskih savezništva) (Bocken et al., 2016.). Svjetska populacija raste, a s njom i potražnja za sirovinama. Međutim opskrba ključnim sirovinama je ograničena. Ograničene zalihe također znače da neke zemlje EU ovise o sirovinama drugih zemalja od kuda dolaze materijali.

Osim toga, ekstrakcija i korištenje sirovina ima veliki utjecaj na okoliš. Također povećava potrošnju energije i emisiju CO₂. Međutim, pametnije korištenje sirovina može smanjiti emisije CO₂. Mjere kao što su sprječavanje stvaranja otpada, ekodizajn i ponovna uporaba mogle bi uštedjeti novac poduzećima iz EU-a dok također smanjuju ukupne godišnje emisije stakleničkih plinova. Trenutno, proizvodnja od materijala koje koristimo svakodnevno čine 45 % emisije CO₂. Kretanje prema kružnoj ekonomiji moglo bi donijeti koristi kao što su smanjenje pritiska na okoliš, poboljšanje sigurnosti opskrbe sirovinama, povećanje konkurentnosti, poticanje inovacija, poticanje gospodarskog rasta (dodatnih 0,5 % od bruto domaćeg proizvoda), stvaranje radnih mjesta (700 000 radnih mjesta samo u EU do 2030.). Potrošačima će se također pružiti trajniji i inovativniji proizvodi radi kojih će rasti kvaliteta života i efikasnija ušteda novčanih sredstava.

U ožujku 2020. Europska komisija predstavila je akcijski plan za kružnu ekonomiju, koji za ima cilj promicanje održivijeg dizajna proizvoda, smanjenje otpada i osnaživanje potrošača, za primjerice stvaranjem prava na popravak. Fokus je na resursima u intenzivnim sektorima, kao što su elektronika i ICT, plastika, tekstil i građevinarstvo. U veljači 2021. Europski parlament je usvojio rezoluciju o novoj akciji kružne ekonomije kao plan koji zahtijeva dodatne mjere za postizanje ugljično neutralnog, ekološki održivog, potpuno kružne ekonomije, bez štetnih tvari do 2050., uključujući stroža i obvezujuća pravila o recikliranju kao ciljevima za upotrebu i potrošnju materijala do 2030. U ožujku 2022. Europska komisija je objavila prvi paket mjera za ubrzanje prelaska na kružnu ekonomiju, kao dio akcijskog plana kružne ekonomije. Prijedlozi uključuju jačanje održivih proizvoda, osnaživanje potrošača prema zelenoj tranziciji, preispitivanju propisa o građevinskim proizvodima i stvaranju strategije o održivom tekstilu.

Kružna ekonomija pojavila se kako bi opsatala. O ovome nema sumnje: sve što treba učiniti je posjetiti web-stranice koje Europska komisija posvećuje ovoj temi, a koje prikazuju akcijski plan paketa kružne ekonomije za tekuću godinu, kao i inicijative za promicanje kružne ekonomije među širokim spektrom dionika. Te će se tek intenzivirati u godinama koje dolaze!

Uspon kružne ekonomije i pripadajućih alata

Kružna ekonomija je ona koje integrira alate za recikliranje, promiče ih na sustavnoj razini, te ih podiže na višu razinu. Cilj kružne ekonomije je smanjiti otpad i korištenje resursa kroz transformaciju životnih ciklusa proizvoda. Postoji mnogo različitih tumačenja kružne ekonomije, tako da to nije uvijek moguće odrediti i biti siguran što je kružno, a što nije. Štoviše, ovo pitanje ima dalekosežne implikacije – samo uzmite razlike u našim praksama upravljanja resursima, energijom i otpadom i njihovim različitim posljedicama: ovi aspekti i povezana područja zaslužuju zasebnu analizu te stoga nisu ispitani u ovoj publikaciji. Umjesto da opisuje postojeće, uspostavljeno u praksi, cilj nam je pružiti pregled vrsta novih, inovativnih, naprednih perspektiva– koje također kružnim i održivim rješenjima daju na značaju. Kružna ekonomija nije nova ideja; već je desetljećima raširena u akademskoj zajednici. Ideja o smanjenju količine otpada i korištenja

resursa prisutna je u svijesti već duže vrijeme, pa zašto se kružna ekonomija počinje stvarno pojavljivati tek sada?

Tri su glavna trenda iza ovog fenomena, koji su zajedno pokretači kružne ekonomije:

- Promjena potreba potrošača;
- Nedostatak resursa;
- Tehnološki iskoraci.

Alati kružne ekonomije– više od samog recikliranja

Lako je povezati kružnu ekonomiju s recikliranjem, a recikliranje sa selektivnim zbrinjavanjem plastičnog, papirnog i metalnog otpada. Iako je širenje selektivnog zbrinjavanja otpada važna prekretnica na putu prema svijetu bez otpada, u nastavku ćemo pokazati da je kružna ekonomija mnogo više od pukog recikliranja! Što ga čini više od navedenog je to što su alati kružne ekonomije prisutni u cijelom lancu vrijednosti, od dizajna proizvoda kroz proces proizvodnje, do načina na koji ih potrošači koriste. Štoviše, ovi alati se razlikuju po tome tko je za njih odgovoran unutar lanca vrijednosti: dobavljač, proizvođač, potrošač – ili eventualno svi zajedno. Većina alata nije nova – njihova snaga leži u činjenici da ih zajednički koriste sudionici lanca vrijednosti.

Različiti alati:

1. Održivi dizajn;
2. Dijeljenje;
3. Održavanje, popravak;
4. Obnova;
5. Ponovna proizvodnja;
6. Recikliranje;
7. Recikliranje tijekom procesa proizvodnje;
8. Ponovna upotreba.

Pitanja

1. Kružna ekonomija temelji se na tri principa, koja?

- A. Ukloniti otpad i onečišćenje, kružni životni ciklus proizvoda i materijala, regeneriranje prirode
- B. Stvarati otpad i onečišćenje, kružni životni ciklus proizvoda i materijala, regeneriranje prirode
- C. Ukloniti otpad i onečišćenje, kružni životni ciklus proizvoda i materijala, onečišćenje prirode
- D. Eliminirati resurse i zagađenje, kružni životni ciklus proizvoda i materijala, regeneriranje prirode

2. Kružna ekonomija je novi način...

- A. Stvaranja vrijednosti i recesije
- B. Stvaranja vrijednosti i konačnog prosperiteta
- C. Siromaštva, a u konačnici blagostanja
- D. Stagnacije, a u konačnici prosperiteta

3. Što je kružna ekonomija?

- A. Model izgradnje i potrošnje
- B. Model proizvodnje i potrošnje
- C. Model pretvorbe i potrošnje
- D. Model obraćenja i stagnacije

4. Kružna ekonomija uključuje neke različite zadatke, koje?

- A. Dijeljenje, iznajmljivanje, ponovnu uporabu, popravak, obnavljanje i recikliranje postojećih materijala i proizvoda što je duže moguće
- B. Dijeljenje, iznajmljivanje, korištenje, popravak, obnavljanje i recikliranje postojećih materijala i proizvoda što je duže moguće
- C. Dijeljenje, iznajmljivanje, ponovnu uporaba, oštećivanje, obnavljanje i recikliranje postojećih materijala i proizvoda što je duže moguće
- D. Dijeljenje, iznajmljivanje, korištenje, oštećivanje, obnavljanje i recikliranje postojećih materijala i proizvoda što je duže moguće

5. U praksi, kružna ekonomija podrazumijeva...

- A. Smanjenje kvalitete zraka na minimum
- B. Povećanje otpada do maksimuma
- C. Svođenje sredstava na minimum
- D. Smanjenje otpada na minimum

6. Kružna ekonomija je odstupanje od kojeg gospodarskog modela?

- A. Ovaj se model oslanja na velike količine jeftinih, lako dostupnih materijala i energije
- B. Multilinearni ekonomski model, koji se temelji na uzmi-napravi-potroši-baci uzorku
- C. Linearni ekonomski model, koji se temelji na obrascu uzmi-napravi-potroši-baci
- D. Tradicionalni

7. Čimbenici koji jamče razvoj kružne ekonomije u modelu ekonomskog rasta na Europskoj razini su?

- A. Obnovljiva energija, produktivnosti resursa, stope recikliranja, nezaposlenosti u održivim djelatnostima i inovacija
- B. Obnovljive energije, produktivnosti resursa, stope proizvodnje, zaposlenosti u održivim djelatnostima i inovacija
- C. Obnovljive energije, produktivnosti resursa, stope recikliranja, zaposlenosti u održivim djelatnostima i kontinuiteta
- D. Obnovljive energija, produktivnosti resursa, stope recikliranja, zaposlenosti u održivim djelatnostima i inovacija

8. Europska strategija kružne ekonomije podrazumijeva velike izazove za socioekonomske dionike, posebno za tvrtke koje moraju preuzeti važne rizike za...

- A. Prijelaz s multilinearne ekonomije na inovativnu kružnu ekonomiju
- B. Prijelaz s linearne ekonomije na staromodnu kružnu ekonomiju
- C. Prijelaz s linearne ekonomije na inovativnu kružnu ekonomiju
- D. Prijelaz s linearne ekonomije na inovativnu multilinearu ekonomiju

9. Razvoj ka kružnoj ekonomiji moglo bi donijeti koristi kao što su...

- A. Povećanje pritiska na okoliš, poboljšanje sigurnosti opskrbe sirovih materijala, povećanje konkurentnosti, poticanje inovacija, jačanje gospodarskog rasta, stvaranje radnih mjesta
- B. Smanjenje pritiska na okoliš, pogoršanje sigurnosti opskrbe sirovih materijala, povećanje konkurentnosti, poticanje inovacija, jačanje gospodarskog rasta, stvaranje radnih mjesta
- C. Smanjenje pritiska na okoliš, poboljšanje sigurnosti opskrbe sirovih materijala, povećanje konkurentnosti, poticanje inovacija, jačanje gospodarskog rasta, a ne otvaranje radnih mjesta
- D. Smanjenje pritiska na okoliš, poboljšanje sigurnosti opskrbe sirovih materijala, povećanje konkurentnosti, poticanje inovacija, poticanje ekonomskog rasta, stvaranja radnih mjesta

10. Zašto trebamo prijeći na kružnu ekonomiju?

- A. Svjetska populacija raste, a s njom i potražnja za sirovinama. Međutim, opskrba ključnim sirovinama je ograničena
- B. Svjetska populacija raste, a s njom i potražnja za sirovinama. Međutim, opskrba ključnim sirovinama je neograničena
- C. Svjetsko stanovništvo se smanjuje, a s njime i potražnja za sirovinama. Međutim, opskrba ključnim sirovinama je ograničena
- D. Svjetsko stanovništvo stagnira, a s njime i potražnja za sirovinama. Međutim, opskrba ključnim sirovinama je ograničena

11. Koje su prednosti implementacije kružne ekonomije?

- A. Kretanje prema kružnoj ekonomiji moglo bi donijeti koristi kao što je smanjenje pritiska na okoliš, poboljšanje sigurnosti opskrbe sirovinama materijala, povećanje konkurentnosti, poticanje inovacija, jačanje gospodarskog rasta (dodatnih 0,5% rast bruto domaćeg proizvoda), otvaranja radnih mjesta (700.000 radnih mjesta samo u EU do 2030.)
- B. Kretanje prema kružnoj ekonomiji moglo bi donijeti koristi kao što je povećani pritisak na okoliš, poboljšanje sigurnosti opskrbe sirovinama, povećanje konkurentnosti, poticanje inovacija, poticanje gospodarskog rasta (dodatnih 0,5 % rast bruto domaćeg proizvoda), stvaranje radnih mjesta (700.000 radnih mjesta u EU samo do 2030.)
- C. Kretanje prema kružnoj ekonomiji moglo bi donijeti koristi kao što je smanjenje pritiska na okoliš, poboljšanje sigurnosti opskrbe sirovinama, smanjenje konkurentnosti, poticanje inovacija, poticanje gospodarskog rasta (dodatnih 0,5% rast bruto domaćeg proizvoda), stvaranje radnih mjesta (700.000 radnih mjesta u EU samo do 2030.)
- D. Kretanje prema kružnoj ekonomiji moglo bi donijeti koristi kao što je smanjenje pritiska na okoliš, poboljšanje sigurnosti opskrbe sirovinama, povećanje konkurentnosti, poticanje inovacija, poticanje gospodarskog rasta (dodatnih 0,5% rast bruto domaćeg proizvoda), otvaranje radnih mjesta (1700000 radnih mjesta u EU samo do 2030.)

12. Koja su tri glavna trenda iza fenomena, koji su zajedno pokretači kružne ekonomije?

- A. Promjenjive potrebe potrošača, nedostatak resursa i tehnološka otkrića
- B. Promjenjive potrebe proizvođača, nedostatak resursa i tehnološka otkrića
- C. Promjenjive potrebe potrošača, obilje resursa i tehnološka otkrića
- D. Promjenjive potrebe potrošača, nedostatak resursa i tehnološki zastoji

13. Koji su različiti alati kružne ekonomije?

- A. Održivi dizajn, dijeljenje, održavanje, popravak, obnova, ponovna proizvodnja, recikliranje, recikliranje tijekom procesa proizvodnje i komercijalizacije
- B. Održivi dizajn, dijeljenje, održavanje, popravak, proizvodnja, ponovna proizvodnja, ecikliranje, recikliranje tijekom procesa proizvodnje i ponovna uporaba
- C. Održivi dizajn, dijeljenje, održavanje, kvarenje, obnova, ponovna proizvodnja, recikliranje, recikliranje tijekom procesa proizvodnje i ponovna uporaba
- D. Održivi dizajn, dijeljenje, održavanje, popravak, obnova, ponovna proizvodnja, recikliranje, recikliranje tijekom procesa proizvodnje i ponovna uporaba

14. Što EU čini da postane kružna ekonomija?

- A. U ožujku 2022. Komisija je objavila prvi paket mjera za ubrzanje prijelaza na kružnu ekonomiju, kao dio plana akcije kružne ekonomije
- B. U ožujku 2021. Komisija je objavila prvi paket mjera za ubrzavanje prelaska na kružnu ekonomiju, kao dio akcijskog plana kružne ekonomije
- C. U ožujku 2022. Komisija je objavila treći paket mjera za ubrzavanje prelaska na kružnu ekonomiju, kao dio akcijskog plana kružne ekonomije
- D. U ožujku 2022. Komisija je objavila prvi paket mjera za ubrzavanje prelaska na kružnu ekonomiju, kao dio akcijskog plana kružne ekonomije

15. Što će biti potrebno da se naša se naša ekonomija potrošnje pretvori u ekonomiju gdje se otpad eliminira, resursi kruže, a priroda regenerira?

- A. Kružna ekonomija daje nam alate za borbu protiv klimatskih promjena i povećanje bioraznolikosti zajedno, dok se bavi važnim društvenim potrebama. Daje nam snagu za rast i prosperitet, radna mjesta i otpornost uz smanjenje emisija stakleničkih plinova, otpada i zagađenje
- B. Kružna ekonomija daje nam alate za borbu protiv klimatskih promjena i gubitka bioraznolikosti, a ne rješava pitanje važnih društvenih potreba. Daje nam snagu za rast prosperitet, radna mjesta i otpornost uz smanjenje emisija stakleničkih plinova, otpada i zagađenje
- C. Kružna ekonomija daje nam alate za borbu protiv klimatskih promjena i gubitka bioraznolikosti dok se bavi važnim društvenim potrebama. Daje nam moć da smanjimo prosperitet, radna mjesta i otpornost uz smanjenje emisija stakleničkih plinova, otpada i zagađenje
- D. Kružna ekonomija daje nam alate za borbu protiv klimatskih promjena i gubitka bioraznolikosti, uz istovremeno bavljenje važnim društvenim potrebama. Daje nam moć povećati prosperitet, radna mjesta i otpornost uz smanjenje emisija stakleničkih plinova, otpada i zagađenja.

Točni odgovori: 1. – A / 2. – B / 3. – B / 4. – A / 5. – D / 6. – A / 7. – D / 8. – C / 9. – D / 10. – A / 11. – A / 12. – A / 13. – D / 14. – A / 15. – D.

Izvori

- ACEA (2017). *Circular Economy*. <http://www.acea.be/industry-topics/tag/category/circular-economy>.
- Bocken, N. M. P., De Pauw, I., Bakker, C., & Van der Grinten, B. (2016). Product design and business model strategies for a circular economy. *Journal of Industrial and Production Engineering*, 33(5), 308–320. <https://doi.org/10.1080/21681015.2016.1172124>
- Brundtland, G.H. (1987). *Our common future: report of the world commission on environment and development*. *Med. Confl. Surviv.* 4 (1), 300. Brundtland, G.H., 1987.
- Busu, M. (2019). Adopting circular economy at the European Union level and its impact on economic growth. *Social Sciences*, 8(5), 159–171. <https://doi.org/10.3390/socsci8050159>
- Cardoso, J. L. (2018). The circular economy: historical grounds. *Changing Societies: Legacies and Challenges*. The Diverse Worlds of Sustainability, 115–127.
- Geissdoerfer, M., Savaget, P., Bocken, N. M. P., & Hultink, E. J. (2017). The Circular Economy – A new sustainability paradigm? *Journal of Cleaner Production*, 143(143), 757–768.
- Ghosh, S. K. (Ed.). (2020). *Circular Economy: Global Perspective*. Springer Singapore.
- Gregson, N., Crang, M., Fuller, S., & Holmes, H. (2015). Interrogating the circular economy: The moral economy of resource recovery in the EU. *Economy and Society*, 44(2), 218–243. <https://doi.org/10.1080/03085147.2015.1013353>
- Hu, Y., He, X., & Poustie, M. (2018). Can Legislation Promote a Circular Economy? A Material Flow-Based Evaluation of the Circular Degree of the Chinese Economy. *Sustainability*, 10(4), 990.
- Jacometti, V. (2019). *Circular Economy and Waste in the Fashion Industry*. *Laws*, 8(4), 27.
- Jørgensen, M. S., & Remmen, A. (2018). A methodological approach to development of circular economy options in business. *Procedia CIRP*, 69, 816–821. <https://doi.org/10.1016/j.procir.2017.12.002>
- Kiser, B. (2016). Circular economy: Getting the circulation going. *Nature*, 531(7595), 443–446.
- Korhonen, J., Honkasalo, A., & Seppälä, J. (2018). Circular economy: The concept and its limitations. *Ecological Economics*, 143, 37–46. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2017.06.041>
- Lewandowski, M. (2016). Designing the Business Models for Circular Economy—Towards the Conceptual Framework. *Sustainability*, 8(1), 43.
- Lewandowski, M. (2016). Designing the business models for circular economy towards the conceptual framework. *Sustainability*, 8, 43–71. <https://doi.org/10.3390/su8010043>
- Lieder, M., & Rashid, A. (2016). Towards circular economy implementation: A comprehensive review in context of manufacturing industry. *Journal of Cleaner Production*, 115, 36–51. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2014.12.098>
- López Ruiz, L. A., Roca Ramón, X., & Gassó Domingo, S. (2019). *The circular economy in the construction and demolition waste sector – A review and an integrative model approach*. *Journal of Cleaner Production*, 119238.

Merli, R., Preziosi, M., & Acampora, A. (2018). How do scholars approach the circular economy? A systematic literature review. *Journal of Cleaner Production*, 178, 703–722. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.12.112>

Murray, A., Skene, K., & Haynes, K. (2017). The circular economy: An interdisciplinary exploration of the concept and application in a global context. *Journal of Business Ethics*, 140(3), 369–380. <https://doi.org/10.1007/s10163-007-0182-0>

Rodríguez-Antón, J.M., Rubio-Andrada, L., Celemín-Pedroche, M.S. et al. From the circular economy to the sustainable development goals in the European Union: an empirical comparison. *Int Environ Agreements* 22, 67–95 (2022). <https://doi.org/10.1007/s10784-021-09553-4>

Sacchi, A., Galvão, G., Gamboa, L., & Carvalho, M. (2018). The circular economy umbrella: Trends and gaps on integrating pathways. *Journal of Cleaner Production*, 175, 525–543. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.11.064>

Stahel, W. R. (2016). The circular economy. *Nature*, 531(7595), 435–438.

Talens Peiró, L., Polverini, D., Ardente, F., & Mathieux, F. (2020). Advances towards circular economy policies in the EU: The new Ecodesign regulation of enterprise servers. *Resources, Conservation and Recycling*, 154, 104426.

Webster, K., & Ellen Macarthur Foundation. (2017). *The circular economy: a wealth of flows*. Ellen Macarthur Foundation Publishing.

Witjes, S., & Lozano, R. (2016). Towards a more Circular Economy: Proposing a framework linking sustainable public procurement and sustainable business models. *Resources, Conservation and Recycling*, 112, 37–44.

Modul 10

Ekonomija dijeljenja

Ekonomija dijeljenja

Načelo ekonomije dijeljenja se temelji na tome da se roba ili imovina dijele za novac ili za neki drugi ekvivalent. Za to se najčešće koriste specijalizirane internetske platforme gdje ponuda zadovoljava potražnju. Posljednjih godina je uočljivo kako tema ekonomije dijeljenja dobiva sve veću pozornost na svjetskoj razini. Brzina, dinamika i opseg promjena ukazuju na značajan dugoročni trend, a kao i svaka promjena, ovaj fenomen 21. stoljeća ekonomije dijeljenja donosi vlastite rizike poput polulegalnog načina funkcioniranja.

Poprilično je teško definirati ekonomiju dijeljenja stoga trenutno postoji mnogo različitih definicija iste. Na primjer, Goudin (2016) u svojoj studiji "*The Cost of Non-Europe in the Sharing Economy: Economic, Social and Legal Challenges and Opportunities*" naglašava potrebu za određivanjem jasnih kriterija za ispravnu definiciju analizom i sastavljanjem postojećih definicija. Ekonomiju dijeljenja definira kao "korištenje digitalnih platformi ili portala za smanjenje razmjera za održive transakcije zapošljavanja ili održivo sudjelovanje na tržištima zapošljavanja potrošača (tj. "dijeljenje" u smislu zapošljavanja imovine) i time smanjuje mjeru u kojoj je imovina nedovoljno iskorištena." Nasuprot tome, Frenken i Schor (2017.) definiraju ekonomiju dijeljenja kao "potrošače koji si međusobno odobravaju privremeni pristup nedovoljno iskorištenoj fizičkoj imovini ("besposleni kapacitet"), vjerojatno za novac."

Načela ekonomije dijeljenja

- Omogućuje učinkovitije korištenje resursa
- Nijedna vrijednost nije izgubljena
- Donosi mogućnost *peer-to-peer* (p2p) transakcija uz osnaživanje pojedinaca
- Preraspodjela imovine tako da promiče pristup vlasništvu
- Naglašava važnost povjerenja, posebno pri izgradnji ugleda i izgradnji odnosa u ekonomiji dijeljenja, tako da su obje strane transakcije pouzdane
- Pruža zajedničko korištenje informacija kako bi se korisnicima omogućio pristup resursima
- Ekonomija dijeljenja tržišno je utemeljen sustav
- Ekonomija dijeljenja temelji se na mnoštvu

Prednosti ekonomije dijeljenja

- Smanjenje transakcijskih troškova (za pretraživanje...)
- Povećanje veličine tržišta i njegove učinkovitosti
- Razvoj novih internetskih platformi koje olakšavaju trgovinu
- Nove mogućnosti zapošljavanja
- Ušteda resursa
- Potpora inovacijama
- Povećanje varijacija proizvoda ili usluga

Nedostaci ekonomije dijeljenja

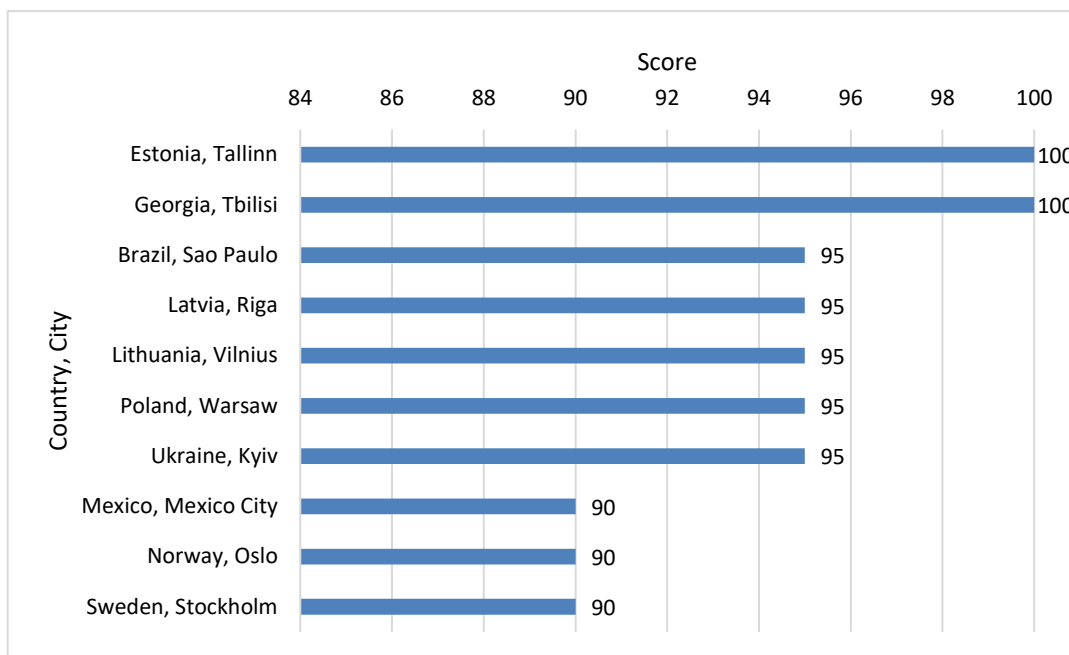
- Siva zona / nepoštena konkurencija
- Asimetrija informacija
- Eksternalije
- Monopolistička moć posrednika
- Problem odgovornosti

Statistika

Indeks ekonomije dijeljenja uzima u obzir sljedeće čimbenike: usluge prijevoza (najviše 25 bodova), usluge dijeljenja stanovanja (najviše 25 bodova), e-skuteri (najviše 15 bodova), aplikacije za dijeljenje automobila (maksimalno 30 bodova), dijeljenje teretane (maksimalno 10 bodova).

Maksimalna vrijednost koja se može doseći je 105. Bilo je uključeno ukupno 50 zemalja. U 2021. godini, prema Statisti, gradovi najnaklonjeniji prema ekonomiji dijeljenja su: Tallinn, glavni grad Estonije, i Tbilisi, glavni grad Gruzije, s vrijednošću indeksa od 100. Skandinavske prijestolnice, kao i latinoamerički gradovi Sao Paulo i Mexico City, također su zauzeli visoko mjesto.

Grafikon: 1 Najnaklonjeniji gradovi prema ekonomiji dijeljenja širom svijeta u 2021. Godini

Istraživanje koje je zatražila Europska komisija od strane TNS Political i Social network u 28 država članica Europske unije između 15. i 16. ožujka 2016. Oko 14 050 ispitanika iz različitih društvenih i demografskih skupina intervjuirano je telefonom na maternjem jeziku. Ispitanici su dobili slijedeće informacije prije ispitivanja: Suradnička platforma internetski je alat koji omogućuje transakcije između ljudi koji pružaju i koriste uslugu. Mogu se koristiti za širok spektar usluga, od iznajmljivanja smještaja i dijeljenja automobila do malih kućanskih poslova.

Na temelju dobivene statistike muškarci češće koriste platforme za suradnju (21% naspram 15%) i rjeđe kažu da nikada nisu čuli za ove platforme (43% naspram 48%). Ispitanici u dobi od 25 do 39 godina najčešće su koristili ove platforme. Ispitanici stariji od 55 godina imaju najmanju svijest o tim uslugama. Veća je vjerojatnost da će samozaposleni (26%) i zaposlenici (25%) koristiti usluge platformi za suradnju od fizičkih radnika (14%). Veća je vjerojatnost da će ispitanici koji su barem jednom ponudili usluge na suradničkoj platformi reći da redovito koriste usluge tih platform naspram onih koji to nisu učinili (35% naspram 20%).

Tablica 1: Što od sljedećeg odgovara vašem iskustvu u vezi s ovom vrstom platforme?
(% - EU)

	Nikada niste čuli za ove platforme	Čuli ste za ove platforme, ali ih nikada niste posjetili	Bili ste na jednoj ili više ovih platformi i jednom platili uslugu	Usluge ovih platformi koristite povremeno (jednom u nekoliko mjeseci)	Usluge ovih platformi koristite redovito (barem svaki mjesec)
Prosjek EU-28	46	35	4	9	4
Spol					
Muškarci	43	35	5	11	5
Žene	48	36	3	8	4
Starost					
15 - 24	44	36	6	8	4
25 - 39	38	34	7	15	5
40 - 54	39	38	4	11	7
55 +	55	33	2	6	2
Ljestvica zanimanja ispitanika					
Samozaposleni	43	31	6	12	8
Zaposleni	34	41	5	14	6
Fizički radnici	56	30	3	7	4
Nezaposleni	54	32	3	6	2

Novi oblici poslovnih modela

- Najam stanova (Airbnb, CouchSurfing...)
- Prijevozna sredstva (Uber, Liftago, Rekola...)
- Financije (KickStarter, Zonky, GoFundMe, Indiegogo...)
- Tehnologija (GNU, otevířený software...)
- Radnici (TaskRabbit, Freelancer...)
- Online tečajevi osposobljavanja (edX, Coursera, Akademija Khan ...)
- Glazba i video (Spotify, YouTube, Netflix, Google Music, Amazon Prime ...)
- Usluge u oblaku (Google drive, Dropbox, Microsoft...)

P2P dijeljenje u odnosu na B2C dijeljenje

Modeli ekonomije dijeljenja mogu se podijeliti prema tome tko ih pruža, odnosno ovisi o tome nudi li ih zajednica ili ih se nudi na komercijalnoj osnovi. Zajedničke modele može se dodatno podijeliti na P2P (*peer-to-peer*) koji primjerice uključuje Uber, Airbnb, Couchsurfing i B2C (od poduzeća do potrošača), što uključuje DriveNow.

Ekonomija dijeljenja i trenutni problemi

- Oporezivanje ekonomije dijeljenja u zemljama EU-a. Ne postoji jedinstveni postupak za oporezivanje unutar Europske unije. Države članice uvele su različita pravila za oporezivanje ekonomije dijeljenja.
- Kako nova poduzeća neprestano ulaze na tržište dijeljenja, postoji mogućnost da bi nova poduzeća mogle predstavljati prijetnju industriji. Problemi i neuspjesi prijavljuju se češće od uspjeha što uzrokuje nepovjerenje potrošača.
- U praksi se uspjeh ekonomije dijeljenja temelji na podacima. Zbog toga postoje različita stajališta o rješenjima privatnosti i sigurnosti u vezi s prikupljanjem i korištenjem podataka.

Ekonomija dijeljenja i Ciljevi održivog razvoja (SDGs)

Karobliene i Pilinkiene (2021.) u svom istraživanju tvrde da ekonomija dijeljenja potiče gospodarski rast, poduzetništvo i otvaranje radnih mjesta, doprinosi BDP-u i utječe na druge ekonomske kriterije povezane s održivim razvojem stoga je ekonomija dijeljenja poveziva s ciljevima održivog razvoja. Rezultati njihovih istraživanja podupiru prethodne studije u kojima se navodi da je ekonomija dijeljenja jača u zemljama s visokim dohotkom i da više doprinosi njihovim Ciljevima održivog razvoja te da je ekonomija dijeljenja značajna u gospodarski i digitalno razvijenim malim zemljama primjerice Estoniji, Malti i Luksemburgu.

Ako se usredotočimo na načela ekonomije dijeljenja, može se reći da su u skladu s ciljevima održivog razvoja UN-a za sljedećih 15 godina (2015.-2030.), odnosno ciljem održivog razvoja 12 (osiguravanje održive potrošnje i proizvodnje) i ciljem održivog razvoja 17 (revitalizirati globalno partnerstvo za održivi razvoj i ojačati sredstva za njegovu provedbu). Cotrim (2020) navodi primjerice Uberove usluge usmjerene na ublažavanje prekomjerne proizvodnje automobila, Airbnb platformu koja nudi dijeljenje soba i stanova te je pridonijela racionalizaciji građevinskog sektora novih stambenih zgrada kao primjer dobre prakse koja podržava ciljeva održivog razvoja 12, a odnosi se na emisije ugljičnog dioksida i ugljikovodike. Kao dobar primjer navodi se i dijeljenje bicikala u Šangaju, gdje je emisija ugljičnog dioksida smanjena za 25 000 tona, a dušikovog oksida za 64 tone.

Platforme ekonomije dijeljenja također imaju potencijal stvoriti sredstva za provedbu održivijih praksi i tako doprinijeti oživljavanju istinskog globalnog partnerstva za održivi razvoj (cilj 17). Primjer dobre prakse je i Priručnik za izradu, praćenje i evaluaciju plana mobilnosti, koji je izradila Nadace Partnerství, a koji pruža inspirativna rješenja mobilnosti za zaposlenike javnih institucija odgovornih za pitanja mobilnosti i prometa, stručnjake za mobilnost, menadžere, ali i široku javnos

Pitanja

1. ekonomija dijeljenja ne uključuje ...

- A. ljude koji prodaju svoje rabljene stvari drugima
- B. ljude koji nude svoje usluge drugima
- C. poduzeća koja prodaju svoju robu ljudima
- D. poduzeća koje djeluju kao posrednik za ljude koji žele prodati proizvod i ljude koji ga žele kupiti

2. Ljudi sada mogu lakše prodavati stvari jer ...

- A. ljudi danas kupuju više stvari
- B. poduzeća žele kupiti stvari koje ljudi ne koriste
- C. sada ima više štandova na tržnicama i prodaje iz "prtljažnika automobile"
- D. sada postoje internetske platforme na kojima mogu upoznati ljude koji žele kupiti njihovu robu i usluge

3. Koji su od sljedećih primjeri ekonomije dijeljenja?

- A. eBay
- B. Uber
- C. Airbnb
- D. Sve navedeno

4. Što znači P2P?

- A. Privatno-javno
- B. Osoba na osobu
- C. Planet-profit
- D. Peer-to-Peer

5. Da biste pravilno izgradili ekonomiju dijeljenja, koji je resurs potreban?

- A. Telefonski imenik
- B. Internet
- C. Facebook račun
- D. Apple iPhone

6. Koje se od poduzeća ne smatra "peer-to-peer"? u ekonomiji dijeljenja"

- A. Blablacar
- B. Uber
- C. Javna knjižnica
- D. Airbnb

7. Zašto su recenzije toliko važne?

- A. One zamjenjuju korisničku službu
- B. Grade povjerenje i služe kao garancija sigurnosti
- C. Ovo je trik-pitanje, recenzije nisu toliko važne
- D. Da biste dobili povratne informacije o usluzi koju ste upravo koristili

8. Kako se naziva sektor neprijavljenog rada?

- A. Zeleno gospodarstvo
- B. Tržište rabljenih proizvoda
- C. Primarno tržište rada
- D. Siva ekonomija

9. Koje su dva glavna modela ekonomije dijeljenja?

- A. Neprofitna organizacija
- B. Komercijalan
- C. a i b
- D. niti a niti b

10. Što od navedenog spada u aktivnost ekonomije dijeljenja?

- A. Kupovina rabljenog automobila
- B. Depozitna štednja u banci
- C. Zajedničko korištenje ureda s drugima
- D. Gledanje filmova u kinima

11. Ekonomija dijeljenja pomaže u ...

- A. Povećanju ekološkog otpada
- B. Stvaranju nove marke
- C. Brisanju ekološkog otpada
- D. Smanjenju ekološkog otpada

12. Što od navedenog nije prednost ekonomije dijeljenja?

- A. Potrošač štedi novac
- B. Smanjuje se nedovoljna upotreba resursa
- C. Usluge koje se nude u zajedničkoj ekonomiji su bolje
- D. Briga za okoliš

13. Što je od navedenog nedostatak ekonomije dijeljenja?

- A. Ljudi se ne brinu o stvarima drugih ljudi
- B. Nitko zapravo ne vjeruje ekonomiji dijeljenja
- C. Nedostatak zakonodavne regulative
- D. Negativan utjecaj jeftinijih stavki na gospodarstvo

14. Odaberite ispravnu izjavu:

- A. Povjerenje je vrlo važno u zajedničkom gospodarstvu i poduzeća naporno rade kako bi pridobili povjerenje potrošača
- B. Budući da se ljudi navikavaju na internetsku kupnju, više vjeruju web stranicama i ne traže sigurne provjere plaćanja
- C. Ljudi imaju manje povjerenja zbog profila i recenzija na društvenim mrežama
- D. Povjerenje nije jako važno u ekonomiji dijeljenja, zapravo uopće nije potrebno

15. Što je od navedenog primjer ekonomije dijeljenja?

- A. Zonky
- B. Google disk
- C. Netflix
- D. Sve gore navedeno

Točni odgovori: 1. – C. / 2. – D. / 3. – D. / 4. – D. / 5. – B. / 6. – C. / 7. – B. / 8. – D. / 9. – C. / 10. – C. / 11. – D. / 12. – C. / 13. – C. / 14. – A. / 15. – D.

Izvori

- Andreotti, A., Anselmi, G., Eichhorn, T., Hoffmann, C. P., & Micheli, M. (2017). Participation in the sharing economy. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2961745>
- Belk, R. W., Eckhardt, G. M., & Bardhi, F. (2019). *Handbook of the sharing economy*.
- Cotrim, J. M. O. (2020, September 24). *Sharing Economy: a powerful tool for a new era of sustainability*. Circular Conversations. Retrieved October 20, 2022, from <https://www.circularconversations.com/research-series-young-researchers/sharing-economy-a-powerful-tool-for-a-new-era-of-sustainability>
- Davidson, N. M., Finck, M., & Infranca, J. J. (2018). *The Cambridge handbook of the law of the sharing economy*. Cambridge University Press.
- Deloitte. (2017). Sdílená ekonomika: Bohatství bez vlastnictví. Deloitte Česká republika. Retrieved October 20, 2022, from <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cz/Documents/deloitte-analytics/Sdilená-ekonomika.pdf>
- Einav, L., Farronato, C., & Levin, J. (2016). Peer-to-peer markets. *Annual Review of Economics*, 8(1), 615-635. <https://doi.org/10.1146/annurev-economics-080315-015334>
- Frenken, K., & Schor, J. 2017. Putting the Sharing Economy into Perspective. *Environmental Innovation and Societal Transitions*, 23: 3–10. <https://doi.org/10.1016/j.eist.2017.01.003>
- Görög, Georgina. (2018). The Definitions of Sharing Economy: A Systematic Literature Review. *Management*. 175-189. [10.26493/1854-4231.13.175-189](https://doi.org/10.26493/1854-4231.13.175-189).
- Goudin P., The Cost of Non-Europe in the Sharing Economy: Economic, Social and Legal Challenges and Opportunities, European Parliamentary Research Service, 2016
- Heinrichs, H. (2013). Sharing economy: A potential new pathway to sustainability. *GAIA - Ecological Perspectives for Science and Society*, 22(4), 228-231. <https://doi.org/10.14512/gaia.22.4.5>
- Karobliene, V., & Pilinkiene, V. (2021). The sharing economy in the framework of sustainable development goals: Case of European Union countries. *Sustainability*, 13(15), 8312. <https://doi.org/10.3390/su13158312>
- Mi, Z., Coffman, D. The sharing economy promotes sustainable societies. *Nat Commun* 10, 1214 (2019). <https://doi.org/10.1038/s41467-019-09260-4>
- Miguel, C., Martos-Carrión, E., Santa, M. (2022). A Conceptualisation of the Sharing Economy: Towards Theoretical Meaningfulness. In: Česnuitý, V., Klimczuk, A., Miguel, C., Avram, G. (eds) *The Sharing Economy in Europe*. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-86897-0_2
- Pawlicz, Adam. (2019). Pros and cons of sharing economy regulation. Implications for sustainable city logistics. *Transportation Research Procedia*. 39. 398-404. [10.1016/j.trpro.2019.06.042](https://doi.org/10.1016/j.trpro.2019.06.042).
- Thierer, A. D., Koopman, C., Hobson, A., & Kuiper, C. (2015). How the internet, the sharing economy, and Reputational feedback mechanisms solve the 'Lemons problem'. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2610255>

Udržitelná doprava pro zaměstnance: Nadace partnerství. (2022). ČR 2030. Retrieved October 20, 2022, from <https://www.cr2030.cz/zavazky/dobrapraxe/udrzitelna-doprava-pro-zamestnance/>

Published by Statista Research Department, & 5, A. (2022, August 5). *Most sharing economy- friendly cities worldwide 2021*. Statista. Retrieved October 20, 2022, from <https://www.statista.com/statistics/1259263/most-sharing-friendly-cities-worldwide/>

Commission, E. (2016, June). *Use of Collaborative Platforms. Eurobarometer*. Retrieved October 20, 2022, from <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2112>

Modul 11

Upravljanje održivim pristupom (SDG Compass)

Upravljanje održivim pristupom (SDG Compass)

Ciljevima održivog razvoja utvrđuju se globalni ciljevi i ambicije za 2030. Ciljevi održivog razvoja prilika su za prevladavanje globalnih izazova povezanih s održivošću i usmjeravanje svijeta na održiv put. Navedeni ciljevi su već dogovoreni od strane vlada iz cijelog svijeta. Integracija održivosti u poslovanje poduzeća predstavlja široko rasprostranjen izazov za poduzeća. Kompas održivog razvoja objašnjava kako ciljevi održivog razvoja utječu na poslovanje poduzeća i pruža alate i znanja za uključivanje održivosti u strategiju poduzeća.

SDG Compass (hrv. Kompas održivog razvoja) ima za cilj pomoći poduzećima u usklađivanju planova kao i pratiti njihov doprinos ciljevima održivog razvoja i upravljati istima. Navedeno je praktičan pristup upravljanju održivim pristupom na razini poduzeća. Izvorno je *SDG Compass* razvijen za veće korporacije, ali se može prilagoditi i malim i srednjim poduzećima i organizacijama javnog sektora. *SDG Compass* namijenjen je za upotrebu na razini poduzeća, ali se po potrebi može koristiti i na razini proizvoda, mjesta, divizije ili regije. To znači da sve vrste organizacija mogu prilagoditi alat svojoj jedinstvenoj situaciji.

Ovisno o tome gdje se organizacije nalaze na putu osiguravanja da održivost postane rezultat osnovne poslovne strategije, poduzeća mogu upotrijebiti pet koraka za definiranje ili usklađivanje svog pravca. Tih pet koraka temelje se na priznavanju odgovornosti svih poduzeća da poštuju sve relevantne zakone, slijede međunarodne minimalne standarde i kao prioritet stavljaju rješavanje negativnih utjecaja na ljudska prava.

SDG Compass se razvija u pet koraka:

1. Razumijevanje ciljeva održivog razvoja
2. Definiranje prioriteta
3. Postavljanje ciljeva
4. Integracija mjera razvoja održivosti
5. Izvještavanje i komuniciranje

Slika 1.: Poveznice između različitih koraka razvoja SDG Compass

Izvor: SDGCOMPASS (2022)

Korak 1 - Razumijevanje ciljeva održivog razvoja

Temeljni cilj prvog koraka je upoznati ciljeve održivog razvoja iz perspektive vlastitog poduzeća i razumjeti povezane mogućnosti i odgovornosti za poduzeće.

Korak 2 – definiranje prioriteta

Ova faza usmjerena je na definiranje prioriteta poduzeća. Definiranje prioriteta važno je jer omogućuje usmjeravanje razvojnih napora povezanih s ciljevima održivog razvoja.

Praktičan pristup definiranju prioriteta ciljeva održivog razvoja mogao bi biti mapiranje vrijednosnog lanca kako bi se mogla utvrditi područja učinka. Također, mogućnosti za doprinos ciljevima održivog razvoja mogu se pronaći pri promatranju lanca vrijednosti uzvodno ili nizvodno.

Korak 3 – postavljanje ciljeva

Definiranje konkretnih i mjerljivih ciljeva održivog razvoja. Navedeno se izravno temelji na procjeni učinka i određivanju prioriteta koji su obuhvaćeni drugim korakom. Važno je utvrđivanje ciljeva, ali se pritom treba težiti dobroj uspješnosti u pogledu ostvarivanja različitih ciljeva održivog razvoja.

Poduzeća obično odabiru okolišne ciljeve, ali bi postavljanje ciljeva povezanih s socijalnim dimenzijama ciljeva održivog razvoja također moglo pružiti prilike za doprinos ciljevima održivog razvoja. Konkretni skup ključnih pokazatelja uspješnosti (KPIs) je na primjeru ishoda utvrđivanja ciljeva.

Korak 4 - Integriranje pokazatelja razvoja održivosti

Upravljanje razvojnim aktivnostima vezanim uz održivost i njihova integracija u bilo koju vrstu značajnih organizacijskih promjena ili transformacija.

U ovoj fazi važno je stvoriti zajedničko razumijevanje kako potencijalni napredak prema ciljevima povezanim s održivošću dodaje vrijednost poduzeću. Jedan od pristupa je primjena konkretnih primjera poslovnih slučajeva. Osim toga, ciljevi povezani s održivošću mogu se integrirati u preglede uspješnosti i programe primitaka u cijeloj organizaciji.

Korak 5 - Izvještavanje i komunikacija

Peti korak SDG Compass usmjeren je na izvještavanje i prenošenje napretka poduzeća u odnosu na postavljene ključne pokazatelje uspješnosti kojima se podupiru promjene i transformacija prema ciljevima održivog razvoja. Moguće je da su problemi drugačije prijavljeni, ali u koordinaciji sa različitim dionicima kako bi se njihove potrebe razumjele i zadovoljile.

SDG Compass namjerava omogućiti stratešku provedbu ciljeva održivog razvoja kao i jačanje politika održivosti unutar poduzeća.

Cilj alata je dvostruk:

- 1) objasniti kako ciljevi održivog razvoja utječu na poslovne aktivnosti
- 2) dati preporuke za provedbu i upravljanje ciljevima održivog razvoja

Poduzeća mogu koristiti SDG Compass kao opći okvir za definiranje, usmjeravanje, komunikaciju i izvještavanje o svojim planovima, ciljevima i aktivnostima.

Svaki alat za upravljanje ima svoje izazove. SDG Compass pruža pomoć u određivanju prioriteta i određivanju ciljeva, ali i dalje ostaje odgovornost poduzeća da odabere stvarne aktivnosti namijenjene potpori održivosti i njihovoj provedbi. Koliko god SDG Compass bio dobar, još uvijek mu nedostaje reflektivni i ciklički pristup koji je uključen u široko korišteni PDCA (plan, do, *check*, *act*) pristup za kontinuirano poboljšanje. Moglo bi se dogoditi da naglasak SDG Compass-a na vanjskom izvještavanju i komunikaciji ide nauštrb internog preispitivanja i daljnjeg postupanja u vezi s obavljenim aktivnostima.

Pitanja

1. Za koga je SDG Compass prvotno planiran?

- A. Mala i srednja poduzeća
- B. Velika poduzeća
- C. Zemlje
- D. Organizacije javnog sektora

2. Koliko koraka ima SDG Compass?

- A. 6
- B. 5
- C. 8
- D. 3

3. Koja je korist od primjene SDG Compass-a?

- A. Omogućuje poduzećima praćenje potrošnje energije
- B. Omogućuje poduzećima da usklade svoje planove
- C. Omogućuje fizičko kretanje u pravom smjeru
- D. Njime se utvrđuju neposredne mogućnosti za uštedu troškova

4. Kakav je pristup SDG Compass-a upravljanju održivim pristupom unutar poduzeća?

- A. Hipotetski
- B. Teorijski
- C. Praktičan
- D. Neodrživ

5. Na kojoj razini SDG Compass nije namijenjen za uporabu?

- A. Timskoj
- B. Divizijskoj
- C. Regionalnoj
- D. Proizvodnoj

6. Koji je cilj prvog koraka SDG Compass-a?

- A. Čitanje članaka vezanih uz održivost
- B. Upoznavanje Ciljeva održivog razvoja i razumijevanje povezanih prilika
- C. Procjena mogućnosti rasta
- D. Promicanje kružne ekonomije

7. Koji je cilj drugog koraka SDG Compass-a?

- A. Uvrštavanje svih prilika za daljnje poboljšanje
- B. Komunikacija s različitim dionicima
- C. Definiranje prioriteta
- D. Promoviranje aktivnosti povezanih s održivošću

8. Koji je cilj trećeg koraka SDG Compass-a?

- A. Procjena povijesne uspješnosti
- B. Povećanje profitabilnosti
- C. Postavljanje konkretnih i mjerljivih ciljeva
- D. Smanjenje otpada

9. Koji je cilj četvrtog koraka SDG Compass-a?

- A. Integriranje mjera razvoja održivosti
- B. Pregled postignuća konkurenata
- C. Uspostava novih poslovnih jedinica
- D. Rekrutirajte novih zaposlenika

10. Koji je cilj petog koraka SDG Compass-a?

- A. Procjena ishoda
- B. Daljnje planiranje
- C. Razvoj organizacijske kulture prema održivosti
- D. Izvještavanje i komuniciranje

11. Koji je vremenski horizont ciljeva održivog razvoja?

- A. 2025.
- B. 2030.
- C. 2040.
- D. 2050.

12. Što je široko rasprostranjen izazov među poduzećima?

- A. Ostvarivanje profita
- B. Integracija održivosti u poslovanje poduzeća
- C. Zapošljavanje novih zaposlenika
- D. Rastuća prodaja proizvoda

13. Kako SDG Compass doprinosi ciljevima poduzeća povezanih s održivošću?

- A. Pruža relevantne alate i znanja za uključivanje održivosti sa strategijom
- B. Usmjerava odakle početi s aktivnostima povezanim s održivošću
- C. Usmjerava kako se udružiti s raznim dionicima
- D. Pruža nove poslovne mogućnosti

14. Kako SDG Compass NE promiče aktivnosti povezane sa SDG-om poduzeća?

- A. Prati doprinos poduzeća Ciljevima održivog razvoja
- B. Usklađuje planove poduzeća prema održivosti
- C. Upravlja doprinosom poduzeća prema Ciljevima održivog razvoja
- D. Smanjuje aktivnosti povezane s održivošću

15. Kako su Ciljevi održivog razvoja dogovoreni?

- A. Među vladama
- B. Među poduzećima
- C. Od vlasnika poduzeća
- D. Poduzeće sa svojim konkurentima

Točni odgovori: 1. – B. / 2. – B. / 3. – B. / 4. – C. / 5. – A. / 6. – B. / 7. – C. / 8. – C. / 9. – A. / 10. – D. / 11. – B. / 12. – B. / 13. – A. / 14. – D. / 15. – A.

Izvori

Briones Alonso, E., Van Ongevalle, J., Molenaers, N., & Vandenbroucke, S. (2021). *SDG Compass guide: Practical Frameworks and Tools to Operationalise Agenda 2030*. HIVA-KU Leuven Working Paper.

Compass, S.D.G. (2015). *The guide for business action on the SDGs*. World Business Council for Sustainable Development (WBCSD): Geneva, Switzerland.

Compass, S.D.G. (2017). *The SDG Compass provides guidance for companies on how they can align their strategies as well as measure and manage their contribution to the realization of the SDGs*. Retrieved from SDG compass: <http://sdgcompass.org>.

GRI, UN Global Compact, & WBCSD. (2015). *SDG compass: The guide for business action on the SDGs*. Executive Summary

Verboven, H., & Vanherck, L. (2016). *Sustainability management of SMEs and the UN sustainable development goals*. *uwf Umwelt WirtschaftsForum*, 24(2), 165-178.

Modul 12

Upravljanje održivošću

Korak 1 i 2

Upravljanje održivošću – Korak 1 i 2

Prema *shareholder* pristupu, poduzeća se usredotočuju isključivo na jednu interesno utjecajnu skupinu: dioničare. Javnost je razvila ovu svijest kada je Milton Friedman objavio članak u *New York Timesu* u kojem se navodi: "Postoji jedna i jedina društvena odgovornost poslovanja - koristiti svoje resurse i baviti se aktivnostima osmišljenim za povećanje svoje dobiti sve dok ostaje u skladu s pravilima igre, (...) sudjeluje u otvorenom i slobodnom nadmetanju bez obmane ili prijevare. "

Iako se stajalište usmjerenosti na dobit bez obzira na druge dionike u velikoj mjeri smatralo legitimnim, ono je pokrenulo javnu diskusiju u narednim godinama. Danas je Teorija dionika stekla široko prihvaćanje. Otkako je započela rasprava o ulozi dionika, filozofija strateškog upravljanja promijenila se iz kratkoročne profitabilnosti iz samog poštivanja pravila igre do integrativnijeg pristupa, razmatranja interesno utjecajnih skupina i suočavanja s njihovim potrebama.

Poduzeće je društveno-ekonomski sustav. U ovom sustavu okupljaju se različite skupine s različitim interesima i zadatak je uprave uravnotežiti njihove interese.

Svaka grupa daje svoj specifičan doprinos poduzeću i zauzvrat ima potraživanja od poduzeća. Prema modelu interesno utjecajnih skupina, uprava ima zadaću objediniti njihove interese u "mirovnim pregovorima" i omogućiti svima da na odgovarajući način sudjeluju u djelovanju i uspjesima društva.

Carroll i Näsi (1997) opisuju interesno utjecajno skupine kao "(...) bilo kojeg pojedinca ili grupu koja utječe ili je pod utjecajem organizacije i njezinih procesa, aktivnosti i funkcioniranja". Nasuprot tome, Jones (1999) definira interesno utjecajno skupine kao "skupine i pojedince koji imaju moć utjecati na uspješnost poduzeća i/ili udio u uspješnosti poduzeća". Clarkson (citiran iz Friedman i Miles, 2006) dodaje da interesno utjecajno skupine također "preuzimaju određeni oblik rizika kao rezultat ulaganja određene vrste kapitala, ljudskog ili financijskog, nečeg vrijednog, u poduzeće (...) (ili) su dovedeni u opasnost zbog aktivnosti poduzeća. "

Prema Starik-ovom (1993) stajalištu da su interesno utjecajno skupine "bilo koji prirodni subjekt koji utječe ili je pod utjecajem organizacijske uspješnosti", priroda i okoliš također se mogu promatrati kao dionici koji doprinose organizacijskoj uspješnosti i traže određeni udio.

Koncepti, kao što su *Tripple Bottom Line* (Elkington), održivi razvoj, nekoliko pristupa društveno odgovornom poslovanju i ciljevi održivog razvoja, trebali bi voditi organizacije prema otpornom i održivom poslovnom ponašanju.

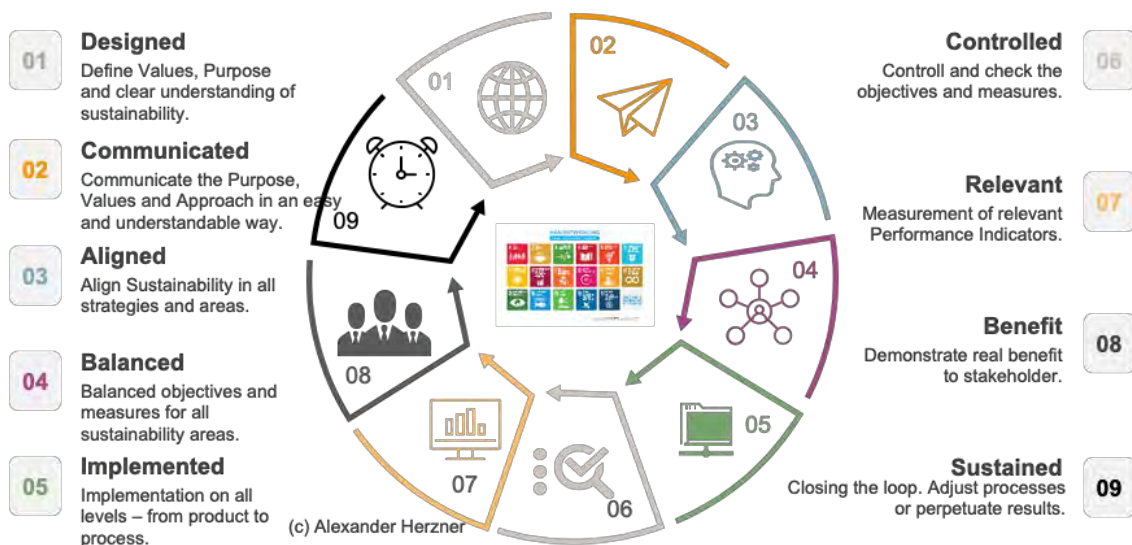
Strateški koraci za provedbu pristupa održivom razvoju

Otkako su Ujedinjeni narodi objavili ciljeve održivog razvoja 2015. godine, poslovne organizacije suočavaju se s pitanjem kako ih implementirati u poslovne aktivnosti. Većina strateških pristupa započinje vizijama i izjavama o misiji. Kada je riječ o održivosti, oni bi također trebali odražavati relevantnost ciljeva održivog razvoja i jesu li na neke ciljeve utjecale aktivnosti organizacije.

Kao što Herzner (2021) preporučuje, organizacija bi trebala implementirati holistički pristup održivosti u svoju strategiju, strateške aktivnosti i poslovne modele. Počevši od osmišljavanja razumijevanja održivosti povezanog s moralnim vrijednostima, tu viziju i svrhu treba priopćiti na razumljiv način.

Iako bi te normativne izjave trebale biti povezane s ciljevima održivog razvoja, *SDG Compass* konkretan je vodič u pet koraka o tome kako poduzeća mogu uskladiti ciljeve održivog razvoja i njihovu strategiju i normativnu DNA.

Grafikon 1: Sustainability Assessment Model

Izvor: Alexander Herzner, 2021

Korak 1: Razumijevanje ciljeva održivog razvoja

Ciljevi održivog razvoja nasljeđuju Milenijske razvojne ciljeve koji su završili 2015. Iako su ciljevi održivog razvoja bili snažno usmjereni na smanjenje siromaštva i poboljšanje zdravlja u zemljama u razvoju i zemljama u razvoju, ciljevi održivog razvoja proširuju izazov okončanja siromaštva širenjem raspona međusobno povezanih tema. UN se bavi tim ciljevima za univerzalnu primjenu, dok bi ih vlade trebale pretočiti u nacionalne akcijske planove, politike i inicijative kojima poduzeća mogu doprinijeti. Ono što ciljeve održivog razvoja čini složenim za organizacije je da svih 17 ciljeva nudi specifične i djelotvorne pod-ciljeve i akcije (www.sdgcompass.org).

Razvoj i pružanje rješenja za doprinos ostvarenju održivog razvoja stvara vrijednost za poduzeća ne samo u njihovim primarnim poslovnim aktivnostima, već i u odnosu i interakciji sa svojim dionicima.

Kad je riječ o poslovnim aktivnostima, nastojanja poduzeća da potaknu postizanje ciljeva održivog razvoja mogu potaknuti tehnološke inovacije i inovacije proizvoda s ciljem pružanja efikasnijih i efektivnijih rješenja za ključne izazove održivosti kao što su proizvodnja energije ili smanjenje emisija. Te inovacije zatim omogućuju poduzećima otvaranje novih tržišta i tržišnih segmenata što dovodi do povećanja prodaje. Iz unutarnje perspektive inovativna održiva rješenja mogu biti i u obliku tehnologija koje pomažu u poboljšanju operativne učinkovitosti, a time i smanjenju troškova. Osim toga, napori za integraciju pitanja održivosti u cijelom lancu vrijednosti mogu ojačati i korporativni brend.

Štoviše, napori poduzeća da ostvari održivi razvoj pokazat će se korisnima za interakcije i odnose sa svojim interesno utjecajnim skupinama što zauzvrat rezultira pozitivnim učincima na poslovanje. Rad na ciljevima održivog razvoja vjerojatno će ojačati licencu društva za poslovanje, održavanje ili poboljšanje ugleda među svojim interesno utjecajnim skupinama i omogućiti društvu bolji odnos sa istima.

Kada je riječ o zaposlenicima, očekuje se da će težnja prema održivom razvoju promicati moral, angažman i produktivnost zaposlenika. U konačnici, to će dovesti do nižih stopa fluktuacija zaposlenika. Osim toga, snažan učinak održivosti služi kao konkurentska prednost u takozvanom "ratu za talente", odnosno žestokoj konkurenciji na tržištu rada za privlačenje visokokvalificiranih kandidata.

Dugoročno gledano, ulaganje u promicanje specifičnih ciljeva održivog razvoja pomoći će poduzeću da osigura svoju buduću radnu snagu. Na primjer, jačanje obrazovanja (SDG 4) i osnaživanje žena i djevojčica (SDG 5) u područjima u kojima poduzeće posluje održat će se i povećati ponudu kvalificiranih i angažiranih potencijalnih zaposlenika.

Osim toga, korporativni napori za unapređenje održivog razvoja također su dobro prihvaćeni od strane kupaca poduzeća, jer sve više potrošača nastoji temeljiti svoje odluke o kupnji na svojoj percepciji održivosti poduzeća. Ovdje opet ulaganje u napredak određenih ciljeva održivog razvoja obećava dugoročne koristi za poduzeće. Primjerice, očekuje se da će potpora u borbi protiv siromaštva (SDG 1), povećati kupovnu moć najsiromašnijih i ovime pripremiti buduća potrošačka tržišta diljem svijeta.

Kad god govorimo o održivom razvoju, prirodni okoliš ključan je dionik. U korporativnom kontekstu promicanje ekološke održivosti prvenstveno znači ne konzumiranje više prirodnih resursa nego ih pružaju kapaciteti planeta. To će se dugoročno pokazati korisnim za poduzeće jer osigurava opskrbu resursima neophodnim za proizvodnju i u udaljenoj budućnosti.

U konačnici, vlada je ključna interesno utjecajna skupina koji ima znatan utjecaj na doprinos poduzeća postizanju ciljeva održivog razvoja. Vlada može potaknuti napore poduzeća za održivi

razvoj uvođenjem poreza ili novčanih kazni kojima se kažnjava neodrživo ponašanje. Ti financijski mehanizmi će potaknuti poduzeće da teži održivijim rješenjima ili se prebaci na iste.

Korak 2: Definiranje prioriteta

Tijekom posljednjih godina formirani su različiti standardi i inicijative koje podržavaju definiranje prioriteta održivosti u organizacijama. Za poduzeća su najčešće primijenjeni regulatorni okviri UN *Global Compact*, OECD-a i Međunarodne organizacije rada te norma ISO 26000. Ti okviri uvijek obuhvaćaju ljudska prava, radne uvjete, zaštitu okoliša i antikorupcijske mjere. Iako su svi oni općenito usredotočeni na društveno odgovorno poslovanje, ciljevi održivog razvoja uglavnom se ne rješavaju. Isto vrijedi i za nevladine organizacije, gdje su dostupni standardi koji reguliraju određena područja organizacije, ali se ne bave ciljevima održivog razvoja.

SDG *Compass* služi kao vodič za poduzeća o tome kako usmjeriti poslovne aktivnosti prema ciljevima održivog razvoja. Pritom, poduzeća koja ozbiljno nastoje doprinijeti održivom razvoju mogu iskoristiti razne poslovne mogućnosti, kako je gore opisano.

Proces usklađivanja poslovnih aktivnosti prema ciljevima održivog razvoja sastoji se od tri koraka:

- Prvo, SDGs se moraju mapirati u vrijednosni lanac društva kako bi se utvrdila područja utjecaja.
- Drugo, potrebno je definirati pokazatelje napretka u pogledu održivog razvoja i prikupiti podatke.
- Treće, prioriteti se moraju definirati na temelju prethodne procjene.

Mapiranje ciljeva održivog razvoja u odnosu na lanac vrijednosti

Na samom početku ovog usklađivanja poduzeće mora analizirati svoj lanac vrijednosti. Za to se savjetuje da se razmotri cijeli lanac vrijednosti, uzlazno kao i silazno. Zatim se moraju procijeniti pojedinačni segmenti vrijednosnog lanca u pogledu njihovih učinaka na pitanja održivog razvoja koja predstavljaju ciljevi održivog razvoja. Tom bi se procjenom trebala utvrditi područja poslovne aktivnosti koja imaju najveći trenutni i budući pozitivan i negativan učinak na ciljeve održivog razvoja. Takva se procjena učinka obično provodi na razini entiteta, ali se može suziti na razinu lokacije ili proizvoda ili proširiti na regionalnu razinu ako je potrebno. Glavni cilj usklađivanja je povećati pozitivne učinke na održivi razvoj i minimizirati negativne.

Ilustracija u nastavku prikazuje prilagodbu sheme lanca vrijednosti koju je razvio Porter. U tom generaliziranom vrijednosnom lancu segment "nabava" može se, na primjer, mapirati na SDG 7 "pristupačna i čista energija". U ovom slučaju poduzeće bi kao prioritet trebalo utvrditi povećanje udjela obnovljivih izvora energije u energetsom miks koji koristi za vođenje poslovanja.

Grafikon 2: vlastita adaptacija temeljena na Porterovom lancu vrijednosti

Izvor: Alexander Herzner, 2021

Nadalje, pri analizi učinka vrijednosnog lanca na ciljeve održivog razvoja potrebno je uzeti u obzir i kontekst koji okružuje društvo. Ako se poslovanje poduzeća ili drugi segmenti njegova vrijednosnog lanca nalaze u blizini područja koja zaostaju u smislu održivog razvoja, poduzeće tu može imati visok utjecaj. Ako poduzeće zapošljava, na primjer, velik dio svoje radne snage u regijama s niskim plaćama i lošom provedbom radničkih prava, to vjerojatno ima značajan utjecaj na cilj SDG 8 "dostojanstven rad i gospodarski rast".

Procjena učinka ne bi trebala biti interna analiza poduzeća, već bi trebala uključivati i vanjske interesno utjecajne skupine kako bi izrazili svoja mišljenja o trenutačnim ili potencijalnim učincima društva na održivi razvoj. Prilikom odabira interesno utjecajnih s kojima će poduzeće surađivati, trebalo bi se usredotočiti na one oštećene svojim poslovnim aktivnostima. Preostale interesno utjecajne skupine mogu se prioritizirati na temelju utjecaja koji vrše na poduzeće i obrnuto. Ne smiju se zanemariti ni marginalizirane i ranjive skupine kao što su žene, djeca i radnici migranti te interesno utjecajne skupine koje ne mogu artikulirati svoje položaje npr. buduće generacije ili okoliš.

U praksi se mapiranje ciljeva održivog razvoja s vrijednosnim lancem radi utvrđivanja područja učinka može provesti uz pomoć nekoliko alata i metodologija. Metodologije procjene životnog ciklusa (engl. *Life Cycle Assessment- LCA*) i ekološki prošireni ulazno-izlazni modeli (engl. *Environmentally extended input-output- EEIO*) neki su od najčešće korištenih alata.

Odabir pokazatelja uspješnosti i prikupljanja podataka

Nakon što se utvrde područja s velikim učinkom na ciljeve održivog razvoja, sljedeći je korak utvrđivanje pokazatelja kojima se kvantificira utjecaj poslovnih aktivnosti društva na ciljeve održivog razvoja. Tako se može mjeriti uspješnost poduzeća u unapređenju održivog razvoja i s vremenom se može pratiti napredak. Takvi pokazatelji mogu biti dobro uspostavljeni, već

definirani od strane *Global Reporting Initiative* (GRI) ili *Carbon Disclosure Project* (CDP). Osim toga, poduzeće se može odlučiti i za vlastite pokazatelje.

Pri sastavljanju pokazatelja čiji je cilj praćenje napretka društva u održivom razvoju potrebno je uzeti u obzir pokazatelje koji se odnose na inpute, aktivnosti, ostvarenja, ishode i učinke društva. Nadalje, potrebno je pronaći ravnotežu između pokazatelja koji predviđaju ishode i učinke društva te pokazatelja koji mjere njegove ishode i učinke.

Nakon definiranja pokazatelja uspješnosti mogu se prikupiti podaci za svaki od pokazatelja. Često korištene metode prikupljanja i objedinjavanja podataka uključuju primjerice sustave izvještavanja, terenske posjete, upitnike, fokusne skupine i intervjuje. Ukoliko je prikupljanje podataka složeno, važno je uzeti u obzir omjer troškova i koristi. Iskorištavanje postojećih poslovnih sustava koji se primjerice koriste u prodaji ili nabavi, pruža učinkovit način prikupljanja podataka.

Naposljetku, društvo bi trebalo jamčiti kvalitetu i integritet podataka provedbom odgovarajućih kontrolnih mehanizama.

Definiranje prioriteta u svim ciljevima održivog razvoja

Na temelju utvrđenih i kvantificiranih trenutačnih i potencijalnih, pozitivnih i negativnih učinaka vrijednosnog lanca poduzeća na održivi razvoj, sljedeći korak je definiranje prioriteta djelovanja. Ti bi prioriteti trebali pomoći poduzeću da postupno uskladi svoje poslovne aktivnosti s ciljevima održivog razvoja.

S jedne strane, u ovom zadatku određivanja prioriteta trebale bi se uzeti u obzir mogućnosti koje proizlaze iz trenutačnih ili potencijalnih pozitivnih učinaka društva na ciljeve održivog razvoja. Takva prilika može biti mogućnost inovacija ili otvaranja novih tržišta te posljedično i rasta.

S druge strane, za definirane prioritete bi trebalo uzeti u obzir i veličinu, ozbiljnost i vjerojatnost trenutačnih i potencijalnih negativnih učinaka poslovnih aktivnosti poduzeća na ciljeve održivog razvoja i kako se ti negativni učinci mogu ublažiti. S vremenom ti izazovi održivog razvoja mogu postati vidljivi kao troškovi ili rizik za poduzeće.

Naposljetku, sva tri koraka postupka usklađivanja poslovnih aktivnosti prema ciljevima održivog razvoja uključuju subjektivne prosudbe. Zbog toga se preporučuje da se taj proces dokumentira na transparentan način i da se povremeno ponavlja kako bi se pratio razvoj učinaka i prioriteta.

Pitanja

1. U kojem segmentu vrijednosnog lanca CO₂ emisije imaju važnu ulogu?

- A. Ljudski potencijali
- B. Prodaja i prodaja
- C. Lanac opskrbe
- D. Istraživanje i razvoj

2. Prema poznatom citatu Milтона Friedmana, društvena odgovornost poslovanja je...

- A. promicanje bogatstva
- B. povećati svoju dobit
- C. ojačati svoj društveni ugled
- D. osigurati korporativne beneficije za zaposlenike

3. Prema sveobuhvatnoj definiciji, interesno utjecajne skupine su...

- A. bilo koji entitet koji utječe ili na njega utječe organizacijska izvedba
- B. grupe i pojedinci koji imaju udjela u izvedbi organizacije
- C. dovedene u opasnost zbog aktivnosti poduzeća
- D. grupe koje polažu pravo na organizaciju

4. Pri procjeni trenutačnih i mogućih učinaka na ciljeve održivog razvoja poduzeće bi trebalo surađivati s vanjskim interesno utjecajnim skupinama. Koje skupine su ovdje posebno važne?

- A. One koje pružaju objektivnu perspektivu
- B. One koje imaju koristi od poslovnih aktivnosti poduzeća
- C. One koje izravno doprinose poslovanju poduzeća
- D. One koje su narušene poslovnim aktivnostima poduzeća

5. Prilikom odabira pokazatelja utjecaja društva na ciljeve održivog razvoja,...

- A. trebalo bi razmotriti samo dobro utvrđene pokazatelje kako bi se osigurala usporedivost
- B. vlastiti pokazatelji mogu se kombinirati s već uspostavljenima
- C. trebalo bi razmotriti samo vlastite pokazatelje kako bi se osigurala primjerenost
- D. trebalo bi dati prednost pokazateljima koje su razvili vanjski izvori

6. Koliko koraka SDG Compass predviđa poduzećima da svoje poslovne aktivnosti usklade s ciljevima održivog razvoja?

- A. Tri
- B. Četiri
- C. Pet
- D. Šest

7. Zašto bi organizacija trebala dati prednost svojim utvrđenim učincima naspram ciljeva održivog razvoja?

- A. zbog razlikovanja pozitivnih učinaka od negativnih
- B. za razvoj pokazatelja
- C. zbog postupnog usklađivanja poslovnih aktivnosti
- D. za mjerenje uspješnosti poslovnih prilika

8. Koji je SDG bi mogao biti relevantan na kraju životnog vijeka proizvoda?

- A. Cilj održivog razvoja 3.: "Dobro zdravlje i dobrobit"
- B. Cilj održivog razvoja 11: "Održivi gradovi i zajednice"
- C. Cilj održivog razvoja 12.: "Odgovorna potrošnja i proizvodnja"
- D. Cilj održivog razvoja 15: "Život na kopnu"

9. Koji SDG vjerojatno nije relevantan za poduzeće kao poslodavca?

- A. Cilj održivog razvoja 4.: "Kvalitetno obrazovanje"
- B. Cilj održivog razvoja 5.: "Rodna ravnopravnost"
- C. Cilj održivog razvoja 10.: "Smanjene nejednakosti"
- D. Cilj održivog razvoja 14: "Život ispod vode"

10. Prilikom mapiranja ciljeva održivog razvoja u odnosu na njegov vrijednosni lanac, poduzeće bi trebala razmotriti...

- A. samo one segmente nad kojima ima potpunu kontrolu
- B. sve uzlazne aktivnosti dobavljača
- C. sve uzlazne i silazne aktivnosti
- D. sve aktivnosti uzlazno i silazno, kao i kontekst poslovanja

11. Točno ili netočno: Napori poduzeća za održivi razvoj pokazali su se korisnima samo za interesno utjecajne skupine, ali ne i za samo poduzeće.

- A. Netočno, jer održivija rješenja mogu donijeti nove poslovne prilike
- B. Točno, jer poduzeće mora snositi veće troškove za prelazak na održivija rješenja
- C. Netočno, jer održivija rješenja uvijek rezultiraju povećanom produktivnošću
- D. Točno, budući da potražnja za održivijim rješenjima slabi pregovaračku moć poduzeća u odnosu na njegove dionike

12. Točno ili netočno: Vlada može igrati važnu ulogu u usmjeravanju aktivnosti poduzeća prema održivom razvoju.

- A. Netočno, jer je uloga vlade svedena na minimum u slobodnom tržišnom gospodarstvu
- B. Točno, budući da vlada može implementirati financijske mehanizme kako bi potaknula poduzeća da rade na održivom razvoju
- C. Točno, kako vlada ionako pomno prati sve poslovne aktivnosti
- D. Netočno, jer bi to utjecalo na diskrecijske ovlasti poduzeća

13. Iz perspektive ljudskih potencijala (HR), koju od ove četiri opcije poduzeće ne smatra željenim ishodom svojih ambicija u pogledu održivosti?

- A. Produktivnost zaposlenika
- B. Atraktivnost poslodavca
- C. Niže stope prometa
- D. Nestašica talenata

14. Iz perspektive prodaje i marketinga, koju od ove četiri opcije poduzeće ne smatra željenim ishodom svojih ambicija u pogledu održivosti?

- A. Povećana konkurencija
- B. Snažna korporativni brend
- C. Povoljnija percepcija među kupcima
- D. Otvaranje novih tržišta

15. Kako se može najbolje opisati odnos između ciljeva održivog razvoja i korporativnih inovacija?

- A. Ciljevi održivog razvoja mogu ometati korporativne inovacije jer propisi o održivosti ograničavaju opseg djelovanja društva
- B. Ciljevi održivog razvoja mogu potaknuti korporativne inovacije s ciljem pružanja održivijih rješenja
- C. Ciljevi održivog razvoja uopće ne utječu na korporativne inovacije
- D. Korporativne inovacije trebale bi biti greenfield proces na koji ne utječu ciljevi održivog razvoja niti bilo koji drugi čimbenici.

Točni odgovori: 1. - C. / 2. - B. / 3. - A. / 4. - D. / 5. - B. / 6. - C. / 7. - C. / 8. - C. / 9. - D. / 10. - D. / 11. - A. / 12. - B. / 13. - D. / 14. - A. / 15. - B.

Izvori

GRI, U. N. G. C., WBCSD. (2015). *SDG Compass. The Guide for Business Action on the SDGs*. SDG Compass.

Friedman, M. (1970). The Social Responsibility of Business is to Increase its Profits – *The New York Times*. Retrieved 2015-03-03.

Friedman, A. L., & Miles, S. (2006). *Stakeholders: Theory and Practice*. Oxford University Press.

Carroll, A. B., & Näsi, J. (1997). Understanding stakeholder thinking: Themes from a Finnish conference. *Business Ethics: A European Review*, 6(1), 46-51.

Detaljno upravljanje održivošću
korak 3 i 4: Postavljanje ciljeva i
integracija

Detaljno upravljanje održivošću - korak 3 i 4: Postavljanje ciljeva i integracija

Ovaj modul pobliže razmatra korake 3 i 4 upravljanja održivošću: Postavljanje ciljeva i Integraciju. Korak 3 odnosi se na postavljanje ciljeva i izravno je povezan s ishodima procjene utjecaja i određivanja prioriteta koji potpadaju pod korak 2. Ovo je kritičan čimbenik u postizanju dobrih ishoda budući da postavljanje specifičnih, mjerljivih i vremenski ograničenih ciljeva održivosti pomaže u promicanju komuniciranih preferencija i provođenju rutina u cijeloj organizaciji. Ciljevi održivog razvoja omogućuju poduzećima da postave jasne ciljeve i učinkovito promiču predanost održivom razvoju (Izzo, Granà, Izzo i Busco, 2020). Korak 3 može se podijeliti na:

- određivanje opsega ciljeva i KPI-eva,
- navođenje polazišne osnove i izbora ciljeva,
- određivanje razine ambicija,
- objavljivanje predanosti ciljevima održivog razvoja.

Strategija organizacije određuje način planiranja, nadziranja rizika i maksimizira mogućnosti; stoga bi poduzeća trebala razviti svoje strateške ciljeve kako bi podržala prikladne i učinkovite ciljeve održivog razvoja putem svog poslovnog modela. To znači uključivanje planova raspodjele resursa i jasnih, kvantificiranih kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih ciljeva (UN Global Compact, 2015).

Nakon postavljanja ciljeva prepoznaju se specifični i ključni pokazatelji uspješnosti zajedno s pojedinačnim ciljevima koji su prikladni za strateške prioritete svake organizacije. U tom trenutku dolazi se do koraka 4- Integracija održivosti u poslovanje i ugradnja ciljeva kroz procese i operacije igra ključnu ulogu u upravljanju tim ciljevima (SDG Compass, 2015a). Integracija održivosti pomaže u transformaciji svih aspekata temeljnog poslovanja organizacije (proizvoda i usluga, korisničkih segmenata, upravljanja opskrbnim lancem, upravljanja sirovinama, transportnih i distribucijskih mreža te proizvoda na kraju životnog vijeka) (Verboven i Vanherck, 2016). Poduzeća sve više surađuju s partnerima kako bi poboljšale svoj utjecaj i doseg radi postizanja zajedničkih ciljeva ili rješavanja sustavnih promjena. Ovaj se korak sastoji od radnji (SDG Compass, 2021):

- učvršćivanja ciljeva održivosti unutar poslovanja,
- implementacije održivosti u sve operacije i procese,
- susreta u partnerskim odnosima.

KORAK 3. – Postavljanje ciljeva

Opseg ciljeva održivosti poduzeća trebao bi biti vođen strateškim prioritetima određenim u koraku 2 kako bi se uključile mogućnosti pozitivnog doprinosa SDG ciljevima i smanjili sadašnji i mogući negativni učinci (Business & Sustainable Development Commission, 2017). Ovaj postupak jamči da ciljevi zaokružuju procese poduzeća i stvaraju prilike za napredak kroz lanac vrijednosti. Godinama su se mnoga poduzeća u ovom području usredotočila na pitanja kao što su emisije ugljika, korištenje vode i drugih prirodnih resursa. Međutim, postavljanje ciljeva povezanih s društvenim segmentom održivog razvoja (smanjenje, iskorjenjivanje i borba protiv korupcije) manje je standardno. Takva pitanja mogu značiti izazove u praćenju i procjeni uspjeha (PricewaterhouseCoopers, 2015b). Bez obzira na ove metodološke izazove, poduzeća bi trebala postaviti ciljeve koji uključuju sve njihove opisane prioritete u ekonomskim, društvenim i ekološkim aspektima održivog razvoja (PricewaterhouseCoopers, 2015a).

Uspostavljanje ključnih pokazatelja uspješnosti (engl. *Key Performance Indicator- KPI*) osnova je za pokretanje, praćenje i komuniciranje napretka. Ako se organizacija usredotoči na široke i ambiciozne ciljeve (što je izazov za mjerenje napretka), rješenje je odabrati nekoliko KPI-eva od kojih svaki čini osnovu za određeni, mjerljivi i vremenski ograničeni cilj sa liste mogućih pokazatelja koji se koriste za procjenu učinaka. Za svaki prioritet poduzeće može ograničiti odabir na nekoliko ključnih pokazatelja koji najbolje izražavaju utjecaj poduzeća na temu održivog razvoja (SDG Compass, 2015b).

Poduzeća moraju definirati polazište za svaki cilj, koje se može povezati s određenim vremenom ili razdobljem. Za poduzeće je neophodno da odluči koju će vrstu cilja postaviti. Općenito, može se birati između dvije kategorije (Reuters Event, 2015):

- apsolutni ciljevi, koji uzimaju u obzir samo KPI,
- relativni ciljevi, koji uspoređuju KPI s jedinicom učinka.

Prva najprikladnija skupina izražava očekivani utjecaj na društvo, ali ne uzima u obzir rast poduzeća. Druga mjeri učinak poduzeća točnije, ali je učinak cilja neizvjestan. Odrediti vremenski horizont dovoljno dugim za postavljanje ciljeva koji predstavljaju značajnu prekretnicu za industriju omogućit će bolji prijenos (United Nations Statistics Division, 2021). Objavljivanje svih ili nekih ciljeva poduzeća može biti učinkovit komunikacijski alat za izražavanje težnji poduzeća za održivim razvojem na jednostavan i praktičan način. Inspirativni i angažirani zaposlenici ili poslovni partneri pomažu u stvaranju razumne osnove za konstruktivan dijalog s vanjskim dionicima. Koristi od javnog objavljivanja ciljeva treba usporediti s potencijalnim rizikom od kritike ako poduzeće ne ispuni svoje ciljeve na vrijeme.

Poslovni alati i indikatori

Pregled mapiranja postojećih poslovnih instrumenata koji omogućuju istraživanja uobičajenih poslovnih alata koji mogu biti korisni u procjeni utjecaja organizacije (SDG Compass, 2015c). Ovaj web alat pruža mogućnost filtriranja prema bitnim kriterijima kao što su sami ciljevi održivog razvoja i razvoj alata. Rangiranje se vrši prema 17 osnovnih ciljeva: bez siromaštva, bez gladi, dobro zdravlje, kvalitetno obrazovanje, rodna ravnopravnost, čista voda i sanitarni uvjeti, dostupna i čista energija, dostojanstven rad i gospodarski rast, industrija, inovacije i infrastruktura, smanjenje nejednakosti, održivi gradovi i zajednice, odgovorna potrošnja, klimatske aktivnosti, život ispod vode, život na kopnu, mir i pravda, partnerstvo za ciljeve. Neki se alati mogu koristiti u više svrha (SDG Compass, 2015d).

- *Corporate Human Rights Benchmark- CHRB*

Corporate Human Rights Benchmark- CHRB, prvo je otvoreno i javno mjerilo korporativnih ljudskih prava. Izveden je iz međunarodnih standarda i standarda specifičnih za industriju o ljudskim pravima i pouzdanom poslovnom ponašanju. CHRB metodologija se usredotočuje na politike, procese i prakse poduzeća i na to kako poduzeća odgovaraju na teške optužbe. Procjena CHRB-a temelji se na javno dostupnim informacijama (koje se koriste za ciljeve: bez siromaštva, dobro zdravlje, kvalitetno obrazovanje, rodna ravnopravnost, dostojanstven rad i gospodarski rast, smanjene nejednakosti, održivi gradovi i zajednice).

- *Impact Reporting & Investment Standards- IRIS*

IRIS je katalog općeprihvaćenih pokazatelja provedbe koje ulagači koriste za mjerenje društvenog, ekološkog i financijskog uspjeha, procjenu poslova i povećanje vjerodostojnosti industrije utjecajnog ulaganja.

- *ISO 14000*

Grupa standarda ISO 14000 pruža praktične alate za poduzeća i organizacije koje žele upravljati svojim ekološkim odgovornostima.

- *Social Hotspots Database/ Portal- SHDB*

Projekt SHDB predstavlja online bazu podataka koja korisnicima omogućuje pregledavanje podataka o društvenim rizicima po sektoru, zemlji, temi rizika, s 227 zemalja i 57 gospodarskih sektora. Podaci temeljito upravljaju društvenim pitanjima o ljudskim pravima, radnim uvjetima, utjecajima na zajednicu i pitanjima upravljanja putem skupa od gotovo 150 pokazatelja rizika grupiranih unutar 22 teme.

- *UN Global Compact – Oxfam Poverty Footprint*

Alat za procjenu temeljen na partnerstvu pomaže poduzećima i partnerima iz civilnog društva razumjeti učinke siromaštva na lanac vrijednosti poduzeća, pomaže poduzećima da uspostave poslovne strategije u korist siromašnih i promiče veću korporativnu transparentnost i smisleno uključivanje dionika.

KORAK 4 - Integracija

Kako bi integrirali SDG u poslovanje, lideri moraju poticati promjene. Osim toga, sve se više priznaje ključna uloga upravnih odbora u integraciji održivog razvoja u dugoročnu strategiju (Bexell i Jönsson, 2021). Na primjer, upravni odbori mogu odigrati ključnu ulogu integracijom Ciljeva održivog razvoja u kriterije zapošljavanja i kompenzacije za rukovoditelje. Bitna su dva principa:

- razvijanje zajedničkog razumijevanja kako napredovati u provedbi SDG-a kako bi se stvorila vrijednost za društvo, jasnim komuniciranjem poslovnog slučaja i kako oni mogu nadopuniti napredak u ispunjavanju drugih poslovnih ciljeva;
- uključivanje Ciljeva održivog razvoja u sustave procjene uspješnosti i nagrađivanja organizacije, uz dodatne poticaje koji odražavaju funkciju ili ulogu osobe u postizanju relevantnih ciljeva (Hub, 2018).

Kako bi bili utjecajni, ciljevi održivosti trebali bi činiti sastavni dio sveobuhvatnog skupa financijskih, strateških i operativnih ciljeva poduzeća, zajedno s ciljevima u područjima kao što su prodaja i učinak (Fabrizio et. al, 2015).

Dok specijalizirani timovi i stručnjaci za održivost mogu igrati ključnu ulogu u postizanju ciljeva održivosti poduzeća, ključ za integraciju održivosti u strategiju, kulturu i poslovanje poduzeća je podrška i odgovornost za korporativne funkcije kao što su istraživanje i razvoj, poslovni razvoj, upravljanje opskrbom, rad i ljudski resursi. Postoji mnogo različitih pristupa promicanju organizacijskih promjena i poticanju poslovne integracije, od podizanja svijesti i obuke do korištenja znanja i inspiracije koja se može dobiti kroz odnose s vanjskim stručnjacima i dionicima. Kako bi podržali razvoj i provedbu strategije poduzeća u kontekstu održivog razvoja, mnoga poduzeća su osnovala interdisciplinarne odbore, upravne odbore ili radne skupine za održivi razvoj. U nekim slučajevima, upravljačke strukture mogu uključivati i odbor za održivost na razini upravnog odbora, koji omogućuje da se vrijeme posveti strateškim raspravama o prioritetima održivog razvoja, što može biti posebno vrijedno u ranim fazama poslovne integracije (Avieco, 2021).

Uspješno rješavanje pitanja održivosti ne može se provoditi izolirano. Postoje najmanje tri vrste partnerstava za istraživanje: partnerstva u lancu vrijednosti gdje poduzeće u lancu vrijednosti kombinira komplementarne vještine, tehnologije i resurse kako bi na tržište donijelo nova rješenja-sektorske inicijative koje okupljaju nekoliko čelnika u industriji kako bi podigli standarde i prakse u cijelom sektoru i prevladali zajedničke izazove, multilateralna partnerstva u kojima vlade, privatni sektor i organizacije civilnog društva udružuju snage u rješavanju složenih problema. Izgradnja učinkovitih partnerstava za održivi razvoj zahtijeva visok stupanj predanosti dionika. Partneri bi trebali nastojati postaviti zajedničke ciljeve, koristiti svoje temeljne kompetencije, depolitizirati projekte, stvoriti jasne upravljačke strukture, uspostaviti jedinstveni okvir za praćenje,

usredotočiti se na učinke, predviđati buduće potrebe za resursima i izgraditi proces upravljanja znanjem (Bexell i Jönsson, 2021).

Ključni pokazatelj uspješnosti

Prilikom postavljanja specifičnih KPI-eva organizacije se mogu osloniti na neke smjernice. Globalni okvir pokazatelja razvijen je na temelju dostupnih postojećih podataka na globalnoj i nacionalnoj razini, kvalitete podataka i njihove relevantnosti za specifične ciljeve, što je provedeno kako bi se 231 pokazatelj kategorizirao u tri razine kako je opisano u izvješću IAEG-SDGs za Statistical Commission. Razvrstavanje mnogih razina pokazatelja mijenja se kako se metodologije razvijaju, a dostupnost podataka povećava. Stoga grupe IAEG-SDG po potrebi pregledavaju klasifikacije razina na dvomjesečnim online i sastancima uživo (Q1 i Q4 svake godine). Pojedinačne razine su sljedeće (Business for 2030., 2020):

Razina 1: Pokazatelj je konceptualno jednostavan, ima uspostavljenu međunarodnu metodologiju i dostupne standarde i redovito pruža podatke za najmanje 50 % zemalja i stanovništva u svakoj regiji u kojoj je pokazatelj relevantan.

Razina 2: Pokazatelj je konceptualno jasan, ima međunarodno dogovorenu metodologiju, a standardi su poznati, ali zemlje ne proizvode podatke redovito.

Razina 3: Još uvijek ne postoji međunarodno dogovorena metodologija ili standardi za pokazatelje, ali metodologija/standardi su (ili će biti) razvijeni ili testirani.

Svi pokazatelji su jednako relevantni. Za pokazatelje I. i II. razine, dostupnost podataka na nacionalnoj razini ne mora nužno biti usklađena s globalnom kategorijom, a zemlje mogu izraditi vlastitu klasifikaciju za provedbu (Learn2improve, 2020). Moguće je pratiti pojedinačne pokazatelje, razvrstane prema 17 temeljnih ciljeva SDG-a. Istodobno, svaki pokazatelj sadrži sljedeće dijelove: naziv pokazatelja, cilj, definicija i obrazloženje, izvori podataka i metoda prikupljanja, metodu izračuna i druga metodološka razmatranja, raščlanjivanje podataka, reference, međunarodne organizacije za globalno praćenje.

SDG industrijska matrica (engl. *SDG Industry Matrix*) kao primjeri specifični za industriju

SDG industrijska matrica (engl. *SDG Industry Matrix*) ima za cilj potaknuti i uvjeriti privatni sektor da učini više za održivi i uključivi razvoj. Budući da se mogućnosti razlikuju od sektora do sektora, matrica pruža ideje, praktične primjere i predstavlja prilike za poduzeća od kojih očekuju stvaranje vrijednosti za dioničare i društvo (zbog relevantnog sektora).

Sektorsku matricu SDG-a (engl. *SDG Sector Matrix*) zajedno su razvili i održavali UN Global Compact i KPMG International (UN Global Compact, 2015), transformirajući interese vođene SDG-evima u strateške sektorske radnje koje dobivaju razmjere i učinak.

Navedeno se može postići poticanjem novih inovativnih pristupa, poticanjem poduzeća da repliciraju uspješne aktivnosti na novim tržištima, poticanjem novih suradnji i povećanjem sudjelovanja u postojećim suradnjama. Kroz zajedničku vrijednost (kombinacija tržišnog potencijala, društvenih potreba i političkih radnji za stvaranje održivijeg i uključivijeg puta prema gospodarskom rastu, prosperitetu i blagostanju), privatni sektor može prepoznati prilike za rješavanje društvenih i ekoloških izazova. SDG-a industrijska matrica temelji se na uvjerenju da se sva poduzeća moraju pridržavati svih relevantnih zakona, održavati međunarodno priznate minimalne standarde i poštivati univerzalna ljudska prava bez obzira na njihovu veličinu, sektor ili zemljopisnu pokrivenost. Web stranica UN Global Compact-s sadrži ključne alate i resurse koji mogu pomoći poduzećima da ispune svoje minimalne obveze i usmjeriti ih u promicanju aktivnosti izvan ovih minimalnih obveza za postizanje društvenih i ekoloških ciljeva.

Šest specifičnih industrijskih matrica pruža praktične primjere specifične za industriju i ideje za djelovanje za svaki cilj održivog razvoja. Na taj način se profiliraju prilike koje poduzeća očekuju da će stvoriti kao vrijednost za dioničare i društvo. Industrije su sljedeće: financijske usluge, hrana, piće i roba široke potrošnje, zdravstvo i biološke znanosti, industrijska proizvodnja, transport, energija, prirodni resursi i kemikalije.

Pitanja

1. Koje aktivnosti ne spadaju u korak 3:

- A. odrediti opseg ciljeva i KPI-eva
- B. navesti polazišnu osnovu i izbor ciljeva
- C. odrediti razinu ambicije
- D. susreti u partnerskim odnosima

2. Koje aktivnosti ne spadaju u korak 4:

- A. učvršćivanje ciljeva održivosti unutar poslovanja
- B. održivost ugrađena u sve operacije i procese
- C. smanjenje otpada u okolišu
- D. susreti u partnerskim odnosima

3. Iz kojih kategorija poduzeće može birati prilikom postavljanja ciljeva:

- A. apsolutni ciljevi
- B. povezani ciljevi
- C. relativni ciljevi
- D. ambiciozni ciljevi

4. Web rangiranje postojećih SDG poslovnih instrumenata vrši se prema:

- A. 13 osnovnih ciljeva
- B. 17 osnovnih ciljeva
- C. 19 osnovnih ciljeva
- D. 21 osnovnih ciljeva

5. Dopunite rečenicu “Objavlivanje svih ili nekih ciljeva poduzeće može”:

- A. biti učinkovit komunikacijski alat za izražavanje težnji poduzeća za održivim razvojem na jednostavan i praktičan način
- B. predstavljat prijetnju poduzeću u smislu otkrivanja strategije
- C. pomoći poslovanju u definiranju preciznije strategije
- D. pomoći u stvaranju novih partnerstava

6. Corporate Human Rights Benchmark:

- A. usredotočuje se na pravna pitanja u društvu
- B. usredotočuje se na politike, procese i prakse poduzeća i na to kako ona odgovaraju na ozbiljne optužbe
- C. je katalog općeprihvaćenih pokazatelja izvršenja koje interesno utjecajne skupine koriste za mjerenje društvenog, ekološkog i financijskog uspjeha, procjenu poslova i povećanje vjerodostojnosti industrije utjecajnog ulaganja
- D. predstavlja online bazu podataka koja korisnicima omogućuje pregledavanje podataka o društvenim rizicima po sektoru, zemlji ili temi rizika

7. Što ne spada u osnovne principe Koraka 4 – Integracija:

- A. razvijanje zajedničkog razumijevanja kako napredovati u provedbi SDG-a za stvaranje vrijednosti za društvo
- B. uključivanje SDG-a u sustave procjene učinka i nagrađivanja organizacije
- C. odražava funkciju ili ulogu osobe u postizanju relevantnih ciljeva
- D. promicanje veće korporativne transparentnosti i značajnog angažmana dionika

8. Što ne spada u ključeve integracije održivosti u strategiju, kulturu i poslovanje poduzeća:

- A. istraživanje i razvoj
- B. upravljanje nabavom
- C. operativni ciljevi
- D. razvoj poslovanja

9. Što ne spada u vrste partnerstava za integraciju SDG-a:

- A. partnerstvo u lancu vrijednosti
- B. sektorske inicijative
- C. multilateralna partnerstva
- D. niti jedan odgovor nije točan

10. Koliko razina KPI-eva razlikujemo:

- A. 2
- B. 3
- C. 6
- D. 9

11. Koliko specifičnih industrija možemo pronaći u SDG industrijskoj matrici:

- A. 4
- B. 6
- C. 9
- D. 10

Točni odgovori: 1.-D./2.-C./3.-C./4.-B./5.-A./6.-B./7.-D./8.-C./9.-D./10.-B./11.-B./

Izvori

Avieco. (2021, February 23). *7 ways companies can integrate Sustainable Development Goals*. Retrieved 14 April 2022, from <https://avieco.com/news-insights/7-ways-companies-can-benefit-from-integrating-sdgs/>

Bexell, M., & Jönsson, K. (2021). *The Politics of the Sustainable Development Goals*. Taylor & Francis.

Business for 2030. (2020). *UN Metrics and Indicators for the SDGs*. Retrieved 14 April 2022, from <http://www.businessfor2030.org/metrics-indicators>

Business&Sustainable Development Commission. (2017). *Better Business, Better World*. Sustainable Development Goals - Knowledge Platform. Retrieved 12 April 2022, from <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=400&nr=2399&menu=1515>

Fabrizio, S., Washimi, K., Garcia-Verdu, R., Pattillo, C. A., Peralta-Alva, A., Presbitero, A., Shang, B., Verdier, G., Camilleri, M. T., & Kolovich, L. (2015). *From Ambition to Execution*. International Monetary Fund.

I.S.K. Hub. (2018). *Guide Facilitates Businesses' Integration of SDGs into Corporate Reporting | News | SDG Knowledge Hub | IISD*. SDG Knowledge HUB. Retrieved 14 April 2022, from <https://sdg.iisd.org/news/guide-facilitates-businesses-integration-of-sdgs-into-corporate-reporting/>

Izzo, M. F., Granà, F., Izzo, M. F., & Busco, C. G. (2020). *Sustainable Development Goals and Integrated Reporting*. Taylor & Francis.

Learn2improve. (2020, April 16). *Measuring SDG targets*. Retrieved 14 April 2022, from <https://www.learn2improve.nl/sustainable-development-goals/measuring-sdg-targets/>

PricewaterhouseCoopers. (2015a). *Sustainable Development Goals: are the business critical?* PwC. Retrieved 02 April 2022, from <https://www.pwc.com/gx/en/services/sustainability/sustainable-development-goals/sdg-research-results.html>

PricewaterhouseCoopers. (2015b). *Sustainable Development Goals (SDG) - impact on business*. PwC. Retrieved 02 April 2022, from <https://www.pwc.com/gx/en/services/sustainability/sustainable-development-goals.html>

Reuters Event. (2015). *SDGs: The 3 most popular Goals for business*. Reuters Events | Sustainable Business. Retrieved 04 April 2022, from <https://www.reutersevents.com/sustainability/sdgs-3-most-popular-goals-business>

SDG Compass. (2015a). *A Guide for Business Action to Advance the Sustainable Development Goals*. SDG Compass. Retrieved 02 April 2022, from <https://www.sdgcompass.org>

SDG Compass. (2015b). *Learn More About the SDGs*. Retrieved 02 April 2022, from <https://sdgcompass.org/sdgs/>

SDG Compass. (2015c). *Inventory of Business Indicators*. Retrieved 02 April 2022, from <https://sdgcompass.org/business-indicators/>

SDG Compass. (2015d). *Inventory of Business Tools*. Retrieved 02 April 2022, from <https://sdgcompass.org/business-tools/>

SDG Compass. (2021). *SDG Compass guide - Practical frameworks and tools to operationalise agenda 2030*. HIVA. Retrieved 02 April 2022, from <https://hiva.kuleuven.be/en/news/newsitems/SDG-Compass-guide-practical-frameworks-and-tools-to-operationalise-agenda-2030>

UN Global Compact. (2015). *Integration Guide: Designing Business Systems for the SDGs | UN Global Compact*. United Nations Global Compact. Retrieved 02 April 2022, from <https://www.unglobalcompact.org/library/5789>

UN Global Compact. (2015). *SDG Industry Matrix | UN Global Compact. United Nations Global Compact*. Retrieved 10 April 2022, from <https://www.unglobalcompact.org/library/3111>

Verboven, H., & Vanherck, L. (2016). Sustainability management of SMEs and the UN Sustainable Development Goals. *Uwf UmweltWirtschaftsForum*, 24(2–3), 165–178. <https://doi.org/10.1007/s00550-016-0407-6>

United Nations Statistics Division. (2021). — *SDG Indicators*. Retrieved 07 April 2022, from <https://unstats.un.org/sdgs/report/2021/>

Upravljanje održivošću u detaljima

korak 5: Izvještavanje i komunikacija

Upravljanje održivošću u detaljima – korak 5:

Izveštavanje i komunikacija

Ciljevi održivog razvoja (eng. *Sustainable Development Goals- SDGs*) pružaju holistički, sveobuhvatan pristup rješavanju najbitnijih svjetskih problema. Da bi agenda ciljeva održivog razvoja uspjela, potrebno je razmotriti održivi pristup različitih dionika, uključujući poslovni sektor, koji putem ciljeva održivog razvoja provodi aktivnosti te na odgovarajuće načine izvješćuje i ima ključnu ulogu u postizanju ciljeva održivog razvoja. Kroz poslovno izvještavanje i poboljšanja u izvještavanju poduzeća o održivosti, društvo se približava postizanju ciljeva održivog razvoja. Transparentno izvještavanje i komunikacija važni su jer omogućuju i potiču poduzeća da usklade svoje aktivnosti s društvenim očekivanjima (GRI, UN Global Compact, n.d., str. 9-10).

Izveštavanje o održivosti i komunikacija često su se u prošlosti smatrali aktivnostima usklađenosti, dok se danas smatraju novim važnim strateškim poslovnim pristupom (Amfori, 2019., str. 4). Praksa izvještavanja o održivosti i objavljivanja podataka povećala se zbog očekivanja dionika o transparentnosti i otvorenosti poslovnih informacija. Kontinuirano izvještavanje i komunikacija o napretku poduzeća u pogledu ciljeva održivog razvoja pomaže u razumijevanju i ispunjavanju potreba dionika. Velika većina poduzeća danas objavljuje svoje rezultate o održivosti, napretku i utjecaju društva (GRI, United Nations Global Compact & WBCSD, 2015, str. 25), gdje 80 % poduzeća u cijelom svijetu izvještava o održivosti, a jamstvo trećih strana o informacijama o poslovnoj održivosti u izvješćima postalo je normalna poslovna praksa (KPMG, 2020, str. 5).

Izveštavanje o ciljevima održivog razvoja

Izveštavanje o održivosti ima značajnu ulogu u informiranju dionika o aktivnostima i inicijativama u koja poduzeća ulaze kako bi pridonijele stvaranju održivijeg i pravednijeg društva. Također omogućuje poduzećima da naznače, budu transparentna i otkriju svoju motivaciju, napore i ciljeve koje pokušavaju postići te projiciraju svoju stratešku perspektivu, strategiju stvaranja vrijednosti, otpornost i potencijal za "dobro" djelovanje, gdje dionici mogu sukladno tome usporediti različita poduzeća i često vrednovati i nagraditi one održive (World Business Council for Sustainable Development i Radley Yeldar, 2021, str. 4-5). Razumijevanje i poduzimanje radnji na temelju onoga što poduzeće radi ključno je za postizanje ciljeva održivog razvoja (Adams et al., 2020.).

17 ciljeva održivog razvoja uvelike su međusobno povezani u rasponu od društvenih do ekoloških ciljeva (Business and Sustainable Development Commission, 2017, str. 22). Prema izvješću *Better Business, Better World*, postizanje ciljeva održivog razvoja moglo bi stvoriti više od 380 milijuna radnih mjesta (WBCSD, 2017, str. 8). Sukladno tome, treba se dogoditi pomak s pristupa društveno odgovornog poslovanja (DOP) na holistički pristup ciljevima održivog razvoja (SDG). Poduzeća koja implementiraju ciljeve održivog razvoja u svoje strategije imaju tendenciju da budu

spremnija za budućnost, budući da će tema održivosti biti sve značajnija i disruptivna u mnogim sektorima, npr. u digitalnim tehnologijama, dok poduzeća koje ne prilagode svoj pristup na vrijeme mogu zaostajati za svojim konkurentima u budućnosti (Business and Sustainable Development Commission, 2017, str. 23-25).

Postizanje ciljeva održivog razvoja zahtijeva suradnju više dionika koji uključuje vlade, međunarodne institucije i nevladine organizacije, dok se bez značajnog očekivanog doprinosa poslovnog sektora, ciljevi održivog razvoja ne mogu postići, jer poduzeća značajno osiguravaju potrebno financiranje i tehnološke inovacije, gdje stoga poduzeća imaju posebno veliki utjecaj na poboljšanje ljudskih prava (WBCSD, 2017, str. 10). Poduzeća mogu kroz doprinos ciljevima održivog razvoja, zajedno s doprinosom društvu, osigurati dugoročni rast (Business and Sustainable Development Commission, 2017, str. 42).

Postoje poslovne prilike u nekoliko djelatnosti vezanih uz poduzeća i procese implementacije ciljeva održivog razvoja, koje između ostalih uključuju (Business and Sustainable Development Commission, 2017, str. 14): V procesu realizacije SDGs jesu pro firme pritomne i takve poduzetničke prilike u nekoliko odgođanih, među njima i ostale (Business and Sustainable Development Commission, 2017, s. 14):

- Prehrana i poljoprivreda (smanjenje otpada od potrošnje hrane, reformulacija proizvoda, obnova degradiranog zemljišta, smanjenje otpada od ambalaže, tehnologija na velikim farmama, itd.);
- Gradovi (pristupačno stanovanje, energetske učinkovite zgrade, javni prijevoz u urbanim područjima, autonomna vozila, oprema za sigurnost na cestama itd.);
- Energija i materijali (širenje obnovljivih izvora, sustavi za pohranu energije, energetska učinkovitost, obnova resursa, zelene kemikalije, zajednička infrastruktura, itd.);
- Zdravlje i dobrobit (tele-zdravlje, napredna genomika, kontrola duhanskih proizvoda, bolje upravljanje bolestima, zdravstvena obuka itd.).

Kako bi poduzeća implementirala ciljeve održivog razvoja, upravljački timovi bi trebali provoditi sljedeće aktivnosti (WBCSD, 2017, str. 9):

- Promicati ciljeve održivog razvoja kao primjerenu poslovnu strategiju usmjerenu na budućnost;
- Integrirati ciljeve održivog razvoja u poslovnu strategiju;
- Fokusirati se na održiva ulaganja;
- povezati se i surađivati s različitim dionicima kako bi se postigao veći broj ciljeva održivog razvoja;
- surađivati sa sudionicima u industriji kako bi se potaknula transformacija prema održivosti;

- surađivati s kreatorima politika.

Daljnje aktivnosti koje poduzeća mogu poduzeti kako bi uskladila svoje aktivnosti s ciljevima održivog razvoja uključuju: informiranje o razvoju ciljeva održivog razvoja i najboljim praksama, razumijevanje poslovnih aktivnosti i njihovog doprinosa društvenim i ekološkim izazovima, postavljanje ciljeva poduzeća koji uključuju ciljeve održivog razvoja, razvoj poslovnih rješenja, komunikaciju o ciljevima održivog razvoja s dionicima, o poduzetim radnjama poduzeća, surađivati s poduzećima u sektoru kako bi zajednički doprinijeli ciljevima održivog razvoja i izvještavanju o napretku (WBCSD, 2017, str. 17).

Prednosti i izazovi izvještavanja o održivosti

Prednosti provedbe ciljeva održivog razvoja su da će "prvi pokretači imati prednost od 5 do 15 godina" (Business and Sustainable Development Commission, 2017, str. 7).

Prema nalazima meta-analize 200 akademskih studija Arabesque/Sveučilišta Oxford, 2015, dobra ESG izvedba rezultira (UNGC, 2021, str. 8): 50 % nižim troškom kapitala;

88 % boljim operativnim rezultatima; 80 % boljoj cijeni dionica; 7 % većim povratom na kapital (ROE). Prema Bloombergu, poduzeća s višim ESG rezultatom tijekom pandemije COVID-19 imale su bolje poslovne rezultate od svojih konkurenata (UNGC, 2021, str. 8).

Ciljevi održivog razvoja imaju za cilj povezati poslovnu strategiju s trenutnim globalnim izazovima, dok su prednosti (GRI, UN Global Compact i WBCSD, 2015, str. 4.):

- Identificiranje budućih poslovnih prilika (npr. nova ulaganja i inovacije);
Povećanje vrijednosti korporativne održivosti (poslovni model više u skladu s održivim praksama);
- Jačanje odnosa s dionicima i držanje koraka s razvojem politike (smanjeni pravni i reputacijski rizici);
- Stabiliziranje društava i tržišta (pomaže u jačanju institucija, poslovne etike i daje primjere pozitivne poslovne prakse);
- Korištenje zajedničkog jezika i zajedničke svrhe (poboljšava komunikaciju i odnose s dionicima o doprinosu poduzeća i ispunjavanju navedenih ciljeva održivog razvoja).

Nekoliko je studija pokazalo da milenijalci preferiraju poduzeća s jasnom društvenom i ekološkom svrhom te doprinosom ciljevima održivog razvoja, gdje je pet puta veća vjerojatnost da će raditi i ostati u takvim poduzećima (radeći za poslodavce koje poštuju i s kojima se mogu poistovjetiti). Također, takva poduzeća obično imaju veći moral i produktivnije zaposlenike, nižu cijenu kapitala, njihove robne marke mogu brže rasti a kupci, kao i poslovni partneri, imaju veće povjerenje u takva poduzeća (Business and Sustainable Development Commission, 2017., str. 43-44).

Prema istraživanju McKinsey Global Institute-a, koristi od postizanja ciljeva održivog razvoja za poduzeće uključuju (Business and Sustainable Development Commission, 2017., str. 27):

- Povećanje produktivnosti rada zbog boljeg zdravlja i obrazovanja;
- Smanjena politička neizvjesnost zbog smanjene društvene nejednakosti i stresa na okoliš, što se manifestira u smanjenu poslovnih rizika.

Izveštavanje o održivosti ima širu svrhu od pukog informiranja i komunikacije s dionicima. Služi kao instrument izgradnje povjerenja i odnosa, kao i za poticanje internih poboljšanja u organizacijama (GRI, United Nations Global Compact i WBCSD, 2015, str. 26).

Iako velik broj poduzeća u svojim izvješćima o održivosti izvještavaju o ciljevima održivog razvoja, izvještavanje još uvijek predstavlja izazov za poduzeća, jer je često neuravnoteženo i nepovezano s poslovnim ciljevima, što znači da određeni ciljevi održivog razvoja, poput klimatskih promjena, gospodarskog rasta i odgovorne potrošnje, imaju veći prioritet u usporedbi sa zaštitom bioraznolikosti (KPMG, 2020, str. 6). Osim toga, postoje poduzeća koje se bore kako najučinkovitije izvjestiti o svojim uspjesima. Odgovarajuće izvještavanje o održivosti može pomoći poduzećima da unesu promjene u svoje poslovne modele dok istovremeno odgovaraju na zahtjeve dionika (World Business Council for Sustainable Development i Radley Yeldar, 2021).

Okvir i standardi izvještavanja o održivosti

U području izvještavanja i komunikacije o održivosti postoje poteškoće u pogledu pokazatelja koji se koriste na različitim razinama analize i izvještavanja (globalne, nacionalne i korporativne) koji često nisu izravno usporedivi, što značajno otežava komparativnu analizu (Adams, 2017, str. 15). Trenutačno su prisutni različiti primjenjivi ESG standardi izvještavanja, što povećava složenost, a ponekad čak i razlike u pogledu usporedbe i objavljivanja izvješća (EY i Oxford Analytica, 2021, str. 4). Stoga zakonodavci nalažu i pokušavaju učiniti izvještavanje o održivosti jedinstvenim, usporedivim i specifičnim (World Business Council for Sustainable Development i Radley Yeldar, 2021, str. 4-5). Na primjer, Europska komisija putem svoje Europske savjetodavne skupine za financijsko izvještavanje (EFRAG) razvija standarde nefinancijskog izvještavanja za Europsku uniju koji će postati obvezni od 2023. za određene skupine poduzeća (EY i Oxford Analytica, 2021, str. 15). Budući da postoje različiti okviri i standardi za izvještavanje o održivosti, raste potreba za uspostavljanjem globalnog okvira za izvještavanje o održivosti.

Poduzeća bi trebala uskladiti svoje strategije održivosti u skladu s promjenama u okolišu i društvu, kao i očekivanjima svojih dionika (Adams, 2017, str. 28). U skladu s tim, svako poduzeće treba identificirati i procijeniti aktivnosti i inicijative koje doprinose postizanju ciljeva održivog razvoja. Poduzeća mogu pozitivno doprinijeti jednom ili više ciljeva održivog razvoja, a vrlo rijetko mogu doprinijeti svih 17 ciljeva održivog razvoja jer neki ciljevi održivog razvoja nisu relevantni ili nisu značajni za određena poduzeća. Na relevantnost utjecaja poduzeća i mogućnosti doprinosa utječe procjena materijalnosti koja se provodi s dionicima (Adams, 2017, str. 24-26).

Stoga bi poduzeća trebala izvještavati o postignutim rezultatima ciljeva održivog razvoja u usporedbi s postavljenim ciljevima koji utječu na stvaranje vrijednosti (Adams, 2017, str. 31-32).

Poduzeća bi trebala kontinuirano težiti poboljšanju svoje prakse kako bi doprinijela održivijem, odgovornijem i pravednijem svijetu. Poduzeća imaju ključnu ulogu u postizanju navedenih ciljeva. Jedan od alata u tom smislu je SDG Compass koji su razvile sljedeće organizacije - GRI, UN Global Compact i Svjetsko poslovno vijeće za održivi razvoj (WBCSD), a koji omogućuje smjernice za usklađivanje ciljeva održivog razvoja s poslovnom strategijom, čiji je cilj pomoći poduzećima odrediti prioritete i pridonijeti ciljevima održivog razvoja (uglavnom za velika multinacionalna poduzeća, ali se mala i srednja poduzeća mogu prilagoditi i također koristiti) (GRI, United Nations Global Compact i WBCSD, 2015.).

Pri izradi nefinancijskog izvješća poduzećima se nudi mogućnost odabira između nekoliko okvira nefinancijskog izvještavanja, te su dužni navesti na temelju kojih okvira je sastavljeno nefinancijsko izvješće. Međunarodni okviri prema kojima je moguće izraditi i objaviti nefinancijsko izvješće su (Ravlić Ivanović i sur., 2022, str. 38):

- Smjernice EU o nefinancijskom izvještavanju;
- Globalna inicijativa za izvještavanje (*Global Reporting Initiative- GRI*);
- United Nations Global Compact (UNGC);
- Vodeća načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima (*The UN Guiding Principles on Business and Human Rights*);
- Smjernice Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) za multinacionalna poduzeća;
- (ISO) 26000 Smjernice o društvenoj odgovornosti Međunarodne organizacije za standardizaciju;
- Tripartitna deklaracija Međunarodne organizacije rada o načelima koja se tiču multinacionalnih poduzeća i socijalne politike.

Investitori i izvršni direktori imaju poteškoća sa postavljanjem ciljeva i usporedbom ESG aktivnosti i postignuća poduzeća, jer različita poduzeća koriste različite standarde, a ne postoje univerzalno prihvaćeni međunarodni standardi za izvještavanje o održivosti. Međutim, određena poduzeća kao što su Vigeo, EIRIS, MSCI i SustainAlytics rade takve analize i usporedbe za svoje klijente (Business and Sustainable Development Commission, 2017, str. 70).

Europska unija je u posljednjem desetljeću donijela nekoliko značajnih akata koji unapređuju objavljivanje i usporedbu izvještaja o održivim aktivnostima poduzeća, pri čemu je jedan od regulatornih akata bila EU Direktiva 2014/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća o nefinancijskom izvještavanju (NFRD). (Markota Vukić, Vuković, Calace, 2017, str. 14 u Ravlić Ivanović i sur., 2022, str. 6).

Kako bi se ispunili globalni klimatski i održivi ciljevi, Europski parlament i Vijeće usvojili su još dva značajna regulatorna akta, a to su *Sustainable Finance Disclosure Regulation - SFDR Regulation* (Uredba (EU) 2019/2088 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. studenog, 2019) koji se bavi održivošću i praksama izvještavanja u financijskim uslugama te Uredbom (EU) 2020/852 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. lipnja 2020. koja daje smjernice u vezi s održivim ulaganjem (Ravlić Ivanović i dr., 2022, str. 22).

Također je značajno spomenuti Uredbu (EU) 2020/852 Europskog parlamenta i Vijeća, kojom se uspostavlja okvir za olakšavanje održivog ulaganja - Taksonomija EU - sustav klasifikacije u EU koji navodi ekološki održive gospodarske aktivnosti (European Commission, 2022).

S obzirom na postizanje ciljeva Europskog zelenog dogovora i cilja klimatski neutralnog gospodarstva do 2050., EU planira usvojiti Direktivu EU-a o korporativnom društvenom izvještavanju (CSRD) koja će zamijeniti Direktivu o nefinancijskom izvještavanju (NFRD). Ciljevi CSRD-a su javno objavljivanje rizika i mogućnosti održivosti te učinka poduzeća na održivost, pri čemu bi trebalo pomoći da izvještavanje postane lakše za usporedbu i razumijevanje, te isplativije za izradu (Wollmert, Hobbs, 2022).

U budućnosti će računovođe i financijski direktori imati istaknutiju ulogu u realizaciji ciljeva održivog razvoja kroz analizu informacija, optimizaciju procesa i pružanje pomoći u procesu donošenja odluka (International Federation of Accountants, 2015, str. 20). Također, revizorski odbori i davatelji uvjerenja imat će veću ulogu u izvještavanju o održivosti, jer će pratiti učinkovitost sustava i kontrolirati njihovu primjenu (Wollmert, Hobbs, 2022).

Komuniciranje održivosti

Poduzeća koje "rade dobro" žele ispričati svoju priču, povezati se i angažirati na temama održivosti s različitim dionicima, pogotovo jer dionici imaju stalno veća očekivanja. Poduzeća imaju širok izbor metoda za uključivanje i transparentnu i autentičnu komunikaciju sa svojim dionicima o različitim temama održivosti (Amfori, 2019, str. 4). Osim formalnog izvještavanja o održivosti, poduzeća mogu koristiti brojne kanale za komuniciranje dionika o svojoj strategiji i napretku u pogledu ciljeva održivog razvoja. Ti kanali uključuju: korporativne web stranice, kanale društvenih mreža, događaje, označavanje proizvoda i usluga, tržište i oglašavanje (GRI, United Nations Global Compact i WBSCD, 2015, str. 26).

Izvještavanje o održivom razvoju može se temeljiti na nekim od vodećih međunarodnih standarda za izvještavanje o održivosti (GRI, UNGC) ili na samostalnom prilagođenom izvješću određenog poduzeća kao sredstvu za objavljivanje informacija (GRI, United Nations Global Compact i WBSCD, 2015, str. 27). Različiti okviri i dokumenti imaju za cilj pomoći poduzećima prilagoditi svoje aktivnosti i utjecaj na društvo i okoliš u skladu s ciljevima održivog razvoja (Adams, 2017, str. 11).

Nadalje, izvještavanje o održivosti trebalo bi se usredotočiti na glavni ekonomski, društveni i ekološki doprinos poduzeća (materijalna pitanja), dok bi komunikacija trebala

koristiti metodologiju i terminologiju ciljeva održivog razvoja za učinkovitije uključivanje u dijalog sa zainteresiranim stranama (GRI, United Nations Global Compact i WBSCD, 2015, str. 28).

U vezi s određenim ciljevima održivog razvoja, poduzeća mogu priopćiti sljedeće (GRI, United Nations Global Compact i WBSCD, 2015, str. 28):

- Putem koje analize i zašto su određeni ciljevi održivog razvoja identificirani kao značajni za poduzeće;
- Učinci određenih aktivnosti poduzeća vezanih uz ostvarenje ciljeva održivog razvoja;
- Postaviti ciljeve za SDGs i mjerenje napretka prema postizanju ciljeva;
- Strategije i aktivnosti za postizanje ciljeva održivog razvoja za poduzeća.

Jedan od mogućih načina komuniciranja o predanosti ciljevima održivog razvoja i aktivnostima jest korištenje vizualnih alata za isticanje određenih aktivnosti vezanih uz realizaciju ciljeva održivog razvoja (GRI, United Nations Global Compact i WBSCD, 2015, str. 28). Izvještavanje i komunikacija također se mogu segmentirati na temelju socio-ekonomskih kriterija kako bi se pružile specifične i preciznije informacije za određene skupine (GRI, United Nations Global Compact i WBSCD, 2015, str. 13).

Današnji pristup informacijama u izvješćima o održivosti od strane korisnika trebao bi biti jednostavan za pristup u digitalnim i strojno čitljivim formatima. Stoga se u EU savjetuje da poduzeća svoja izvješća pripremaju u reguliranom jedinstvenom elektroničkom formatu (ESEF) (Ravlić Ivanović i sur., 2022, str. 34).

Pitanja

1. U prošlosti su se izvještavanje o održivosti i komunikacija smatrali:

- A. Aktivnosti upravljanja rizikom
- B. Aktivnost usklađenosti
- C. Djelatnost nabave
- D. Informatička djelatnost

2. Prema nekim studijama, postizanje ciljeva održivog razvoja moglo bi stvoriti više od:

- A. 80 milijuna radnih mjesta
- B. 180 milijuna radnih mjesta
- C. 280 milijuna radnih mjesta
- D. 380 milijuna radnih mjesta

3. Postizanje ciljeva održivog razvoja zahtijeva suradnju više dionika koji uključuju:

- A. Vlade
- B. Međunarodne institucije i nevladine organizacije
- C. Poslovni sektor
- D. Sve navedeno

4. U procesu realizacije ciljeva održivog razvoja poslovne prilike su prisutne u:

- A. Sektorima prehrane i poljoprivrede
- B. Gradovima
- C. Zdravlja i blagostanja
- D. Sve navedeno

5. Doprinos poslovnog sektora ciljevima održivog razvoja posebno je značajan u:

- A. financiranju
- B. tehnološkim inovacijama
- C. poboljšanju ljudskih prava
- D. marketingu

6. Prema Bloombergu, tvrtke s višim ESG rezultatom tijekom pandemije COVID-19 imale su:

- A. Lošiji poslovni rezultati od konkurencije
- B. Bolji poslovni rezultati od konkurencije
- C. Iste poslovne rezultate kao i njihova konkurencija
- D. Rezultati su bili nejasni

7. Održivo odgovorna poduzeća obično imaju:

- A. Niži moral i produktivnije zaposlenike
- B. Manje konkurenata
- C. Veće troškove marketinga
- D. Niže cijena kapitala

8. Trenutačni izazov u području izvještavanja o ciljevima održivog razvoja je:

- A. Postojanje jednog okvira za izvještavanje o održivosti
- B. Postojanje različitih okvira za izvještavanje o održivosti
- C. Nepostojanje institucija koje daju smjernice za izvještavanje o ciljevima održivog razvoja
- D. Jedinstveno izvještavanje o održivosti

9. SDG Compass:

- A. aJe nagrada ciljeva održivog razvoja
- B. Obavezno se upotrebljava u izvješćima o ciljevima održivog razvoja
- C. Daje smjernice za usklađivanje ciljeva održivog razvoja s poslovnom strategijom
- D. Ništa od navedenog

10. Međunarodni okviri prema kojima je moguće izraditi i objaviti nefinancijsko izvješće NE uključuju:

- A. (ISO) 26000 Smjernice o društvenoj odgovornosti Međunarodne organizacije za standardizaciju
- B. Vodeća načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima
- C. Globalna inicijativa za izvještavanje (Global Reporting Initiative- GRI)
- D. EIRIS

11. SFDR Uredba:

- A. Bavi se održivošću i praksama izvještavanja u financijskim uslugama
- B. Bavi se održivošću i praksama izvještavanja u malim i srednjim poduzećima
- C. Bavi se održivošću i praksama izvještavanja u svim velikim poduzećima
- D. Bavi se održivošću i praksama izvještavanja u svim nefinancijskim uslugama

12. U budućnosti će istaknutije uloge u ciljevima održivog razvoja imati:

- A. Izvršni direktori
- B. Direktori operativnih aktivnosti
- C. Financijski direktori
- D. Direktori marketinga

13. Izvještavanje o održivosti treba se usredotočiti na:

- A. Državne regulatore
- B. Materijalna pitanja
- C. Konkurente
- D. Međunarodne organizacije

14. Jedan od mogućih načina komunikacije o predanosti ciljevima održivog razvoja i isticanja određenih aktivnosti za postizanje ciljeva održivog razvoja je putem:

- A. Korištenje Excel tablica
- B. Korištenje meta-podataka
- C. Korištenje vizualnih alata
- D. Ništa od navedenog

15. Budućnost izvještavanja o održivosti:

- A. Očekuje višestruka izvješća
- B. Očekuje manji interes za izvještavanjem o održivosti
- C. Očekuje više okvira za izvještavanje
- D. Očekuje više digitalnih i strojno čitljivih formata

Točni odgovori: 1. - B. / 2. - D. / 3. - D. / 4. - D. / 5. - C. / 6. - B. / 7. - D. / 8. - B. / 9. - C. / 10. - D. / 11. - A. / 12. - C. / 13. - B. / 14. - C. / 15. - D.

Izvori

Adams. C. A. (2017). *The Sustainable Development Goals, integrated thinking and the integrated report*. ICAS, Integrated reporting. Retrieved 12 April 2022, from https://www.integratedreporting.org/wp-content/uploads/2017/09/SDGs-and-the-integrated-report_full17.pdf

Amfori (2019). *Endless possibilities: a guide to effective sustainability communications*. Retrieved 12 April 2022, from https://www.amfori.org/sites/default/files/amfori_effective_sustainability_communication_guide_2019_0_1.pdf

Business and Sustainable Development Commission (2017). *Better Business Better World: The Report of the Business & Sustainable Development Commission*. Retrieved 18 August 2022, from <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/2399BetterBusinessBetterWorld.pdf>

European Commission (2022). *EU taxonomy for sustainable activities*. Retrieved 17 August 2022, from https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

EY & Oxford Analytica (2021). *The future of sustainability reporting standards: The policy evolution and the actions companies can take today*. Retrieved 12 April 2022, from https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_gl/topics/sustainability/ey-the-future-of-sustainability-reporting-standards-june-2021.pdf

GRI, United Nations Global Compact (n.d.). *Business Reporting on the SDGs: An Analysis of the Goals and targets*. Retrieved 10 April 2022, from https://www.globalreporting.org/media/v5milwee/gri_ungc_business-reporting-on-sdgs_analysis-of-goals-and-targets.pdf

GRI, United Nations Global Compact & WBSCD (2015). *SDG Compass: The guide for business action on the SDGs*. Retrieved 11 April 2022, from https://sdgcompass.org/wp-content/uploads/2015/12/019104_SDG_Compass_Guide_2015.pdf

Ravlić Ivanović, I., Žepić, I., Cigula, K., Marszalek, V., Kartelo, S., Labaš, D., Omazić, M.A., Jaklin, L. & Markota Vukić, N. (2022). *Nacionalna studija o stanju nefinancijskog izvješćivanja u Republici Hrvatskoj*. Retrieved 16 August 2022, from <https://idop.hr/wp-content/uploads/2022/03/Izvjese%CC%8C%CC%81eFinal3003.pdf>

International Federation of Accountants (2015). *The 2030 Agenda for Sustainable Development: A Snapshot of the Accountancy Profession's Contribution*. Retrieved 19 August 2022, from https://www.ifac.org/system/files/publications/files/The-2030-Agenda-for-Sustainable-Development-A-Snapshot-of-the-Accountancy-Professions-Contribution-2016_0.pdf

KPMG (2020). *The time has come: The KPMG Survey on Sustainability Reporting 2020*. Retrieved 11 April 2022, from <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2020/11/the-time-has-come.pdf>

Markota Vukić, N., Vuković, R. & Calace, D. (2018). Non-financial reporting as a new trend in sustainability accounting. *Journal of Accounting and Management*, 7(2), 13-26.

United Nations Global Compact (UNGC) (2021) *One Global Compact: Accelerating and Scaling Global Collective Impact*. Retrieved 17 August 2022, from <https://globalcompact-th.com/download/ungc-brochure.pdf>

Wollmert, P. & Hobbs, A. (2022). *Sustainability reporting: what to know about the new EU rules?* EY. Retrieved 18 August 2022, from, https://www.ey.com/en_es/assurance/how-the-eu-s-new-sustainability-directive-will-be-a-game-changer

World Business Council for Sustainable Development (WBCSD) (2017). *CEO Guide to the Sustainable Management Goals*. Retrieved 18 August 2022, from <https://www.wbcsd.org/contentwbc/download/3877/51694/1>

World Business Council for Sustainable Development & Radley Yeldar (2021). *Reporting matters: Time for a shared vision*. Retrieved 13 April 2022, from <https://www.wbcsd.org/contentwbc/download/13155/193072/1>

Održivost kao poslovna prilika

Održivost kao poslovna prilika

Već nekoliko godina pojam društveno odgovorno poslovanje (DOP) (engl. Corporate Social Responsibility) je u fokusu. Prvotno se DOP razmatrao kao obrambena/reaktivna strategija (usmjerena na usklađenost), dok se sada sve više razvija u inovativni/proaktivni koncept upravljanja (održivo poduzetništvo). Pojam održivo poduzetništvo već se neko vrijeme u poslovanju koristi za opisivanje trenutnog veoma poduzetničko i poslovno orijentiranog pogleda na poslovanje i društvo. Održivost se u ovom trenutku mora shvatiti kao integrativni društveni i ekološki koncept u poslovnim modelima.

Najnoviji trendovi kao što su kružna ekonomija, ekonomija smanjenja rasta ili donut economy pružaju dobar poduzetnički potencijal. Poslovni modeli ekonomije dijeljenja, mobilnosti, zdravstvene skrbi i učinkovitosti trebali bi u idealnom slučaju omogućavati oboje: stvaranje pozitivnog učinka na ciljeve održivog razvoja osiguravanjem gospodarskog rasta, ali uzimajući u obzir granice koje planet može podnijeti (Club of Rome, 2022).

Buduće poslovne prilike trebale bi razmotriti rastuću dobrobit za ljude i planet odvajanjem bogatstva od resursa.

Poduzetništvo mora razmotriti dugoročnu stabilnost i održivost umjesto pronalaženja najbolje strategije isključivo za zaradu. Poslovni model bi trebao stvoriti društvenu i ekološku vrijednost. Upravo to treba biti odgovor na pitanje "kako poduzeće zarađuje novac".

Jedan od detalja u raspravi trebao bi biti o socijalnom poduzetništvu koje se bavi dugoročnim socijalnim inovacijama kao proširenim pristupom društveno odgovornog poslovanja. Radi se o pogledu na društvena i ekološka pitanja. Srž poslovanja je biti profitabilan uz pozitivan društveni i ekološki utjecaj.

Promjena iz DOP-a u DOP 2.0.

Ranije korišten termin DOP 0.0 je bio shvaćen kao poslovanje koje stvara dobit (Friedman, 1970), gdje su se aktivnosti mogle okarakterizirati kao *greenwashing* te se stoga takvo djelovanje korporacije nije smatralo održivim ili odgovornim.

Uz povećanje svijesti i obrambenom pristupu u DOP-u 1.0 preuzimanje odgovornosti organizacija postaje dodatak svakodnevnom poslovanju. Na dnevnom redu su uglavnom bile donacije, pojedinačni angažmani i ograničenja štetnog utjecaja.

Sada, s DOP-om 2.0, poduzetništvo mora provoditi poslovanje sa svrhom u kojem je društveno odgovorno poslovanje integrirano u osnovne poslovne aktivnosti i shvaćeno kao potencijal.

Iako potrošački i tržišni segmenti traže veću održivost u poslovnim modelima, navedeno organizacijama stvara priliku za razvoj proizvoda i usluga koji zadovoljavaju potrebe najnovijih zahtjeva potrošača. To je također razlog zašto velika poduzeća vjeruju da moraju promijeniti

30-40 % svog stvaranja vrijednosti. Poradi navedenog održivi poslovni modeli igraju važnu ulogu u korporativnom uspjehu (Schmidpeter i Bungard 2022).

Prilike od proizvoda do sistematske promjene

UN i UN Global Compact preporučuju ciljeve održivog razvoja kao izvor prilika. Načela UN Global Compact-a pružaju način na koji bi se te mogućnosti trebale iskoristiti za inovacije, stvaranje vrijednosti za interesno-utjecajne skupinu i njihovu provedbu u poslovnim modelima.

Održive ideje mogu se shvatiti kao sveobuhvatan pojam koji se može primijeniti na različite razine analiza, npr. jedinstveno poduzeće, industrijski sektor, regija ili cjelokupno gospodarstvo. Osim toga, navedeno se može postići na mnogo načina, uključujući i promjene u ponašanju. Međutim, politika bi trebala biti usmjerena na sve inovacije kao što su i socijalne, a ne isključivo na tehnološke inovacije. Dodatno, dizajn proizvoda i vrijednosti ugrađene u njega također mogu pridonijeti određenim mogućnostima na kraju životnog ciklusa (recikliranje, *upcycling* ili ponovna uporaba).

Primjerice, inovacije u području ekološke učinkovitosti doprinose konkurentnosti poduzeća na najmanje četiri načina:

1. Ostvarivanje operativnih prednosti zahvaljujući većoj učinkovitosti resursa što rezultira nižim troškovima.
2. Komercijalizaciji inovacija.
3. Smanjenu ekoloških troškova kontrole onečišćenja i gospodarenja otpadom.
4. Unaprjeđenje reputacije poduzeća, marketinga i odnosa sa interesno utjecajnim skupinama.

WBCSD je utvrdio sedam elemenata za poboljšanje ekološke učinkovitosti (od 2000-ih – Svjetski poslovni savjet za održivi razvoj, engl. *World Business Council for Sustainable Development* (2000):

U skladu s navedenim, iste aktivnosti bi trebale dovesti do manjeg utjecaja na okoliš te također mogu doprinijeti slijedećim ciljevima održivog razvoja:

1. Smanjenju intenziteta materijala
2. Smanjenju intenziteta energije
3. Smanjenju disperzije otrovnih tvari
4. Povećanju mogućnost recikliranja
5. Maksimizaciji uporabe obnovljivih izvora energije
6. Produženju trajnosti proizvoda

7. Povećanju intenziteta usluge

Na koji način održivost može biti izvor prilika?

- Poboľšanjem inovacija za prekoračenje normi i standarda stvara se transparentnost u pogledu potrošnje resursa i npr. emisija, što je dobro za rejting, ali i izbjegavanje rizika. S obzirom na to da je inovacija ekološki učinkovita, isto također stvara poticaj za smanjenje troškova.
- Povećanjem učinkovitosti cijelog vrijednosnog lanca stvara se transparentnost u pogledu učinka u lancu opskrbe i stvaranja poticaja i obveza za partnerstva s dodanom vrijednošću.
- Razvoj održivih proizvoda i usluga koji nude ili preoblikuju postojeće pozitivno utječu na konkurenciju i utvrđuju spremnost na plaćanje.
- Implementacija novih poslovnih modela mijenja konkurentsko okruženje kroz nove načine stvaranja vrijednosti, što bi trebalo dovesti do pozitivnih ocjena i smanjenja rizičnosti poslovnih planova.
- Propitkivanje logike trenutne ekonomije u perspektivi održivosti i preispitivanje sistematike tržišta može voditi ka novim tržištima. Prednost za poduzeća koja se prva prilagode bi trebala stvoriti vrijednost i za ljude i planet.

Slika 1: Održivost kao poslovna prilika – faze

Stage 1	Stage 2	Stage 3	Stage 4	Stage 5
Viewing compliance as opportunity	Making value chains sustainable	Designing sustainable products and services	Developing new business models	Creating next-practice platforms
Central challenge	Central challenge	Central challenge	Central challenge	Central challenge
To ensure that compliance with norms becomes an opportunity for innovation	To increase efficiencies throughout the value chain	To develop sustainable offerings or redesign existing ones to become eco-friendly	To find novel ways of delivering and capturing value, which will change the basis of competition	To question through the sustainability lens the dominant logic behind business today
Competencies needed	Competencies needed	Competencies needed	Competencies needed	Competencies needed
The ability to anticipate and shape regulations	Expertise in techniques such as carbon management and life-cycle assessment	The skills to know which products or services are most unfriendly to the environment	The capacity to understand what consumers want and to figure out different ways to meet those demands	Knowledge of how renewable and nonrenewable resources affect business ecosystems and industries
The skill to work with other companies, including rivals, to implement creative solutions	The ability to redesign operations to use less energy and water, produce fewer emissions, and generate less waste	The ability to generate real public support for sustainable offerings and not be considered as "greenwashing"	The ability to understand how partners can enhance the value of offerings	The expertise to synthesize business models, technologies, and regulations in different industries
	The capacity to ensure that suppliers and retailers make their operations eco-friendly	The management knows how to scale both supplies of green materials and the manufacture of products		
Innovation opportunity	Innovation opportunity	Innovation opportunity	Innovation opportunity	Innovation opportunity
Using compliance to induce the company and its partners to experiment with sustainable technologies, materials, and processes	Developing sustainable sources of raw materials and components	Applying techniques such as biomimicry in product development	Developing new delivery technologies that change value-chain relationships in significant ways	Building business platforms that will enable customers and suppliers to manage energy in radically different ways
	Increasing the use of clean energy sources such as wind and solar power	Developing compact and eco-friendly packaging	Creating monetization models that relate to services rather than products	Developing products that will not need water in categories traditionally associated with it, such as cleaning products
	Finding innovative uses for returned products		Devising business models that combine digital and physical infrastructures	Designing technologies that will allow industries to use the energy produced as a by-product

Izvor: Zu, L. (2013)

Ključne strategije

Kakve su strategije dostupne poduzećima za održivo poslovanje:

- Proaktivno poslovanje poduzeća
- Poboljšanje procjene održivosti od strane poduzeća i kupaca
- Poboljšanje sustava inovacija za zelene inovacije
- Ciljana pravila
- Korištenje tržišno utemeljenih instrumenata
- Integracija pravila

Održiva vrijednost zahtijeva izvrsnost u osam disciplina:

1. Razumijevanje trenutne vrijednosti dioničara i interesno utjecajnih skupina poduzeća: znati gdje i kako poduzeće stvara, uništava i prenosi vrijednost dioničarima i interesno utjecajnim skupinama.
2. Predviđanje novih problema: praćenje ključnih trendova i identificiranje novih problema koji mogu promijeniti vrijednosnu poziciju dioničara i interesno utjecajnih skupina poduzeća.

3. Postavljanje ciljeva održive vrijednosti: utvrđivanje specifičnih strateških namjera i ciljeva usklađenih s korporativnom strategijom za stvaranje dodatne vrijednosti za dioničare i interesno utjecajne skupine.
4. Otkrivanje održive vrijednosti: utvrđivanje izvora vrijednosti putem *stakeholder* pristupa i osmišljavanje inicijativa za primjenu vrijednosti.
5. Razvoj poslovnog slučaja: stvaranje uvjerljivog poslovnog slučaja koji usklađuje rad linijskih i financijskih menadžere oko inicijativa.
6. Dobivanje na vrijednosti: izvršavanje i upravljanje inicijativama kako bi se osiguralo dobivanje na vrijednosti.
7. Potvrđivanje rezultata i usvajanje naučenog: praćenje i procjena vrijednosti dioničara i vrijednosti interesno utjecajnih skupina te priopćavanje veza između istih.
8. Izgradnja kapaciteta održive vrijednosti: razvoj načina razmišljanja i sposobnosti potrebnih za prikupljanje vrijednosti dioničara i interesno utjecajnih skupina.

Studije slučajeva i najbolje prakse

- JOKOLADE s Tonys Open Chain: Start-Up koji se bavi ropstvom i dječjim radom u lancu opskrbe čokoladom. Uz snažna partnerstva i svrsishodni poslovni model, koji će promijeniti tržišnu sistematiku.
- EcoBrain je *thinktank* koji razvija proizvode napravljene od taloga kave i ekološki prihvatljivog ljepila za proizvodnju nove vrste sirovine. Prvi proizvodi su gitare, torbe i stolovi. Ova ideja prikazuje osim izrade ekološki prihvatljivih proizvoda, prikazuje i stvaranja novih poslovnih modela i tržišnih prilika.
- Inovacija i održivost na djelu: [Sprout World](#) (Youtube) je *cradle-to-cradle* ili ideja olovke koju možete posaditi i za bilje.

Pitanja

1. Koji je najvažniji čimbenik pri razmatranju korištenja održivosti kao poslovne prilike?

- A. Maksimiziranje dobiti
- B. Minimiziranje utjecaja na okoliš
- C. Osiguravanje zadovoljstva kupaca
- D. Stvaranje inovativnih i održivih proizvoda

2. Koji je primjer održive poslovne prilike?

- A. Prodaja organske hrane
- B. Pružanje usluga obnovljive energije
- C. Razvoj energetski učinkovitog građevinskog materijala
- D. Sve gore navedeno

3. Koja je ključna prednost uključivanja ekološke održivosti u poslovanje?

- A. Povećana lojalnost kupaca
- B. Poboljšani odnosi s javnošću
- C. Smanjena potrošnja energije
- D. Niži troškovi rada

4. Kako poduzeća usmjerena na održivost mogu steći konkurentsku prednost na tržištu?

- A. Ponuda popusta ekološki osviještenim kupcima
- B. Stvaranje ekološki prihvatljivih proizvoda
- C. Iskorištavanje inovativnih, ali održivih tehnologija
- D. Sve gore navedeno

5. Kakvu ulogu imaju ciljevi održivog razvoja za poslovnu priliku?

- A. Izvor inovacija
- B. Okvir za provedbu ekoloških čimbenika
- C. Ciljevi koji zamjenjuju poslovne ciljeve
- D. Revizijski standardi za društveno odgovorno poslovanje

6. Koja su četiri načina na koje inovacije u području ekološke učinkovitosti doprinose konkurentnosti poduzeća?

- A. Operativne prednosti, komercijalizacija inovacija, smanjeni troškovi zaštite okoliša i poboljšana reputacija
- B. Poboljšana reputacija, niži troškovi resursa, kontrola onečišćenja okoliša i gospodarenje otpadom
- C. Operativne prednosti, komercijalizacija inovacija, ekološki troškovi kontrole onečišćenja i poboljšana reputacija
- D. Niži troškovi resursa, poboljšana reputacija, komercijalizacija inovacija i gospodarenje otpadom

7. Koji je prvi korak u stvaranju vrijednosti dioničara i dionika?

- A. Predviđanje novih problema
- B. Postavljanje ciljeva održive vrijednosti
- C. Otkrivanje održive vrijednosti
- D. Razumijevanje trenutne pozicije dioničara i interesno utjecajnih skupina poduzeća

8. Što se može shvatiti kao DOP 2.0

- A. DOP se shvaća kao prilika zbog integracije u poslovni model
- B. DOP je dodatak nakon CSR 1.0
- C. DOP je filantropski način poslovanja
- D. CSR 2.0 su aktivnosti za stvaranje dobre slike o poduzeću

9. Koji je od sljedećih posljednji korak za stvaranje vrijednosti dioničara i interesno utjecajnih skupina?

- A. Predviđanje novih problema
- B. Postavljanje ciljeva održive vrijednosti
- C. Izgradnja kapaciteta održive vrijednosti
- D. Provjera valjanosti rezultata i hvatanje učenja

10. Koje će od sljedećih implikacija trostruki-P koncept imati na inovacije?

- A. Povećani troškovi
- B. Povećana kompleksnost
- C. Povećana kreativnost
- D. Povećana učinkovitost

11. Što je od sljedećeg obilježje Sustainability Oriented Innovation (SOI)?

- A. Isplativost, visoka kvaliteta i nizak utjecaj na okoliš
- B. Niska cijena, visoka kvaliteta i visok utjecaj na okoliš
- C. Niska cijena, visoka kvaliteta i nizak utjecaj na okoliš

12. Koja je razlika između tradicionalne i 3-P poslovne prakse usmjerene na održivost?

- A. Oslanjanje na prirodne resurse, smanjenje otpada i onečišćenja te ulaganje u obnovljive izvore energije
- B. Oslanjanje na prirodne resurse, minimiziranje otpada i onečišćenja te očuvanje obnovljive energije
- C. Oslobođanje prirodnih resursa, minimiziranje otpada i onečišćenja te ulaganje u obnovljive izvore energije
- D. Oslanjanje na prirodne resurse, minimiziranje otpada i onečišćenja te ulaganje u obnovljive izvore energije

13. Održivost je izvor kakve vrste inovacija?

- A. Inovacija resursa
- B. Inovacija poslovnog modela
- C. Marketinške komunikacije
- D. Inovacija u području zdravlja

14. DOP je?

- A. Korporativni održivi resurs
- B. Resurs korporativnih usluga
- C. Odgovornost za korporativne usluge
- D. Društveno odgovorno poslovanje

15. Koliko start-upova danas razumije održivost kao poslovnu priliku?

- A. 1/3 svih novoosnovanih poduzeća nazivaju se zeleni start-upovi
- B. 1/5 svih novoosnovanih poduzeća nazivaju se zeleni start-upovi
- C. 4/5 svih novoosnovanih poduzeća nazivaju se zeleni start-upovi
- D. 2/3 svih novoosnovanih poduzeća nazivaju se zeleni start-upovi

Točni odgovori: 1. – D. / 2. – D. / 3. – C. / 4. – C. / 5. – A. / 6. – C. / 7. – D. / 8. – A. / 9. – C. / 10. – C. / 11. – C. / 12. – D. / 13. – B. / 14. – D. / 15. – A.

Izvori

Banks, Ken (2016): *Social Entrepreneurship and Innovation: International Case Studies and Practice*. London, UK: Kogan Page.

Bocken, N. et.al. (2019): *Innovation for Sustainability: Business Transformation Towards a Better World*, Palgrave, Cham.

Gregori, Wdowiak, Schwarz & Holzmann (2019): Exploring value creation in sustainable entrepreneurship: Insights from the institutional logics perspective and the business model lens. *Sustainability*, 11(9), pp. 2505.

Hargadon, Andrew (2015): *Sustainable Innovation: Build Your Company's Capacity to Change the World*. Stanford: Stanford University Press.

Hoogendoorn, B., van der Zwan, P. & Thurik, R. (2019): Sustainable entrepreneurship: The role of perceived barriers and risk. *Journal of Business Ethics*, 157(4), pp. 1133-1154.

Kraus, S., Burtscher, J., Vallaster, C. & Angerer, M. (2018): Sustainable entrepreneurship orientation: A reflection on status-quo research on factors facilitating responsible managerial practices. *Sustainability*, 10(2), pp. 444.

Miles, M.P., Munilla, L.S. & Darroch, J. (2009): Sustainable corporate entrepreneurship. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 5(1), pp. 65-76.

Moratis, L., Melissen, F. & Idowu, S.O. (Eds.) (2018) *Sustainable Business Models* Springer International Publishing, Cham.

Peris-Ortiz, M. & Sahut, J.-M. (Eds.) (2015) *New Challenges in Entrepreneurship and Finance* Springer International Publishing, Cham.

Ratten, V., Jones, P., Braga, V. & Marques, C.S. (Eds.) (2019) *Sustainable Entrepreneurship* Springer International Publishing, Cham.

Stenn, T.L. (2017): *Social Entrepreneurship as Sustainable Development*. Springer International Publishing, Cham.

https://www.youtube.com/watch?v=K_MejCa93rM&t=59s

Social Entrepreneurship Monitor 2021 – nur auf deutsch, internationales suchen

Lewandowski, M. (2016). Designing the Business Models for Circular Economy—Towards the Conceptual Framework. *Sustainability*, 8(1), 43.

Nidumolu, R., Prahalad, C.K. & Rangaswami, M.R. (2009): Why sustainability is now the key driver of innovation. *Harvard Business Review*, 87 (9), pp. 56-64.

Friedman, M. (1970). *The Social Responsibility of Business is to Increase its Profits* – The New York Times. Retrieved 2015-03-03

Sustainable Business (2021). In: Leal Filho, W., Azul, A.M., Brandli, L., Lange Salvia, A., Wall, T. (eds) *Decent Work and Economic Growth*. Encyclopedia of the UN Sustainable Development Goals. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-95867-5_300163

Zu, L. (2013). Sustainable Enterprise Development. In: Idowu, S.O., Capaldi, N., Zu, L., Gupta, A.D. (eds) Encyclopedia of Corporate Social Responsibility. Springer, Berlin, Heidelberg. https://doi.org/10.1007/978-3-642-28036-8_253

Inovacija održivog poslovnog modela

Inovacija održivog poslovnog modela

Mnoga poduzeća restrukturiraju svoje poslovne modele, robu i usluge kako bi pružila ponudu koja je ekološki odgovorna i orijentirane na *stakeholdere*, a istodobno omogućuje financijsku isplativost.

Održivi poslovni model je onaj koji stvara konkurentsku prednost stvaranjem vrhunske vrijednosti za kupce i pomaže održivom rastu poduzeća i društva.

Održivi poslovni model opisuje, analizira, upravlja i prenosi *stakeholderima* ponudu vrijednosti poduzeća i kako se ta vrijednost proizvodi, isporučuje i čuva uz očuvanje ili širenje prirodnog, društvenog i ekonomskog kapitala.

Inovacija održivog poslovnog modela odnosi se na stvaranje potpuno novih poslovnih modela ili izmjenu postojećih tako da se uzmu u obzir perspektive održivosti poput okoliša i društva.

Ovaj modul učenja sastoji se od tri podmodula:

1. uvod u održive poslovne modele,
2. primjena (dizajn/inovacije) razmišljanja o inovacijama održivih poslovnih modela
3. prijelaz prema održivijim poslovnim modelima.

Uvod u održive poslovne modele

Ovaj podmodul pokriva općenitosti o poslovnom modelu i zašto su potrebni održiviji poslovni modeli?

Poduzeća bi trebala prilagoditi takve poslovne modele koji pridonose održivom razvoju, koji se definira kao razvoj koji može zadovoljiti zahtjeve sadašnjih generacija bez ugrožavanja potreba budućih generacija.

Održivi poslovni modeli mogu se okarakterizirati kao dugoročni poslovni modeli koji uključuju proaktivno upravljanje stvaranjem novčane i nenovčane vrijednosti za raznolik skup dionika. Također su okarakterizirani kao modeli u kojima su procesi donošenja odluka poduzeća vođeni načelima održivosti.

Uzimajući u obzir ciljeve održivog razvoja, inovativni poslovni modeli donijeli su konkurentsku prednost kako bi poboljšali performanse održivosti organizacija. Koncept održivog poslovnog modela opisuje način na koji organizacija stvara, isporučuje i ostvaruje vrijednost, u ekonomskom, društvenom, kulturnom ili drugom kontekstu na održiv način.

Dizajn razmišljanje (engl. *Design thinking*) i inovacija održivog poslovnog modela

Ovaj podmodul uvodi fazni pristup dizajniranju održivih poslovnih modela. Ima izravnu vezu s Modulom 17 – Platno održivog poslovnog modela (engl. *Sustainable Business Model Canvas*).

Poslovni model je apstraktna skica toka vrijednosti i interakcija između elemenata vrijednosti unutar poduzeća. Osnovni elementi vrijednosti poduzeća usmjereni su na ponudu, identifikaciju, isporuku i stvaranje vrijednosti. Sposobnost komuniciranja veze i sadržaja ovih elemenata na pojednostavljen način ključna je za uspjeh svakog poslovanja. Proces dizajna održivog poslovnog modela čini inovativni dio poslovne strategije. Različite industrije i poduzeća koristile su koncept održivih poslovnih modela kako bi istovremeno zadovoljile svoje ekonomske, ekološke i društvene ciljeve.

Održivi poslovni modeli uključuju koncepte održivosti i ciljeve u ponude vrijednosti, stvaranja vrijednosti i aktivnosti zadržavanja vrijednosti u poduzeću. Kako bi se postigli ciljevi održivosti, održivi poslovni modeli uključuju proaktivno upravljanje s više dionika, inovacije i dugoročnu viziju. Kao rezultat toga, održivi poslovni modeli učinkovito su doprinijeli smanjenju negativnih učinaka poslovanja na okoliš i društvo pružanjem rješenja za pomoć poduzećima koje istovremeno ispunjavaju svoje ekonomske ciljeve i ciljeve održivosti.

Održivi poslovni model osigurava poduzeću konkurentsku prednost omogućujući tradicionalnim poduzećima da zadovolje ciljeve održivog razvoja uz zadržavanje produktivnosti i profitabilnosti. Dizajn održivog poslovnog modela ima za cilj razviti pristupe koje organizacije mogu koristiti za razvoj svojih poslovnih modela prema održivosti.

Kružna ekonomija jedan je od koncepata koji je usko povezan s održivim poslovanjem. Kružni poslovni koncepti u tom su smislu usporedivi s održivim poslovnim modelima. Oni, međutim, imaju dodatna svojstva koja se primarno odnose na odlaganje, intenziviranje i sužavanje ciklusa resursa.

Pristup u četiri faze za stvaranje održivog poslovnog modela:

Prva faza u stvaranju održivog poslovnog modela je stvaranje održive vrijednosti, koja uključuje ekonomske, društvene i ekološke prednosti kao oblike vrijednosti.

Druga faza u razvoju održivog poslovnog modela je uspostavljanje sustava održivih tokova vrijednosti među mnogim dionicima, s okolišem i društvom kao ključnim dionicima.

Treća faza prema održivom poslovnom modelu je stvaranje mreže vrijednosti s novom svrhom, dizajnom i upravljanjem.

Četvrta faza u razvoju održivog poslovnog modela je ispitivanje interesa i obaveza dionika za stvaranje recipročne vrijednosti na sistemskoj razini.

Inovacija poslovnog modela može ojačati i produbiti organizacijsku otpornost, rezultirajući održivom konkurentskom prednošću. Kao rezultat toga, inovacija poslovnog modela progresivno postaje glavni izvor poboljšanja performansi i rasta poduzeća.

Održivi poslovni model obraća se daleko širem rasponu dionika od tradicionalnih poslovnih modela, uključujući okoliš, klimu i društvo kao glavne dionike. Održivi poslovni modeli mogu se smatrati proširenjem tradicionalnih poslovnih modela (uključujući ponudu i stvaranje vrijednosti, zadržavanje i isporuku vrijednosti), s okolišem, klimom i društvom kao primarnim dionicima. Ovdje se stvaranje vrijednosti može razmatrati iz perspektive novčane i nenovčane vrijednosti.

Poslovni model mora održavati održivost te zahtijeva stalne promjene. Unutar tekućeg poslovanja, proces inovacije poslovnog modela često se smatra promjenom s jednog poslovnog modela na drugi. Ovo se odnosi na zamjene poslovnog modela koji kupcima pružaju takve stavke ili usluge koje su prethodno bile nedostupne. Inovacija održivog poslovnog modela može rezultirati stvaranjem novog poslovnog modela, ažuriranjem postojećeg poslovnog modela ili rekonfiguracijom i integracijom nekoliko poslovnih modela. Kao rezultat toga, inovacija potrošačima nudi novu vrijednosnu ponudu i stvara novi vrijednosni okvir koji podržava dugoročni uspjeh organizacije.

Potrebno je napomenuti da je inovacija poslovnog modela iterativni proces, a ne jednokratna pojava. Inovacija održivog poslovnog modela ima za cilj dodati, nadograditi ili različito rasporediti aspekte i resurse koji stvaraju vrijednost. Tipično je da su dionici u održivim poslovnim inovacijama raznoliki. Iz perspektive inovacijskog procesa može se smatrati da je proces održive inovacije unutar poduzeća iterativan i kontinuiran. Inovacija poslovnog modela važna je u fazi pokretanja poduzeća jer definira sadržaje i odnose različitih temeljnih elemenata poslovanja.

Prijelaz prema održivijim poslovnim modelima

Održivi razvoj može se integrirati u inovacije poslovnog modela. Pristup poduzeća održivom poslovanju zahtijeva širenje s ekonomske održivosti na društvenu i ekološku održivost. Razvoj komponente inovativnog razmišljanja povećava složenost procesa inovacije i postavlja veće zahtjeve za suradnju i sposobnosti zajedničkog kreiranja organizacije da uključi svoje partnere.

Uspješan poslovni model treba ocjenjivati iz perspektive kupaca, budući da su oni ključna komponenta poslovnih modela i ključni resursi za postojanje poduzeća. Iako se poslovni modeli ne moraju u potpunosti graditi imajući na umu kupce, njihove perspektive trebaju biti uključene u proces inovacije i procjene.

Čak i ako se ključni elementi održivijeg poslovnog modela mogu identificirati i definirati, usvajanje unutar poduzeća i između kupaca poduzeća ne mora se nužno dogoditi odmah. Pristup održivosti zahtijeva dugoročnu i odlučnu tranziciju prema održivijim poslovnim praksama. Široko korišten model upravljanja promjenama ADKAR (svijest (engl. *Awareness*), želja (engl. *Desire*), znanje

(engl. *Knowledge*), sposobnost (engl. *Ability*) i potkrepljenje (engl. *Reinforcement*)) primjer je faznog pristupa upravljanju tranzicijom održivog poslovnog modela.

Pitanja

1. Koji je cilj inovacije održivog poslovnog modela?

- A. Inoviranje novih proizvoda
- B. Stvaranje novih ili mijenjanje postojećih poslovnih modela uzimajući u obzir perspektivu održivosti
- C. Razvitak ljudskih resursa
- D. Pобољшanje profitabilnosti

2. Zašto su održivi modeli važni?

- A. Promicanje održivosti općenito
- B. Prilagodba poslovnog modela poduzeća održivom razvoju
- C. Stvaranje vrijednosti za kupce
- D. Povećanje profitabilnosti poduzeća

3. Zašto su inovativni poslovni modeli važni?

- A. Oni povećavaju konkurentsku prednost organizacija dok poboljšavaju performanse povezane s održivošću
- B. Potiču razmišljanje izvan okvira
- C. Oni potiču poduzeća na pokretanje novih poslovnih područja
- D. Oni poboljšavaju kratkoročnu profitabilnost poduzeća

4. Što NIJE povezano s održivim poslovnim modelom?

- A. Stvaranje vrijednosti
- B. Zadržavanje vrijednosti
- C. Isporuka vrijednosti
- D. Uništavanje vrijednosti

5. Održivi poslovni dizajn povezan je s ...

- A. Ponudom proizvoda poduzeća
- B. Poslovnom strategijom
- C. Poslovnim procesima
- D. Ljudskim resursima

6. Što potiče dizajn održivog poslovnog modela?

- A. Stvaranje vrijednosti za dioničare
- B. Načela održivosti
- C. Ciljevi rasta poduzeća
- D. Profitabilnost kupaca

7. Što opisuje bitne elemente vrijednosti poduzeća?

- A. Oni donose vrijednost
- B. Oni uništavaju vrijednost
- C. Oni višestruko povećavaju vrijednost
- D. Oni troše vrijednost

8. Što je važno i ključno za uspjeh bilo kojeg posla?

- A. Računovodstvo
- B. Marketing
- C. Sposobnost komuniciranja povezanosti i sadržaja vrijednosnih elemenata
- D. Rukovodstvo

9. Zašto je održivi poslovni model važan za poduzeće?

- A. Poboljšava rast
- B. Omogućuje podršku SDG-evima
- C. Dovodi nove klijente u poduzeće
- D. Olakšava zapošljavanje novog osoblja

10. Zašto su održivi poslovni modeli važni?

- A. Obnavljaju poslovanje poduzeća
- B. Smanjuju negativne učinke poslovanja na okoliš i društvo
- C. Oni olakšavaju rast poduzeća
- D. Podržavaju kratkoročni rast poduzeća

11. Što NIJE povezano s poslovnim modelima koji se odnose na kružnu ekonomiju?

- A. Odgoda ciklusa resursa
- B. Intenziviranje ciklusa resursa
- C. Ciklusi rasipanja resursa
- D. Sužavanje ciklusa resursa

12. Što NIJE među koracima stvaranja održivog poslovnog modela?

- A. Stvaranje mreže vrijednosti
- B. Stvaranje održive vrijednosti
- C. Spojiti se s konkurentom
- D. Uspostaviti sustav održivih tokova vrijednosti

13. Što od navedenog NIJE među glavnim dionicima unutar održivog poslovnog modela?

- A. Klima
- B. Okoliš
- C. Vlada
- D. Društvo

14. Što od ovoga NIJE oblik inovacije održivog poslovnog modela:

- A. Stvaranje novog poslovnog modela
- B. Održavanje postojećeg poslovnog modela
- C. Ažuriranje postojećeg poslovnog modela
- D. Rekonfiguracija postojećeg poslovnog modela

15. Što je karakteristično za inovacije održivog poslovnog modela:

- A. To je interaktivan proces
- B. Nadograđuje različite resurse za stvaranje vrijednosti
- C. Uključuje veliki broj dionika
- D. Nastoji poboljšati kratkoročnu profitabilnost

Točni odgovori: 1. - B. / 2. - B. / 3. - A. / 4. - D. / 5. - B. / 6. - B. / 7. - A. / 8. - C. / 9. - B. / 10. - B. / 11. - C. / 12. - C. / 13. - C. / 14. - B. / 15. - D.

Izvori

- Aagaard, A. (2019). *Sustainable Business Models*. Palgrave Macmillan.
- Comin, L. C., Aguiar, C. C., Sehnem, S., Yusliza, M. Y., Cazella, C. F., & Julkovski, D. J. (2019). *Sustainable business models: a literature review*. *Benchmarking: An International Journal*, 27(7).
- Cosenz, F., Rodrigues, V. P., & Rosati, F. (2020). *Dynamic business modeling for sustainability: Exploring a system dynamics perspective to develop sustainable business models*. *Business Strategy and the Environment*, 29(2), 651-664.
- De Langen, F. H. (2013). *Strategies for sustainable business models for open educational resources*. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 14(2), 53-66.
- Goni, F. A., Gholamzadeh Chofreh, A., Estaki Orakani, Z., Klemeš, J. J., Davoudi, M., & Mardani, A. (2021). *Sustainable business model: A review and framework development*. *Clean Technologies and Environmental Policy*, 23(3), 889-897.
- He, J., & Ortiz, J. (2021). *Sustainable business modeling: The need for innovative design thinking*. *Journal of Cleaner Production*, 298, 126751.
- Lüdeke-Freund, F., & Dembek, K. (2017). *Sustainable business model research and practice: Emerging field or passing fancy?*. *Journal of Cleaner Production*, 168, 1668-1678.
- Maassen, M. A. (2018). *Sustainable Business Models: An Imperative in the Strategic Management of Companies and Organizations*. *Management Dynamics in the Knowledge Economy*, 6(2), 323-335.
- Nosratabadi, S., Mosavi, A., Shamsirband, S., Kazimieras Zavadskas, E., Rakotonirainy, A., & Chau, K. W. (2019). *Sustainable business models: A review*. *Sustainability*, 11(6), 1663.
- Shakeel, J., Mardani, A., Chofreh, A. G., Goni, F. A., & Klemeš, J. J. (2020). *Anatomy of sustainable business model innovation*. *Journal of Cleaner Production*, 261, 121201.
- Silvia, C., & Truzzi, S. (2020). *Sustainable business models: literature review of main contributions and themes*. *International Journal of Business and Management*, 15(5), 11.
- Small-Warner, K., Abuzeinab, A., & Taki, A. (2018). *A review of sustainable business models and strategic sustainable development*. *Journal of Business Models*, 6(2), 84-89.
- Young, D., & Reeves, M. (2020). *The quest for sustainable business model innovation*. Boston Consulting Group-Henderson Institute.

Platno održivog poslovnog modela
(engl. *Sustainable Business Model
Canvas*)

Platno održivog poslovnog modela

Ovaj modul učenja sastoji se od tri podmodula:

1. uvod u koncept održivog poslovnog modela (engl. *Sustainable Business Model Canvas*),
2. elementi koncepta održivog poslovnog modela,
3. prilagođavanje okvira održivog poslovnog modela organizaciji.

Uvod u platno održivog poslovnog modela

Pri korištenju platna poslovnog modela cilj je dokumentirati i organizirati različite pretpostavke u vezi s devet usko povezanih sastavnih dijelova. Kasnije se ti građevni blokovi uvode pojedinačno kako se dalje obrađuje svaki element platna održivog poslovnog modela.

Postoji nekoliko opcija za korištenje platna poslovnog modela. Jedna alternativa je vizualizirati i objasniti trenutno stanje poslovnog modela. Alternativno, moguće je mapirati konkurentsku poziciju uzimajući u obzir kakve poslovne modele konkurentska poduzeća trenutno imaju i postoje li izgledne promjene u njihovim poslovnim modelima u doglednoj budućnosti.

U start up okruženju platno poslovnog modela može se primijeniti za dizajn i dokumentiranje potpuno novih poslovnih modela.

Snage platna poslovnog modela kao alata za upravljanje su sljedeće:

Unosi jasnoću u postojeći ili potencijalni poslovni model koji želimo primijeniti. Komuniciranje ideje o trenutnom ili budućem poslovnom modelu različitim dionicima omogućuje daljnje poboljšanje postojećeg poslovnog modela. Jedan pristup mogao bi biti primjena poslovnog plana na jednoj stranici koji uključuje različite ključne elemente poslovanja.

Uz inoviranje održivog poslovnog modela, platno poslovnog modela omogućuje poduzeću i potencijalnim partnerima mogućnost primijene kao platforme za suradnju na različitim idejama s ciljem poboljšanja ukupne održivosti, razmatrane iz različitih perspektiva.

Elementi platna održivog poslovnog modela

Sljedeće predstavlja devet elemenata platna održivog poslovnog modela kako su ga predstavili Joyce i Paquin (2016). Među elementima razmatraju se tri vrste aspekata: ekonomski aspekti (plavo); ekološki aspekti (zeleno); društveni aspekti (žuto). To implicira da se različiti aspekti koji se odnose na održivost mogu uzeti u obzir dok se mapiraju različiti elementi platna održivog poslovnog modela opisanog na slici 1 u nastavku.

Slika 1: Platno održivog poslovnog modela

Izvor: temeljeno na Osterwalder i Pigneur (2010); modificirali Joyce i Paquin (2016)

U nastavku se ukratko predstavlja svaki od devet elemenata platna održivog poslovnog modela.

- *Dionici povezani s inputima (engl. Input- related Stakeholders)*

Element dionika povezanih s inputima (engl. *Input- related Stakeholders*) opisuje dionike koji su izravno uključeni u uzlazne faze osnovne aktivnosti poduzeća. Izravno uključivanje dionika ključno je za uspostavu održivog poslovnog modela, budući da ti dionici mogu pružiti izravan pregled svojih zahtjeva i preferencija, kao i preporučiti održiva rješenja za društvene, ekonomske i ekološke izazove poduzeća.

Dok su dionici povezani s inputima važni, oni se ne smatraju ključnim za organizaciju. Nekoliko primjera integriranja ekološke dimenzije poslovnog modela uključuje vodu ili energiju koja se troši unutar poduzeća (koju obično isporučuju partneri). Društvenom dimenzijom dominiraju odnosi s dionicima i lokalnim zajednicama, točnije promjene u lokalnom zapošljavanju i drugi aspekti povezani sa zajednicom.

- *Aktivnosti (engl. Activities)*

Element aktivnosti (engl. *Activities*) platna održivog poslovnog modela uključuje aktivnosti koje su ključne za organizaciju. Održive aktivnosti su one koje koriste poduzeću, a istovremeno doprinose općem cilju održivosti. Inicijative društveno odgovornog poslovanja na primjer, mogu doprinijeti realizaciji oba ova cilja, kao i aktivnostima koje osiguravaju proizvodni proces bez otpada i maksimalnu obradu otpada. Iz ekološke perspektive navedene su one aktivnosti koje stvaraju utjecaj na okoliš. Takve aktivnosti s društvenom perspektivom poput organizacijske strukture mogu se promatrati pod društvenom dimenzijom.

- *Resursi (engl. Resources)*

Element resursa (engl. *Resources*) u platnu održivog poslovnog modela predstavlja ključne resurse za temeljne aktivnosti poduzeća. Ti ključni resursi mogu biti fizički, financijski ili ljudski. Sirovine, radna snaga, tehnologija, kapital i drugi resursi primjeri su održivih resursa. Navedeno pokriva sirovine i opremu korištenu u proizvodnji. Ljudski resursi i njihov odnos s poduzećem predstavljaju resurs s društvenom dimenzijom platna održivog poslovnog modela. Sa stajališta okoliša, oni resursi koji imaju utjecaj na okoliš navedeni su u platnu održivog poslovnog modela. Održivi resursi mogu podrazumijevati iz perspektive zaposlenika, integraciju organizacijske kulture temeljene na vrijednostima održivosti, uključivanje čistih sirovina, zelene energije i drugih takvih izvora za procese i aktivnosti poduzeća, što bi smanjilo opterećenje okoliša, a također pridonijelo dobrobiti potrošača.

- *Prijedlog vrijednosti (engl. Value Proposition)*

Prijedlog održive vrijednosti (engl. *Value Proposition*) ukazuje na ponudu koja se razlikuje od konkurencije, dodaje vrijednost kupcima, a istovremeno ispunjava načela vezana uz održivost. Poduzeća moraju redizajnirati svoje proizvode ili usluge, bilo da ograniče ili eliminiraju otpad, ili da osiguraju recikliranje, obradu ili reintegraciju otpada u proizvodni proces ili druge procese ili ponudu. U praksi to znači da menadžment poduzeća mora imati pregled cjelokupnog procesa proizvodnje-potrošnje-zbrinjavanja i recikliranja od početka dizajna ponude vrijednosti kako bi koordinirao cijeli proces prema održivosti. Prijedlog održive vrijednosti također se može odnositi na pretvaranje proizvoda u usluge koje ne stvaraju otpad ili proizvode što je moguće manje otpada.

- *Kanali (engl. Channels)*

Element kanali (engl. *Channels*) na platnu održivog poslovnog modela informira kako poduzeće prodaje ili isporučuje svoje proizvode ili usluge svojim klijentima. To uključuje i kanale distribucije i prodaje. Održivi distribucijski kanali mogu se upotrijebiti za podizanje svijesti kupaca o ponudi vrijednosti poduzeća, kao i o aktivnostima poduzeća u pogledu održivosti. Online platforme ili web stranice koje prodaju digitalne proizvode i usluge mogu se smatrati održivim distribucijskim kanalima budući da ne stvaraju otpad ili, u najmanju ruku, proizvode manje otpada. Kao rezultat toga, ako je moguće, trenutna tendencija je prodaja usluga, a ne fizičkih proizvoda. Kako bi izgradili odgovarajući i održivi distribucijski kanal, dionici moraju surađivati i sami sudjelovati kako bi postigli optimalne rezultate iz svoje perspektive, izbjegavajući pritom gubitak u procesu distribucije.

- *Dionici povezani s učinkom (engl. Output- related Stakeholders)*

Dionici povezani s održivim učinkom (engl. *Output- related Sustainable Stakeholders*) su usko povezani kupci poduzeća, no navedeno predstavlja i širi koncept, koji uzima u obzir i dionike na koje utječe tijekom primjene i kraja životnog ciklusa proizvoda ili usluge.

Različite dionike, posebno kupce ili izravno uključene poslovne partnere treba promatrati kao izravne i stalne partnere, a ne vanjske dionike.

Okoliš, uključujući među ostalim tlo ili klimu, može se smatrati dionicima povezanim s rezultatima. Iz društvene perspektive, ovaj element predstavlja dionike na koje utječe poslovni model, a koji uključuju i krajnje korisnike i društvo uključeno u nizvodne faze životnog ciklusa proizvoda. Društvena perspektiva usredotočuje se na utjecaj organizacije na društvo, razmatrajući kako određene radnje mogu pozitivno ili negativno utjecati na društvo.

Razmatranje dionika povezanih s održivim učinkom omogućuje maksimiziranje prodaje s namjerom da se maksimizira financijska profitabilnost. Pritom treba pokušati smanjiti prekomjernu potrošnju i pojednostaviti proces između proizvodnje i potrošnje kako bi se ispunili ciljevi povezani s održivošću.

- *Odnosi dionika povezanih s učinkom (engl. Output- related Stakeholders Relationships)*

Odnosi dionika povezanih s održivim učinkom (engl. Output- related Sustainable Stakeholder Relationships) mogu imati zajednički cilj postizanja ekonomskih ciljeva uz istovremeno smanjenje posljedica za okoliš. Jedan primjer može biti osiguranje recikliranja otpada.

Dok je ekonomska dimenzija odnosa dionika povezanih s učinkom često usmjerena na odnose s kupcima kao dionicima povezanim s učinkom i na resurse za postizanje ekonomskih ciljeva, ekološki aspekti odnosa dionika povezanih s učinkom mogu uključivati zelene politike koje podržavaju ekologiju. Kada je riječ o društvenim aspektima između poduzeća i društva, takve su aktivnosti, kao što su integrativne prakse među različitim županijama, područjima ili kulturama uz istovremeno promicanje praksi održive potrošnje.

- *Opterećenja (engl. Burdens)*

Element opterećenja (engl. *Burdens*) odnosi se na potencijalne negativne ekološke, društvene i ekonomske utjecaje koji su posljedica načina poslovanja poduzeća. U održivom poslovnom modelu, održiva troškovna struktura primjer je ekonomskih učinaka poslovanja. Poduzeća se moraju usredotočiti na smanjenje troškova dok istovremeno razvijaju trajnu vrijednost kako bi ostvarila održivu strukturu troškova. Proizvodnja robe u velikim količinama može biti manje održiva od proizvodnje jednog komada proizvoda budući da ona često potiče masovnu kupnju, višak zaliha i otpada, kao i poticanje masovne prodaje i preprodaje kupcima po niskim cijenama.

- *Prednosti (engl. Benefits)*

Koristi (engl. *Benefits*) se mogu smatrati pozitivnim ekološkim, društvenim i ekonomskim ishodima koje generira poduzeće. Struktura održivog prihoda ili tokova prihoda predstavlja poteškoću za većinu poduzeća koja žele integrirati održive poslovne strategije. Jedna je opcija ciljati na ponavljajuća plaćanja potrošača, kao što su pretplate, kao i na dugoročnu uslugu održavanja proizvoda, ponovnog uparivanja i recikliranja na kraju životnog ciklusa. U takvoj strukturi, proizvod ili usluga pružaju se kontinuirano, stvarajući prihode za pružatelja, a istovremeno osiguravaju dugoročno održavanje i integraciju starih proizvoda i komponenti proizvoda kako bi se smanjio otpad i opterećenje na okoliš. Poteškoća s održivim prihodom i tokovima prihoda je u tome što može zahtijevati više aktivnosti za poduzeća.

Moguće je da u početku održivo zapravo iziskuje više troškove i smanjuje ukupne prihode, iako se ti troškovi s vremenom smanjuju. U svakoj perspektivi analize održivosti potrebno je razmotriti različite gore opisane aspekte tijekom analize i definiranja potencijalnih koristi.

Pitanja

1. Što nije bilo među temama podmodula ovog modula učenja?

- A. Prilagodba platna poslovnog modela organizaciji
- B. Uvod u platno održivog poslovnog modela
- C. Ishodi inovacije poslovnog modela
- D. Razni elementi platna održivog poslovnog modela

2. Što nije tipična alternativa za korištenje platna poslovnog modela?

- A. Mapiranje konkurentskih pozicija
- B. Planiranje novčanog toka poslovanja
- C. Vizualizacija i objašnjenje trenutnog stanja poslovnog modela
- D. Razmatranje postoje li vjerojatne promjene u poslovnom modelu poduzeća

3. Što od ovoga NIJE među prednostima platna održivog poslovnog modela?

- A. Unosi jasnoću u postojeći poslovni model
- B. Omogućuje poboljšanje postojećeg poslovnog modela
- C. Može se primijeniti kao platforma za suradnju među partnerima u inovacijama
- D. Troši puno energije

4. Koliko elemenata ima platno održivog poslovnog modela?

- A. 6
- B. 10
- C. 9
- D. 8

5. Što znači dionik povezan s inputima?

- A. Opisuje tko je uključen u uzlazne faze temeljne djelatnosti poduzeća
- B. Oni su srž organizacije
- C. Imaju društvene inpute
- D. Oni unose vodu u sustav

6. Kako se mogu opisati održive aktivnosti?

- A. Bave se poslovanjem na održiv način
- B. Održavaju nisku razinu aktivnosti
- C. Koriste poduzeću, ali također doprinose općem cilju održivosti
- D. Usredotočenost na očuvanje okoliša

7. Što nije među ključnim održivim resursima?

- A. Ljudski resursi
- B. Fizički resursi
- C. Mentalni resursi
- D. Financijski resursi

8. Što je tipično za prijedlog održive vrijednosti?

- A. Visoko je konkurentan
- B. Dodaje vrijednost kupcima i ispunjava načela vezana uz održivost
- C. Pruža mogućnosti za uštedu troškova
- D. Dodaje vrijednost potencijalnim konkurentima

9. Što je presudno u elementu kanali platna poslovnog modela?

- A. Kanali otvaraju nove puteve poslovanja
- B. Obavještavaju kako se proizvodi prodaju ili isporučuju kupcima
- C. Usmjeravaju web promet na poslužitelj poduzeća
- D. Smanjuju vrijeme izlaska na tržište

10. Dionici povezani s rezultatima NE uključuju?

- A. Kupce
- B. Vlasnike
- C. Izravno uključene poslovne partnere
- D. Tlo

11. Što NE opisuje odnose dionika vezane uz učinak?

- A. Ekološki aspekti
- B. Društveni aspekti
- C. Aspekti povezani s arheologijom
- D. Ekonomski aspekti

12. Što se može smatrati primjerom opterećenja u održivom poslovnom modelu?

- A. Neodrživa struktura troškova
- B. Ušteda energije
- C. Društvena interakcija
- D. Smanjenje troškova

13. Što NIJE korist koju stvara poduzeće?

- A. Društveni učinak
- B. Ekonomski učinak
- C. Ekološki učinak
- D. Kulturni učinak

14. Što bi mogao biti primjer aktivnosti za prilagodbu platna održivog poslovnog modela organizaciji?

- A. Za pretpostaviti je da će sve biti u redu
- B. Objaviti predložak platna poslovnog modela koji se može primijeniti unutar poduzeća
- C. Da trči brže
- D. Povećati cijene za kupce poduzeća

15. Zašto je važno komunicirati postojeći poslovni model?

- A. Omogućuje poboljšanje postojećeg poslovnog modela
- B. Sama komunikacija je uvijek važna
- C. Poslom se ne može upravljati bez platna poslovnog modela
- D. Informira kupce o budućim proizvodima poduzeća

Točni odgovori: 1. – C. / 2. – B. / 3. – D. / 4. – C. / 5. – A. / 6. – C. / 7. – C. / 8. – B. / 9. – B. / 10. – B. / 11. – C. / 12. – A. / 13. – D. / 14. – B. / 15. – A.

Izvori

- Antikainen, M., & Valkokari, K. (2016). *A framework for sustainable circular business model innovation*. Technology Innovation Management Review, 6(7).
- Cardeal, G., Höse, K., Ribeiro, I., & Götze, U. (2020). *Sustainable business models–Canvas for sustainability, evaluation method, and their application to additive manufacturing in aircraft maintenance*. Sustainability, 12(21), 9130.
- Carter, M., & Carter, C. (2020). *The creative business model canvas*. Social Enterprise Journal. 16 (2), pp. 141-158
- Daou, A., Mallat, C., Chammas, G., Cerantola, N., Kayed, S., & Saliba, N. A. (2020). *The Ecocanvas as a business model canvas for a circular economy*. Journal of Cleaner Production, 258, 120938.
- Joyce, A., & Paquin, R. L. (2016). *The triple layered business model canvas: A tool to design more sustainable business models*. Journal of cleaner production, 135, 1474-1486.
- Maassen, M. A. (2018). *Sustainable Business Models: An Imperative in the Strategic Management of Companies and Organizations*. Management Dynamics in the Knowledge Economy, 6(2), 323-335.
- Osterwalder, A., & Pigneur, Y. (2010). *Business model generation: a handbook for visionaries, game changers, and challengers*. John Wiley & Sons.

Održivo ulaganje

Održivo ulaganje

Društvene i ekološke promjene događaju se brže nego ikad. Globalno zatopljenje i tehnološka revolucija preoblikuju naš planet. U svijetu koji se brzo mijenja, postoji sve više investitora koji žele razumjeti kako društvene i ekološke promjene utječu na njihova ulaganja te kako način na koji ulažu utječe na društvo i okoliš. Ipak, održivo ulaganje uključuje razmatranje više od tradicionalne financijske analize. Održivo ulaganje, također poznato kao ESG ulaganje ili društveno odgovorno ulaganje, podrazumijeva proces uključivanja ekoloških, društvenih i upravljačkih čimbenika u investicijske odluke (EY Global, 2020.). Konkretnije, održivo ulaganje je način ulaganja u kojem ulagač snažno razmatra čimbenike okoliša, društva i upravljanja (ESG) prije nego što doprinese resursima i novcem određenom pothvatu ili društvu (VentureXchange, 2022). Pojedinci koji ulažu na održiv način odlučuju ulagati u organizacije, poduzeća i fondove sa svrhom stvaranja mjerljivog utjecaja na okoliš i društvo uz financijski povrat (Berry, T.C. i Junkus, J.C., 2013).

Ideja je da će oni koji se aktivno pripremaju za buduće prilike i rizike prepoznavanjem svog utjecaja na okoliš i društvo imati bolje dugoročne izgleda od onih koji to ne čine. Njihova sposobnost da generiraju održive financijske povrate trebala bi biti bolja od onih koji imaju kratkoročni pogled (Schroders, 2020). Također, pitanje održivog ulaganja ima više aspekata, a sve ih je potrebno razmotriti ako se želi zajamčiti održivost. Naime, utjecaji su raspoređeni u različitim sektorima, od klimatskih promjena i obnovljive energije do sigurnosti, zdravlja i razvoja zajednice. Drugim riječima, održivo ulaganje osigurava da se društva ne ocjenjuju samo na temelju kratkoročnih financijskih dobitaka, već na temelju šire slike o tome što i kako doprinose društvu u cjelini (Harvard Business School, 2022.). Također, na početku 2020. godine globalna održiva ulaganja dosegla su 35,3 **bilijuna** USD na pet glavnih tržišta uključujući Europu, Sjedinjene Američke Države, Kanadu, Australaziju i Japan, što je povećanje od 15 % u posljednje dvije godine (2018.-2020.) i povećanje od 55 % u posljednje četiri godine (2016.-2020.) (Global Sustainable Investment Alliance (GSIA), 2019). Ukratko, održivo ulaganje odnosi se na stvaranje povrata koji su održivi u budućnosti.

Važnost održivog ulaganja

Jasno je da se suočavamo s ogromnim izazovima u području klimatskih promjena, ali i iz ekonomske i socijalne perspektive. Kako bi se uspješno uhvatili u koštac s ovim problemima, društva i vlade morat će poduzeti drastične mjere u načinu na koji posluju, a investitori imaju ovlasti utjecati na to kako to čine. Od najvećeg upravitelja imovinom do najmanjeg pojedinačnog ulagača mogu odlučiti podržati održivo poduzeće. Sve veći broj ljudi više ne odabire ulaganja samo na temelju svoje sposobnosti generiranja financijskih povrata, već žele održiva rješenja koja ne štete, odražavaju njihove vrijednosti i doprinose stvarima koje smatraju važnima. Prema tome, ovaj osnovni pomak u potražnji potiče rast održivog ulaganja.

Osim toga, asortiman proizvoda također se proširuje te ulagačima daje mogućnost odabira opsega pozitivnog utjecaja koji ostvaruju (GWM Asset Management, 2022).

Održivo ulaganje usmjerava investicijski potencijal društvima koje se bore protiv klimatskih promjena, promičući pritom korporativnu odgovornost. Posljedično, tijekom posljednjih nekoliko godina sve više se naglašava važnost uključivanja održivosti u investicijski proces. Uz brzo rastući interes ulagača, postalo je jasno da postoji hitna potreba za boljim definiranjem financijskih karakteristika ove nove paradigme ulaganja, posebno u pogledu izvedbe. Uistinu, ovo je vjerojatno bila najvažnija prepreka za institucionalne ulagače koji su bili zabrinuti zbog kršenja svoje fiducijarne obveze pri integraciji načela održivosti u svoje investicijske odluke. Međutim, brojne do danas objavljene studije uvelike su raspršile mit o kompromisu između financijskog učinka i učinka (Friede, Busch i Bassen, 2015).

Nadalje, društva s dobrim ESG performansama sklonija su boljem korporativnom upravljanju, a time i prednostima dugoročne održivosti, stoga se čini jasnim da će održiva poduzeća i brendovi ESG-a biti u boljoj poziciji da iskoriste dugoročne prilike u budućnosti. Drugim riječima, održivo ulaganje nije važno samo zato što pomaže u oblikovanju svijeta pridonoseći pozitivnim društvenim promjenama, već je dokazano da i društva i pojedinci mogu imati financijske koristi od nastojanja da svoje društvo i ulaganja učine održivijima (Harvard Business School, 2022). Jednostavno rečeno, održivo ulaganje je važno jer može doprinijeti boljem svijetu.

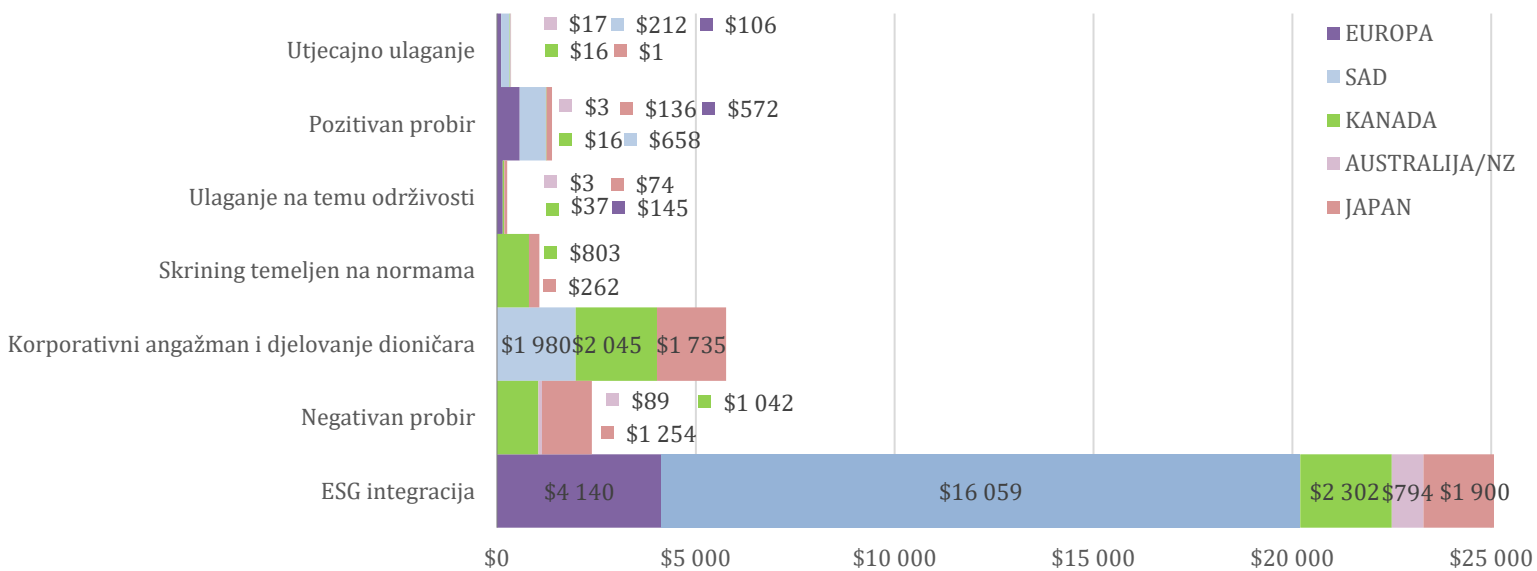
Strategije održivog ulaganja

Strategija održivog ulaganja je svaka metoda ulaganja koja uz financijski povrat uzima u obzir i učinak ulaganja. Postoji nekoliko strategija kada je riječ o održivom ulaganju. Prije svega, izbjegavanje ulaganja u industrije ili društva koja su u sukobu s moralnim vrijednostima. Na primjer, ljudi kojima je jako stalo do globalnog zatopljenja mogu odlučiti ne ulagati u plinska i naftna poduzeća, dok oni koji se brinu za zdravlje mogu odlučiti ne ulagati u duhanska poduzeća. Pojedinci koji su zabrinuti zbog globalnog zatopljenja mogu, primjerice, odlučiti ulagati u sektor čiste energije. Dok pojedinačni ulagači mogu provesti osnovnu početnu analizu društava, upravitelji fondova ili profesionalni analitičari često će ocjenjivati fondove kojima se trguje na burzi (ETF), dionice i uzajamne fondove prema njihovim ESG rezultatima (Jackson, E.T., 2013).

Nadalje, najveća održiva investicijska strategija na globalnoj razini je integracija ESG-a, kao što je prikazano na slici 1, s ukupno 25,2 bilijuna USD u imovini pod upravljanjem koja koristi pristup integracije ESG-a, što je također najčešće prijavljena strategija u većini regija. Sljedeće najčešće primjenjivane strategije održivog ulaganja uključuju negativnu/isključujuću provjeru (15,9 bilijuna USD), a zatim korporativni angažman/djelovanje dioničara (10,5 bilijuna USD). Ovaj rezultat pokazuje promjenu u odnosu na 2018. kada je negativan/isključujući pregled prijavljen kao najpopularnija strategija održivog ulaganja. Također, Sjedinjene Američke Države i Europa nastavile su predstavljati više od 80 % globalne imovine održivog ulaganja od 2018. do 2020.

Udjeli globalne imovine održivog ulaganja u Kanadi (7 %), Japanu (8 %) i Australaziji (3 %) ostali su relativno nepromijenjeni u posljednje dvije godine (Global Sustainable Investment Alliance (GSIA), 2020).

Slika 1: Imovina održivog ulaganja po strategiji i regiji u 2020. godini

Izvor: Global Sustainable Investment Alliance (GSIA), 2020

ESG kriteriji

Kriteriji zaštite okoliša, društva i upravljanja (ESG) predstavljaju skup načela za poslovanje društva koje društveno osviješteni ulagači koriste za provjeru potencijalnih ulaganja. Kriteriji zaštite okoliša uzimaju u obzir način na koji društvo djeluje na okoliš. Društveni kriteriji istražuju kako društva upravljaju odnosima s kupcima, dobavljačima, zaposlenicima i zajednicama u kojima posluju, dok se kriteriji upravljanja bave vodstvom poduzeća, internim kontrolama, revizijama, plaćama rukovoditelja i pravima dioničara (Corporate Governance Institute, 2021).

Konkretnije, ESG rezultat uključuje sljedeće:

- **Okoliš**

Ova kategorija razmatra utjecaj društva na okoliš, kao što je otpad, tretman životinja, ugljični otisak, zagađenje, očuvanje prirodnih resursa, korištenje i očuvanje vode, zatim čista tehnologija koju stvara i koristi u svom opskrbnom lancu ili usklađenost s vladinim ekološkim propisima. Ovi kriteriji također mogu pomoći u procjeni svih rizika za okoliš s kojima bi se društvo moglo suočiti i načina na koji društvo upravlja tim rizicima.

- *Društvo*

Ova kategorija analizira poslovne odnose poduzeća. Drugim riječima, to se odnosi na društveni utjecaj koji pojedino poduzeće ili fond ima unutar društva i na koji način zagovara promjene unutar šire zajednice i društvenog dobra. Analitičari pomno promatraju sudjelovanje i stavove poduzeća o društvenim pitanjima kao što su angažman zajednice, ljudska prava te zdravlje i sigurnost zaposlenika i članova uprave.

- *Upravljanje*

Što se tiče upravljanja, ulagači bi mogli znati da društvo koristi transparentne i ispravne računovodstvene metode i da je dioničarima dopušteno glasati o važnim pitanjima. Osim toga, upravljanje obuhvaća provjeru kvalitete menadžmenta i odbora, prava dioničara, izvršne naknade i raznolikosti, sveukupnu transparentnost, borbu protiv korupcije pa čak i korporativne političke doprinose (Corporate Governance Institute, 2021).

Održivi investitori

Održivi investitori uključuju pojedince, uključujući prosječne male investitore do pojedinaca visoke neto vrijednosti i obiteljskih ureda, kao i institucije, poput vjerskih institucija, neprofitnih organizacija i tako dalje. Brojna su društva za upravljanje ulaganjima koje nude održive investicijske fondove.

Točnije, ulaganja kojima upravljaju profesionalni upravitelji imovinom često se klasificiraju kao institucionalni ili maloprodajni. S jedne strane, maloprodajna imovina osobna su ulaganja pojedinaca u fondove kojima se profesionalno upravlja u bankama ili putem investicijskih platformi s relativno niskim minimalnim razinama ulaganja. S druge strane, institucionalnom imovinom upravlja se u ime vlasnika institucionalne imovine kao što su sveučilišta, mirovinski fondovi, zaklade i osiguravatelji putem investicijskih proizvoda s višim minimalnim razinama ulaganja (Međunarodni institut za održivi razvoj, 2020).

Iako ulagači unutar svake skupine mogu biti prilično različiti, može se identificirati zajednički skup pokretača koji stoje iza njihovog interesa za održivo ulaganje:

PRIVATNI INVESTITORI

- Potražnja za ulaganjima u skladu je s njihovim moralnim i osobnim vrijednostima

INSTITUCIONALNI INVESTITORI

- Potražnja za investicijama u skladu je s njihovim moralnim i osobnim vrijednostima
- Politički rizik—novi propisi koji se bave ESG problemima
- Bolje razumijevanje načina određivanja cijena ESG-a i rizika povezanih s klimom i stoga bolja svijest o njihovoj financijskoj značajnosti

Budućnost održivog ulaganja

Održivo ulaganje prošlo je nekoliko faza tijekom svog razvoja. Svaka od njih doprinijela je metodologijama i alatima koje investitori usmjereni na održivost koriste i danas. Najvažniji je pomak s moralne ili etičke procjene poslovnih aktivnosti na integraciju financijski značajnih ekoloških, društvenih i upravljačkih prilika i rizika (Lazard Asset Management, 2020). Naime, prilagodba održivom investicijskom okruženju bit će izazov za društva i zahtijevat će promjene u postojećoj tehnologiji, kulturi i procesima. Stoga je ključno prepoznati da napredak u ovom području može značajno varirati u različitim jurisdikcijama i zemljopisnim područjima.

Da bi održivo ulaganje postalo „*mainstream*“, financijski stručnjaci trebaju imati potrebne vještine i razumijevanje kako spojiti ESG kriterije u svoje investicijske odluke i pri savjetovanju klijenata. Osim toga, svaka financijska institucija koja teži pružanju usluga u ovom području mora imati obveznu ESG obuku za svoje osoblje. To bi omogućilo investicijskim savjetnicima da podignu svijest o ovom novom načinu ulaganja govoreći o njemu na relevantnim događajima te edukacijom svojih klijenata. ESG obuka također bi bila temeljna za srednje razine upravljanja i pomoćno osoblje koje je odgovorno za izvještavanje, upravljanje rizikom i objavljivanje podataka u vezi s održivošću.

Međutim, ako ranije spomenuti ključni pokretači mogu stvoriti očekivanu potražnju i ako sudionici na tržištu budu spremni promijeniti tradicionalni način financiranja, samo je pitanje vremena kada će održivo ulaganje postati „*mainstream*“ (Međunarodni institut za održivi razvoj, 2022).

Osim toga, kako poslovne prakse usmjerene na ESG dobivaju sve više pozornosti, investicijska društva sve više prate svoje rezultate. Društva za financijske usluge kao što su Goldman Sachs (GS), JPMorgan Chase (JPM) i Wells Fargo (WFC) objavila su godišnja izvješća koja sveobuhvatno prikazuju svoje krajnje rezultate i ESG pristupe (DSI Insights, 2022). Prema tome, održivo ulaganje predstavlja budućnost financija, ali je svakako potrebno još puno napredovati prije nego što postane istinski „*mainstream*“.

Pitanja

1. Proces uključivanja okolišnih, društvenih i čimbenika upravljanja u investicijske odluke je:

- A. održivo ulaganje
- B. održivi razvoj
- C. a i b
- D. ništa od navedenog

2. Početkom 2020. globalna održiva ulaganja dosegla su:

- A. 35,3 bilijuna USD
- B. 53,3 bilijuna USD
- C. 55,3 bilijuna USD
- D. 35,5 bilijuna USD

3. Početkom 2020. globalna održiva ulaganja dosegla su bilijune na pet glavnih tržišta, uključujući:

- A. SAD, Kanadu, Austriju, Australaziju i Japan
- B. Europu, SAD, Kanadu, Australaziju i Japan
- C. Europu, Veliku Britaniju, Kanadu, Australaziju i Japan
- D. Europu, SAD, Kanadu, Australaziju i Kinu

4. Svaka metoda ulaganja koja uz financijski povrat uzima u obzir i učinak ulaganja je:

- A. strategija društvenih medija,
- B. strategija održivog ulaganja
- C. marketinška strategija
- D. sve navedeno

5. Ljudi kojima je jako stalo do globalnog zatopljenja mogu ulagati u:

- A. naftna poduzeća
- B. industriju obnovljivih izvora energije
- C. sektor čiste energije
- D. b i c

6. Najveća strategija održivog ulaganja na globalnoj razini je:

- A. tehnološka integracija
- B. ERP integracija
- C. ESG integracija
- D. sve navedeno

7. Sljedeće najčešće primjenjivane strategije održivog ulaganja uključuju:

- A. negativan probir
- B. ekskluzijski probir
- C. a i b
- D. ništa od navedenog

8. Područja koja su predstavljala više od 80% globalne imovine održivog ulaganja tijekom 2018. do 2020. su:

- A. SAD i Europa
- B. Japan i Europa
- C. SAD i Japan
- D. Japan i Australazija

9. Kriteriji koji istražuju kako upravljati odnosima s kupcima, dobavljačima, zaposlenicima i zajednicama u kojima poduzeće posluje su:

- A. ekološki
- B. društveni
- C. upravljanje
- D. a i b

10. Ova kategorija uzima u obzir poslovne odnose društva:

- A. društvena
- B. društvena i upravljačka
- C. društvena i ekološka
- D. ništa od navedenog

11. Potražnja za ulaganjima u skladu s njihovim moralnim i osobnim vrijednostima specifična je za:

- A. institucionalne investitore
- B. privatne investitore
- C. a i b
- D. banke

12. Ova kategorija razmatra utjecaj koji društvo ima na ugljični otisak:

- A. upravljačka
- B. društvena i ekološka
- C. ekološka
- D. a i c

13. Kriteriji prema kojima ulagači mogu znati da društvo koristi transparentne i ispravne računovodstvene metode su:

- A. upravljački
- B. društveni
- C. ekološki
- D. sve navedeno

14. Rizik police specifičan je za:

- A. privatne investitore
- B. poslovne anđele
- C. institucionalne investitore
- D. ništa od navedenog

15. Omjeri globalne imovine za održivo ulaganje ostali su relativno nepromijenjeni tijekom posljednje dvije godine u sljedeće 3 područja:

- A. Kanada (8 %), Japan (7 %) i Australazija (3 %)
- B. Japan (7 %), Japan (7 %) i Australazija (3 %)
- C. Kanada (3 %), Japan (8 %) i Australazija (8 %)
- D. Kanada (7 %), Japan (8 %) i Australazija (3 %)

Točni odgovori: 1. - A. / 2. - A. / 3. - B. / 4. - B. / 5. - D. / 6. - C. / 7. - C. / 8. - A. / 9. - B. / 10. - A. / 11. - B. / 12. - C. / 13. - A. / 14. - C. / 15. - D.

Izvori

- EY Global. (2020). *Why sustainable investing matters*. Retrieved from https://www.ey.com/en_gl/financial-services/why-sustainable-investing-matters
- VentureXchange. (2022). *What is Sustainable Investing, and how does it help your business?* Retrieved from <https://ventureexchange.hr/what-is-sustainable-investing-and-how-does-it-help-your-business/>
- Schroders. (2020). *A practical guide to sustainable investing 2020*. Retrieved from <https://prod.schroders.com/en/syglobalassets/digital/uk-adviser/cs2628-a-practical-guide-to-sustainable-investing-web-final-july-20.pdf>
- Harvard Business School. (2022). *What is sustainable investing?* Retrieved from <https://online.hbs.edu/blog/post/sustainable-investing>
- GWM Asset management. (2022). *Why is sustainable investing important?* Retrieved from <https://gwmam.co.uk/why-is-sustainable-investing-important/>
- Lazard Asset Management. (2020). *Sustainable Investing: Past, Present and Future*
- DSI Insights. (2022). *Everything You Need to Know About ESG Investing*.
- Jackson, E. T. (2013). *Interrogating the theory of change: evaluating impact investing where it matters most*. *Journal of Sustainable Finance and Investment*, 3(2), 95-110.
- Corporate Governance Institute. (2021). *What is ESG and why is it important?* Retrieved from <https://www.thecorporategovernanceinstitute.com/insights/news-analysis/what-is-esg-and-why-is-it-important/>
- International Institute for Sustainable Development. 2022. *Sustainable Investing*.
- Rhodes, M. J. (2010). *Information asymmetry and socially responsible investment*. *Journal of Business Ethics*, 95(1), 145-150.
- International Institute for Sustainable Development. (2020). *Sustainable investing*. Retrieved from <https://www.iisd.org/system/files/publications/sustainable-investing.pdf>
- Berry, T. C. and Junkus, J. C. (2013). *Socially responsible investing: An investor perspective*. *Journal of business ethics*, 112(4), 707-720.
- Global Sustainable Investment Alliance. (2019). *Global sustainable investment review 2018*. Retrieved from http://www.gsi-alliance.org/wp-content/uploads/2019/06/GSIR_Review2018F.pdf
- Global Sustainable Investment Alliance. (2020). *Global sustainable investment review 2018*. Retrieved from <http://www.gsi-alliance.org/wp-content/uploads/2021/08/GSIR-20201.pdf>
- Friede, G., Busch, T. & Bassen, A. (2015). *ESG and financial performance: Aggregated evidence from more than 2000 empirical studies*. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 5:4, 210–233, DOI: 10.1080/20430795.2015.1118917